عەزیز نەسین

کلکبڕاوەکان

کۆمەڵەچیرۆک

وەرگێڕانی

هیمداد حوسێن

مەدیان

Pdf by: Yousif Z. Abdullah

کلکبڕاوەکان

عەزیز نەسین

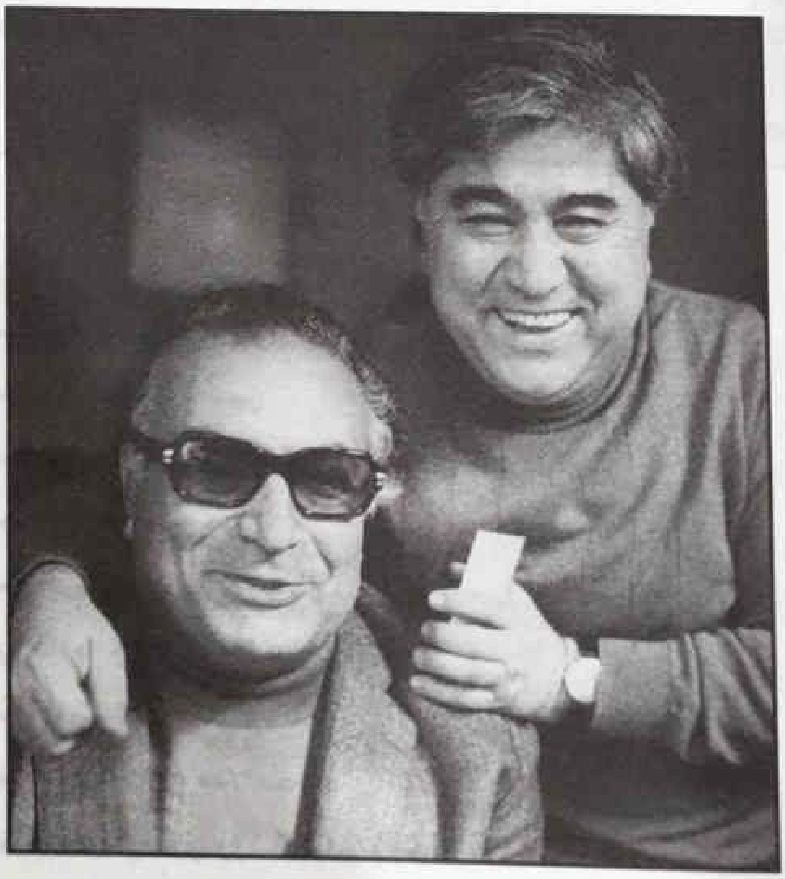

وەرگێڕانی:هیمداد حوسێن و مەودوود جەبار

ADIBAN

ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان

بەڕێوەبەری گشتی: ئارامی مەلا محەمەد

ناونیشان: سلێمانی، شەقامی ئیبراهیم پاشا، فولکەی گوزەکان، نزیک ناوەندی ڕۆژهەڵاتی کوران.

پەیوەندی: 07701974656 - 07501590032 - 07731974646 - 07501696369

Email: bookadiban@gmail.com

Facebook: https://www.facebook.com/eadiban/

هەواڵنامەی کتێب

ناسنامەی کتێب

ناونیشان: کلکبڕاوەکان

نووسەر: عەزیز نەسین

بابەت: ئەدەبیاتی تورکی – سەدەی ٢٠ی میلادی

ژانر: کۆمەڵە چیرۆک

وەرگێڕانی: ئیسماد حوسێن و مەحموود جەبار

ژمارەی چاپ: چاپی یەکەم

دیزاینی بەرگ: عیسا عوسمان

دیزاینی دەق: ئارام مەلا محەمەد

پەخشانگە: ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان

لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان، ژمارەی سپاردنی (٢٦٠٢) ساڵی (٢٠١٩) پێ دراوە، ئەم کتێبە لە بڵاوکراوەکانی ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبانە،

مافی لەچاپدان و کۆپیکردنی پارێزراوە بۆ ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان.

پێشکەشکردن

ئەم وەرگێڕانە پێشکەش بە:

- باوکم

- دایکم

- تاڤگە

بێت...

- هیمداد -

هەوالنامەی کتێب

بەرچاوڕوونی:

ساڵی ١٩٩٩ لە سلێمانی بە مەبەستی کڕینی کتێبێک چووم بۆ بەردەرکی سەرا. ئەوکات بەبۆنەی خراپیی باری دارایی خێزانەکەمانەوە، ئەو پارەیەی کە پێم بوو هیچ کتێبێکی پێ نەدەکڕا. من تەنیا دوو دینارم پێ بوو. لە شەشی سەرەتایی بووم و بۆ کڕینی کتێبێکی ئینگلیزی چووبووم. لە خوێندنگە کتێبەکەمان پێ نەدرابوو... لەبیرمە کە لە «قوتابخانەی بێکەسی سەرەتایی» تەنیا دوو کتێبیان دابووە خوێندکاران. بەهەرحاڵ، چوومەوە بۆ ماڵ و کتێبێکی ئینگلیزیی پێنجی سەرەتاییم هێنا تا ئاڵوگۆڕی بکەم و بتوانم ئەو کتێبە بکڕم کە پێویستمە. چاوەڕێ مام... دایکێک هات و بۆ کتێبی ئینگلیزیی پێنجی سەرەتایی دەگەڕا. من هیکەی خۆمم بە ٣ دینار پێ فرۆشت. جا لەگەڵ دوو دینارەکەی خۆمدا ئەو کتێبەم کڕی کە پێویستم بوو: کتێبی ئینگلیزیی شەشی سەرەتایی (هەڵەو ئەلی – هەڵەو مستەر). کاتێک بە کتێبەکەوە چوومەوە بۆ خوێندنگە، خوێندکاران پرسییان ئاخۆ من چۆن ئەو کتێبەم دەست کەوتووە؟ ئیتر منیش چیرۆکەکەم بۆ گێڕانەوە و ئەوانیش داوایان کرد بە هەمان شێوە ئەو کتێبەیان بۆ دەست بخەم. ئیتر لەو ڕۆژەوە منیش بە باوەشێک کتێبی کۆنەی هاوڕێکانمەوە دەچووم تا بیانفرۆشم و کتێبی تازەیان بۆ بکڕم... دەستپێکی بوون بە کتێبفرۆشی من بەو جۆرە بوو. من هەر بە منداڵی ئاشنای کتێب و خوێندنەوە بووم. ئێستەش بیرمە یەکەم کتێب کە خوێندنەوە؛ «مردووخۆرەکان» بوو. لە ساڵی ٢٠٠٣ خووم دابووە کڕینی کتێبە کۆنەکان، ئەمەش بەو هیوایەی کە لەناو نەچن و ڕۆژێک دابێت بتوانم بە چاپێکی باش و شایستەوە بیانخەمەوە کتێبخانەکان. بەم دواییانە

کتێبی «فس فس پاڵەوان»ی «عەزیز نەســـین» کە لەو کتێبانە بوو ماوەیەکی دوورودرێژ لای خۆم هەر بە هەمان ئاواتەوە پاراســتبووم، بە چەند چیرۆکێکی تازەوە چاپ کرایەوە و پێشـوازییەکی شـایسـتەی لێ کرا. هەر لەبەر ئەوە، بە بـاشـــم زانی ئەم کتێبە وەرگێڕراوەی مامۆستا هیمدا (کە دەمێک بوو لای خۆم پاراستبووم و ناونیشانەکەی "کلکبڕاوەکان"ــــــە) بە کۆمەڵێک چیرۆکی نوێوە تازە بکەمەوە و بە چاپێکی جوان و ناوازەوە بیخەمەوە بەردەستی خوێنەرانی ئازیز. زۆر کتێبی کۆنەم کڕیون و لای خۆم پاراســتوومن... بە پشـتیوانیی خوای گەورە هەموویان بە شێوازێکی ناوازە چاپ دەکەمەوە.

ئارام مەلا محەمەد

بەڕێوەبەری ناوەندی ڕۆشنبیریی ئەدیبان

لەجیاتی پێشەکی:

بەڕێزان! ئەم کۆمەڵە چیرۆکەی لە بەردەستتاندایە، نووسەر تێیدا هەوڵی داوە کۆمەڵێک موعانات و ئازاری ڕۆژانەی نەتەوەکەی و بە شێوەیەکی گشتی مرۆڤ بە جۆرێکی کۆمیدیا بخاتە ڕوو، ئەمەش مەگەر هەر لە دەستوپلی عەزیز نەسینی نووسەر و مرۆڤ بوەشێتەوە کە وا بە شێوەیەکی قەشەنگ لە دەرگای باسەکان دەدات...

ئەو نووسەرانەی کە شێوازی نووسینیان کۆمیدیایە، لە جیهاندا ژمارەیان کەمە، لەگەڵ ئەوەشدا نەسینی نووسەر چەندان جار پاداشتی جیهانیی پێ بەخشراوە، کەچی وەک باسی کردووە، هیچ کاتێ ڕۆژنامە و ئێستگەیەکی وڵاتەکەی خۆی ئاماژەی پێ نەداوە، مەگەر خۆی لای برادەکانی باسی کردبێ. لەم بارەیەوە من ئەم پەندەم بیر کەوتەوە «منداڵی هەتیو خۆی ناوکی خۆی دەبڕێت.»

ئیدی ئێوە و چیرۆکەکان و چۆنیەتیی وەرگێڕان و سەنگ و ترازووتان، هەر شاد و سەرفراز بن...

– هیمداد حوسێن –

١٩٨٤ – هەولێر

هەواڵنامەی کتێب

تەڕ دەبێ یان نابێ؟

لەبەر بێکاری گیانم گەیشـــبووە ســـەر لێوم. هەر کارێکیان بگوتبا، ئامادە بووم بیکەم. قوڕکێشـــی، کرێکاری... هەر کارێک کە بیانگوتبا. ڕۆژێکیان تووشی یەکێ لە هاوڕێکانم بووم و پێی گوتم:

«کاک ڕاغیب پێویســـتی بە یەکێک هەیە، گەر دەتەوێ با پێتی بناسێنم؟»

«مادام پێویســـتی بە یەکێک هەیە، جا کێ لە من باشـــترە؟ ئەی کارەکەی چییە؟»

«وەڵا ئەوەیان نازانم!»

کاغەزێکی بۆ نووسیم، جا چوومە لای کاک ڕاغیب. کاتێ گەیشتەمە ئەوێ، بینیم دوو کەســـی دیش لەوێ بوون. کـاک ڕاغیب خەریکی قسەکردن بوو لەگەڵیاندا و دەیگوت:

«ئەرێ بە بتڵە ئاوێک، تەواوی ڕووی ئەم ژوورە تەڕ دەبێ؟»

من یەکسەر گوتم:

«بەڵێ، بێگومان نابێ! مومکین نییە!»

«کەوابێ ئێســـتا تەواوی ڕووی ئەم ژوورە، بە یەک بتڵە ئاو تەڕ دەبێ»

کاغەزەکەم پێ نیشان دا، جا گوتی:

«فەرموو، دانیشە.»

هەواڵنامەی کتێب

دانیشتم. جا دووباره دەستی بە قسەکانی کردەوە. کاتێ قسەکانی تەواو بوون، ئەو دوو کەسەی کە پێشتر لەوێ بوون ڕۆشتن. من و کاک ڕاغیب تەنیا ماینەوە. جا گوتی:

«کاکە بەندە، ئەوەتا پەنجاوشەش ساڵ لە عومرم تێپەڕییوە، ژیانی بەرز و نزمم هەبووە، سەرما و گەرمای ڕۆژگارم چەشتووە، مرۆڤێکی خاوەن ئەزموونم. ئەوەی من دەمەوێ پێت بڵێم ئەوەیە کە دوای ئەو هەموو تاقیکردنەوەیەی بەدەستم هێناوە، بەو ئەنجامە گەیشتووم کە لە ماوەی پەنجاوشەش ساڵی تاقیکردنەوەکانمدا، گوێچکە و چاوەکانم بە باشی کراونەتەوە. بۆ نموونە تۆ وا دابنێ یەک بتڵە ئاوم بە دەستەوەیە، ئایە بەندە، دەتوانم بەو بتڵە ئاوە تەواوی ڕووی ئەم ژوورە تەڕ بکەم یان نا؟ یانی دەمەوێ بڵێم یەک بتڵە ئاو، تەواوی ڕووی ئەم ژوورە تەڕ دەکات یان نا؟»

پرسیارەکەی بە جۆرێ بوو کە دەبوایە هەر وەڵامی بدەمەوە، بەڵام نەمدەزانی چی پێ بڵێم. نەمدەزانی بڵێم «تەڕ دەبێ» داهاتوویەکی باشی دەبێ، یاخود «تەڕ نابێ».

هاتەوە یادم کاتێ لەگەڵ ئەو دوو کەسەی کە پێشتر قسەی لەگەڵ دەکردن، خۆی وەڵامی پرسیارەکەی خۆی بە نەفی دەدایەوە، بەڵام نەدەبوو ئەم هەلەش لەدەستە خۆم بدەم. کاتێ بینی وا خەریکە بیر دەکەمەوە، پرسیارەکەی دووبارە کردەوە و گوتی:

«دەی، بڵێ بزانم، تەڕ دەبێ یان نا؟»

«ئەو بتڵە قەبارەکەی چەند دەبێت؟»

پێی سەیر بوو، گوتی:

«کامە بتڵ؟»

«ئەو بتڵەی دەتەوێ ڕووی ئەم ژوورەی پێ تەڕ بکەیت!»

هەواڵنامەی کتێب

به ڕووخســـــاریدا دیار بوو که چاوەڕێ نەبوو ڕووبەڕووی ئەم جۆره پرسیارانه ببێتەوه. گوتی:

«کاکه گیان، بتڵ، هەر بتڵی ئاسای. هەموو ئەو بتڵه ئاساییانەی که هەیه.»

«به ڕاستی زۆر تەواوه، تەڕ نابێ، مومکین نییه تەڕ ببێ، سەیرکه ئەوەیه حەقیقەتی موسڵمانیەتی، بەڵێ، ئاشکرایه.»

«له بەیانییەوه تەشـریفت بێنه. یەکێکی دی لەســەر کارەکەی تۆیه، بەڵام دەبێ تەشــریفی بۆ جێگەیەکی دی ببا. ئێســـتا به یارمەتیت، من دەڕۆم.»

لەو کـاتەدا گیرم خواردبوو، ویژدانم ڕێی پێ نەدەدام لەبەر من یەکێکی دی بێئیش ببێ! گوتی:

«نه کـاکه، تۆ بێیت یـان نەیێیت، من پێم گوتووه لەگەڵ مرۆڤی کەللەڕەق و چەنەباز ناتوانم کار بکەم. ئێســـتا بانگی دەکەم، خۆشــت ببینه.»

زەنگی لێدا، جا خزمەتکارەکه هات و گوتی:

«برۆ بتڵه ئاوێک بێنه، جا به مومتازیش بڵێ با بێته ئێره.»

کاک مومتـاز هـات. کەمێک لێم ڕوانی، بەڵام وا دیار نەبوو که له مرۆڤێکی کەللەڕەق و چەنەبـاز بچێـت. مرۆڤێکی زۆر ڕووخۆش، دڵکراوه و دەم به خەنده بوو. هەرگیز بچووکترین نیشانەی کەللەڕەقی و چەنەبازی به ڕوویەوه دیار نەبوو.

به ڕاغیبی گوت:

«بەنده ئامادەیه بۆ فەرمانەکانت.»

هەر لەو کاتەدا خزمەتکارەکە بتڵە ئاوەکەی هێنا. هەر کە مومتاز چاوی بە بتڵە ئاوەکە کەوت، یەکسەر ڕووی خواروخێچ بوو، دڵی پێی تێکدەچوو. هاورێکانیشی کە چاویان پێی کەوت، وەک ئەو دەستیان بە لەرزین کرد.

ئەو مرۆڤە ڕێک و ڕوو بە خەندەیە - وەک قارەمانی سەیری هەندێ فیلم، کە بە ڕۆژ لە شێوەی ئادەمیزاد دان و کە شەویش دادێ گیانەوەرێکی درندەن - لە ماوەی یەک چرکەدا دەگۆڕێن بە گیانەوەرێکی نابەلەد، ئەویش وای لێ هاتبوو. کاک ڕاغیب بتڵە ئاوەکەی بە دەستەوە گرت و ڕووی لە مومتاز کرد، جا گوتی:

«دەمەوێ بزانم ئەم بتڵە ئاوە تەواوی ڕووی ئەم ژوورە تەڕ دەکا یان نا؟»

«بەڵێ!»

«واتە تۆ دەڵێی ڕووی ئەم ژوورە بەم بتڵە ئاوە تەڕ دەبێ؟»

مومتاز هاواری کرد:

«بەڵێ، تەڕ دەبێ!»

دەنگی مومتاز هاوارێکی وەها نەبوو، وەک ئەوەی یەکێ بە توندی قرتقرتۆکی بگرێ و بیەوێ بیخنکێنێ، خنەخن بکا، ئاوها بوو. دیسان دەم و چاوی خواروخێچ بوو، بە تەواوی وەک سەگەکانی «بولدوگ»ی لێ هاتبوو. ڕاغیب گوتی:

«تەڕ نابێ، مەحاڵە، مەحاڵە تەڕ ببێ.»

مومتاز دووبارە هاواری کردەوە:

«تەڕ دەبێ!»

«تەڕ نابێ!»

هەواڵنامەی کتێب

«تەڕ دەبێ!»

«تەڕ نابێ!»

«تەڕ دەبێ!»

ڕاغیب ڕووی لە من کرد و گوتی:

«دەفەرموو، دەبینی! دەبینی چۆن نکوڵی لە هەقیقەت و ڕاستییەکی ڕوون دەکا. تکا دەکەم تۆ بفەرموو، ئەو عەرزە هەمووی بە یەک بتڵە ئاو تەڕ دەبێ یان نابێ؟»

«نەخێر، تەڕ نابێ!»

کاک ڕاغیب ڕووی لە مومتاز کرد و گوتی:

«ئیتر ناتوانم لەگەڵ تۆ کار بکەم، بۆیە پێویستە لێرە بڕۆیت.»

ڕەنگ و ڕووخساری مومتاز دووبارە گەڕایەوە سەر هەمان مرۆڤی ڕووخۆش و ڕێکوپێک. جا گوتی:

«مەرحەمەتتان زیاد بێ، سوپاس!»

جا کاکی مومتاز ڕۆیشت. گوتم:

«بمبوورە، دەتوانن پێم بڵێن کە کاری بەندە چییە؟ لەوانەیە نەتوانم کاری کاک مومتاز بە ئەنجام بگەیێنم!»

گوتی:

«من پێویستم بە مرۆڤێکی مەنتقییە، مەنتق لە پێش هەموو شتێکەوەیە. فەرموو بڕۆرە سەر کارەکەت. هەموو ئەو ژوورە بە یەک بتڵە ئاو تەڕ دەبێ یان نابێ!»

گوتم:

«نەخێر، تەڕ نابێ.»

«کاکە ئەوەی من دەمەوێ هەر ئەوەندەیە... مەنتق! من پێویستم بە مرۆڤێکە کە «مەنتق» لە سەرووی هەموو شتێکییەوە بێت. تکایە مێز و کەلوپەلەکانی مومتاز وەرگرە.»

«بەسەر چاو.»

چوومە لایکی ژوورەکەوە. مومتاز بە دڵخۆشــییەوە جانتاکەی کۆ کردەوە تا بڕوات. بە ڕاســتی ڕوویێکی میهرەبانی هەبوو، تا حەز بکەن ڕووخۆش بوو. من تێنەگەشــتم ئەو مرۆڤە ڕووخۆشـــە بۆچی وا لە چرکەیەکدا گۆڕا و بوو بە گورگێکی کێوی! گوتم:

«کاک مومتاز، زۆر بە داخەوەم کە تۆ بە هۆی هاتنی منەوە بۆ ئێرە بێئیش بوویت.»

بە هەموو میهرەبانی و ڕووخۆشی خۆیەوە وەڵامی دامەوە:

«نە کاکە، تۆ هەرگیز دڵگران مەبە، تۆش نەهاتبایی دواجار هەر یەکێکی دی دەهات.»

«ببوورە لەوەی خۆشــم تێ هەڵقورتاند، باشــە تۆ دەتویســت بڵێی تەڕ نابێ، چۆن دەبێ؟»

«ئێستا هەرچییت پێ بڵێم بێسوودە، وا باشترە خۆت لێی تێبگەیت. لەوانەیە بتوانم بۆت باس بکەم، من پێنجەمین کەســـم کە لە ماوەی ســـاڵێکدا لێرە گۆڕییمی. تەنیا دوو مانگو نیو تاقەتم هەبوو، بێگومان من دەزانم بێکـاری چ دەردێکی گرانە، وا تێنەگەی کە بمەوێ تۆ بترسێنم... هەرگیز، خواحافیز، خوا ئارامییت پێ بدا.»

«بە سەلامەتی.»

مومتاز شــتەکانی کۆ کردەوە و دواتر ڕۆیشــت. من نەمدەزانی چی بکەم. چوومە پشــت مێزەکەی دانیشــتم. دوای ســـەعاتێک قرە و گاڵە بەرز بووەوە.

خزمەتکارەکە هات و گوتی:

«خاوەنکار بانگت دەکا!»

کاتێک ڕۆشتمە ئەوێ، بینیم جگە لە خۆی سێ کەسی دیش لەوێ بوون. بە چاکی دەمزانی مەسەلەکە چییە، بەڵام دیار بوو لەسەر مەعامەلەیێک پێک نەدەهاتن.

«کاکە بەندە، وا دابنێ کە بتڵە ئاوێکم بە دەستەوەیە، دەمەوێ بزانم ئەم ژوورە هەمووی بە یەک بتڵە ئاو تەڕ دەبێ یان نابێ؟»

گوتم:

«نەخێر، تەڕ نابێ!»

«بەڵێ، ئاشکرایە... ئاشکرایە تەڕ نابێ. ئێستا بینیتان، مەحاڵە تەڕ بێ.»

ئەو کاتە هەر سێ کەسەکە بەبێ سەرنجدانی ئەو هەقیقەت و ڕاستییەی کە...

یەکێ لەو سێ کەسە گوتی:

«وەڵا ئەو مەوزووعە هیچ پەیوەندییەکی بە بتڵە ئاو و تەڕ بوون و ڕووی ژوورەکەوە نییە، لە سەدا پێنجمان زیاتر بۆ سەرف ناکەن!»

خاوەن کارەکەم گوتی:

«دەبێ بەر لە هەموو شتێ مەنتق هەبێ، کاکە بنچینەی هەموو شتێک مەنتقە.»

ئەو ڕۆژە چوار جار ئامادە بووم و هەموو جارێکیش هەمان پرسیاری دووبارە دەکردەوە و ڕووی لە من دەکرد. منیش هەموو جارێک هەمان وەڵامم دەدایەوە:

«نەخێر، تەڕ نابێ.»

ڕۆژی دواتریش هەر بەو جۆرە بوو، تا هەفتەیەک هەموو کارەکەم هەر ئەوەندە بوو. هەندێ ڕۆژ چوارپێنج جار و هەندێ ڕۆژیش پێنجشەش جار بانگی دەکردم. لەبەردەم ئەو کەسانەی بۆ مەعامەلە دەهاتن، هەمان پرسیاری دووبارە دەکردەوە. من هەر وەک جارەکانی پێشوو دەمگوت:

«نەخێر، تەڕ نابێ.»

ڕۆژی هەینی سەد لیرەم هەقی هەفتەیەک وەرگرت. خاوەنکارەکەم دوای ئەو تەمەنە پڕ ئەزموونەی گەیشتبووە ئەوەی کە: «ژوورێک بە سەتلێک ئاو تەڕ نەبێ، بە یەک بتڵە ئاویش تەڕ نابێ، جا بانگێشەی ئەوەی دەکرد نابێ ڕووی ژوورەکە هەمووی بە یەک بتڵە ئاو تەڕ بێ!»

ئەو ڕستەیە وەک ئەنجامێکی فەلسەفی و پەندی پێشینانی باوباپیران بێ، بووبووە وێردی سەر زمانی کاک ڕاغیب. ئیشی منیش تەنیا پشتگیریکردنی ئەو فەلسەفەیە بوو.

پاش مانگێک، لەبەر ئەوەی زۆر لە کارەکەم ڕازی بوو، هەقی هەفتانەکەمی زیاد کرد. بوو بە سەد و پەنجا لیرە. خاوەنکارەکەم منی زۆر خۆشدەویست. بۆ هەر جێگایەک چووبایە، منیشی لەگەڵ خۆی دەبرد. هەر کە مەعامەلەیەکی دەکرد لە منی دەپرسی:

«کاکە بەندە، وا دابنێ بتڵە ئاوێکم بە دەستەوەیە، ئایە تەواوی ڕووی ئەم ژوورە، بەم بتڵە ئاوە تەڕ دەبێ یان نابێ؟»

منیش یەکسەر وەڵامم دەدایەوە:

«نەخێر، تەڕ نابێ.»

ڕۆژی بیست بۆ سی جار ئەمەم دووبارە دەکردەوە: «تەڕ نابێ!»، بەڵام هەقی هەفتانەم گەیشتە دوو سەد لیرە. ئەوەندە پەیوەندیم لەگەڵ

ڕاغیب بەهێز بووبوو، بە زۆر لەگەڵ خۆی دەیبردمەوە ماڵەوە. تا کار گەیشـتبووە ئەوەی کە تەنیا لە کاتی نووسـتندا لێی جیا دەبوومەوە. ئەگەر لە ماڵەوە ژنەکەی شـتێکی بویسـتایە، یاخود کوڕەکەی پارەی بویسـتایە، یاخود کچەکەی جلی بویسـتایە، خاوەنکارەکەم یەکسـەر دەیگوت:

«من لەو شـتانە سـەرم دەرناچی، پەنجاوشـەش سـاڵە لە عومرم تێپەڕیووە، سـارد و گەرمیم چەشـتووە، تاقیکردنەوەم وەرگرت، ئەنجامی هەموو تاقیکردنەوەی ژیانیشـم ئەوەیە کە ئەم ژوورە هەمووی بە بتڵە ئاوێک تەڕ دەبێ یان نابێ؟»

جا ڕووی لە من دەکرد و دەیگوت:

«کاکە تۆ بڵێ، تەڕ دەبێ یان نابێ؟»

من ناونیشانەکەم لەبەر بوو، پێش ئەوەی خاوەنکارەکەم قسەکانی تەواو بکا، دەمگوت:

«نەخێر، تەڕ نابێ.»

هەر کە من دەمگوت: «نەخێر، تەڕ نابێ»، هەرچی خەمی هەبوو نەدەما و جا دەکەوتە خەوێکی خۆشـەوە. ئەو ڕسـتەیە کرۆکی فەلسـەفە، بیر و باوەڕ و تاقیکردنەوەکانی کاک ڕاغیب بوو. مەنتقێکی بەرز بوو، مەنقێک کە گاڵتە نییە. واتە دوو کەڕەت دوو چوار... بۆ ئەوەی خۆی بۆ خەڵکی بسەلمێنێ کە خاوەنهەقە. دەبوایە من پشتگیری بکەم و بڵێم: «بە یەک بتڵە ئاو، تەواوی ڕووی ژوورەکە تەڕ نابێ».

پێنج مانگ توانام هەبوو. هەقی هەفتانەم گەیشـتبووە دوو سـەد و پەنجا لیرە. هەموو کاری من ئەوە بوو، ڕۆژی چلپەنجا جار بڵێم «تەڕ نابێ».

هەواڵنامەی کتێب

هەتا ئەمڕۆ هیچ کەس بەقەد من توانای نەبووە کە لەسەر ئەم کارە بمێنێتەوە، بەڵام دواجار گیانم گەیشتبووە سەر لێوم. ئامادە بووم حەماڵی بکەم، بەرد بکێشم، دەربەدەر بم... هەموو ئەو ئیشانەم لە ئیشکەی خۆم بە خۆشتر دەزانی. ئیدی توانام نەما. ئەوەندەم گوتبوو: «تەڕ نابێ»، نەخۆش کەوتبووم. ڕۆژێک دیسان لە سەودایێکدا هێنومنهێن و حەفتوهەشتیان بوو. کاک ڕاغیب منی بانگ کرد و گوتی:

«کاکە بەندە، ئایە بە یەک بتڵە ئاو، تەواوی ڕووی ئەم ژوورە تەڕ دەبێ یان نابێ؟»

هاوارم کرد:

«بەڵێ... تەڕ دەبێ!»

«چی؟»

خاوەنکارەکەم وشک بوو، جا دووبارە پرسی:

«تەڕ دەبێ یان نابێ؟»

«بەڵێ... تەڕ دەبێ!»

ئەو کاتە خۆی بە خاوەنهەق دەزانی، ناچار بتڵە ئاوەکەی بە عەرزەکەدا ڕشت و هەتا پێنج یەکی ڕووی ژوورەکەشی تەڕ نەکرد.

ڕووی کاک ڕاغیب وەک مومتازی لێهات. دەلەرزی، لە تووڕەییاندا وەک ئەو کەسانەی بیانەوێ بخنکێن، دەست بە خنەخن بکەن، بە هەمان دەنگ گوتی:

«تەڕ دەبێ یان نابێ؟»

«تەڕ دەبێ.»

«تەڕ نابێ.»

«تەڕ دەبی.»

«تەڕ نابی.»

«تەڕ دەبی.»

«تەڕ نابی.»

تا وای لێهات زۆر تووڕە بووم، هاوارم کرد:

«خەڵکینە تەڕ دەبی... تەڕ دەبی... زۆر چـاک تەڕ دەبی... تەڕ دەبی!»

ئەویش هاواری کرد:

«یەڵا گۆڕبەگۆڕ بی. نامەوێ چیدی بتبینم، یەڵا بڕۆ.»

ڕێگام گرتە بەر و هێواش هێواش هاتمە دەرەوە.

هەتا سـاڵێک ڕووخسـاری خاوەنکارەکەم هەر لەبەرچاو بوو. لە جادە، لە پاس و هەتا لە خەویشدا دەمگوت: «تەڕ دەبی» شوکر دوای ئەوەندە جارەی گوتبووم تەڕ نابی، گوتم تەڕ دەبی! سـوپاس بۆ خوا، حاڵم باش بوو...

ئەو کچەی کە ڕایکرد

دواجار کە چاوم پێی کەوت، زۆر نیگەران دیار بوو. لە ڕوویەوە دیار بوو کە کارەساتێکی سەختی بەسەردا هاتووە. چەندین جار پێم گوت: «ئاخر تۆ چیتە؟»، بەڵام هیچی نەدەگوت. بۆ جاری داهاتوو کە بینیم هاتە گۆ و گوتی:

«هەموو نارەحەتی ئێمە بە هۆی ئاودەستەوەیە! گەر مەسەلەی ئاودەستخانەکان چارەسەر نەکرێ، مومکین نییە یەک هەنگاو بەرەو پێشەوە بچین. تێگەشتی یان نا؟»

من تێنەگەشبووم! لەناو پاس و ئۆتۆمبێل دەربارەی پێشکەوتنی وڵات، گوێم لە بیر و باوەڕی زۆر کەس بووبوو. هەندێکیان باوەڕیان وایە کە: «تا چەوسێنەرەکان نەگرن و سەرمایەکانیان وەک هێشووەترێ بە دارێوە نەکەن، پێشکەوتن ڕوونادا...». هەندێکیشیان دەیانگوت: «دەبێ لە هەنگاوی یەکەمەوە دەست پێ بکەین، دەبێ هاوینەهەوارەکان زیاتر پەرەی پێ بدرێ. جا گەشتی گەڕیدەکانی جیهان بۆ وڵات دەست پێ دەکات...»، هەروەها هەندێکیشیان تەواوی دواکەوتنی ئێمە، دەبەنەوە سەر ڕاوەماسی و دەڵێن: «دەبێ یەکەمجار هەموو ماسییە بچووکە ڕاوکراوەکان، بخرێنە دەریا و فلان...». ئەوە یەکەمجار بوو گوێم لێ بێ کەسێک بڵێ:

«سەرچاوەی هەموو بەدبەختی ئێمە بە هۆی ئاودەستەوەیە!»

گوتم:

«ئاخر ئاودەست چ پەیوەندییەکی بە پێشکەوتنی وڵاتەوە هەیە؟»

«بێگومان، پەیوەندی هەیە، زۆریش پەیوەندییان هەیە، دەبێ ولات یەکەمجار مەسەلەی ئاودەستخانە گشتییەکان چارەسەر بکا، دوایە بچێتە سەر شتەکانی دی.»

«ئاخر تۆ چۆن بەو ئەنجامە گەیشتی؟»

«خۆ من لە مەسەلەکەوە نزیکم.

ساڵی پێشوو، بە تەواوی ئەو کاتانە بوو، نیوەی زیاتری لاپەڕەی هەشتەمی گۆڤارەکانی فەڕەنسا، بە جاڕ و ئاگادارینامە پڕ کرابوونەوە، «بۆ بەرچاوی دۆستە ئازیزەکان».

شەیتان چووە کەوڵمەوە، دەیگوت:

«نامەیێک بۆ یەکێ لەو برادەرانە بنووسە.»

بێجگە لەو ئاگاداری و ڕاگەیاندنانە، کۆمەڵێ جاڕ و ئاگادارینامەی دی بڵاو کرابووەوە، کە پەیوەندییان هەبوو بەو ژن و پیاوانەی کە لە دۆست و هاوسەر دەگەڕان. ئەو کەسانەش هیچ کامێکیان ناونیشانی خۆیان نەدابوو. هەر یەکێ لەوانە بۆ دەستگیربوونی ئەوی دیان، ناونیشانی یەکێ لە دەزگاکانی دەستەکانیان هەڵبژاردبوو. یەکێ لەو دەزگایانە سەرنجی ڕاکێشام، ئا بەم جۆرە بوو:

«دەزگاکەمان شانازی بە حەفتاوچوار ساڵەی پرشنگداری خۆیەوە دەکات؛ جگە لەوەی دەزگاکەی ئێمە پەیوەندی دۆستایەتی لەنێوان کەسانێکی زۆر لە سەرانسەری جیهاندا پەیدا کردووە، بەختەوەری زۆربەی زۆری بنکە و خێزانەکانی ئەمڕۆش بە هۆی بەشداری ئەوەوە دروست بووە.

دەزگاکەمان ئامادەیە بۆ خستنەڕوو و بڵاوکردنەوەی وێنەی لەشولار و خوورەوشتی خۆتان و هاوڕێیانتان، بە ئارەزووی خۆتان. بەو پەڕی شانازی و کەمالەوە بۆتان بڵاو بکاتەوە.»

بێجگە لە ئاگادارینامە و ڕاگەیاندنەکان، ئەو ئاگادارینامە کەسیانەش بڵاوکرابوونەوە.

«من کچێکی بیستوشەش ساڵانم، قژم زەردە و ڕۆشنبیرم. ئارەزوو دەکەم لەگەڵ لاوانی وڵاتانی ڕۆژهەڵات، نامەگۆڕینەوە و دۆستایەتی دروست بکەم. بە ژمارەی حەفتاوهەشت دەزگای «دۆستی ئازیز» با بفەرمووێ.»

یان:

«من خاتوونێکی بێوەژنم. چاوم شینە و باڵام مەترێک و حەفتاودوو سانتیمە. تەمەنم سیویەک ساڵە. بە زمانی ئەڵمانی و بە ناونیشانی دەفتەری «٠٠٠» نامەم بۆ بنووسێ.»

لەو جۆرە ئاگاداریانە زۆر بوون. هەندێکیان داوای هەواڵ و بەسەرکردنەوەی پەیوەند بە وڵاتانی دی دەکرد. کۆمەڵێکی دیان، ئامادەیی خۆیان پیشتان دابوو بۆ وێنە و پارە گۆڕینەوە. منیش نامەیێکم بۆ یەکێ لەو کەسانە نووسی و خۆمم پێ ناساند. هێشتا نامەکەمم لە یادە:

«پیاوێکی پەنجاوشەش ساڵانم، سەڵتم و ئاستی خوێندنیشم دبلۆمە. باڵام مەترێک و پەنجاوپێنج سانتیمە، حەفتاوشەش کیلۆیێکیش دەبم، ئەسمەرم و ڕەنگی چاویشم شینە. لە ڕووی خوورەوشتەوە جێگای باوەڕم. حەز دەکەم لەگەڵ ژنێک یاخود کچێکی بیست بۆ سی ساڵانی قژ زەرد، پەیوەندی دروست بکەم، هەڵبەتە کە شارەزای تەواوی لە ناسینی پەپوولە و ماسیدا هەبێت و تیایدا پسپۆڕ بێت. با بە ئینگلیزی بۆم بنووسێ.»

وەڵامی نامەکەم پێ گەیشت. نووسیبوویان:

«پێویستە بۆ وەڵامی نامەکە سەد فرەنک بنێرێت.»

هەواڵنامەی کتێب

لە پاریس هاورێیەکم هەبوو، داوام لێی کرد تا لەسەر حسابی من، سەد فرەنک بدا بەو دەزگایە. دوای ماوەیێک سێ نامەم پێ گەیشت. نامەی یەکەمیان نزیکەی چوار لاپەڕە دەبوو، کە کچێک لە فەرەنساوە بۆی نووسیبووم. زانیارێکی زۆری دەربارەی پەپوولەکانی کەناری ڕۆژئاوای فەرەنساوە نووسیبوو، بەڵام بە جۆرێ گوتبووی کە دەربارەی ناسینی جۆرەکانی ماسی، ئاگاداری لێوە نییە.

نامەی دووەمیانم کردەوە. ئەویشیان بەقەد کتێبێکی بچکۆلانە، زانیاری دەربارەی جۆرەکانی ماسی «ئاکواریومی» نووسیبوو. داوای لە من کردبوو تا منیش دەربارەی ماسییەکانی ئێرە شتی بۆ ڕوون بکەمەوە. بەڵام نامەی سێیەمیان زۆر سەرنجڕاکێش بوو. نامەکەم بە تەواوی لە یادە نووسیبووی:

«زۆر بەلامەوە سەیرەکە ئێوە داوای زانیاری لەبارەی ماسی و پەپوولە، لە کچان و ژنانی بیست بۆ سی سالانی قژ زەرد دەکەن.»

تێناگەم! بۆچی دەتانەوێ ئەو کچانەی یاخود ئەو ژنانەی زانیاری تەواو لەو بارەیەوە دەزانن، بیست بۆ سی سالان بن و قژ زەرد بن! من قژ زەردێکی بیستودوو سالانەم، مادلین...»

پاش ئەوەی کە تا ئێرە بە پەرۆشەوە گوێم لە قسەکانی برادەرەکەم ڕاگرتبوو، گوتم:

«تێناگەم! هەموو ئەو شتانەی کە گوتت، چ پەیوەندییەکی بە ئاودەستخانە و بە پێشکەوتنی وڵاتەوە هەیە؟» گوتی:

«ئێستا پێت دەڵێم»

ئەو کچەیان کە تەنیا شارەزایی لە «پەپولەناسی»دا هەبوو، بۆم نووسی:

«لەبەر ئەوەی کە شـارەزاییت لە ماسـی ناسـیندا نییە، بە ڕای من ناگونجێین.»

دووەمیشیان چونکە شارەزایی لە پەپوولەناسیدا نەبوو، بەرپەچیم دایەوە. بەڵام ئەوەی سێیەمیان ئەوە بوو کە من بە دوایدا دەگەڕام.

چەند مانگێک نامەمان بۆ یەکدی نووســـــی. لە نامەکاندا جگە لە ماســـی و پەپوولە، لە هەموو بابەتێکەوە شـتمان بۆ یەک دەنووســـی. دۆســــتایەتیمان ڕۆژبەڕۆژ پتەوتر دەبوو. من داوای وێنەم لێی کرد. ئەویش بە هەمان شــێوە داوای لە من کرد. ئێســـتا ئەلبوومێکی پڕ وێنەی ئەوم هەیە. لە وێنەی تـا کەمەر، هەموو بـالا، بە مـایۆ و بە ڕازاوەیی، بە کورتی بە هەر جۆرێکی بڵێی وێنەی بۆ نـاردبووم. دواجار شـــەیدای یەکدی بووین. جارێکیان کچەکە داوای لێ کردم تا بچمە لای لە پاریس، بەڵام پێم گوت کە وەزعی من باش دەزانی و لێی شــاراوە نییە، ئەو پارە کەمەی دەوڵەت دەمداتێ، دەتوانم هەر خۆمی پێ تێر بکەم. من لە کوێ پاریس لە کوێ؟ ئیدی وەزعی خۆم بەبێ پێچوپەنا و ئەم لاو ئەو لا بۆ نووســـی. داوام لێی کرد کە ئەگەر ئەو بێتە ئێرە باشتر دەبێت. کچێکی زۆر نازەنین بوو. سواری فڕۆکە بوو و هات. کاتێ لە فڕۆکەخانە چاوم پێی کەوت، وشــــک بووم! وای چ کچێک بوو، وەک چەپکە گوڵێک وا بوو، بە ڕاســتی جوان بوو. زۆر لە وێنەکانی کە بۆی ناردبووم جوانتر بوو.

بیرم لەوە دەکردەوە کە ئەگەر بیبەمەوە ماڵی خۆمان، باش نابێ، چون هەم هەستی ئەو بریندار دەبێ و هەم هی خۆشمان. پێم گوت:

«تۆ وەزعی ئێمە باش دەزانی، خانووەکەمان دەڵێی ماڵی «مەولانە قاپوس»ـــــە، بە هەموویەوە دوو نیوەژوورمان هەیە، ئەوانیش چ ژوورێکن!»

سواری تەکسییک بووین، جا لە ڕێگادا وەزعی خۆم لە سیرەوە تا پیاز بۆ باسکرد. نازانن چ کیژێکی دلکراوە بوو. هەرگیز دەربەستی ئەو شتانە نەبوو. بە کورتی بڕیار بوو بیخوازم، بەڵام پارەیەکی سەربەڕەشم نەبوو. بەڵام مادلین پێی گوتم: «خەفەت مەخۆ، من پارەم هەیە».

نازانن چەندە میهرەبان بوو. دەیگوت:

«باوکم چێشتخانەیەکی هەیە، کاروباریشی خراپ نییە. ئەگەر تۆ حەز بکەی دەچینە ئەوێ، لەوێ بە چاکی بەڕێوە دەچین.»

زۆر نازدار بوو. دوو جار دایکم هەڵسایەوە سەر پێ و گوتی: «دەبێ ببێتە موسڵمان»، کچەکە بەوەش قایل بوو، گوتی: «موسڵمانیش دەبم.»، دەمەوێ بڵێم کچ نەبوو، بەڵکوو فریشتە بوو.

هەفتەیەک مادۆنیم لە کارگێڕیدا وەرگرت، تا بیبەمە ئەم لاو ئەو لا. دەیویست بە شاردا بگەڕێ، بە ڕاستی خانووەکەی ئێمەش جێگای مانەوە نەبوو، بۆیە هەموو ڕۆژێ بەیانیان لە ماڵ دەهاتینە دەرەوە و بە قسەی خۆش و پێکەنینەوە، تا شەو دەگەڕاین و نیوەشەو دەگەڕاینەوە ماڵێ.

ڕۆژێکی دی دیسان بەیانی لە ماڵ هاتینە دەرەوە. بە ڕێگادا دەڕۆیشتن لەلای ماست و شیرفرۆشەکاندا، مادلین دوو پەرداخ شیری خواردوە. دوایی کەوتینە چۆڵی و چاوی بە قاوەخانەیەک کەوت؛ قاوەخانەکە باخەچەیەکی بچووکیشی هەبوو. زۆری پێ خۆش بوو، گوتی:

«با تۆزێ لێرە دانیشین»

هەر یەکەی دووسێ پیاڵە چایمان خواردەوە. دووبارە کەوتینە ڕێ. هەواش گەرم بوو. هەریەکەی دۆشاوێکی لیمۆشمان خوارد. پاشان

چووینە مۆزەخانەی «زەمیناسـی»، کاتێ گەیشـتینە مۆزەخانەکە نیوەڕۆ بوو. مادلین زۆر برسی بووبوو. گوتی: «بەس دۆ دەخۆم».

دۆم بۆ کڕی. دوایی بردمە «مسجد ابا صوفیا»، ماندوو بووبوو. داوای ئاوی میوەی کرد، ئاوی میوەشـم بۆ هێنا. هەروەها پەرداخێک شەربەتی ئالوبالووشی خوارد. گەیشتینە «سیرکجی»، مادلین داوای شتێکی بچووکی لێ کردم، گوتی:

«لیرانە تەوالێت هەیە؟»

ئێستا من چی بکەم؟ ئاودەست؟ بیرم کەوتەوە کە هەموو شوێنێ ئاودەسـتی گشـتی لێیە، بەڵام هەرچەندە گەڕام و سـووڕامەوە ئاودەسـتێکم نەدۆزیەوە، نازانم ئاودەسـتخانەکانیان چی بەسـەردا هاتبوو، لەوانەبوو تێکیان دابێ. باش بوو نزیکی وێسـتگەی هێڵی ئاسـن بووین، بردمە وێسـتگەکە، بەڵام لەلای ئاودەسـتی ژنان دوو تەختەی گەورەیان ڕاست و چەپ کوتا بوو، لەسەریشیان نووسیبوو: «لەژێر چـاکردنەوەدایە». نەمـدەزانی چی بکەم، فەقیرە وەک مس سـوور بووبووەوە، ئەم پێ و ئەوپێی دەکرد. بردمە لای ئاودەسـتی پیاوان، بەڵام لە بەدبەختیدا لەلای ئاودەسـتی پیاوانیشـەوە، دوو تەختەیان لە شـێوەی نیشـانەی گەڕەت «×» کوتا بوو. ئەویش بە هەمان شێوە لەژێر چاکردنەوەدا بوو.

مادلینی بێچارە، هەناسـەی نەدەهات و تاقەتی دەدایە خۆی. بە خەیاڵمدا هات خۆ دەبێ لەو نزیکانە ئاودەسـتی گشـتی هەبێ، بەڵام هەرچەند تەماشای ئەم لاو ئەو لام کرد، هیچ ئاودەستێک دیار نەبوو.

پرسیارم لە یەکێک کرد سەبارەت بە ئاودەستی گشتی، گوتی:

«تەشـریفتان ببەنە «ئەمین ئونو»، لەوێ لەسـەر پردەکە یەکێ هەیە.»

ئەو برادەرە ڕاستی دەکرد، بیرم کەوتەوە، گوتم:

«مادلین گیان، برۆ.»

بەلام مادلین نەیدەتوانی هەنگاو بنێ. گوتی:

«ناتوانم چیدی بە ڕێدا برۆم.»

نازانن حاڵی چی بەسەردا هاتبوو. هەر جارێ کە مادلین دەینالاند، وەک ئەوە وا بوو کە بە قایمی خەنجەرێک بدەن لە دڵم. ئەو کچە بێچارەیە، دوو لا بووبووەوە، وەک بڵێی مار پێوەی داوە. سـواری تەکسییەکم کرد و بە شۆفێرەکەم گوت:

«بگە دادمان، خێرا بمانگەیەنە ئەمین ئونو.»

گەیشتینە ئەمین ئونو، بەلام نازانم ئاودەستەکانیان چی بەسەردا هاتبوو، هەرچەند سـەیری ئەم لاو ئەو لامان کرد، هیچمان دەسگیر نەبوو. لێم ڕوون بوو کە ئەوانیش خراپ کراون. سـوپاس بۆ خوا کە لەناو تاکسی بووین. مادلین پێمی گوت:

«مەگەر تۆ نازانی لەو بەندەرانە ئاودەستی گشتی نییە؟»

گوتم:

«مومکین نییە.»

ئەگەر ڕاسـتیتان دەوێ، ئەوا خۆشـم نەمدەزانی چ دەڵێم. بە شۆفێرەکەم گوت کە بڕواتە «کاراکوی» مادلین گوتی:

«ناتوانم، چیدی خۆم پێ ڕاناگیرێ.»

«ئەزیزم، ئاگاداری خۆت بە، ئا ئێسـتا دەگەینە جێ، تۆزێکی دی تاقەت بدەرە خۆت، کەمێکی دی ئیسراحەت دەکەی.»

گەیشتینە بەندەری کاراکوی. گوتم:

«مادلین گیان، برۆ، ئەوە گەیشتین.»

هەواڵنامەی کتێب

بەڵام هەرچەندە بە ڕاست و چەپماندا دەڕوانی، هیچ ئاودەستێک دیار نەبوو. بە یەکێ لە سەرپەرشتیکەرانی بەندەرەکەم گوت:

«ببوورە، ئاودەست لە کوێیە؟»

«ئێرە ئاودەستی لێ نییە.»

«ئەی ئێوە چی دەکەن؟»

«تۆ خۆت هەڵمەقورتێنە.»

«مادلین گیان، بڕۆ، ئێستا ئاودەستت بۆ پەیدا دەکەم.»

کچە شین هەڵگەڕابوو، خەریک بوو بتەقێ. منیش وەڕەز بووبووم. لەو کاتەدا بیرم کەوتەوە، خۆ ئەو ناوە پڕیەتی لە کۆمپانیا و خانەی بازرگانی. مادلینم گەیاندە لای یەکێ لە کۆمپانیاکان، بەڵام ئەو بێچارەیە لە وەزعێکی وادا نەبوو کە بتوانێ بە قادرمەکاندا سەرکەوێ. گوتم:

«ئازیزم وەرە سواری مەسعەد بین»

بە مەسعەدچییەکەم گوت:

«کاکە، زووکە.»

گوتی:

«دەبێ بوەستین تا چوار کەسی دیش دێن، پاشان دەڕۆین.»

هەرچەندی کە وەستاین، کەسی دی نەهات. کچە ڕەش هەڵگەڕابوو، ئارەقە تک تک لە سەر و چاویدا دەتکا.

بە خوا ئەگەر دەتانبینی فەقیرەی بە چ دەردێکدا چوو بوو، جەرگتان دەبووە کەباب! پێیەکانی جووت کردبوو و تاقەتی دەدایە خۆی. گوتم:

«مادلین، گیانەکەم، ئازیزم، نازدارەکەم، تۆزێکی دی خۆت بگرە، ئێستا دەتگەیەنمە ئاودەستخانە»

ئەو خەڵکە زۆرە کە وەک شـــاڵاو بەرەو خوار و بەرەو ژوور دەچوون، شیر پاکێک نەبوو بێت سواری مەسعەد بێت، خەریک بوو شێت دەبووم.

دواجار دوو کەس هاتن و دواجار ســـواری مەســـعەد بووین. مەسعەدچییەکە گوتی:

«نهۆمی چەندەم؟»

بۆ ئەوەی قسەیەک بکەم، گوتم:

«نهۆمی چوارەم.»

لە نهۆمی چوارەمدا بە پیادە ڕۆیشتین. سەیری ئەو ڕێبوارانەمان دەکرد، تا دواجار ئاودەستخانەیەکمان دۆزییەوە. گوتم:

«مادلین گیان، وەرە، ئەوە ئاودەست.»

بەڵام هەرچەندەی هەوڵم دەدا دەرگای ئاودەســـتەکە نەدەکرایەوە، قفڵیان دابوو. ئاخر لە چ شوێنێکی دنیا دەرگای ئاودەس قفڵ دەدرێ؟

چایچییەک لەوێ خەریکی چایگێڕان بوو، پێم گوت:

«کاکە گیان، دەرگای ئاودەستەکە بۆچی قفڵ دراوە؟»

گوتی:

«خۆ ئەوە ئاودەستی گشتی نییە، هەموو ئەوانەی لەو دەزگایە کار دەکەن، ژووریـــان گرتووە، هەر یەکەی کلیلێکیـــان لایە. هەر کـــاتێ بیانەوێ دەست بە ئاو بگەیەنن دەرگاکەی دەکەنەوە، کاتێکیش کاریان تەواو دەبێ دەرگاکەی قفڵ دەدەنەوە.»

مادلینی بێچارە، وەک ژنێک بیەوێ زگەکەی دابنێ، خۆی گرمۆڵە کردبوو. دواجار توانای نەما بوو. تەماشام کرد بە خەمگینییەوە لەپشت دەرگای ئاودەستەکەوە وەستا بوو.

ئیتر ئەو کچە بێچارەیە چیتر نەیدەتوانی بڕوا بە ڕێدا. دەستی بە دەرودیوارەوە گرتبوو، بە گیان کێشانەوە خۆی گەیاندە سەر جادەکە. بیرم کەوتەوە کە لە «گالاتسلای» ئاودەستخانەیەکی گشتی هەیە. بەدوای تەکسیدا ڕامان کرد. ئەو بێچارەیە خەریک بوو لە پڕدا بتەقێتەوە، گرتمەوە و پێم گوت:

«مادلین گیان، ئازیزەکەم، گیانەکەم، هەر تۆزێکی دی خۆت ڕاگرە، ئێستا دەگەینەجێ.»

ئیدی مادلین ئاگای لە خۆی بڕا بوو، لەنێو تاکسییەکەدا نیوەڕۆح بووبوو. بردمە لای ئاودەستی گشتی، گوتم:

«ئازیزم زووکە، ئەوەتە، ئەوە ئاودەستە.»

مادلین ڕۆیشت و گوتی:

«لێرە نابێ، ماڵی خەڵکییە.»

«قەیدی ناکا ئازیزم، عەیب نییە.»

«نابێ، ناتوانم.»

ئاودەستخانەیێکی ترم کەوتەوە بیر. چووین تا تەکسییەک بگرین، بەڵام لە بەدبەختی ئێمەدا ئەو جادەیە یەکساید بوو. هیچ سەیارەیێک بەرەو سەرەوە نەدەڕۆشت، دەبوایە بە پیادە بڕۆین. باڵیم گرت و دەستم کرد بە ڕاکردن. ئەو بێچارەیەش چیدی نەیدەتوانی بڕوات، نەیدەتوانی قاچەکانی لێک بکاتەوە، هەر بە زۆری خۆی بە خۆیدا شۆڕ کردبووەوە، ئای دڵداری، گوتم:

«ئازیزم، یەک تۆزی دی خۆت ڕابگرە و ئاگات لە خۆت بێ، ئێستا دەگەین، ئەوەتا دەگەینە جێ.» من هەر خەریک بووم دەمکوشی، ئیتر منی بەجێ هێشت و بینایەک دەرگاکەی کرابووەوە، خۆی کوتایە ژوورەوە و بە ڕاکردن وەک بروسکە بەسەر قادرمەکاندا سەرکەوت.

ئاخ... فەقیرەی هەناسەیەکی بە ڕەحەتی هەڵکێشا بوو. چووم بۆ لای، ئەو داماوە لەسەر یەکێک لە پلیکانەکان دانیشبوو و دەستی بە سەری خۆیەوە گرتبوو و هۆن هۆن دەگریا. گوتم:

«باشە، خۆشەویستەکەم ئێستا حەسایتەوە؟ ئێستا هەستە، با بڕۆین.»

قۆڵم گرت و بڵندم کرد، شلپ و شلپ کەوتینە ناو ئەو ئاوەی هاتبووە دەرەوە. مادلین دەگریا، هەنسکە هەنسکی بوو. گوتم:

«ئازیزم، چیدی خۆت مەگرە، بگری، گریان باشە، گەر بگری دەحەسێیتەوە.»

مادلین هیچ قسەیەکی لە زار نەدەهاتە دەرەوە. کە هاتینەوە ماڵەوەش هەر قسەی نەدەکرد. ڕۆژی دواتر جانتاکانی کۆ کردەوە و ڕۆیشت. هەر ئەو ڕۆیشتنە بوو، چیدی مادلینم نەبینیەوە. تەنیا نامەیەکی بۆ نووسیم. ئەو نامەیەم هەر لە یادە، نووسیبووی:

«وڵاتەکەتان زۆر جوانە. ئێوە خۆشتان مرۆڤی میهرەبان و میوانپەروەرن. ئای... خۆزگە ئاودەستی گشتیشتان دەبوو.»

بەڵێ کاکە گیان، دەبێ یەکەمجار مەسەلەی ئاودەستخانە گشتییەکان چارەسەر بکەن. تا ئەو کاتەی وەزعی ئاودەستە گشتیەکان تەواو چاک نەکرێ، هەر کاری بکەین بێسوودە.

«ئێستا تێگەیشتی؟»

«تێگەیشتم!»

ئەو شێتەی کە هەڵهات

خەریک بووم لە «ئەمین ئونلو»ەوە بەرەو «کاراگوی» بڕۆم. کاتێ گەیشتمە سەر پردەکە، دەنگی هاوارێک بەرز بووەوە:

«ئای، بیگرە، هەڵهات...»

پاســـەوانەکان دەســتیانکرد بە فیکە فیک لێدان و ســـەیرکردنی ئەم لاو ئەو لا. خەڵکەکەش ڕژانە ئەو ناوە و لەگەڵ ئەوان بەرەو ژوورەوە دەچوون. هەموو لە یەکدیان دەپرسی:

«چ خەبەرە؟»

«چ بووە؟»

«دەڵێن شێتێک لە دەستی پاسەوانەکان هەڵهاتووە.»

«کەس نازانێ ئەو پاســـەوانانە چۆنن، هەندێ کات هەموویان دەگرن و ئێستاش وا ڕاویان دەنێن.»

یەکێ لێم نزیک بووەوە، جا گوتی:

«تخوا تۆ ســـەیری عاقڵەکان بکە! خوا قبووڵ ناکا، ڕەحمەت لە شێتەکان، سەیرکە چۆن هەموویان بەرەو بان سەردەکەون!»

نەمزانی چ وەڵامێکی بدەمەوە. بە ئەدەب و نەزاکەتەوە ســـەیرێکم کرد و کەوتمە ڕۆیشـــتن. هەمدیس پیاوێکی دی لێم نزیک بووەوە، کەوتە قسەکردن و گوتی:

«مەسەلەکە وا بەو سادەییە نییە. کاکە دەڵێن لە شێتە ترسناکەکانە، گوایە تا ئێستا چوار کەسی کوشتووە! دەڵێن بگاتە هەر یەکێ هێرشی دەباتە سەر!»

ئەو پیاوەی لێم نزیک بووەوە، لەگەڵیا کەوتینە ڕێگا. نوکتەی خۆش خۆشی دەربارەی ئەو شێتانە بۆ دەگێڕامەوە. نوکتەکانی زۆر خۆش بوون، جا زۆر جوانیش باسی دەکردن. دەمی زۆر گەرم بوو. زۆر پێکەنیم. بە ڕاستی مرۆڤێکی ڕووخۆش و قسەخۆش بوو.

گوتی:

«بێگومان گوێت لێ بووە کە لە «شێتخانە»دا لە شێتێکیان پرسیوە: «ئەوە تۆ چەند کەسی؟» شێتەکەش پێی گوتبوو: «بفەرموو کە تۆ لە دەرەوە چەند کەسی؟». » دوای گوتنی ئەو نوکتەیە، یەکێکی نیشان دام گوتی:

«بۆ نموونە سەیرێکی ئەو پیاوە بکە!»

سەیرێکم کرد، جا درێژەی دا بە قسەکانی و گوتی:

«کێ ناڵێ ئەو شێتەی ڕایکردووە ئەوە نییە!»

بەڵێ، ڕاستی دەگوت، ئاخر هیچ ڕووخساری بە مرۆڤی عاقڵ نەدەچوو. بە ڕێگەوە دەڕۆشت و لەبەر خۆیەوە قسەی دەکرد. ماوەیەک زۆر قسەی ماقوڵی دەکرد. دوای تۆزێک وەک بڵێی گوێی لە جوێنێک بووبێ، ڕووی گرژ دەبوو، جا دەستی دەکرد بە تەشەر هاوێشتن و جوێندان. گوتم:

«وەک ئەوەیە؟»

لە قسەکەم ڕایکرد. گوتی:

«وەک ئەوە نییە، خۆی خۆیەتی و لە کەسیش ناکا.»

گوتم:

«با پۆلیس ئاگاداربکەینەوە!»

گوتی:

«سەیرێکی ئەوە بکە. ئا ئاوایە، بەم جۆرەیە!»

ئەو پیاوەی کە هاورێکەم پێی نیشـان دام، سـەیرم کرد خێرا خێرا بە رێگاوە دەڕوات و پێدەکەنێ. کاکە لە خۆمەوە ڕووم گرژ بووبوو، ئاخر ئەمە بەچی پێدەکەنێ، بە پەنجەکانی دەسـتیکرد بە حسـابکردن. دوایی دووبارە کەوتەوە ڕێگا.

«خۆیەتی، ئەو شـێتەی لە دەسـت پۆلیسـەکان هەڵهاتووە ئەمەیە! دەبێ هەرچی زووە خەبەر بدەین.»

گوتی:

«سـەیرکە، سەیرکە، سەیرێکی ئەو دوو کەسە بکە، ئەوەتا خەریکە بە پێشماندا ڕەت دەبن، باش سەیرکە، جا گوێبگرە بزانە چی دەڵێن!»

ئەو دوو کەسـەی کە خەریک بوو بە پێشـماندا ڕەتیان دەکرد، دوو کەسی کەتە و قەڵەو بوون. بە دەنگی بەرزەوە دەدوان:

«هەر ئەوەندە بڵێ یەکیی بە پەنجا قرۆش، نەوەک لە دەسـتمان دەرچێ. دەبێ پەلی بگرین و لەو پردە فرێی بدەینە خوارێ. دوایی برۆ پێش سەوزەفرۆشەکە، جا بڵێ: «کاکی سەوزەفرۆش، دەسکێ کەرەوز بەچەندە؟»، نەوەک لە دەسـتمان دەرچێ، ئەویش ببە لە تەنیشـت ئەوەی پێشـوو هەڵیبواسـە. ئەوانی دی ماسـتەکانیان هەر لە کیسـە دەکەن و ناکەن.»

بە خوا ئەو مرۆڤە نەخۆشـانە گەر لە کاتێکا پێویسـتت پێیان بێ، یەکێکیانت دەستناکەوێ.

ئەوەی دیشـیان بە هەمان شـێوە قسـەی بۆ برادەرەکەی دەکرد و دەیگوت:

«جووتیـاری، کـاکە گیـان، جووتیـاری یەکەمجـار جووتیـاری و کشتوکاڵە، جا ئازادی. نابێ بستێ زەوی بمێنێ و نەچێندرێ. من خۆم

چوارپێنج تاکە گوڵدانم لەو گوڵدانە ئاسـاییانە، لەسـەر باڵەخانەی ماڵەکەمان داناوە. تۆی پیاز و لۆبیای سـەوزم چاندووە. ئێستا وەرە سـەیرکە چ پیازێکی گرتووە. ئەوەیە چاندن! ئەدی کاکە ئەگەر خەڵکی ئەو شـارە، هەموو لە گوڵدانە ئاسـاییەکانی ماڵەکانیاندا پیاز بچێنن، ئیدی ئەو کاتە بۆچی هەموو شارەکە تووشی تەنگوچەڵەمەی پیاز یان خەیـار دەبن؟ خەڵکی هەر ئەوەنـدە دەزانن بڵێن «ئـازادی!»، ئـاخر ئازادی قسەیەک نییە کە...

ئەگەر کاتێک لە هەموو شـارەکە لۆبیای سەوز نەبێ، پیاز و خەیار نەبێ، بێگومان ئازادیش نابێ؟»

ئەوەکەی دیان بێ ئەوەی گوێ لە قسەی برادارەکەی بێ، گوتی:

«کاکە گیان قامچی... قامچی... ئەو میللەتە بەبێ قامچی پیاو نابن و والسـلام. باوباپیرانمـان لە خۆیانەوە نەیانگوتووە، قامچی میوەی بەهەشتە!»

لەبەر ئەوەی هەردووکیان پێکەوە قسـەیان دەکرد، قسـەکانیان تێکەڵ دەبوون، بۆیە بەم جۆرە دەگەیشتە گوێمان:

«یەکەمجار یاسای بنچینەیی. لۆبیای سەوز کاکە گیان، خەیار. ئەو خەڵکە کە هەقیقەتەکە نازانن، ئەو سـەگبابانە لنگیان بگرێ و... دەبێ کەسـێ لەبەردەم ڕێگای ماڵەکەی خۆی کەرەوز بچێنێ... دەبێ توور بچێنێ...»

بە برادەرەکەمم گوت:

«شێتەکان یەک بوون یان دووان؟»

گوتی:

«نازانم.»

گوتم:

«ئەوانە هەردووکیان شـــێتن، دەبێ هەر ئێســـتا خەبەر بدەین پۆلیس!»

لە پلیکانەکان دەهاتینە خوارێ، تا خۆمان بگەێنینە پۆلیسخانە. لەولاوە ژنێکی زۆر جوان دەیویســـت بە پلیکانەکاندا ســـەرکەوێ. هەوا گەرم بوو. خانمەکە جلێکی جوانی لەبەر بوو. دوو پیاویش لەپشـــت خانمەکەوە بەرەو ســـەرەوە دەهاتن، لەپشـــت خانمەکەوە دەڕۆیشـــتن، هەتا چەمابوونەوە و دەیانویســـت لەژێر دامەنیەوە ســـەیری بکەن و دەیانگوت:

«سەیرکە، ئەو بێئینسافە چی کردوە.»

«خوایە، لەسەر سنگی بخەوم و لەدواوەیش یەکێکی بۆ لێدەم!»

«ئای، جەرگم»

لەســـەر پلیکانەکان هاوارێک بەرز بووەوە، خەڵکی ڕژانە ئەو ناوە. هەموو لە دەوری خانمەکە کۆبوونەوە. خانمەکە بە جانتاکەی لە ســـەر و کەللەی ئەو دوو پیاوەی دەدا و هاواری دەکرد.

گوتم:

«خۆیانن... شـــێتەکان ئەوانەن. دەبێ هەرچی زووە خەبەر بدەینە پۆلیس!»

کۆمەڵە خەڵکێکی دی لەپشـــت ئاســـنی بەندەر کۆبووبوونەوە و چاوەڕێ بوون دەرگـاکە بکرێتەوە و ســـواری کەشـــتییەکە ببن. برادەرەکەم گوتی:

«گوێ لەوانە بگرە.»

گوێم لێبوو ژنێک و مێردەکەی هەراوهوریـایـان بوو. مێردەکەی دەیگوت:

«بە خوا هەڵدێم، بە خوا ڕوو لە کێو و بیابان دەکەم.»

ژنە دەیگوت:

«مەگەر پێشـــیان لێ گرتووی، ئەوە جادە و ڕێی درێژ. وا دەزانی توحفەت بۆ هێناوم. چی زۆرە، مێرد زۆرە.»

کاکە پیاوەکە گوێی ژنەی گرت، ژنە بە هاوار هاوار ســەرکەوت و دەستی کرد بە دادوبێداد و لە خۆوە قسەکردن. برادەرەکەم گوتی:

«زووکە، با برۆین، ئەگەر نا بە ناوی شاهێدییەوە ڕامان دەکێشن.»

خێرا خێرا لە شـەڕەکە دوور کەوتینەوە، هەتا لەسـەر پلیکانەکانیش هاواری دەچووە ئاسمان. سـەیرێکی سـەروترمان کرد، تاکسـی لەبەر گاز دیار نەبوو، بە ویســـتی خۆشـــی دەڕۆیی، قاچی ژنێکیش لە پەنجەرەی تاکســـییەکە هاتبوو دەرەوە و پێی لە دەرگا و پەنجەرەی دەکووتا و دادوبێدادی بوو:

«ئای بردمیان... دەیانەوێ بمفڕێنن... ئای، بگەنە دادم.»

ئـاخر ئـادەمی عـاقـڵ بەو ڕۆژە ڕوونـاکە، بەو بەزموڕەزمە ژن دەڕفێندرێ؟ گوتم:

«حەتمەن ئەوانیش شێتن، دەبێ زوو خەبەری پۆلیس بدەین.»

دۆســـتە بە تواناکەم دووبارە دەربارەی شـــێتەکان دەســـتی بە نوکتەگێڕانەوە کردەوە، نوکتەکـانی زۆر خۆش دەگێڕانەوە، من هەر قاقای پێکەنینم بوو. لەو هەرایەدا بووین، دوو پاســـەوان دەســـتی ڕەفیقەکەمیان بەستەوە و گوتیان:

«چۆن ڕۆیشتی ها؟ یەڵا بە پێشمانکەوە!»

دۆستەکەم گوتی:

«باشە، خواحافیز، بەندە ئیدی مەرەخەس دەبم.»

ویســـتم بە دوایدا بڕۆم، بڕۆم بۆ ئەو جێگایەی ئەویان دەبردێ. بەڵام نەمتوانی. گوتم:

«خواحافیزت بێ، دۆستی خۆشەویستم.»

هەڕاجی ئەمریکی

پیری بەیانییەکەی هاتەوە سۆراغم:

«تۆ هێشتاکە خەوالووی.»

«هەوا ساردە، سۆپاکەش دانەگیرساوە.»

«هەڵسە، چایەکی گەرم بخۆرەوە، گەرمت دەبێتەوە!»

«نەوت نییە، هەتا ئەگەر هەشمبێ، شەکر و چام نییە.»

«تۆ مرۆڤێکی زۆر سەیری، دەتەوێ هەر یەکسەر بتکەمە خاوەنسامان.»

«من دڵ و دەماغم نەماوە، تۆش هەر خەریکی گاڵتە و بەزمی خۆتی.»

«بە جدیمە، دەتەوێ لە ماوەی دە ڕۆژان بتکەمە خاوەنی سامانێکی زۆر؟»

ئێستا ئەوەی لە چیرۆکەکە ماوەتەوە، دەتوانم بە ئاسانی بۆتان بگێڕمەوە:

پێشنیارەکەی کەمالم قبوڵ کرد و چووینە ماڵی باوکم. وردەواڵەکانمان ڕێکخست و کەمال لۆرییەکی هێنا، هەرچی کەلوپەلە شڕوشەپرێوە کۆنەکانی ماڵ هەبوو، لە لۆریمان بار کرد و بردمانە ماڵەکەی من. باوکم فەقیرەی وەک ئەوەی دز چووبێتە ماڵەکەیەوە و لەدوای خۆی دەستێکی پێداگێڕابێ، وەهای دەهاتە بەرچاو.

ڕۆژی دوای ئەوەی کە کەمال جارەکەی ئامادە کردبوو، لە ڕۆژنامە بلاو کرایەوە.

«هەراجی کەلوپەلی ئەمریکی»

«لە ڕێکەوتی سـێیەکی مارتی هەزار و نۆ سـەد و پەنجاوچوار کاتژمێر دەی بەیانی، لە شەقامی فلان، لە گەڕەکی فلان و لە خانووی ژمارە فلان. کەلوپەلێکی زۆری گرانبەهای چاودێری ئەمریکی «مستەر ئارنۆڵد پای» کە پسپۆڕە لە ڕێکخستن و نەهێشتنی جگەرەکێشان و لە دەورەیەکی ئەمریکی گەڕاوەتەوە، دەیەوێ لە ڕێگەی هەراجەوە بیانفرۆشێ.»

ڕۆژی هەراج، ئەو خەڵکەی لەبەردەم ماڵەکە وەستابوون، لەبەردەم هیچ ئاهەنگێکی مۆسـیقا و سـینەما و تیاترۆخانەیەک نەمدی بوون. خەڵکەکە ئۆتۆمبێلەکانیان لە پشتی کۆڵانەکەوە ڕاگرتبوو. خانووەکە پڕ پڕ بووبوو. لە کۆڵانەکانیش خەڵکی وەسـتابوون، ڕێگای هیچ نەبوو. دەرزیت هەڵدابایە، نەدەکەوتە سەر زەوی.

ئەو هەموو پیاوە! ئەو هەموو ژنە! خانمێک پاڵتۆیەکی لەبەردا بوو. هەر بە چەک شتی دەکڕی. بە ڕاستی هەر بیرم لەوانە نەکردبووەوە. بە کەمالم گوت:

«کەمال، ئابڕوومان دەچێ.»

کەمال گوتی:

«ئێستا ئارامت هەبێ، دوایی دەردەکەوێ ئابڕووی کێ دەچێ!»

هەراجییەکە دەسـتی پێ کرد. کەمـال داری هەراجییەکەی بە دەسـتەوە گرت و چووە پشـت چوارپای هەراجییەکەوە. دەنگی کەمال بەرز بووەوە:

«دوو پارچە قەنەفە و چوار مۆبێل، لەگەڵ «kroehler»کان.»

قەنەفە و مۆبێلەکـان لە مـاڵی بـاوکمەوە هێنـابوومـان، لە کەڵک کەوتبوون، بە کەڵکی دانیشتن نەدەهاتن!

کەمال درێژەیی دا بە قسەکانی:

«خوشک و برایانی بەڕێز، فەرموون سەیری «kroehler»کان و ڕووی قەنەفە و مۆبیلەکان بکەن. قاپوقاچاغی زۆر چاک و بێوێنەی چاودێری ئەمریکایی «مستەر ئارنۆلد پای»، پازدە هەزار لیرە.»

چاوەڕێ بووم زریانی قاقای پێکەنین هۆڵەکە بلەرزێنی، بەلام بە پێچەوانەی چاوەڕوانی من، دەنگێکی ناسک و هێمن لە هۆڵەکە وەلامی دایەوە:

«١٥٠٠٠»

«١٦٠٠٠»

«١٧٠٠٠»

«کریارانی بەڕێز! مۆبیلەبێوێنەکانی «مستەر ئانۆلد» بە حەڤدە هەزار لیرە، یەک... حەڤدە هەزار، دوو... حەڤدە هەزار.»

«٢٠٠٠»

کەمال بە لاچاوێکەوە سەیری کردم:

«خوشک و برایانی بەڕێز! فەرموو سەیری «kroehler»کان بکەن، یەک... بیست هەزار، پیرۆزت بێ!»

مۆبیلەکۆنەکانی باوکم، بە بیست هەزار لیرەی کاش فرۆشران. بە خوای چەرچییەکان بە بیست لیرە نایکڕن، ئەو مۆبێلانەی هەموو سپرینگەکانیان مردبوو و هی زەمانی «زووڕنا» بوون، بە بیست هەزار لیرە فرۆشران! باپیرەی خوالێخۆشبووم لە سەردەمی خوالێخۆشبوو «سولتان ڕەشاد»دا کڕیبوویی و لەسەری دادەنیشت.

کەمال بەردەوام بوو:

«مێزی پلاســتیکی نانخواردنی ژنی ئارزند ئارنۆڵد»، کڕیارانی بەڕێز، بفەرموون ســەیری بکەن. مێزی چاکە، نییە لەو شێوەیە دروست کرابێ. دەڵێی بە نۆ هەزار لیرە؟»

«١٠٠٠٠»

«١١٠٠٠»

کەمال دەستی پێ کرد:

«یەک... یازدە هەزار، دوو... یازدە هەزار، خانمان و برایانی بەڕێز، فەرموون مێزی چاک و ســەد لە ســەد پلاســتیکی بێگەرد و دروســتکراوی ئەمریکی. کەســی دی نەبوو؟ ســێ... یازدە هەزار، پیرۆزت بێ، خێری لێ ببینی.»

لەو بازاڕ گەرمییەی مێز، کورسی شکاو و حەسیرەکۆنە، هەزار لیرە هەزار لیرە بەرز دەبووەوە. خانمێکی بەڕێز کە هەموو گیانی پەڕپەڕە بوو، بە خێرای و بە هەناســە بڕکێوە هاتبووە سۆراخی ئەو مۆبێلانەی کە کەمێک لەوەو پێش فرۆشــرابوون. پێیــان گوت کە فرۆشراون:

«ئاوا زوو، چ حەیفە، کێ کڕی؟»

«خێزانی ستار.»

بە چاویدا دیار بوو کڕیار بوو، لە داخا ئەو بێچارەیە...

«من ئێســتا تاقمی نانخواردن دەکڕم، تا چاوەکانی پێ کوێر بێ، تا دیق بکا!»

لە بێئاگاییدا وەک یەکێ گڕی گرتبێ و داوای یارمەتی بکا، هاواری کرد:

«بیست هەزار لیرە.»

خێزانی ستاریش بەبێ باکییەوە، نرخەکەی زیاد کرد:

«بیست هەزار و دوو سەد لیرە!»

پیاوێک کە لە نزیک خێزانی ستارەوە وەستا بوو، بە دەنگێکی ترسناکەوە گوتی:

«ئەزیزم، ئەوەندە ناهێنێ.»

«چی؟ دەڵێی ئەوەندە ناهێنێ؟ بە ڕاستی زۆر بێئەقڵی! ئەوانە ماڵی «مستەر ئارنۆڵدی ئەمریکی»یە، بە بیستوسێ هەزار لیرە.»

«٢٥٠٠٠»

کەمال وەک ئەوەی بەزەیی پیادا هاتبێتەوە، قەزیەکەی هەر لەوێ بڕاندەوە:

«یەک... بیستوپێنج هەزار لیرە، دوو... بیستوپێنج هەزار لیرە، سێ... بیستوپێنج هەزار لیرە، پیرۆزە ئینشائەڵا.»

ئەگەر سەوداکە کۆتایی نەهاتبایە، لەوانە بوو نرخی کورسییەشکاوەکانیش بگەیشتبایەتە هەزار لیرە!

کەمال بەردەوام بوو:

«کڕیارانی بەڕێز، خانمان و برایان! چرای پایەداری ئۆتۆماتیکی، هەزار لیرە.»

تەماشام کرد، لە ماڵی باوکم چرای وەهام نەدیتبوو. کەمال بۆ ماوەیی بە گوچانەکۆنەکەی باوکم هێنایی و بردی!

«چرای ئۆتۆماتیکی پایەدار، سێ هەزار و سێ سەد لیرە!»

ئەو خانمەی کە چرایەکەی کڕی، بە دەستییەوە گرتبووی، دەیگوت:

«سەیرکە، چەند جوانە! دەڵێی بۆ ژوورەکەی ئێمە دروست کراوە.»

خۆشی بەزمەکە لەوەدا بوو کە سرە گەیشتە سەر دۆشەک و نوێنەکان. دۆشەکەکان هەموو پارچە بە مووەکانیان دەرهاتبوو.

کەمال داری هەراجەکەی بە دەستەوە گرت:

«کڕیارە بەڕێزەکان! نوێنە تایبەتەکانی «مستەر ئارنۆڵدی ئەمریکی». نوێنەکانی «کائوچوئی» مارکەی «هالیوودە»، بە سێ هەزار لیرە!»

نوێنەکانیش بە پێنج هەزار لیرە فرۆشران.

دوای کەلوپەلە کۆنەکانی ماڵی باوکم، نۆبەی پڕوبوزگوڕەکانی خۆم هات. نەک هەر کەلوپەلەکانی ماڵەوە، هەتا دەرپێ کورتەکەشم فرۆشرا، ئەو شتانەی کە هەرگیز مرۆڤ خەیاڵی بە لایدا ناڕوا. لەو وەختەدا کەمال یەخەی گرتم و لای حەمامەکە بە گوێمدا چپاندی و گوتی:

«یەڵا، خۆت ڕووت بکەوە!»

گوتم:

«بۆچی؟ بە نیازی چییت؟»

گوتی:

«یەڵا، پەکت ناکەوێ، هەرچی لەبەرتدایە بیهێنە. دەرپێیەکەشت لەبەرکەوە، دەیفرۆشم، دوای یەکێکی تازەت بۆ دەکڕم.»

هەرچی لەبەرمدا بوو هێنام و کەمال دەرگای حەمامەکەی لەسەر قفل دام و بەندی کردم. وەک منداڵی تازە لە دایک بووم لێ هاتبوو.

لە دەرەوە دەنگی کەمال دەهاتە گوێم:

«کڕیارە بەڕێزەکان، خانمەکان، برایان، پانتۆڵی پسپۆڕی ئەمریکی «ئارنۆڵد پای». سەد لە سەد «ڕاستیکیتونی» بیگەردە، سەرئەژنۆکانی و بەردەلنگەکانی بە جۆرێکی تایبەتی و بە بەنی تایبەتی چنراوە. بە پێنج سەد لیرە.»

«٦٠٠»

«٧٠٠»

دوای پانتۆڵەکەم، نۆرەی فانیلە و دەرپێکەم هات.

«دەرپێی کورتی پسپۆڕی ئەمریکی «مستەر ئارنۆڵد». لە نایلۆنی تەواوە. تەنیا دوو جار لەبەری کردووە. پەنجا لیرە...»

دەنگی ژنێ هاتە گوێمەوە:

«کڕیارانی بەڕێز، دەستەسڕی تایبەتی «مستەر ئارنۆڵد»، بە سێ لیرە.»

«پێنج لیرە!»

«حەوت لیرە!»

«دە لیرە!»

«یەک... دە لیرە، دوو... دە لیرە! ســـێ... دە لیرە. پیرۆزت بێ! خانمان و برایانی بەڕیز هەڕاجی ئەمڕۆمان تەواو بوو.»

دوای ئەوەی دەرپێکورتەکەم و دەستەسڕەکەم وەک خەلکی لایان وابێ ئالتوونیان کڕیبێ فرۆشـــرا، لە دەرەوە هەراوهۆریای خەلکی و دەنگە دەنگی ئۆتۆمبێلەکانیان بەرز بووەوە. هەر کەسەو ئەو شتانەی کڕیبووی باری کرد و ڕۆیشت.

پاش نیوسەعات، دەنگە دەنگ نەما. لەو دیوی دەرگای حەمامەکەوە بانگی کەمالم کرد و گوتم:

«بەس درۆ بکە، بەستمی!»

«باشە، ٢٤٧٠٠٠ لیرەم کەوتە گیرفان.»

«بژی کەمال! ئێستا واز لە درۆ بێنە، لە سەرمانا ڕەق بوومەوە.»

«ئارامت هەبێ، فانیلە، دەرپێی کورت و جلوبەرگت بۆ دەکڕم و دەگەڕێمەوە.»

کەمال ڕۆیشت، سەعاتێکی پێچوو نەهاتەوە، دوو سەعاتی پێ چوو هەر نەهاتەوە. دەستەکانم خستە سەر پێیەکانم و گیانم کەوتە لەرزین. شەو داهات و کەمال هەر نەهاتەوە.

ئەوا ئەمڕۆ دوو ڕۆژە لە حەمام ماومەتەوە. هیچی نەماوە بمبەستێ. ئەگەر بتوانم دەرگاکە بشکێنم و بێمە دەرەوە، ئەوا هەموو بە شێتم دەزانن. ئەگەر نەوت هەبێ خۆم دەسووتێنم. ئەو چەند دێڕە دەنا دەمنووسی کە چی بەسەر کەمالدا هاتووە، نەوەکا ژێر ئۆتۆمبێل کەوتبێ...

نوکتە و بەڵایەکی وای بەسەردا هات، بە خوا حەیف کەمال؛ لە هاورێ چاکەکان بوو.

ئەو شـتانەی لەژێرەوە ویسـتتان بیانخوێننەوە، ئەو شـتانەن کە یەکێ لە دۆستەکانم دەربارەی من بە دۆستێکی دیمیی ڕادەگەیاند. بە هەمان شـێوە دۆسـتانی ئێوەش، سـەبارەت بە ئێوە دەدوێن لەلای دۆسـتانی دیتان. ئێوەش دەربارەی دۆسـتەکانی خۆتان هەموو ئەو شتانەی بەرچاوتان دەکەوێ، بە دۆستەکانی دیتان دەڵێن.

«نابێت لە هەقیقەت لا بدەین، بە ڕاسـتی مرۆڤێکی چاکە، بەڵام نازانم بڵێم چی، خۆپەرسـتە، وا نییە؟ خەیاڵ نەکەیی من شـتی خراپ لەبارەی ئەوەوە بڵێم، هەرگیز، شـتی وا نییە، بەڵام چی دەکەی؟ لە قازانجی خۆی بەولاوە - هەرچەندە زیانی هەبێ بۆ کەسـی دی - هیچی دی ناوێ. دەزانی من لە چیدا بە خراپی دەزانم؟ وەک دیارە مرۆڤی چاک و دڵپاک ئەوەیە کە دۆسـتایەتی بزانێ، ئەو زیرەکی و هۆشمەندییەکەی ئەوەیە کە هەر لە فکری خۆیدایە، ئەگەر نا بە ڕاستی مرۆڤێکی دڵفراوانە، بەڵێ ڕاسـتە. بە ڕاسـتی نووسـەرێکی باشـە، نووسینەکانی یەک لەیەک چاکترن، بەڵام سوودی چییە؟ ئەو شـتەی دەینووسـێ چییە؟ تۆ تا ئەمڕۆ دیوتە لە شـتی پەرت و بڵاو زیاتر هیچی دی بنووسـێ، ئاخر گاڵتەبازی نابێتە نووسـین، هەر بڕۆ مەکتەبەکەی بزانە لەو هەرایەیی سەر دەردەکەی. قسەکانم بە خراپی وەرنەگریی! بە ڕاستی هاوڕێمە، بە ڕاستی مرۆڤێکی ڕێکە، بەڵێنەکانی بەڵێنن، لەوانە نییە بە پاشـەملە قسـە بکا. بەکورتی مرۆڤێکی جێگای باوەڕە، بەڵام نازانم بڵێم چی؟ حسـێب و کتێبی تەواو نییە، تەنیا دەیەوێ گوێت لێ بگرێ و دوایی گاڵتەت پێ بکا و شـتەکە خۆش بکا. بەڵام نەکەی قەرزی پێ بدەی، دوایی دەگەیەکی وات لێ دەدا، نەیێتەوە سـەرەخۆت. ئاخر شـەرەفی مرۆڤ تەنیا باشـییە! قسـەی بەتام و

شـــيرینیش لەجێی خۆی، دەبێ مرۆڤ پێش هەموو شـــتێک پابەندی شەرەف بێ. مرۆڤێکی دەست و دڵکراوەیە، تا بتەوێ لوتییە، بە ڕاستی لەو شتانەدا عەیبی نییە، بەڵام یارمەتی و بەخششـی ئەو بێحسـابە. ئەگەر قلە زەیتونێکت بداتێ، ئەوا دەیەوێ تەنەکەیەک ڕۆنی زەیتوونیش بخاتە کیسـەکەتەوە. لوتیگەری ئەوەیە کە... خەیاڵ نەکەیتەوە... بە ڕاســـتی من زۆر پەیوەندیم لەگەڵیدا بەهێزە، دەنا ئەگەر پەیوەندیم لەگەڵیدا نەبێ، چ ئیشـــم هەیە ئەو قسـانەی لەبارەوە بکەم، وا نییە؟ خنس بەچە نییە، پـارە خەرج دەکـا، گیـانی هـاوڕێکەی لە خۆی نـارەنجێنێ، بەڵام ئەگەر ســەرنجت دابێ هەمووی تەنیـا لەپێنـاوی بەرژەوەندیی خۆیەتی. تۆ خۆت باش دەزانی گچکەترین قسـەی نییە، بە ڕاستی ئینسـانێکی چاکە، ئەگەر بە هۆی ئەوەوە خێرێک بەم و بەو بگات، هەرگیز پێی ناخۆش نییە، ئەوانە ڕاستن، بەڵام سـەیرت کردووە یان نا؟ خۆی باش دەزانێ، هەمووی بە دەردی خۆی دەخوا، داستانی ئەو گـایەیی دەزانی، دەڵێن گـایەک هەبوو پێنج ســەد کیلۆ وێنجەی دەخوارد، جا بە لەقتانیش پێنج تنۆک شیری نەدەدا.

ئەو ڕووخسار و باڵایەی ئەویشم وەک ئەو گایە دێتە پێش چاو. باوەڕتان هەبێ لە برام زیاتر دۆســـتایەتیم لەگەڵی هەیە، بەڵام حەیف کەوا حەسـوودە! دوایی تۆش سـەیرکە! زۆر حەسـوودە، بە نزیکترین هاوڕێیم حەسوودیی دەبات، نازانم لە مەبەستم دەگەن یان نا؟»

«بۆچی؟ من باش لە مەبەستت دەگەم، منیش زۆر هاوڕێمە، یەکێکە لەو چەند کەسە کەمانەی کە من زۆر پەیوەندیم لەگەڵیدا هەیە، دەتوانم بڵێم هەتا لە برام زیاتر دۆستایەتیمان هەیە.»

«دەزانی لە چیشدا زۆر خۆشمەدەوێ؟ هەرچی ڕقەبەردی هەیە لە دڵی ئەو فەقیرەدا نییە، بەڵام نازانم ئەو فێلبازییە چییە هەیەتی؟ ئەگەر بە خۆی بڵێی، ئەوا دەڵێ «نەزاکەتە!»، بەڵام ئەو کڵاوانە دەچنە سەری کێوە؟ فێلبازێکە لەو فێلبازانە نییە، ئەگەر ڕاسـتیت دەوێ من تەنیا لەو

شتەیان نەفرەتی لێ دەکەم. بە خوا باوەڕکە زۆر برادەرمە. بە ڕاستی ئینسانی چاکە و دۆستی هەموومانە، ئەوە ڕاستە، بەڵام حەتمەن تۆش سەیرت کردوە، ئاگری ژێر کایە. کاتێ لەپێش تۆ بێ باسی تۆ دەکا، باسی چاکەی تۆ دەکا، بەڵام خوا دەزانێ چی لەژێر سەرە و چۆن لەپشتەوە دەستت دەبەستێتەوە، ئەو خورەوشتەی بە ڕاستی زۆر ناشرینە، من زۆر لەو جۆرە کەسانە توورە دەبم.

تۆش هەر وەکوو من چاک دەیناسی. بە ڕاستی هاوڕێی وا، کەم بەدەست دەکەوێ. تا ئێستا نەبینراوە هەقی کەس بخاتە ژێر پێیەوە، هی وا هەیە هەر فکری خۆی پێ باشە و هیچ سوود لە هاوڕێکانی وەرناگرێ، وا نەزانی هەر تەنیا لە هاوڕێیەتیدا بەم جۆرەیە، هەر سوود و قازانجی تایبەتیی خۆی لەبەر چاوە، بەزەیی بە باوکی خۆشیدا نایەتەوە، وا نەزانن من بە خراپە باسی دەکەم، هەرگیز... وەک گوتم دەبێ بڵێم مرۆڤێکی بەشەرەفە، بە ڕاستی ئینسانێکی شەریفە، بەڵام... سەیرکە... ئەوە خۆشی هات. هەی، هەی، هەی، قوربان ئەوە لە کوێ بوویت؟ ئەوە سەعاتێک دەبێ باسی چاکەی تۆ دەکەین. بێئاگایانە نەیانگوتووە: "مرۆڤی حەڵاڵزادە بەسەر قسەکاندا دێ".»

ئەو لە ژیانی خۆیدا سەلماندی، کە مرۆڤێکی سەدەی بیستەمە. ژیانی ئەو لەگەڵ وێنە و ڕوونکردنەوەکاندا دەستی پێ کرد، هەر بە وێنە و ڕوونکردنەوەش کۆتایی پێ هات. خەڵکی بە هۆی ئەو ئاگادارینامەیەی لە ڕۆژنامەکان بڵاو کرایەوە، لە لەدایکبوونی «گوچرمان چین» ئاگادارکرانەوە.

«لەدایکبوونێکی پیرۆز»

شەوی ڕابردوو «کاک نوری چین و خێزانەکەی» کوڕێکیان بووە و ناویان ناوە «گوچرمان».

پیرۆزبایی لەدایکبوون و داوای تەمەنێکی درێژ بۆ ئەو ساوایە دەکەین.

کاک «نوری چین» هەر بەو ئاگادارینامەیە نەوەستا و بۆ چاو ڕوونکردنەوە، دەیویست بە هەموو دانیشتوانی گۆی زەوی بە زیندوو و مردووەوە، دەستەگوڵی مرۆڤایەتی بە «گوچرمان چین» پێشکەش بکات و خەڵکی بە لەدایکبوونی ئاگادار بکاتەوە. هەڵسا ئاگادارینامەیەکی دی لە ڕۆژنامە بڵاو کردەوە و ڕوونی کردەوە:

«سوپاس»

بە بۆنەی ئەوەی جەنابی بەڕێزی دکتۆر فلان «پسپۆڕی منداڵبوون و نەخۆشی ژنان»، هەنگاوێکی نەشتەرگەریی چاکی نا بۆ لەدایکبوونی کوڕەکەمان «گوچرمان» و ژنەکەمی بە شێوەیەکی جوان و لێزانانە

لە مەرگ ڕزگار کرد، ئەو دکتۆرە بەتوانایە، شایەنی سوپاسە و و بە هەموو هاوڵاتییە بەڕێزەکانی دەناسێنم.

نووری چین...

«گوچرمان» بووە پێنج ساڵ. ڕۆژێک کە لەبەردەم دەرگا یاری دەکرد، بزر بوو. کاتێ دایکی و دراوسێکانی بەدوای ئەو ساوایەدا دەگەڕان «کاک نووری» وێنەیەکی چوار بە شەشی «گوچرمان»ی دابووە لاپەڕەی ئاگادارینامەی ڕۆژنامەکان:

«بزربوون»

«گوچرمان چین» خاوەنی ئەم وێنەیەیی سەرەوە بزر بووە. هەر کەسێک ئەوی بینیوە یان شوێنەکەیی دەزانێ، با بە ناوی مرۆڤایەتییەوە یارمەتیمان بدەن و بەم ناونیشانە ئاگادارمان بکەنەوە.

ناونیشان...

کاتێ «کاک نووری» گەیشتەوە ماڵ، دەمێک بوو «گوچرمان» لە ڕۆژنامەکان سەیری وێنەکەیی خۆی کردبوو، ئەو دڵی بەوانە زۆر خۆش بوو!

هەر دوایی ئەوەی ئەو هەلەیان بۆ ڕێکەوت و هاتنەوەی «گوچرمان»یان بە هەل دەزانی و ئاگادارینامەیەکیان دا بە ڕۆژنامەکان:

«ئاهەنگی سوننەتکردن»

له ڕێکەوتی دووی مانگی نیسان، ڕۆژی شەممە، کاتژمێر هەشتی شەو، سوننەتکردنی «گوچرمان چین»ی کوڕمان دەست پێ دەکات. لە خزم و دۆستانی بەڕێز داوا دەکەین، بەشداری ئەو جەژنەمان بکەن و سەرفرازمان بکەن.

ناونیشان...

نووری چین و خێزانەکەی...

دوای تەواو بوونی ئاهەنگی سوننەتکردنەکە، بە بەهانەی سوپاس و ناساندنی دکتۆر بە خەڵکی، ئاگادارینامەیەکیان دا بە ڕۆژنامەکان و جارێکی دیش ناوی «گوچرمان» لە ڕۆژنامەکان دەرکەوتەوە.

دوایی ماوەیەک «گوچرمان» ڕێگای قوتابخانەی گرتەبەر. «کاک نووری» دەربارەی بڵاوبوونەوەی وێنە و ڕوونکردنەوەی کوڕەکەی، هیچی بە دەست نەگەیشتەوە و زۆر پێی دڵگیر بوو.

دوایی ئەوەی کوڕەکەی گەورە بوو، گەیشتە تەمەنێک کە دەبوایە خۆی بڕیار لەسەر شتەکانی خۆی بدات. «کاک نووری» ئارامی لەبەر بڕابوو و تاقەتی ئەو وەزعەی نەما بوو. بە ناوی کوڕەکەیەوە ئەم ئاگادارینامەیەی خوارەوەی بڵاو کردەوە:

«لە نمرەکانی قوتابخانە کەوتووم»

کاغەزی بڕوانامەی خوێندنم ون کردووە، لەبەر ئەوەی هیچ شتێکی دیشم نییە، بۆیە بە کەوتووم دەژمێرن.

«گوچرمان»

«گوهرمان» وەک حەڵاڵزادەکانی تری خێزانەکەیان ڕێگای باوکی گرتەوە. زۆر بە ئاسانی سوودی لە وێنە و ڕوونکردنەوەکانی وەردەگرت و لەسەری بەردەوام دەبوو.

لە مانگێکا دوو ئاگادارینامەی ونبوونی پێناس و کارنامە و شتی تری دا بە ڕۆژنامەکان، بەڵام لە ڕاستیدا نە هیچ بزر بووبوو نە هیچیشی لێ پەیدا دەبووەوە.

«مژدەیەکی تایبەتی»

لە ڕۆژی سێشەممە، لەنێوان مەیدانی ماکسیم و وەزارەتی جەنگدا، جانتایەکی دەستی کە چوار هەزار لیرەی کاش و نزیکەی پێنج هەزار لیرەش کاغەزی بەهادار و شتی دی تایبەتی تیایە و بزر بووە. داوا دەکەم هەر کەسێک دۆزیویەتییەوە، با پارەکان وەک مژدەیەک بۆ خۆی بێ و کاغەز و سەنەد و شتە تایبەتییەکانی دیم بۆ بگەڕێنێتەوە.

ناونیشان...

گوهرمان چین...

دووسێ مانگ جارێک ئاگادارینامەیەکی بە ناوی «کاغەزە بەهادارەکان»، «سەنەدەکانی مولک»، «مەدارکی شەخسی» و

«مژدەیەکی تایبەتی» لە ڕۆژنامەکان بڵاو دەکردەوە. «کاک نووری» بە کوڕەکەی دەگوت:

«نابێ ئاگاییت لە وێنە و ڕوونکردنەوەکانت ببڕێ، بە هەر شێوەیەک بێت دەبێ فکری خەڵکی بۆ لای خۆت ڕابکێشی، نابێ هەلی ئەوەیان پێ بدەیی فەرامۆشت بکەن.»

ناوی «گوچرمان چین» لە ئاگادارینامە یەک لەدوای یەکەکان و هەمەجۆرەکانی ڕۆژنامەکان، لە هۆشی خوێنەران نەخشی بەستبوو. خوێنەرانی ڕۆژنامەکان، تێکڕا بێ ئەوەی بزانن «گوچرمان چین» کێیە و چ کارەیە، بە ناوەکەی ئاشنا بووبوون.

ئەگەر لە جێگایەک خۆی بە خەڵکەکە بناساندایە، یا لە کۆڕێکا ناوی «گوچرمان چین» بهاتبایە. زۆربەی ئامادەبووان بە هۆی ئەوەی بە ناوەکەیەوە ئاشنا بووبوون، دووچاری بیرکردنەوە نەدەبوون.

«کاک نووری» هەر ورەی بەرز بوو، ئەو کارەشی ڕایدەپەڕاند بە چاکی بەرەو کۆتایی دەچوو. بە هەر شێوەیەک بوو، بە قەرز «گوچرمان»ی ڕەوانەی پاریس کرد و دوایی چل ڕۆژ «گوچرمان» کە پارەی لێ بڕا بوو، گەڕابووەوە وڵات. «کاک نووری»ش کارێکی وای کرد کە ئەو ئاگادارییە لە ڕۆژنامەکان بڵاو بێتەوە:

«سەرکەوتنی درەوشاوەی لاوێکی تورک»

«کاک گوچرمان چین» کە یەکێکە لە لاوانی خۆشەویست و زانایانی وڵات، دوایی کۆمەڵێ لێکۆڵینەوە و توێژینەوەی ورد و دوور و درێژ، بە کۆمەڵێ زمانی ئەورووپی کۆ بوەتەوە و ئێستا دوایی سەرکەوتنی کارەکەی دەگەڕێتەوە وڵات. پیرۆزبایی لە سەرکەوتنی ئەو لاوە خۆشەویست و زانایە دەکەین.

خوێنەرانی ڕۆژنامەکان، ڕۆژێکی دی چاویان بەو کارتەی بووک گواستنەوە (کە تا خوارەوەی نەخشابوو) کەوت، نووسرابوو:

کاک «گوچرمان چین» خاتوو «سوگی جان»ی نیشانە کردووە...

گوچرمان بۆ ئەوەی بتوانێ وێنە و ڕوونکردنەوەی لە ڕۆژنامەکان بڵاو بکاتەوە، چەند کچێکی گۆڕی. هەتا دواجار ڕۆژێکیان یەکێکیانی بە ملدا هات، ئێمە بە هۆی ڕۆژنامەکانەوە زانیمان. ناونیشانی ئاگادارینامەکە وەها بوو:

«کاک «گوچرمان چین» لەگەڵ خاتوو «زەکیە زەنگولەچیان»دا زەماوەندیان کرد.»

کاک «گوچرمان» وا دیار بوو کە بە شتێکی گرنگی وەرگرتبوو، سوودێکی زۆری لە وێنە و ڕوونکردنەوەکانی پێشووی خۆی وەرگرتبوو. بۆیە ئەمجارەش لە ڕۆژنامەکان ئەو باسەی خوارەوەی بە سەردێڕی «ماڵ و خێزان» دەربارە بڵاو بووەوە:

خاتوو «زەکیە زەنگولەچیان» کە کچی یەکێ لە خێزانە ناسراو و بەڕێزەکانی شارە، لەگەڵ کاک «گوچرمان چین» کە یەکێکە لە لاوە خۆشەویست و لێهاتووەکانی وڵات، زەماوەند دەکەن.

ئاهەنگی بووک گواستنەوەکەش بە ئامادەبوونی کۆمەڵێ لە پیاوە بەڕێزەکان، کەسایەتییە ناسراوەکانی سوپایی و ئەنجوومەنەکانەوە دەبێ و ئاهەنگی شادی تا دوایی نیوەشەو بەردەوام دەبێت.

بەم بۆنەیەوە پیرۆزبایی و داوای ژیانێکی خۆش بۆ ئەو لاوە دەکەین.

بەڵێ، ئێمە بە هۆی ڕۆژنامەکانەوە لە تەواوی ژیانی ئەو ئاگادار بووین، هەتا شــتە بچووکەکانیشــی. خوا ســێ کوڕ و کچێکی پێ بەخشی. یەکێ لە کوڕەکانی کەوتە نێو ئاوی کوڵاوەوە. هاوسەرەکەشی جارێک بە هۆی منداڵدانەوە، جارێکی دیش بە هۆی نەخۆشــی مایەسیریییەکی توندەوە، کەوتە ژێر دەستی نەشتەرگەرە شارەزا و بەتواناکانەوە. جارێکی دی تووشــی نەخۆشــی ئەوە بووبوو شتی لەبەرچاودا گەورە دەبوو، بۆیە چاویلکەی لە چاو دەکرد. بە چەقۆ دەســتی بڕی بوو. ڕۆژێکی دی دیســان نەشــتەرگەرێکی شــارەزا، بزمارێکی لە پێی بڕیو... و...

ئێمە بە هۆی سەردێڕی ڕۆژنامەکان: «سوپاس»، «بەخشین»، «تەسلیە»، «میهرەبانی»، «ونبوون»، «پیرۆزبایی» و «گەشتکردن» بە تەواوی ئاشــنایی ژیانی «گوچرمان چین» بووبووین. بەڵام وا نەزانن ڕۆژنامەکانی ئێمە، لەسەر داواکاری ئێمە ئەو شتانەی دەربارە بڵاودەکردنەوە، نەخێر، گۆشــەی ڕۆژنامەکانمان بە ویســتی خۆیان ڕۆژبەڕۆژ فراوانتر دەکرد.

هاوســەری یەکەمیی بە گومانەوە هەڵسوکەوتی لەگەڵدا کردبوو، ســامانێکی زۆریشــی بۆ ماڵی باوانی ڕەوانە کردبوو. ژنی دووەمیانی هەر زوو دەستێکی بە خشڵ و شتومەکە گرانبەهاکانی ماڵدا هێنابوو و بەدووی یەکێکی دی کەوتبوو. دواجاریش ژنی سێیەمیانی بە هۆی کارەساتی ئۆتۆمبێلەوە کۆچی دوایی کرد و بۆ هەتا هەتایە خێزانەکەی داغدار کردبوو!

لە جەژنەکانی میللی و مەزهەبی و جەژنەکانی هاوڵاتیانی بەڕێز، برایانی موسڵمان و کڕیارانی بەڕێز و خۆشەویست بەشداربوونی « گوچرمان» – کە ئاشــکرا نەبوو کێیە – بە بەردەوامی پیرۆزبایی لێ دەکردن.

«گوچرمان» جارێک ناسنامە، ئەوراقی بەهادار، چەک و کۆمپیالەی بزر دەکرد و بەوانەی دۆزیویانەتەوە مژدەیی پێ دەدەن، جارێک سەرەخۆشی دەنووسی و پیرۆزبایی لە فەرمانبەرە پایەبەرزەکان دەکرد بە هۆی بەرزی پایەکەیان و داوایی خۆشی بۆ ئەفسەرە کارناسەکان و سەرۆکی بەڕێزی پۆلیس دەکرد. هەروەها سوپاسی پزیشکان و نەشتەرگەرانی شارەزا و بەتوانایی دەکرد و بە هاولاتیانی بەڕێزی دەناساندن.

«گوچرمان» جارێکی دیش بە تاوانی فێڵ و هەڵخەڵەتاندن و دەست بەسەردا گرتن، سێ مانگ زیندانی کرا و دوایی بەرەڵا کرا. ئێمە نەک هەر تەنیا شارەزایمان لەبارەی «گوچرمان» خۆی هەبوو، بەڵکوو لەبارەی ئەندامانی یەک بەیەکی خێزانەکەی هەبوو، بێ ئەوەی بشیاننناسین. تا رۆژێکیان ئەم ئاگادارینامەیە لە رۆژنامەکان بڵاو کرایەوە:

انا الله وانا اليه راجعون

«هەواڵێکی خەمبزوێن»

بەو پەڕی داخەوە ئاگادارتان دەکەینەوە، جەنابی کاک «گوچرمان چین» شەوی رابردوو ماڵئاوایی لێ کردین. خواڵێخۆشبووی خۆشەویست کە باوکی کاک فلان، فلان و خاتوو فلان و فلانە (بۆ ئەوەی سەرتان نەئێشێنم بەکورتی گوتم) و زاوای جەنابی کاک فلانە و لە پیاوانی چاک و خێرمەند و داوێنپاکی ولات بوو. مردنی ئەو لەدەستچوونی شتێکی گەورەیە و جێگای پەژارە و داخە بۆ هەموو هاولاتیان. رێورەسمی جەنازەی ئەو بەڕێزە لە رۆژی... لە سەعات... لە مزگەوتی... دەست پێ دەکات و لە گۆڕستانی خێزانی «چین» کە

دەکەوێتە... بە خاک دەسپێردرێ. هیوادارین بەشداری لە ڕێوڕەسمی ناشتنی گیانی خوالێخۆشبوو بکەن و گیانی شاد بکەن. ناسۆر و ئەفسوسی زۆری خۆمان بە بۆنەی کۆچی دوایی خوالێخۆشبوو، جەنابی کاک «گوچرمان چین»ەوە دەردەبڕین و سەرەخۆشی لە نەوەکانی ئەو خوالێخۆشبووە دەکەین.»

بە بڵاوبوونەوەی ئەو ئاگادارییە، خەم و خەفەتێکی زۆر بەر دڵی خوێنەرانی گرت.

ئەو ناوە ئەوەندە لەبەرچاو و ئاشنایی خوێنەران بووبوو، هەر خوێنەرێک وای دەزانی یەکێ لە خزمە نزیکەکانی خۆی بۆ هەتا هەتایە لەدەستچووە. کەچی هیچ کامێکیشیان بە تەواوی نەیاندەزانی ئەو کەسە کێیە.

کۆمەڵێک لە خوێنەران دەربارەی کار، وێنە، پیشە و پایەی ئەو مەرحوومە حەفتوهەشتیان بوو، لەلای کۆمەڵێکی دیشیان کار گەیشتبووە مەرجکردن و کوتەک وەشاندن.

کۆمەڵێ لەو بڕوایەدا بوون کە خوالێخۆشبوو هەڵبژێردرا بوو بۆ «پاداشتی ئەدەبیاتی تورک»، بەڵام بە ناهەق کارێکی ناپیاوانەیان لەگەڵ کردووە و تووشی سەکتەی دڵ بووە...

کۆمەڵێکی دی لەو باوەڕەدا بوون، کە خوالێخۆشبوو جێنشینی ئەنجوومەن بووە و ئێستاش ناوەکەیان لە بیر ماوە. کۆمەڵێکی دی ئەویان بە دکتۆرێکی شارەزا و بەتوانا دەزانی، هەندێکی دیشیان ئیدعای ئەوەیان دەکرد کە خوالێخۆشبوو یەکێ بووە لە پارێزگارە داوێنپاکەکان و پایەیەکی چاکی هەبووە لە وەزارەتی دەوڵەت. بەکورتی... هەرچەندە هەر هەموویان دەربارەی ناو و ناوبانگ و خۆشەویستی ئەو، یەکدڵ و یەکزمان بوون و لە دەستچوونی ئەویان

بە کارێکی ناوەخت دادەنا، کەچی هیچیشیان بە چاکی نەیاندەناسی و ئاگایان لە کار و پیشەکەشی نەبوو. بەم شێوەیە بەشدارینەکردن لە ڕێورەسم و ناشتنی ئەو کەسە بە گوناهێکی گەورە دەژمێردرا. لەبەر ئەوە بێجگە لە کۆمەڵەی بێکاران، زۆر کەمی دیش کاروباری خۆیان بەجێ هێشتبوو و لە ڕێورەسمی ناشتنی بەشداریان کرد. ساڵەهایەک بوو کە شار ڕێورەسمی پڕ شکۆی وای بە خۆیەوە نەدی بوو.

سەربازێکی پیری دەورەی جەنگی سەربەخۆیی، کە لە ڕێورەسمەکە بوو بە خەفەتێکی زۆرەوە بەوەی تەنیشتە خۆی دەگوت:

«خوای گەورە لێی خۆشبێ، لە دەورەیی سوپاییەکە فەرماندەی گشتی فەوجەکەی ئێمە بوو.»

ئەوی دی کە گوێی لێ گرتبوو، عەقدێکی سوپایی خانەنشین بوو، گریان لە قوڕگیدا مابوو، وەڵامی دایەوە:

«بەڵێ، سێ ساڵی تەواو هاوپۆل بووین. چ ئینسانێکی چاک بوو.»

پیاوێکی دی لە ڕێورەسمەکە، قژی تاشی بوو و سەرداریەکی بە بەهای پۆشی بوو و چاویلکەیەکی زەڕەبینی لە چاو کردبوو و توپە ریشێکی ڕەشی بەردابووەوە. ئەویش ئیدعای ئەوەی دەکرد کە:

«خوالێخۆشبوو یەکێک بوو لە شەخسییەتە ناسراو و بلیمەتەکانی ئایینی، لە تەمەنی گەنجیەتیدا لە کۆبوونەوەی زۆربەی زۆری زاناکان و خاوەنمەزهەبەکان بەشداری کردبوو و زانست و زانیاری لێ وەرگرتبوون.»

جا پاش هەڵکێشانی ئاهێک، گوتی:

«بەڵام کوا، دەوڵەت قەدری بزانیایە و نووسینە زانستییەکانی ئەو خوالێخۆشبووەی بە چاپ بگەیاندایە؟»

یەکێکی دییان ڕووی لە ڕیزی خەڵک کردبوو ، جا دەیگوت:

«خوالێخۆشبوو لە پەیکەرتاشە زۆر بەناوبانگەکانی ئەڵمانیایە، هەر لە ناوەکەشیەوە دیارە ئەڵمانییە.»

سەرۆکی پاسەوانەکانیش کە چاوی بە هەراوهۆریاییماڵی مردوو کەوتبوو، بە مەسەلەکەی زانیبوو، بۆیە ڕێگای بە کۆمەڵی پۆلیس دابوو تا بەشداری لە ڕێوڕەسم و ناشتنیدا بکەن!

کاتێ خەڵکەکەش وردە وردە هاتنە ڕیزی کاروانی بەشداربووان، کۆمەڵێکی زۆر بەدوایی جەنازەکەوە هێدی هێدی ڕێگایان گرتەبەر، ناچار پۆلیسەکان ڕێگای هاتوچۆیان گرت. شۆفێری ئۆتۆمبێلەکان و پاسکیلسوارەکانیش کە چاویان بەو خەڵکە زۆرە کەوت، ئەوانیش دەستیان کرد بە بەشداریکردن لە ناشتنی گیانی شادی ئەو خوالێخۆشبووە.

دەنگی فیکە و هۆڕنی ئۆتۆمبێلەکان و زەنگی پاسکیلسوارەکان بەرز بووەوە. عەوامەت و گەورەیی و زۆری بەشداربووەکان گەیشتە ئەوپەڕیەکەی. خوالێخۆشبوو «گوچرمان» ئەوەندە بە شکۆوە بە خاک سپێردرا، لەوانە نییە نسیبی هیچ مرۆڤێکی دی ببێ.

خەتیبەکە لە کۆتایی قسەکانیدا، وازی لە داهێنانە عیلییەکانی ئەو هێنا و ئەو جارە دەربارەی چوونە بەهەشتی ئەوەوە قسەی کرد.

گەنجێک لەبری گەنجەکانی وڵات، وەرزشکارێک بە نوێنەری وەرزشکارانی سەرانسەری وڵات و خانمێک بە نوێنەری هەموو کچان و ژنانی سەرانسەری جیهان، قسەیان کرد و فرمێسکیان ڕشت. بە ڕاستی دیمەنێکی خەمگیناوی بوو. کرێکارێکیش بە هاوڕێیەکی تەنیشتە خۆی دەگوت:

«حەیف کە ئاوا زوو ئەجەلی هات، دەنا تا یەک ساڵی دی، چینی کرێکاران دەیانتوانی بگەنە کورسی و هەقی خۆیان وەربگرن.»

زۆربەی ڕێکخراوەکانی گەلان، ولاتان، یەکیەتییەکان، جڤاتەکانی کرێکاران، کۆمەڵە، بنکەی جیاواز جیاواز، تیپ، پارتی سیاسی و بانق بۆ ئەوەی لەیەکتر دوانەکەون، خێرا دەستەگوڵیان هەنارد بوو و نمایندەی خۆیان ڕەوانە کردبوو و بەشداری وتارخوێندنەوەیان کرد. دەستەگوڵێکی زۆر زۆر بەسەر گۆڕی ئەو خوالێخۆشبووە پەخش بووبووەوە. نەمدەتوانی هەموویان بژمێرم.

دوای مەرگی «گوچرمان»، وامان دەزانی ئیتر وێنە و ڕوونکردنەوە دەربارەی تەواو دەبێت، بەڵام دوێنێ لە ڕۆژنامەکان ئەم ئاگادارینامەیەمان بەرچاو کەوت:

هو الحي الذي لا يموت

لە ڕێکەوتی ڕۆژی سێشەممەی هەشتی شەوال، بەرانبەر بە بیستونۆی نیسان، بە تێپەڕبوونی چل ڕۆژ بەسەر کۆچی دوایی خوالێخۆشبوو جەنابی کاک «گوچرمان چین»، باوکی فلان، براژنی فلان و زاوای جەنابی کاک ... فلان... مەجلیسی یادکردنەوەی ئەو خوالێخۆشبووە لە سەعات... تا... و لە ئارامگەکەیەتی و دەکەوێتە... خزم و دۆست و ئاشنایان ئاگادار دەکەینەوە کە بەشداری لەو یادکردنەوەیەدا بکەن و دڵنەوایی نەوەکانی ئەو خوالێخۆشبووە بدەنەوە و گیانی شاد بکەن...»

نازانم دواجار وێنە و ڕوونکردنەوە دەربارەیان تەواو بوو، یان هێشتا دەیانویست بەردەوام بن...

«نووسـتبووم. ئێستا نازانم، سـەر و دڵم پڕ بوو، یان زۆر خاڵی بوو کە خەونەکەم دەبینی: مرۆڤێکی زۆر گرنگ بووم و چووبووم واشنتۆن.»

«باشە، لە خەونەکەی بینیت، چییت دەکرد؟»

«بەڵێ، خەونم بینی کە چووبوومە واشـــنتۆن و بە ڕێزەوە پێشـــوازیان لێ کردم. یەکێ لە ئەمریکییەکان بە بۆنەی هاتنی منەوە هاتە پێشەوە، منیش دەستم پێ کرد:

«ئێمە... ئێوە... لە ئێمەوە بۆ ئێوە... لە ئێوەوە بۆ ئێمە... ماڵی ئێمە و ماڵی ئێوە... لە ڕاسـتیدا چ ماڵی ئێوە... چ ماڵی ئێمە... خەزێنەیە... بە خاتری ئێمە کەموکوڕی بۆدجە... بە خـاتری ئێوە... مرۆڤایەتی... ئێوە و ئێمە... دیموکراتی... ئێمە... ئـازادی... ئێوە... دۆلار. ئێمە هەرگیز... لەگەڵ بوونی دۆلار... بەڵێ... بژی...»

زۆر هەست و سۆزی جووڵاندن. کامێرا کەوتبووە کار و لەپشت سەرمەوە وێنەی خۆم بوو. یەکێ لە کەسـایەتییە گرنگەکانی ئەمریکا، کە بە وتارەکەم زۆر دڵخۆش بوو گوتی:

«بەرز بوو، لە تەواوی مێژووی دیبلۆماسـی، وتارێک بەم شێوە ڕێکە نەبووە. پیرۆزبایت لێ دەکەم.»

دوای ئەوە ڕێڕەویی سـەربازی دەسـتی پێ کرد. ژمارەی هێزە ناچەکدارەکانی ئەمریکا، وەک ئەو ئاوەی لە لێچ و لێوم دەهاتە خوارێ وا بوو. هەمەجۆرە بۆمبا، بۆمبای سـەوز و زەرد تێپەڕ دەبوو، هەتا بۆمبای هایدرۆجینی و کۆبالتیش.

دوایی جۆرەها ماست و کەرەوز. هەروەها شای جوانی لە پێکەنین و شــــای جوانی یانەی قەڵەوەکان، هەموویان پێ نیشـــــان دام. لەو هەرایەدا گوتیان:

«فەرموو، کۆشکی سپی. چاوپێکەوتنێکی ڕۆژنامەنووسی بکە.»

چوومە کۆشکی سپی. پەیامنێرەکان دەورەیان دام. لەگەڵ پرسیارا پێچابوومیانەوە. گوتم:

«چەند کەس بە یەک کەس؟ ئەگەر پیاون یەک یەک وەرنە پێشەوە.»

ســـەرنووســـەرێکی ئەمریکیی کە لە ســیوشـــەش ڕۆژنامە ســەرە وتاری دەنووسی لێی پرسیم:

«لە وڵاتەکەتان هەر ســـەرنووســـەرێک، بۆ چەند ڕۆژنامە شـت دەنووسێ؟»

گوتم:

«لە وڵاتی ئێمە هەر ڕۆژنامەیەک ســـەرنووســـەری تایبەتی خۆی هەیە، بەڵام هەموویان هەر یەک شت دەنووسن.»

«چۆن دەبێ چەند کەسانێک یەک شت بنووسن؟»

«چونکە ئەو شـتانەی دەینووسـن جیاوازییەکی ئەوتۆیان لەنێواندا نییە، برایەتی و هاوشانییە.»

«لە وڵاتی ئێوەدا دیموکرات هەیە؟»

«کەمە، بەڵام قیتاعاتی تایبەتیش دەمێکە لەکار کەوتووە.»

«ئێوە چۆن لە دیموکراتیەت دەگەن؟»

«دیموکراتی واتا خەڵک، واتا حکومەتی خەڵک، حکومەتی خەڵک بۆ خەڵک، هەق حقوق، ڕاستی و...هتد»

نووسەری یەکێ لە ڕۆژنامە دوو ملیۆن کەسییەکان لێی پرسیم:

«لە وڵاتەکەتاندا چ بابەتێک زۆر گرنگی هەیە و سەرنجی خەڵکی بۆ لای خۆی ڕادەکێشێ.»

«بابەتی گرنگ لە وڵاتەکەماندا زۆرە. بە ڕاستی لە هەموویان گرنگتر مەوزوعی «بنکراسی جین مانسفیلد» و «مەمکدانی پشیلەی کێوی»یە. مەوزوعی ئەو جۆرە بنکراسە وا ڕەگی داکوتاوە، بە جۆرێک وایان لێ هاتووە کە ماوەی ئەوەیان نەبێ بیر لە تەماتە و دیموکراتی بکەنەوە. بە ڕاستی دەمەوێ بڵێم... هەروەها بڕیار وایە تیپی «فەنەر باغچە»ش بچێتە لای تیپی «وەفا»وە. ئەوانەن ئەو بابەتانەی ئەمڕۆ لە وڵاتی ئێمەدا زۆر گرنگیان هەیە و هەر لە تەمەنی حەفت ساڵییەوە هەتا پیرەمێردی حەفتا ساڵیش خۆیان پێوە خەریک کردووە. ڕاستییەکەی ئەوانەن. تا لە بیرم نەچووە با ئەوەش بڵێم کە کێشەی «کەشتی عابدین داور»یش زۆر گرنگە.

کەشتییەکەمان دروست کردووە، بەڵام ناتوانی بە ئاودا بڕوا.»

«بۆچی؟»

«وەڵا هەموو جارێ کە سوار دەبین تا بە ئاودا بڕۆین، یەکێ لە پیاوەکان دەست بە قسان دەکا تا لە قسە دەکەوێ، ئەو کاتەش یا شەو دادێ یان ڕۆنی ماتۆڕەکە دەیبەستێ. ئیتر ئاوایە کە دەچینە ئاوەوە کار ناکات، بۆیە بڕیارمان دا نیلۆفەری ئاوی لێ ببەستین.»

«باری ئابووری وڵاتەکەتان چۆنە؟»

«بەرزە، بەڵام بەداخەوە ئەو ڕۆژە یەکێ لە وەزیرەکان چووبووە یەکێ لە ناوچە نزیکەکانی شار، دەمی کردبووەوە و نازانم چ شەکرێکی شکاند بوو، ئیدی لەو ڕۆژەوە لە هەموو وڵات نە شەکر و نە چا و نە تەماتە دەستناکەوێ. هەموو ڕۆژێ لە سەدا سی خەڵک دەنگ بەرزدەکەنەوە بۆ جگەرە و بۆ خواردنەوە. کرێی خانووەکانیش

بەرز بۆتەوە، هەروەها ئاویشیان لێ گرتووینەتەوە، هەروەها عەرزی جەنابتان کەم هەواش گەرم بووە. بەکورتی لە باوکیان بردووین. هەروەها عەرزی جەنابتان کەم لە وڵاتی ئێمەدا جەنگە...»

«جەنگ؟»

«بەڵێ بەڵێ، جەنگ. ئێستا لە وڵاتی ئێمەدا جەنگە. پارێزگارێکمان هەیە – وا نەزانی پارێزگارەکەی ئێمە لەو پارێزگارانە بێ، پارێزگارەکەی ئێمە لە پارێزگارە هەرە باشەکانە، مرۆڤی وا زانا نییە، سنگی وەک قەڵغانە، جا چۆن قەڵغانێک... بەڵێ دەبێ بڵێم کە پارێزگارەکەی ئێمە بە هەموو فکری خۆی چی کردبێ باشە – هەوا گەرم بوو، بڕیاری جەنگی دا لەگەڵ گرانفرۆشەکان و دەستی کرد بە قسەی ئاگرین، بەڵام چۆن قسەیەک، هەر قسەیەکی بۆمبا بارانێک بوو... بەڵێ هەر کە بڕیاری جەنگی دا، گرانفرۆشەکان ناچار جێگاکەی خۆیان چۆڵ کرد و هەرچی تەماتە بیبەری سەوز و خۆخیش هەبوو، لە ترسی ئەو لە بازاڕدا نەیان هێشت.»

چاوپێکەوتنە ڕۆژنامەنووسییەکە تەواو بوو. یەکێ لە کەسایەتییە خاوەندەستەڵاتەکان لێی پرسیم:

«ئەو شتانەی باسکردن، چ پەیوەندییەکیان بە ئەمریکاوە هەیە؟»

«هۆی دەردەسەرییەکان ئەمانەن... باشە... بەڵێ ئیتر... لە هەقیقەتدا... واتا... لە ڕاستیدا... هەڵبەتە خۆت چاکتر دەیزانی... لە کۆتاییشدا کارێکی دی هەیە... دێتە پێشەوە... لەوانەیە بکەوێتە پێش هەموو کەسێکەوە... بەڵێ... قەڵای دیموکراتی بەڕای من لە «قەڵای دیموکراتی تورکی»ـەوەیە، قەڵاش لە زمانی تورکیدا دوو واتا دەبەخشێ: یەکەمیان قەڵات و دووەمیشیان گۆڵ لە یاری فوتبۆڵ... بەلای منەوە بە هەر جۆرێکی بزانی قەڵا زۆر گرنگە... نابێ قەڵا هەر

ئاوا بە رووکەشانە وەربگیرێ. قەڵا پێویستی بە تیر هەیە، پێویستی بە تەور هەیە، پێویستی بە توپ هەیە... یەک توپی نمرەی پێنج...»

«زۆر شـــتی دی هەبوون دەمویســـت بیلێم، بەڵام نەکرا، چونکە دەبوو بەیانی زوو برۆمە ســـەر کار. لەبەر ئەوە کاتژمێری ســـەر مێزەکەم قورمیش کردبوو، بە لێدانی زەنگی کـاتژمێرەکە بە خەبەر بوومەوە.»

سەرئەنجامی مێردانی بێهوده

(فانتازییەک لە خەیرە و عەسکەرییەوە)

ماوەی دوو مانگ لەمەوپێش «پەرویز»ی برادەرم بە هۆی بێهوودەیی خۆیەوە تووشی کارەساتێک بوو، هەتا ئەمڕۆش وا لەنێو نوێندا کەوتووە. ئەوەی من ئاگام لێی بێ، کورتەی مەسەلەکە وا بووە کە «پەرویز» ترۆمپایەکی کڕیوە و هەموو شەوێ چۆتە ماڵی یەکێ لە هاوڕێکانی کە لە شار دوور بووە، بۆ ئەوەی مەشقی لەسەر بکا و خەڵکی بە دەنگی ترۆمپاکە بێزار نەکا. «پەروین»ی هاوسەریی ددان بە جەرگی خۆیا دەنێ و هیچ ناڵێ. بەڵام شەوێکیان «پەرویز» سەعات دوازدەی نیوەشەو دەگەڕێتەوە ماڵەوە، «پەروین»یش تووڕە دەبێ و ترۆمپاکە دەکێشێ بە سەریدا و سەری مێردەکەی دەشکێنێ. کە هاوڕێکەم سەری شکا، ناچار بەو شەوە بە نەخۆشبەری خەستەخانە دەیگەیەنە خەستەخانە.

دوای ڕوودانی ئەم کارەساتە، دوای چەند ڕۆژێک، جا من زانیم و چوومە دیدەنی «پەرویز»ی برادەرم.

لەم ڕووەوە چاوم بە یەکێ لە نووسینەکانی نووسەری بەتوانجی ئەمریکی «جیمس تاربر» کەوت، کە زۆر لەم ڕووداوە دەچێ، وا بۆتان دەنووسمەوە:

«لە ڕابردوویەکی دووردا شێرێک هەبوو، زۆر حەسوودی بە باڵەکانی هەڵۆیەک دەبرد. ڕۆژێک بڕیاری دا خۆی لە هەڵۆیەکە نزیک بکاتەوە. کاتێک لە هەڵۆیەکە نزیک بووەوە پێی گوت:

«دەمەوێ سەودایەک بکەین، تۆ باڵەکانت بدە من و منیش ڕیشەکەی خۆمت دەدەمێ.»

هەڵۆیەکەش پێی گوت:

«برام ئەوە چ قسەیەکە؟ من ئەگەر باڵم نەبێ، چیدی ناتوانم بفڕم.»

«بۆ مەگەر عەیبە؟ منیش ناتوانم بفڕم، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا سەرداری ئاژەڵانی سەر زەویشم. دەزانی بۆچی؟ چونکە ئەو ڕیشەم هەیە!»

«باشە، کەوایە من هیچ قسەیەکم نەما، بەڵام یەکەمجار تۆ ڕیشەکەی خۆتم بدەرێ.»

شێر وەڵامی دایەوە:

«زۆر باشە، فەرموو برام، خۆت بخەرە پێشەوە.»

کاتێ هەڵۆیەکە چووە بەردەمی شێرەکە، تاوەکوو ڕیشەکەی لێ وەربگرێ، شێر پەنجە گەورەکەی برووسکە ئاسا لێ گیرکرد و هاواری لێ بەرز بووەوە:

«زووکە، باڵەکانتم بدەرێ.»

بەم شێوەیە شێرەکە باڵەکانی هەڵۆیەکەی دەسگیر بوو و ڕیشەکەیشی پێ نەدا. هەڵۆیەکە بەم کارەی شێرەکە زۆر غەمگین و ژاکاو و پەست بوو، دواجار بیری لە فێڵێک کردەوە، جا ئیشارەتی بۆ بەردێکی بەرز کرد و بە شێرەکەی گوت:

«من دەتوانم مەرجت لەگەڵدا بکەم کە تۆ ناتوانی لەسەر ئەو بەردەی کە وا لەوێ دانراوە، خۆت هەڵبدەی.»

شێر پرسی:

«کێ! من؟»

دوای ئەوە شێرەکە چووە سەر بەردەکە و خۆی هەڵدا، بەڵام ئەو زۆر لەوە قورستر بوو تا بتوانێ بە باڵەکانی هەڵۆیەک بفڕێ و لەوێ تێپەڕێ، چونکە تا ئەو ڕۆژە باڵی نەبووە، بۆیە نەیدەزانی بە چ جۆرێک بفڕێ، لە ئەنجامدا شێر لەسەر بەردەکە کەوتە خوارەوە و مرد. هەڵۆیەکە بە پەلە خۆی گەیاندێ و باڵەکانی لێ سەندەوە، ڕیشەکەی ئەویشی وەرگرت و بە بەر گەردەنیەوە هەڵیواسی. دوای ئەوە بەرەو هێلانەکەی خۆی هەڵفڕی، کە کەوتبووە سەرەوەی قەڵای کێوەکە. لە ڕێگادا بڕیاری دا هەر بۆ گاڵتە تۆزێ هاوسەرەکەی بترسێنێ. کاتێ گەیشتە سەرەوەی قەڵای کێوەکە، خۆی بە ڕیشی شێرەکە داپۆشی، جا سەری لە هێلانەکە بردە ژوورەوە و بە دەنگێکی بەرز و ترسناک نەڕاندی:

«ڕڕڕ...»

ژنەکەی کە هەستی زۆر لاواز بوو. چەکمەجەی مێزەکەی ڕاکێشا و دەمانچەکەی دەرهێنا، وایزانی مێردەکەی شێرە، دوو گوللەی تێ گرت و کوشتی.»

ئەنجام:

«ئەگەر هاوسەرەکەی تۆش هەروا دەمارگیرە، ئەوا بزانە بە چ شێوەیەک دەگەڕێیتەوە ماڵەوە. چەکەکانت هەمیشە لە جێگایەکی باشدا بشارەوە، تاوەکوو نەکەوێتە دەست ژنەکەتەوە!»

زەماوەندی دەرەبەگی

تازە کۆلێجی پزیشـــکیم تەواو کردبوو، خۆم بۆ دیداری دەورەی پسپۆڕی ئامادە دەکرد. لە دانیشتنی میوانداریەکەدا، ئاشنایەتیم لەگەڵ «نازی»دا پەیدا کرد.

هەر لە یەکەم چـاوپێکەوتنەوە وا پەشـــۆکـانـدمی و دڵی بردم. بێگومـان «لەیلا و مەجنون» و «ڕۆمیۆ و جۆلیێتیش» عەشـــقەکەیان ئاوا کاریگەر نەبووە! نازی چ ئاگایی لە من نەبوو، بەڵام هیچ کاممان ئەو غیرەت و ئازایەتییەمان لە خۆماندا بەدی نەدەکرد، تا عەشـــقی خۆمان بۆ یەک دەربرین.

شـەوێکیان کە لە کەناردەریا پیاسـەمان دەکرد، دڵم خستە دەریاوە و لە نازیم پرسی:

«تا ئێستا دڵداریت کردووە؟»

بە گرژییەوە گوتی:

«ماوەیەکە چاوەڕێی ئەو پرسیارەم.»

لە مەبەستی نەگەیشتم، گوتم:

«بۆچی؟»

«چونکە زۆربەی کوڕان سـەرەباسـی قسـەکانیان بەو پرسـیارە دەکەنەوە.»

منیش پێکەنیم و گوتم:

«باشە، چ نەنگییەکی تێدایە. شتێکی زۆر ئاساییە.»

نازێ بە خەیاڵدا چوو و وەڵامی نەدامەوە.

دوای ئەوەی چەند سەعاتێکی دی پیاسەمان کرد و قسەی دیمان کرد، بەبێ ئاگای لە پڕا بەبێ ئەم لاو ئەو لا گوتی:

«من تا ئێستا عاشقی کەس نەبوومە.»

ئەو شەوە تا بەیانی لە فکری ئەودا بووم، باشە من بۆچی بەو پرسیارە نازێم ناڕەحەت کرد و ئەویش دوای ماوەیەک جا وا بە کورت و موختەسەری وەڵامی دامەوە.

گەرچی زۆر بە ڕوون و ئاشکرا گوتی تا ئێستا عاشق نەبووم، بەڵام هەستم کرد درۆی دەکرد، بەلایەنی کەمەوە دووسێ جار عاشقایەتی کردووە و سێچوار جار بردوویانەتە گەشت و چەند پەیمانی داوە و هەڵگەڕاوەتەوە. لەوانەیە ئەویش لەوێ وا تێگەشتبێ، کە من لە ڕابردووی ئەو ئاگادار بم، بۆیە بە پرسیارەکەم ناڕەحەت بوو.

ئەوەندە گیرۆدەی بووبووم، ئەگەر سێچوار مێردیشی کردبوایە بەلامەوە گرنگ نەبوو.

دیسان شەوێکی دی لە ماڵی دۆستێک میوان بووین، زۆرمان خواردبووەوە، کاتێ لەگەڵ نازێ سەمام دەکرد، هەر لەخۆمەوە گوتم:

«نازێ گیان، ئامادەیت بتکەم بە هاوسەری خۆم؟»

نازێ بە شێوەیەک دایە قاقای پێکەنین، زۆربەی میوانەکان سەیریان دەکردین. وا گێژ بووبووم، گچکەترین شتم نەدەبینی، بەڵام زانیم قسەیەکی خراپم کردووە.

دوای تۆزێ بێدەنگی، گوتم:

«ئەگەر بە قسەکەم ناڕەحەت بووی، من پەشیمانم.»

بەلام هەمدیسان وەڵامی نەدایەوە.

دوای ئەوەی سەمایەکە تەواو بوو، بەرەو بانێژەکە ڕۆیشتین و پشتمان بە دالدەکە دا. دووبارە من سەرەباسم کردەوە:

«بۆچی نارەحەت بووی؟»

نازی زۆر بە توورەییەوە سەری هێنایە پێشەوە و گوتی:

«تۆ خێزانی من دەناسی؟»

«نا!»

«باوکم دەناسی؟»

«نەخێر!»

پێی سەیر بوو، کە من خاوخێزانی ئەو ناناسم، گوتی:

«چۆن دەبێ؟»

«ئەوە ڕاستییەکەیە. بۆ درۆ بکەم.»

لەم پرسیار و وەڵامانە تێگەشتم کە خێزانەکەی یان زۆر هەژار و دەستکورتن، یان خورەوشتیان لاوازە. گوتم:

«نازی گیان، خێزانەکەتان هەرچییەک بن، هیچ پەیوەندییەکی بە منەوە نییە. خۆ من نامەوێ لەگەڵ خێزانەکەتاندا زەماوەند بکەم، من تۆم خۆشدەوێ و تۆم دەوێ. گرنگ نییە بۆم کە باوکت گسکەوان بێت یان دەرگاوان، یاخود ئەندامانی خێزانەکەت باش بن یان بەدکار بن، بۆ من هەروەک یەکە.

سەری هێنایە پێشەوە و بە سەرسوورمانەوە گوتی:

«کەواتە تۆ باوکم ناناسی؟»

بە سەرلەقاندن گوتم:

«نا! هێشتا لێم نەکۆڵیوەتەوە.»

بەو قسەیەم دڵخۆش بوو گوتی:

«کەوابێ هەر بژی عیشقی ڕاستەقینە!»

ویستم درێژە بە قسەکانمان بدەم، بەڵام ئەو دەستی ڕاکێشام و تا ناوەندی سەر شانۆی سەماکردنەکەی بردم. هەتا نیوەی شەو، بێ ئەوەی قسەیەکی دی لەو بارەیەوە بکەم، سەمامان کرد و مەیمان نۆشت و گۆرانیمان گوت. بەیانی ئەو ڕۆژە کە هۆشم هاتەوە سەرەخۆم، بڕیارم دا، لە خێزانی نازێ بکۆڵمەوە.

کاتێ زانیم باوکی چ کارەیە ، ترس و سامێکی وەهام کەوتە دڵەوە، چی وای نەمابوو دڵم ڕابوەستێ. تێگەشتم ئەو کچە بێچارەیە هەقی بوو بە پێشنیازەکەی من وا بداتە قاقای پێکەنین و گاڵتەم پێ بکا. ئەگەر لە ڕۆژی یەکەمەوە بمزانیایە کچی پیاوێکی وا گرنگ و سەرمایەدارە، چۆن ئەو هەڵەیەم دەکرد! پێشنیازم کرد بیکەمە هاوسەری خۆم. هەزاران گەنجی جوان، پایەدار و خوێندەوار ئارەزووی هاوسەریی ئەو لە کەللەی داون.

بە جارێ ئومێدم لێ بڕا، تێگەشتم کە دەبێ ئەو عەشقە بە سۆز و کاریگەرەش، لەگەڵ خۆمدا ببەمە گۆڕەوە. جا وا داشمانێنا نازێ منی ویست و خێزانەکەشی لەو بۆیەکبوونەمان قایل کرد، ئەی خەڵکی چی دەڵێن؟ هەموو وا دەزانن من لەبەر خاتری پایەکەی باوکی و سەرمایەکەی ئەو کارە دەکەم.

بڕیارم دا بە هەموو شێوەیەک خۆم لەدەست ئەو بەدبەختییە دەرباز بکەم و چاودێری عیشقی دڵم بکەم و بە سووتانی دڵخۆش بم. بڕیارم دا لەوە بەدواوە گۆشەگیری بۆ خۆم هەڵبژێرم و نەچمە میوانداری و تێدەکۆشم کە جێگەیەک نازێی بچێتێ، پێ لەوێ نەنێم و تا جارێکی دی ڕووبەڕووی نەبمەوە.

نازی چەند جار دەیناردە دووم کە پڕۆمە دیدەنی، هەرچەندە زۆر بە حەزرەتی بینینی بووم، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا لام بۆ نەدەکردەوە.

هەتا لە تەواوکردن و بینینی دەورەی پسپۆڕیەکەشدا پاشگەز بوومەوە و بڕیارم دا بچمە سەربازییەکەم. کاتێک خەریک بووم جانتاکەم دەبەستایەوە تا بچمە خزمەتی سەربازییەکەم، دایکم هاتە ژوورەوە و گوتی:

«کچێک ئیشی پێتە.»

هەر دڵم تەقی و زەندەقم چوو. نەمدەزانی چی بکەم. بەدوای چارەیەکدا دەگەڕام، بەڵام نازێ وەژوورکەوت. بە هاتنی کچێکی سەرمایەدار و دەوڵەمەندی وا بۆ ماڵی هەژارێکی وەک من، شەرمەزار بووم و هەوڵم دا زۆر بە جدی و ڕەسمی ڕەفتار بکەم، بەڵام نازێ لەبەر سۆز و خرۆشی ئاگای لە من بڕا بوو. بەبێ ئەم لاو ئەو لا گوتی:

«بۆچی لە دەستم هەڵدێی؟»

دەمم وشک بووبوو، نەمدەزانی چ وەڵامێکی بدەمەوە. زۆر بە زەحمەت و لەسەرخۆ و بە شێوەیەکی پچڕ پچڕ گوتم:

«نا، بۆچی! بۆچی!»

لەسەر ئەو تاکە کورسییە دارەی لەتەنیشت قەرەوێڵەکەمەوە بوو، دانیشت و گوتی:

«تۆ منت زۆر خۆشدەوێت، هەتا پێشنیاری هاوسەری منت کرد، دوایی چی بوو؟»

دووبارە من بێدەنگ بووم. کەفی سەر زمانم لە دەمم هاتبوو، دەروە و کاکیلەکانم لە دەمم کلیل درابوون.

نازێ دووبارە بێدەنگیەکەی شکاند و گوتی:

«بیستم گوایە دەتەوێ بچیتە سەربازی، ڕاستە؟»

«بەڵێ، دەڕۆم.»

زۆر بە پەلە گوتی:

«من ئێستا پێشنیاری هاوسەریەتیت دەکەم، ئامادەی لەگەڵ مندا زەماوەند بکەی؟»

وەک ئەوەی چەکوچێکم لە سەرم بدەن، دڵم وا گوشرا بوو کە هەناسەم بۆ نەدەهات. سەرم هەر شۆر کردبووەوە، وەڵامم دایەوە:

«نا، نازێ، نا، ناتوانم!»

کەمێک بێدەنگ بووین. لەژێر چاوەوە سەیریکم کرد، وەک پلنگێک تیری پێ کەوتبێ خۆی پێچابووەوە. بۆ ئەوەی ڕق و قینەکەی نەهێلم بۆم ڕوونکردەوە و گوتم:

«من نەمدەزانی باوکی تۆ چ کارەیە، بەڵام ئێستاکە تێگەشتم، ناتوانم، نا، ناتوانم!»

نازێ کە بینی دەخواردەوە و هەوڵی دەدا نەگریی، وەڵامی دایەوە:

«ڕاست دەکەی، من ڕۆژانی سەرەتا وامدەزانی تۆ هەر لەبەر خاتری پارە و سەرمایەکەم منت دەوێ و دەمخوازی، بۆیە گاڵتەم پێ کردیت، بەڵام ئێستا تێگەیشتم، کە تۆ منت دەوێ.»

«جا وایە، بەڵام خەڵکی تێناگەن، هەموو وا بیر دەکەنەوە من تەنیا لەبەر سامان و پایەی باوکت تۆ دەخوازم. ئاخر من بەرگەی ئەو قسانە ناگرم.»

نازێ کە نەیدەتوانی گریانەکەی ڕابگرێ، گوتی:

«ئەگەر بە ڕاســتی منت خۆشــدەوێ وەرە بمخوازە. لە دایکم و باوکم و لە هەموو سامانەکەم چاو دەپۆشم و دوای تۆ دەکەوم. هەر کوێیەک تۆ بتەوێ دەڕۆین، هەتا بۆ سەربازیش بێ لەگەڵت دێم.»

دەمزانی کە ئەو قسـانە لە ناخی دڵیەوە دەکا، بەڵام ئەی بەیانی لە بووکێنییەکەی چی دەوێ و تاکەی لەسـەر ئەو قسـە و بڕیارەی خۆی دەمێنێتەوە، نازانم؟ هەر هیچ نەبێ ئەو تەمەنێکی پڕ لە ناز و نیعمەتی بەســەر بردووە و تازە ناتوانێ بەرگەی هەژاری بگرێ و بەو ناکامی و سەختییەوە بژی.

لەگەڵ هەموو ئەوانەشەوە، نەمتوانی لە بەرانبەر ڕووی پڕ ناسە و میهرەبانی و چاوی پڕ فرمێسکی ئەوەوە خۆم ڕابگرم. ئاخر من لە دڵ و گیانەوە خۆشمدەویست. بەبێ گوێدانە پێشکەوتنی خۆم، دەستەکانیم گرت و گوتم:

«بە گیان خۆشـمدەوێیت، ئامادەم تا دەمرم غوڵامی گوارەی گوێت بم.»

بەکورتی، بەبێ ئەوەی کەس ئاگادار بکەینەوە، برووسـکە ئاسـا زەماوەندمان کرد و کەوتینە نەوبووکییەوە.

خوا قبوڵ ناکا نازێ چۆن بەڵێنی پێ دابووم، هەر وا بوو. لەگەڵ فەقیری و نەبوونی من دەگونجا و ژنێکی بێهاوتـا و خـانومـان بوو. بەڵام خۆ دەمی خەڵکی نابەسـترێ! هەر لە بەیانی نەوبووکییەوە، زام و برینی خەڵکی دەسـتی پێ کرد، بەڵام خەزوورم بە پێچەوانەی خەڵکییەوە مرۆڤێکی دنیـادیـدە بوو، سـارد و گەرمی ڕۆژگـاری چەشتبوو. کاتێ تێگەشت من بۆ دەمکوتکردنی خەڵکی زۆرڕەو بە هیچ جۆرێ داوای یارمەتی لەوان ناکەم، زۆری خۆشـدەویسـتم. بەڵام خەسـووم لەم کـارەم زۆر دڵی ڕەنجـا و ئەو کـارەمی بە فیز و خۆپەسەندی دەزانی.

هەرچەندە ڕۆژی مارەبییەکەی خۆم لە هەمووان شــاردەوە، تەنیا دوو کەســـی هاوڕێم بۆ شـــاهیدی دەعوەت کرد، بەڵام چی! کاتێ وەژوورکەوتم و دانیشتین، سەر و کەللەی وێنەگران و هەواڵدەرەکان پەیدا بوون. کاتێک خەریکی ئیمزاکردنی دەفتەری بڕیارەکەم بووم، فلاشی کامێراکان کەوتبوونە کار و وێنەیەکی زۆری ئێمەیان گرت. کە لە دانیشـــتنەکەش تەواو بووین و هاتینە دەرەوە، کۆمەڵێکی زۆریش لەبەر دەرگای جێگای دانیشـــتنەکەمان بۆ ســـەیرکردنی ئێمە وەســـتا بوون. ئێمەیان بە یەکدی نیشـــان دەدا و شـــتیان بە گوێی یەکدیدا دەچرپاند.

یەکێکیان کە کڵاوێکی کاسـکێتی لەســەر بوو، لە ناوەڕاســتی ئەو کۆمەڵە خەڵکەوە، هاتە دەرەوە و پرسی:

«کامە مێردی خاتوو نازێیە؟»

چەند کەسێک بە ئیشارەتی دەست منیان نیشان دا، پیاوە کاسکێت بەسەرەکەش هاتە پێشەوە و کڕنۆشی برد و گوتی:

«قوربان، ئۆتۆمبێل ئامادەیە!»

«ئۆتۆمبێلی چی؟»

«باوکی خاتوو نازێ ناردوویەتی!»

بە نارەحەتییەوە گوتم:

«سوپاستان دەکەین، پێویستمان بە ئۆتۆمبێل نییە!»

دەستی نازێم گرت و بە تەکسییەک ڕۆیشتین. تەماشام کرد چەند کەسێک لەپشت سەرمەوە پسەپسیان دەکرد و ئەو وشانەم بەر گوێ دەکەوت: «مێردی خاتوو نازێ».

لەنێو تەکســییەکەدا، نازێ بە عیشــق و نازێکی تایبەتی بووکانەوە گوتی:

«ئازیزم، خۆت نارەحەت مەکە! لە شـــارە گەورەکان ئەم قسـانە زۆرە. دەچینە جێگایەک ئیدی کەس نەماننناسـێ و دەردەسـەریمان بۆ دروست نەکا.»

ڕۆژنامەکانی بەیانی، وێنەکانی زەماوەندی ئێمەیان چاپ کردبوو. هەنـدێکیـان داواکـاری و داخوازی سـەیریـان لەژێر وێنەکـانەوە نووسیبوو.

یەکێکیان لەژێر وێنەکەی منەوە نووسیبووی:

«مێردی خاتوو نازێ.»

یەکێکی دیان نووسیبووی:

«مێردی نازێ پزیشکێکی لێهاتووە.»

سێیەمیان نووسیبووی:

«مێردی خاتوو نازێ بە پایە و پیاوەتی خۆی، هێژاییەکی چاکی دا بە خێزانی نازێ!»

چوارەمیان نووسیبووی:

«هیوای سەرکەوتنی مێردی خاتوو نازێ، لە خودا داوا دەکەم!»

چەند ڕۆژێک دوای مانگی هەنگوینی، دایکم گوتی:

«کوڕم فکرم نەدەکردەوە ژنەکەت ئەوەنـدە بـاش بێ، زۆر زۆر هۆگری ماڵی هەژاری ئێمە بوو، بەڵام شتێک هەیە.»

«چییە؟»

«لە گەڕەکەکەمان تا دوێنێش پێیان دەگوتم «داپیرە»، بەڵام ئێستا بە «خەسـووی خاتوو نازێ»وە بانگم دەکەن. هەتا تەڕەفرۆشـی

سەرکۆلانەکەش، لیستی حسابەکەمی بە ناوی «خەسوویی خاتوو نازێ»وە تۆمار کردووە.»

تێگەشتم کە دایەم نارەحەتی چییە. گوتم:

«دایە گیان، نارەحەت مەبە. هەموو شتێک بە تێپەڕبوونی کات خۆی لە خۆیەوە نامێنێ.»

ڕۆژی دواتر یەکێ لە دەرگای دا. ژنەکەم چوو تا دەرگاکە بکاتەوە، من هەر لە ژوورەوە گوێم لە قسەکانی ئەو کەسەی بەردەرگا بوو. بیستم:

«مێردی خاتوو نازێ لێرە دادەنیشێ؟»

دەمودەس هاتمە دەرەوە و بەو برادەرەم گوت:

«نەخێر، ئێرە ماڵی کاک «مەتین»ە، ئەمرێکت هەیە؟»

ئەو برادەرەشی کە پاکەتەکەی بە دەستەوە بوو، دەستی درێژ کرد:

«دیاری جەژنی زەماوەندم هێناوە!»

بەکورتی، ڕۆژی چوارپێنج جار لە دەرگای ماڵەوەیان دەدا و هەموویان سۆراخی مێردی خاتوو نازێیان دەکرد. نازێ تێگەیشتبوو من بەم وەزعە زۆر نارەحەت بوومە، جا دڵی دەدامەوە بۆ ئەوەی بتوانم هەرچی زووتر کۆتایی بەم وەزعەم بێنم، بڕیارم دا بڕۆمە سەربازییەکەم.

کاتێ خەریک بوو سواری شەمەندەفەر بم، خانمێکی بە تەمەن هاتە پێشەوە و گوتی:

«ئەگەر بە هەڵەدا نەچووبم، ئەوا تۆ مێردی خاتوو نازێی؟»

«بەڵێ، وایە.»

«پیرۆزبایی زەماوەندکردنتان لێ دەکەم!»

دواجار ددانم نا بە جەرگی خۆمەوە و چوومە خزمەتی سەربازییەکەم، تاوەکوو ئەم قسانە کۆن ببن و بەسەرچن. لە کۆلێجی ئەفسەرییەکە نەک هەر تەنیا هاوڕێکانم، هەتا فەرماندەی کۆلێجەکەشمان جاربەجار بە ناوی مێردی خاتوو نازێوە بانگی دەکردم.

خەیاڵتان بۆ ئەوە نەچێ و وا نەزانن مەبەستی ئەوان سووکردنی من بێ و بیانەوێ ئازام بدەن، بەڵکوو بۆ بەرزکردنەوەی کەسایەتیم ئەو قسانەیان دەکرد.

بۆ نموونە؛ یەکێ لە هاوڕێکانم کاتێ بیویستایە بە یەکێکی دیم بناسێنێ، دەیگوت:

«مێردی خاتوو نازێیە!»

هەموو ئەو برادەرانەی لەگەڵمدا بوون، ڕەوانەی قەزا دوورەکانی شاریان کردن، بەڵام من لەبەر خاتری ئەوەی مێردی خاتوو نازێ بووم، لە نەخۆشخانەی گەورەی شارەکەی خۆمانیان هێشتمەوە.

لەبەر ئەوەی کە نەمدەویست لە شاردا بمێنمەوە، نامەیەکم بۆ خەزوورم نووسی و تکام لێی کرد پشتگیریم لێ نەکات و ڕێگا بدا لە کوێ پێویستی هەیە بمنێرنە ئەوێ.

بێگومان نووسینی نامەیەکی وا بۆ کەسێکی وەک ئەو ڕاست نەبوو، بەڵام خەزوورم نارەحەت نەبوو، بەڵکوو زۆریش باسی خووڕەوشتی منی کردبوو. وەڵامی دامەوە گوتی کە لە ناردنی من بۆ نەخۆشخانەی شار بێئاگایە و بە کەسیشی ڕانەسپاردووم! لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا، منیان لە نەخۆشخانەی گەورەی شار دانا و ڕێگایان نەدا بڕۆمە شارەکانی دی.

لە نەخۆشـــخانەش هەرهەموویان منیان بە ناوی «مێردی خاتوو نازێ»وە دەناسی. هەروەکوو پێشتر ئەو ڕستەیە کەوتبووە دەمی ئەو خەڵکەی لە نەخۆشـــخانەکادا بوون و هەموویان بە ناوی «مێردی خاتوو نازێ»وە بانگیان دەکردم.

لە هەموو ئەمانەش خراپتر کە بیری لێ بکەنەوە، من ئەو قسـەیەم پێ خۆش بوو، بەڵام هەندێکیان هەتا دەنگیان تێدا بوو بەم ناوەوە بانگیان دەکردم.

پاش تەواوبوونی خزمەتە سـەربازییەکەم، نازێ پێشنیازی کرد بۆ تەواوکردنی دەورەی پسپۆڕی بچمە ئەوروپا، من گوتم:

«نا، ئەگەر بچمە ئەوروپا، خەڵکی ئەو کاتە دەڵێن باوکت یارمەتی داوین، بۆیە من پســـپۆڕیم گەرەک نییە. وەرە بۆ خۆمـان بڕۆینە شارێکی دوور و لە کەنار ئەوێ بژین.»

ژنەکەم قایل بوو، بڕوبوزگوڕەکانمان بەستەوە و بە شـەمەندەفەر چووینە یەکێ لە شارەکانی سەر سنوور، تا دەستی کەسمان نەگاتێ.

کە گەیشتینە ئەو وێستگەیەی مەبەستمان بوو، چەند کەسێک گوڵی زل و گەورەیان هەڵگرتبوو و بە پێشـــوازیمانەوە هاتن. پیاوێکیان کە جلی ڕەشـــی پۆشـــیبوو، بە پێش هەموویان کەوتبوو، لە مەئمووری شەمەندەفەرەکەی پرسی:

«کامە مێردی خاتوو نازێیە؟»

مەئمووری شەمەندەفەرەکە منی پیشان دان. دەستەگوڵەکانیان هێنا پێشـــەوە و پیاوە ڕەشـــپۆشـــەکەش (کە هەڵبەتە دوایی تێگەیشـــتم ســـەرۆکی شـــارەوانی بوو) بۆ ڕێزلێنانی من ســـەرئەژنۆی ڕەش کردبوو، گوتی:

«یاخوا بەخێر بێی جەنابی دکتۆر! شــارەکەمان زۆر پێویستی بە پزیشکانی وەک ئێوە هەیە.»

خەریکبوو لە ڕقاندا شــێت دەبووم. بە ڕق و بێزارییەوە وەڵامم دایەوە:

«بـاشـــە هەموو ئەو دکتۆرانەی دێنە ئێرە وا پێشـــوازیان لێ دەکەن؟»

ســەرۆکی شــارەوانی و هاوڕێکانی بەو قســەی من زۆر ناڕەحەت بوون، دەی هەقیـان بوو، چونکە ئەگەر منیش مێردی خـاتوو نـازێ نەبوومایە هەرگیز نەمدەوێرا قسەیەکی وا لەگەڵ سەرۆکی شارەوانیدا بکەم.

سەرۆکی شارەوانی بێ ئەوەی خۆی تێک بدا، گوتی:

«بەڵێ، تا ئەوەی بۆمان کرابێ کاروباری حەســـانەوەی ئێوەمان جێبەجێ کردووە. ئەگەر پێویســـتیشــتان بە شــتێ هەبوو ئەمر کەن، بۆتان ئامادە دەکەین.»

چیدی وەڵامم نەدایەوە و کەوتینە ڕێگا.

بەردەم وێستگەکە زۆر قەرەباڵغ بوو، هەموو لەسەر سەری یەکدی سەریان هەڵدەکێشا و هەوڵیان دەدا چاکتر مێردی خاتوو نازێ ببینن. ناوەکەم لەپێش خۆمەوە گەیشـــتبووە شـــار و لە هەموو دانیشـــتنێکا داســـتانی منیان دەگێڕایەوە. ژنەکەم بە هۆی ئەم کارەســـاتەوە، لە من زیاتر ناڕەحەت بووبوو. لەپێناو پاراســـتنی ئابڕووی من هەر کارێکی لەدەســـت بهاتایە ئەنجامی دەدا و لە هەموو کۆبوونەوەیەکدا چەند جاران ناوەکەی منی دووبارە دەکردەوە، بەڵام ســـوودی چی بوو، کەســـێ نەبوو بە نـاوی «دکتۆر مەتین»ەوە بـانگم بکا. لەبەر ئەوە بڕیارم دا ماوەیەک بڕۆمە ئەورووپا و تا من دەورەی پســـپۆڕیەکەم تەواو دەکەم، بە تێپەڕبوونی کاتەکە ئەو کێشـــەیەش نامێنێ. بەڵام چ

هەڵەیەکی گەورە بوو! کاتێ گەیشـــتینە پاریس، باڵوێزێکی گەورە، کچەکەی ناردبوو تا پێمان ڕاگەیێنێ کە کاروباری حەسانەوەی ئێمە لە هەموو ڕوویەکەوە جێبەجێ کراوە. شـــەوێکیش هەر بە زۆر، بۆ نانخواردن بانگی کردین و کاتێکیش ویســـتی من بە میوانەکانی دی بناسێنێ، بە ڕێز و فیزێکی زۆرەوە گوتی:

«مێردی خاتوو نازێتان پێ بناسێنم؟»

بەم شـێوەیە لە پاریسـیش، لە هەموو شـوێنێ بە ناوی «مێردی خاتوو نازێ»وە ناسرا بووم!

هەتا لە یەکێ لە ڕۆژنامەکانی پاریس، ناوەکەم بەم شـێوەیە نووسرا بوو: «مسیۆ مێردی مادمو موازێل».

ژنەکەم بەو پەڕی نارەحەتییەوە گوتی:

«مەتین گیان، بڕۆینە ئەمریکا!»

سەیری وەزعەکەم کرد چارە نەبوو، قایل بووم و چووینە ئەمریکا. بەڵام وا نەزانن حەســامەوە، ئەمریکا ئاســانە، بەڵام خۆ بچوومایەتە بۆشاییئاسمانیش، لەم ناوە ڕزگارم نەدەبوو.

لەو کاتەدا ژنەکەم زا و کوڕێکمان بوو. ئیدی لە بەختەوەری زیاتر هیچی دیمـان نەبوو، تەنیـا ئەم نـاوە «مێردی خـاتوو نـازێ» نەبێ شیرینی ژیانی لێ تاڵ کردبووین. بەڵام ئەوان هەر سووربوون لەسەر ئەوەی من بە ناوی خاتوونەکەمەوە بناسێنن.

بە خۆمم گوت:

«ئەگەر بتوانم کارێکی گەورە و قارەمانانە ئەنجام بدەم و ناو و شوهرەتم بگاتە گوێی هەموویان، ئەوا لەم بەدبەختییە ڕزگارم دەبێ.

بێگومان گەیشـتنە پایەیەکی ئاوها، ئەوەندە ئاسـان نەبوو، بەڵام بە هەر هەوڵ و تێکۆشـانێک بوو، بە ئارەزووی خۆم گەیشـتم و توانیم

کورسی مامۆستایەتی لە یەکێ لە کۆلێجە گەورەکانی ئەمریکا بەدەست بێنم و تیایدا کار بکەم.

ڕۆژێک کە بە بۆنەی سەرکەوتنەکانی منەوە، ئاهەنگێکی گەورە بە ئامادەبوونی مامۆستایان و کەسایەتییە هەڵکەوتووەکانی زانست و ڕۆژنامەنووسەکان ساز کرابوو، وەزیری زانیاریی منی بە ناوی «پرۆفیسۆر مەتین مێردی خاتوو نازێ»ەوە بە هەمووان ناساند.

ڕۆژنامەکانیش «مێردی میس نازێ»یان نووسیبوو. بەکورتییەکەی زۆربەیان پێیان دەگوتم: «نازیز هابەند» یان «پرۆفیسۆر نازێ».

لەو هێنومنهێنەدا بوو، لەلایەن وڵاتی کۆنگۆوە داوا کرابوو کە چەند دکتۆرێک بنێردرێ بۆ ئەوێ.

ژنەکەم گوتی:

«ئازیزم چیتر حەسامەوە، وەرە با بچینە کۆنگۆ.»

هەر بۆ ئەوەی لە ناوی «مێردی خاتوو نازێ» ڕزگارم بێ، ئامادە بووم هەتا تەوەرەی باکووریش بوایە بچووبمایە، بەڵام کاتێ لە فڕۆکە دابەزین، وەزیری تەندروستی کۆنگۆ کە بۆ پێشوازی ئێمە ئامادا بووبوو، بە خانمەکەمی گوت:

«خاتوو نازێ، بەخێر بێیت بۆ وڵاتەکەمان!»

دوایش بە ڕێزەوە بە منی گوت:

«پرۆفیسۆر نازێ، بەخێر بێی. ئومێدەوارم ژیانێکی خۆش لە وڵاتەکەمان بەسەر بەریت.»

•

بە بیستنی ئەو ڕستەیە چی وای نەمابوو دڵم ڕابوەستێ. قۆڵی ژنەکەم گرت و بە زۆر تا پێش ئۆتۆمبێلەکە چووم. بە یەکەمین فڕۆکە لە کۆنگۆ گەڕامەوە.

ژنەکەم گوتی:

«ساڵەهایە لە وڵاتەکەمان چووینەتە دەرەوە، ئێستا بە تێپەڕبوونی کات هەموو شــتیک گۆڕاوە. ئەگەر حەز دەکەی با بۆ هەمان جێگا بگەڕێینەوە.»

گەڕاینەوە تورکیا. لە یەکێ لە کۆبوونەوە نیشــتیمانییەکانی، کە بە بۆنەی گەڕانەوەی ئێمە بەرپا بووبوو، یەکێ لەپشــت ســەرمەوە بوو، منی بە ئەوانی دی ناساند:

«مەگەر نایناسنەوە؟ مێردی خاتوو نازێیە!»

ئیتر خەریک بوو بە ڕوویدا بتەقمەوە! بەڵام چارە نەبوو. ژن و منداڵم هەبوو.

لە وڵاتی ئێمەدا، هەموو شــتێک بە گوێرەی ســامان و دارایی کەســەکانەوە هەڵدەســەنگێندرا. منیش بۆ ڕزگاربوون لەم ناوە نەفرەتییە، بڕیارم دا پارە کۆ بکەمەوە. هەڵبەتە هەمووتان دەزانن کە لە وڵاتی ئێمەدا ئەگەر یەکێ خاوەنی چەند سیفاتێک بێت، ئەوا زۆر بە ئاسانی دەوڵەمەند دەبێ. منیش دەوڵەمەند بوونەکەم زۆر بە ئاسانتر لە بوونە پرۆفیسۆرییەکەم بەدەست هێنا.

زۆربەی دەڵاڵەکانی شار بۆ من ئیشیان دەکرد، بە شێوەیەک کە لە هەر کوێیەک نەخۆشــێکی دەوڵەمەنــد هەبووایە، دەمودەس بۆ نەخۆشــخانەکەی منیان دەنارد. لە ماوەی ســاڵێکدا دوو ئاپارتمانی گەورە و ئۆتۆمبێلێکی گرانبەهام کڕی و بڕە پارەیەکی چاکیشــم لە بانقەکان پاشەکەوت کرد.

دەمویست نەخۆشخانەیەکی حازریش دروست بکەم، بەڵام قسەی خەڵکی دەهاتە گوێمەوە:

«باشیشـه، پیاو کە مێردی خاتوو نازێ بێ، هەموو ئیشێکی پێ دەکرێ.»

ناکەسانە بە چانە پڕۆفیسۆرییەکەی منیان بە هۆی نازێوە دەزانی، سامانەکەی منیان بە ماڵی ئەو دادەنا. بەکورتییەکەی، هەموو شتێکی من لەنێو ناونیشانی خێزانەکەی ئەودا بزر بووبوو.

ڕۆژێکیان لەسـەر جادە پیاسـەم دەکرد، دوو کەس چەند هەنگاوێ لەپێش منەوە دەڕۆیشتن، دەربارەی من قسەیان دەکرد:

«تخواکەی بڕۆ بۆ لای مێردی خاتوو نازێ، بە یەک جار منی چاک کردەوە.»

بیرم کردەوە ئەگەر ماوەیەک لە ژنەکەم جیا ببمەوە، ئەو ناو و ناودەنگییەش نامێنێ. لەگەڵ هەموو ئەمانەشـدا ژنەکەم زۆر خۆشـدەویسـت، بەهانەیەکم بۆ دروسـت کرد و بە تەنیا چوومەوە پاریس. بە پێچەوانەوە ئارەزووی جاری پێشـوومەوە، لەگەڵ چەندین ژن دۆسـتایەتیم دروسـت کرد، بەڵام هیچ کامێکیان لەمانە دەردی منیان دەرمان نەکرد و ناوی نەفرەتی «مێردی خاتوو نازێ»یان لە کۆڵ نەکردمەوە.

گەڕامەوە ئەستەمبوڵ و داوام لە ژنەکەم کرد کە هەر بە یەکجاریی لە یەک جیاببینەوە. نازێ ژنێکی زۆر باش بوو. دەسـتی کردە ملمو گریا، بێ ئەوەی نارەزایەتی پیشان بدا، گوتی:

«ئازیزم تۆ هەرچییەکت بوێ، من لەبەر دەستتدام. من تا ئاخیریی عومرم بە چاوەڕوانی گەڕانەوەی تووە دادەنیشم.»

بە چاوی پڕ فرمێسکەوە، دەفتەری تەڵاقەکەی ئیمزا کرد.

وامدەزانی ئیتر کارەکە تەواو دەبێ و لەو بەدبەختییە ڕزگارم دەبێ، بەڵام خراپتر بوو.

ئەمجارەیان ڕۆژنامەکان دەستیان بە هەراوهۆریا کرد کە مێردی خاتوو نازێ لە نازێ جیا بووەوە!

شەش ساڵ بە تەنیا مامەوە. لەو ماوەیەشدا هەموو پێیان دەگوتم «کۆنە مێردی خاتوو نازێ»!

لەگەڵ هەموو ئەمانەشەوە شێتانە نازیم خۆشدەویست، بیرم لەوە دەکردەوە کە ئەگەر ژنێکی دی بێنم لەم ناوە نەفرەتییە ڕزگارم دەبێ. ئەمجارەیان لەگەڵ کچی دەرگاوانی ئاپارتمانەکەم، کە ناوی «فاتێ» بوو زەماوەندم کرد. دەمزانی ئیتر کەس بە ناوی «مێردی فاتێ»وە بانگم ناکا.

بەڵام بۆچوونی ئەم کارەشم تەواو دەرنەچوو. هەموویان دەیانگوت:

«تەماشاکە، مێردی خاتوو نازێ لەگەڵ کێ زەماوەندی کردووە!»

ژیانم لێ بووبوە دۆزەخ. هەرچییەکم دەکرد نەمدەتوانی لە «مێردی خاتوو نازێ»وە خۆم ڕزگار بکەم. چوومە لای نازێ و تکام لێ کرد کە با بۆ خۆی شوو بە پیاوێکی دی بکا، بەلکوو بشێ لە ناوی مێردی نازێوە ڕزگارم بێ. نازێ زۆر گریا و زاری کرد، ئامادە نەبوو بە هیچ جۆرێ لە پاش من لەگەڵ کەسێکی دی پەیمان ببەستێ، بەڵام لەبەر دڵی من بەم ئەشکەنجەیەش قایل بوو.

ئەگەرچی ئەم نازناوە نەفرەتییە بە مێردە تازەکەی نازێوە نووسا و گەورە و گچکە پێیان دەگوت «مێردی خاتوو نازێ»، بەڵام منی بێچارە دووبارە نەحەسامەوە و نازناوی «مێردی یەکەمی خاتوو نازێ»یان بەسەردا سەپاندم!

بیستنی مەرگی نازێ زۆر کاری تێ کردم. دەمزانی ئەو بێچارەیە بۆ ڕزگاربوونی من خۆی کوشتووە. بەڵام حەیف، کە مەرگی ئەویش منی لەو نەگبەتییە ڕزگار نەکرد. ئێستا وا دوای سێ ساڵیش بەسەر

تێپەڕبوونی مەرگی نازێوە، هەمدیسـان خەڵکی دەڵێن: «مێردە بێچارەکەی نازێ!» ئێستا هەقە کە خۆم بکوژم، بەڵێ هەقمە، کەس لە کوشتنی من تاوانبار نییە. ماڵئاوا ئەی دونیای جوان! ماڵ... ئا... وا...

لەو ڕۆژوەی کە دەمویست خۆم بکوژم، ئەوا هەژدە ساڵی تەواوە بەسـەر دەچێ. دوێنێ لە ئەمریکاوە «ئینسـکلۆیا»یەکی پزیشـکم پێ گەیشـتووە. لە جێگای داهێنانەکانەوە، باسـی منی کردبوو و منی بە ناوی «پرۆفیسۆر نازێ»وە بە خەڵکی ناساند بوو.

بە خوێندنەوەی ئەم نـاوە بە جـارێ لەشـم داهێنرا. ڕووداوە ترسـناکەکانی ئەو ڕۆژانەم دەهـاتەوە پێش چاو، خێرا خێرا حەبی خەوم دەخوارد و ئەو نامەیەم دەنووسـی. لە کۆتایی نامەکەدا وردە وردە حـاڵیشـم تێک دەچوو، چاوەکانم قورس دەبوون، ژوورەکە لەپێش چـاوم تـاریـک بوو، وەک ئەوەی بڵێی هەورێکی ڕەش لە ژوورەکەمدایە. تارمایی ژنێک هاتە پێش چاوم.

ئەو ژنە نازێ بوو، هاتە پێشمەوە، بە گرژییەوە گوتی:

«ئازیزم، خۆکوشتن تۆ ڕزگار ناکات.»

«بۆچی؟»

«بۆ ئەمەشیان بەیانی دووبارە ڕۆژنامەکان دەنووسنەوە «مێردی نازێ، ئەو بێچارەیەی نەیتوانی بەبێ ئەو بژی و خۆی کوشت!»

دیتم ڕاسـت دەکا، بەڵام زۆر درەنگ بوو، حەبەکان خەریک بوو کاری خۆیان دەکرد. گوتم:

«نازێ گیان، هەقی خۆتە، بەڵام وا دەبینی زۆر درەنگە، ناتوانم لەم خەوە قورسەدا بێدار ببمەوە.»

«هەوڵدە، ئەگەر بتەوێ دەتوانی.»

دوایی دەستەکانی بە ڕوومدا کردەوە و گوتی:

«وەرە ئازیزم، وەرە باوەشمەوە تا ڕزگارت بکەم.»

بە زۆر لە جێگاکەم قیت بوومەوە و بۆ لای چووم، هەرچەندە من بەرەو ڕووی ئەو دەچووم ئەو زیاتر دەکشایەوە دواوە. بەم لاو بەو لادا دەهاتم، دەستم بۆ دۆلابە بچووکەکەی کتێبەکان برد و لێوارەکەیم گرت. لە یادمە کە تەپەم لێوە هات و کەوتمە سەر زەوییەکە و دۆلابەکەشم بەسەردا کەوت. فاتێی ژنیشم لەگەڵ دەنگ و هاوارەکەدا خۆی گەیاندە ژوورەوە، کە چاوی بەو حاڵەم کەوت، بردمیە نەخۆشخانە. لە نەخۆشخانە دوای ئەوەی گەدەیان شوشتم، منیان لە مردنێکی حەتمی ڕزگار کرد. ڕاستییەکەی نازێ بوو منی لە مەرگ ڕزگار کرد. ئیدی ئێستا بە ناوەکەی ئەوەوە نارەحەت نابم و لە هەر شوێنێکدا ناوی «پرۆفیسۆر نازێ» دەبیستم، بزەم دێتێ.

دەست بە قسەکردن

ڕێگەم بدەن با جارێ «سەعید ئاغا» بە خزمەتتان بناسێنم. ئەگەر بمانەوێ کەسێکی بێ بۆ و بێ نیشانە لە ژیاندا نیشان بدەین، ئەوا سەعید ئاغا باشترین نموونەی ئەو کەسانەیە. سەعید ئاغا خەمی نە لە ڕۆژی شادومانی نە لە ڕۆژی پەرێشانی نەخواردووە.

هەتا ئەگەر ڕۆژێ لێی بپرسی: «سەعید ئاغا، لەم وڵاتەدا چەند ئەپارتمان هەیە؟»، ئەوا وەڵامتان ناداتەوە، هەر تەنیا شانی بەرز دەکاتەوە و لچی خواروخێچ دەکاتەوە.

سەعید ئاغا پیاوێکی زۆر سەنگین و بەئەدەبە. هەرچەندە دە ساڵ لە من گەورەترە، بەڵام لە ڕەفتارکردنیدا هەمووان وا دەزانن باوکی منە!

سەعید ئاغا زۆر کەمدوە و تا لە کاتێکدا زۆر پێویست نەبێ قسە ناکا؛ دەم لێک ناکاتەوە.

سەعید ئاغا لەو ویلایەتەی لە باوکییەوە بۆی بەجێماوە، کەوتۆتە دەرەوەی شار. لەگەڵ ژنەکەی و دوو کچەکەیدا ژیان بەسەر دەبا.

سەعید ئاغا ئومێدەوارە کە زاوایەکی چاکی بۆ پەیدا بێ. هەرچەندە لایەکی ویلایەتەکەی چۆڵە، بەڵام بە کرێی نادا و چاوەڕێیە هەرچی زووترە داواکارێکی کچەکەی بێت و ئەو بەشە چۆڵەی ماوەتەوە بیداتە ئەو.

هەموو ڕۆژێ من و سەعید ئاغا لە شەمەندەفەر یەکدیمان دەبینی. ئەگەر لە شەمەندەفەر یەکدیمان نەبینیایە ئەوا لە سەدا سەد لە کەشتی شار کە ئێمەی دەبردە لای کارگێڕییەکەمان یەکدیمان هەر دەبینی.

من به هۆی ئەوەی نەخۆشـییەکی قوورس یەخەی گرتبووم، پانزە رۆژ لەنێو نوێندا کەوتبووم، لەبەر ئەوە ئاگام لە سەعید ئاغا نەمابوو.

دوای چاکبوونەوەم لە نەخۆشـــییەکە، یەکەم رۆژ کە چوومەوە کارگێڕییەکەمان ســـەعید ئاغام لە شـــەمەندەفەر بینی. کاتێ لە شـــەمەنـدەفەر دابەزین و بەرەو ئەو کەشـــتییەی دەیبردینەوە دەرۆیشـــتین، یەکێک لە هاوڕێیانی کارگێڕیەکەمان ڕووی لە ســـەعید ئاغا کرد و پرسی:

«سەعید ئاغا چۆنی؟»

ســـەعید ئاغا بەبێ ئەوەی وەڵامی بداتەوە لە رۆیشـــتنەکەی خۆی بەردەوام بوو.

کاتێ گەیشتینە بەندەرەکە، یەکێ لە برادەرەکانی سەعید ئاغا، لێمان نزیک بووەوە و دوای سەلامکردن، پرسی:

«سەعید ئاغا هەوا چۆنە!»

بەبێ ئەوەی هیچ بڵێ، بە پێچەوانەی ئێمە دەســتی کرد بە ڕاکردن. لە ڕووی سەعید ئاغا ورد بوومەوە بە تەواوی ڕەنگی وای لێ هاتبوو: چۆن گەچ لە کاتێکا هەندێ ئاوی بەسـەردا دەکەیت شـین هەڵدەگەڕێ، ئەویش وای لێ هاتبوو!

دوای پرسیارەکەی ئەو دۆستەی سەعید ئاغا، دەنگێکی دی لەپشت سەرمانەوە گوتی:

«سەعید ئاغا هەوا چۆنە؟»

«سەعید ئاغا دڵتەنگ مەبە، بڵێ بزانم هەوا چۆنە؟»

ســەعید ئاغا بەو پرســیارانە نارەحەت بووبوو، لەگەڵ ئەوەشـــەوە هیچ بە ڕووی خۆیدا نەدەهێنا و هەڵویســـتێکی وای نیشـــان دەدا، کە

گرنگی بە قسـەی دۆسـتەکانی نادا. لەژێر سـاڵۆنی ئەو کەشتییەی چاوەڕێمان دەکرد، یەکێ لە دۆستەکانی سەعید ئاغا گوتی:

«سەعید ئاغا سلاموعلیکم.»

من ئەو پیاوەم هەر نەدەناسـی، پیرێکی زۆر کەلگەت بوو، کە تا ئەو ڕۆژەش من لە کارگێڕیەکەی خۆمان چاوم پێی نەکەوتبوو.

سەعید ئاغا ڕووی تێ کرد و گوتی:

«سەلام قوربان.»

«سەعید ئاغا چۆنی؟»

«الحمد الله خراب نیم.»

«خوا هەر ساغ و سەلامەتت کا. ڕاستییەکەی هەر نەتفەرموو هەوا چۆنە؟»

سـەعید ئاغا وەک چۆن تیرێک لە چلەی کەوان بێتە دەرەوە، وا لە جێگاکەی خۆی قیت بووەوە و کڵاوەکەی هەڵگرت و چووە دەرەوە. بێگومان منیش نەمتوانی دۆسـتی بیسـت سـاڵەم بە تەنیا جێ بهێڵم و بەدوای ئەودا چوومە دەرەوە. سـەعید ئـاغـا چووە لای تەختەی دانیشتنی کەشتییەکە و منیش دوای کەمێک کە ئەو دانیشت بێ ئەوەی هیچ پرسیارێکی لێ بکەم چووم لە تەنیشتیدا دانیشتم.

من تێگیشـتبووم، کە شـتێک سـەعید ئاغای پەسـت کردووە، بەڵام نەمدەوێرا هۆی ئەو نارەحەتییەی لێ بپرسـم و دۆسـتەکەم زیاتر تووڕە بکەم.

هەتا هاتنی ئەو کەشتییەی ئێمە دەمانویستن، من و سەعید ئاغا کڕ و بێدەنگ بووین و قسـەمان نەکرد. کاتێ لە کەشـتییەکە دابەزین، دیسـان هاوڕێیانی کارگێڕیمان لەگەڵ سـلاموعلیک لە سـەعید ئاغایان دەپرسی:

«سەعید ئاغا هەوا چۆنە؟»

ئەمجارەیان من تووڕە بووم و ویستم لەو شتە بەشداری بکەم، بەڵام چونکە هیچ ئاگادارییەکم لە سەرتای مەسەلەکە نەبوو، نەمویرا هیچ قسەیەک بکەم. بەڵام لە دڵەوەش ڕازی نەبووم ، ئەم خەڵکە ئەو بەزمە بەو پیاوە سەنگین و بەئەدەبە بکەن.

کاتێ سواری پاس بووین، چیتر توانام نەما و پرسیم:

«سەعید ئاغا، کارەساتێک هەیە لەم نێوەندەدا و من نەمزانیبێ؟ بۆچی هەموویان دەربارەی هەوا، پرسیار لە تۆ دەکەن؟»

بە سەرسووڕمانەوە، سەرتاپا سەیرێکی کردم و پرسی:

«بەڕاستیتە لەم بارەیەوە هیچ نازانی!»

«نا، هیچ ئاگام لێی نییە.»

«زۆر باشە، کاتێک عەسر کارەکەمان تەواو بوو و سواری کەشتی بووین، هەموو شتێکت بۆ دەگێڕمەوە.»

ئەو ڕۆژە تا عەسر هەموو هۆش و خەیاڵم لەلای سەعید ئاغا بوو. بە جۆرێک کە دیار بوو لە ماوەی ئەو پانزە ڕۆژەی من نەخۆش کەوتبووم، کارەساتێک بەسەر ئەو پیاوە بەئەدەبەدا هاتبوو و من لێی بێئاگا بوومە. هەمان ڕۆژ بۆ عەسر لە بەندەری کەشتییەکە یەکدیمان بینیەوە.

سەعید ئاغا داوای کرد کە بەو کەشتییە نەڕۆینەوە و چاوەڕێی کەشتییەکەی دوای ئەوە بکەین.

تێگەیشتم کە بۆچی سەعید ئاغا نایەوێ لەگەڵ ئەو کەشتییە بڕواتەوە، چونکە هاوڕێکانی تری کارگێڕیەکەمان، سواری ئەو کەشتییە بووبوون و نەیدەویست ببێتە مایەی گاڵتەجاڕی ئەوان. لەسەر قسەی ئەو چاوەڕێی کەشتی دواترمان کرد.

سەعید ئاغا لای فرۆشیارەکە یەک کیلۆونیو ماسی ئازادی کڕی. دوای ماوەیەکی دیش لە بەندەر چاوەڕێمان کرد و جا سواری کەشتی سەعات هەشت و دە دەقە بووین و بەرەو ماڵ کەوتینە ڕێ.

تەڕی لەشی ماسییەکان ڕووی پاکەتەکەی تەڕ کردبوو، لەوانەبوو ئەگەر چەند دەقەیەکی دی وا بمابووایەوە، ئەوا پاکەتەکە دەدڕا و ماسییەکان دەکەوتنە خوارەوە.

سەعید ئاغا چاوی لێ بوو. توند توند دەمی ماسییەکانی بەستەوە و نەیهێشت بکەونە خوارەوە. من و سەعید ئاغا بە جووتە، لەسەر کورسی کەشتییەکە دانیشتین، سەعید ئاغا گوتی:

«جا تۆ ئێستا هیچ ئاگات لە مەسەلەکە نییە؟»

لەو کاتەدا پیاوێکی دی، کە ئەویش هەر لە دۆستانی کارگێڕیمان بوو، گوتی:

«سەعید ئاغا هەوا چۆنە؟»

سەعید ئاغا بێ ئەوەی هیچ وەڵامێکی بداتەوە، لە جێگاکەی خۆی هەڵسایەوە و بەرەو ساڵۆنی کەشتییەکە ڕۆیشت. دووبارە من بە دوایەوە چوومەوە ساڵۆنەکە.

کاتێ لەگەڵ سەعید ئاغا لە ساڵۆنەکە پیاسەمان دەکرد، سەعید ئاغا گوتی:

«دۆستی ئازیزم، زۆر وریای خۆتبە، ئەگەر یەکێ پرسیاری هەوا و ئەو جۆرە شتانەی کرد، تۆ بۆ خۆت خێرا ڕاکە، ئەگەر ناچاریش بووی و نەتتوانی هەڵبێی هیچ مەڵێ، چونکە ئەو جۆرە کەسانە بە پرسیارکردنی هەوا دەست پێ دەکەن، تا کار دەگاتە ئەوەی ئاگات لە خۆت نامێنێ و تووشی مەترسییەکت دەکەن.

چونکە دوای پرســـیارکردنی هەوا، جا مەوزووعی ئاو دەکاتەوە ماوەیەک باسی ئاو و هەواش دەکا، ئەوجا قسە دینێتە سەر خاک و زەمین. ئیتر تۆش بێ ئەوەی ئاگات لە خۆت بمێنێ، دەبینی وا دەستت بە باس و قرەوگاڵە کردووە.

نزیکەی دە ڕۆژ لەمەوپێش، ســـواری شـــەمەنـدەفەر بووم و لەتەنیشـت پیاوێکەوە دانیشـتم. دووسـێ دەقە بێدەنگ بووین، تا ئەو پیاوە گوتی:

«هەوایەکەی چەند ناخۆشە!»

تۆ خۆت باش دەزانی من ئەو جۆرە کەســانەم خۆشـناوێن، بۆیە وەڵامیم نەدایەوە.

پاش چەند دەقەیەک دووبارە پرسییەوە:

«قوربان، هەواکەی ناخۆش نییە؟»

ســـەیرم کرد ئەگەر وەڵامی نەدەمەوە، لەوانەیە وا بزانێ لەبەر بێئەدەبییە، بۆیە گوتم:

«بەڵێ.»

باوڕ بکە جگە لەو وشەیە وشەیەکی دیم لە دەم دەرنەچوو.

کابرا گوتی:

«وەک ئەوە وایە کە ئەمساڵ باران نەیەوێ بباری.»

بۆ ئەوەی لە کورتیدا بیبڕینەوە وەڵامم نەدایەوە.

«قوربان، بەڕای تۆ ئەمساڵ باران ناباری؟»

بە گیانی منداڵەکانم جگە لە وشەی «بەڵێ» زیاتر، هیچ شتێکی دیم بەرانبەر ئەو پرسیارەی نەگوت.

ئاخر نەمدەتوانی لە کاتێکا ئەو دەیگوت: «وەک ئەوە وایە ئەمساڵ باران نەیەوێ بباری.»، بمگوتایە: «نەخێر ئەمساڵ باران دەباری.»

دەبوایە چەند سەعاتێک مشتومڕی لەگەڵدا بکەم. منیش ئامادە نەبووم ئەم جۆرە گفتوگۆیە لەگەڵ ئەو پیاوەدا بکەم.

بەڵام ئەو کابرایە سەرلەنوێ گوتی:

«کاکە تۆ نازانی خەڵکی بەبێ ئاو دەکەونە چ بارێکی خراپەوە؟»

«بەڵێ.»

«ئەگەر باران نەبارێ گرانی دەکەوێتە وڵاتەوە، هەرچەندە ک بیستبووشم کێڵگە گەورەکانی گەنم لە «ئانادولو» لەبەر بێئاوی لەناوچووبوون.»

هەر وەڵامم نەدایەوە.

«ئەی قوربان وا نییە؟»

«بەڵێ بە هەمان شێوە کە تۆ دەفەرمووی.»

«ئەو کاتە ناچار دەبین دووبارە پێویستی خۆمان لە گەنمدا، لە دەرەوە مسۆگەر بکەین.»

کە سەیری کرد وەڵامی نادەمەوە، گوتی:

«ئەی وا نییە قوربان! ئەی ئەو کاتە ناچار نابین گەنم لە دەرەوە بێنین؟»

«بەڵێ.»

ئەم حکومەتەی ئێمە حکومەت نییە. ئەگەر دەوڵەت و ڕێکخراوەکانی نەتوانن نانمان مسۆگەر بکا، بە چ دەردێ دەچین!»

دیتم کابرا هێواش هێواش مەوزووعی هەوا بە جۆری حکومەت، دەوڵەت و میللەت دەبەستێتەوە. ئەشـــی باوەڕم پێ نەکەن کە ئەو کابرایە چۆن لە ئاو و هەواوە دەســـتی پێ کرد و دوایی کەوتە رەخنەگرتن لە وڵات.

«ئایا بەڕای تۆش وا نایێت، کە دەوڵەت بە چاکی ناتوانێ ئیدارەی وڵات بەڕێوە ببات؟»

کە ســەیرم کرد قســەکانی دوایی لەبارەی دەوڵەت و میللەتە، هەتا لە گوتنی بەڵێ و نەخێریشــی کردبووم و هیچم نەدەگوت. نازانم چۆن وا لە ئاو و هەواوە هاتە ســەر مەســەلەیەکی گشــتی و هێرشــبردن بۆ ســەر دەوڵەت. هەڵســام چوومە قوژبنێکی فارگۆنەکە، بەڵام کابرا وەڵ نەبوو، لە کۆڵم نەبووەوە. هاتەوە بەردەمم و ســوقورمەیەکی خێوانده بچووکت و پرسی:

«ئەی مەگەر وا نییە؟»

«بەڵێ قوربان، وایە!»

باوڕکە ئەگەر نەمگوتایە وایە، ئێســتا بە ســوقرمان لاپاڵێکی هورد کردبووم.

«ڕۆژبەڕۆژ ئازووقە و پێویســتییەکانی ژیانمان گران دەبێ و وەزعی ئەو میللەتەش بەرەو خراپی دەچێ و لە دواییا چۆنیان بوێ وا دەکەن.»

بێگومان دەمتوانی بڵێم نەخێر وا نییە، لە وڵاتەکەمان جگە لەوەی شتگران نەبووە، بەلکوو ڕۆژبەڕۆژ پێت و بەرەکەتی زیاتر لە پێشوو بەرچاو دەکەوت! بەڵام چونکە حەزم نەدەکرد قســەی لەگەڵ بکەم، هەروا بە وشەی «بەڵێ» دەمبڕاندەوە.

«ئەو میللەتە بێچارەیە دەبێ چ بکا؟»

وەڵامم نەدایەوە.

«ئەی وا نییە قوربان؟»

«بەڵێ، وایە.»

بێگومان ئەو بەڵێیەش دوای ئەوەی مستێکی قایمی لە چاکەتەکەم دەدا، ئەوجا بە سەرزمانمدا دەهات. لە تەواوی ئەو ماوەیە بێئارام و چاوەڕێی گەیشتنی شوێنەکەم بووم و بە خۆمم دەگوت: «دواجار کە دابەزیم لەدەستی ڕزگارم دەبێ.»

کابرا هێواش ئیشەکەی گەورەتر دەکرد و دوای هەر گوتارێکیشی لە منی دەپرسی:

«وا نییە؟»

منیش لە ترسی ئەوەی مست و سوقورمەی نەخۆم، پشتگیریم لە قسەکانی دەکرد و بە ڕاستم دادەنان. بە شێوەیەک لە پاڵ پەنجەرەکەی پەستا بووم، بیرم دەکردەوە و دەمگوت: «ئێستا لە پەنجەرەی شەمەندەفەرەکەوە فڕێم دەداتە خوارەوە.»

ئەو کابرایە کە بە هیچ جۆرێ نەمدەناسی، ئەمجارە بە لێدانی مستی دوودەستە و سوقورمەی دۆستانە گیرکردن لە ڕانم. پرسی:

«وا نییە قوربان؟»

منیش دوای ئەوە دەستم بە ڕانمدا دەهێنا، بۆ دامرکاندنەوەی دەردەکەی ئەو دەمگوت:

«بەڵێ قوربان، بەم جۆرەیە کە فەرمووت.»

ئەگەر لەسەر ئەو کارەشی بەردەوام بوایە هەر قایل بووم، بەڵام دوای چەند چرکەیەک وەک لقە دارێک دەیتەکاندم و داوای لێ دەکردم دان بە قسەکانیدا بنێم. ئەگەر لەسەر زەویش درێژی کردبمایە و بە

کوتکان لێی دابامایە، زۆر پێم خۆشتر بوو لەوەی کە هەر چارەی بە جۆری ئازارم بدا.

بەکورتییەکەی، لە شەق، مست، پێلاقە، سوقورمانە و جنێودان بە دایک و خوشکەکانم ڕزگارم بوو و گەیشتمە جێ. کاتێ لە شەمەندەفەرەکە دابەزیم، لە ترسی ئەوەی نەوەکوو دیسان تووشی بیمەوە سەرم شۆڕ کردەوە و بەرەو بەندەر کەوتمە ڕێ.

لەناو قەرەباڵغی خەڵکیدا، کابرا لەپێش چاومەوە بزر بوو. لە بیرمە هێشتا لە دووەمین پێبلیکەکانی کەشتییەکە سەر نەکەوتبووم کە سێ جار دەستێک بەر شانم کەوت. تەماشام کرد پۆلیس ڕووبەڕووم وەستاوە.

«تکایە چەند دەقەیەک بۆ پۆلیسخانە لەگەڵماندا تەشریف بێنە.»

بە بیستنی ناوی پۆلیسخانە ڕەنگم تێکچوو. چونکە تۆ خۆت باش دەزانی، من لە هەموو ژیانمدا پۆلیسخانەم نەدیتبوو، بەڵام چیم پێ دەکرا، ناچار بەدوای پۆلیسەکان کەوتم بۆ پۆلیسخانە.

کاتێ چووینە ژووری داروغا، ئەو پیاوەی لەسەر پا وەستابوو ناسیمەوە، بە تایبەتی دوو کەسیش لە گەشتکەرانی نێو فارگۆنەکەمان لەوێ بوون، هەر زۆرم پێ سەیر بوو.

بە خۆمم گوت:

«حەتمەن ئەو دوو گەشتکەرە دڵیان بە حاڵی من سووتاوە و شکایەتیان لەو کابرایە کردووە.»

بۆیە بە داروغام گوت:

«قوربان، ئەگەر خەڵک شکایەتیان لەم پیاوە کردووە، ئەوا من هیچ گازەندەیەکم لێی نییە.»

داروغا گوتی:

«بەڵام هیچ کەســـێ شـــکایەتی لەم پیاوە نەکردووە، ئەمانە شکایەتیان لە تۆ کردوە.»

جێگای باوەڕ نەبوو، کە مرۆڤێک هەر بە گوتنی قســـەی هیچی یەکێکی دی بڵێ «بەڵێ» و مست و پێلاقەش بخوا و جا کۆمەڵێک بێن شکایەتیشی لێ بکەن.

ئەو کابرایەی کە شکایەتی لێم کردبوو، گوتی:

«قوربان، ئەم دوو کەســـە شـــاهێدن کە شـــت نەماوە ئەم کابرایە نەیگوتبێ.»

ئەو کاتە تەواوی قسەکانی خستە پاڵ من و یەک یەک دەیگێڕانەوە.

بە نارەحەتییەوە گوتم:

«بەڵام قوربان، من ئەم شـتانەم نەگوتووە. سـوێند دەخۆم هەموو ئەم قسانە ئەم پیاوە خۆی کردوونی.»

هەردوو شاهێدەکە گوتیان:

«راســـتە هەموو ئەم قســـانە ئەم پیاوە گوتوونی، بەڵام کە لە قســـەکانی دەبووەوە، ئەم پیاوەش بە گوتنی «بەڵێ» قســـەکانی ئەوی پەسەند دەکرد.»

کابرای شکایەتکەریش گوتی:

«من وام دەگوت بۆ ئەوەی بزانم ئەم پیاوە دەڵێ چی؟»

بەم شێوەیە بە تاوانی گوتنی «بەڵێ»، من تاوانبار کرام.»

ســـەعید ئاغا خەریکی چاککردنی پاکەتە ماســـییەکان بوو. بە نارەحەتییەوە پرسیم:

«باشە دوایی چی بوو؟»

«هیچ، دوایی پێیان درکاندم و ڕەوانەی دادسەرایان کردم و ئێستا بڕیار وایە، بە هۆی ئەو تاوانەوە لە یەکێ لە دادگاکان داوەری بکرێم.»

«بەڵام نەتگوت، ئەو پیاوە بۆ شکایەتی لە تۆ کردبوو؟»

«بە ڕێکەوت کاتێ لە پۆلیسخانە هاتینە دەرەوە، هۆی ئەو کارەیم لێ پرسی و ئەویش پێی گوتم: «تۆ کە دەتگوت «بەڵێ»، ڕوون بوو کە لە ناخی دڵتەوە نەتدەگوت، منیش ترسام نەوەکوو شکایەتم لێ بکەی و تووشی کێشەم بکەی، بۆیە دەسپێشخەریم کرد و پێش ئەوەی تۆ شکایەت لە من بکەی، من شکایەتم لە تۆ کرد!». پێم گوت: «باشە کە ئاوا ترسنۆکی، ئەو هەموو هاتوهاوارەت لە چی بوو؟». گوتی: «چی بکەم قوربان. خۆم پێ ڕاناگیرێ. تۆ خۆت باش دەزانی خەڵکی ئەم وڵاتە دەیانەوێ ئەوەی لە دەروونیانە هەڵیڕێژنە دەرەوە، بەڵام لەبەر دوو هۆ ناتوانن ئەم کارە بکەن: یەکێکیان ئەوەیە کە کەسێ نادۆزنەوە تا باسی دەردەدڵی خۆیان لەلا بکەن، ئەوەی دیشیان ئەوەیە هەر کەسێ نەتوانێ لە خێری ژن و منداڵەکانی خۆی، شوێنێکی دەستکەوێ سەری پێدا بکا و دەردیدڵی خۆی تیادا باس بکا، ئەوا لەباری خراپی وڵاتەکەمان گازندە و گلەیی دەکا. جا لەو کاتانەدا خەڵک ناچار دەبن بە ئاو و هەواوە دەست پێ بکەن و دوایی بێنە سەر بنچینەی ئەو مەسەلەیەی کە خۆیان دەیانەوێ.».»

سەعید ئاغا ئاهێکی هەڵکێشا و گوتی:

«جا با ئەوە ڕاسپاردەی من بێ، هەر کاتێ بینیت کەسێ سەرتای باسەکەی بە ئاو و هەوا کردەوە، ئەوا یەکسەر ڕاکە. چونکە ئەگەر هەڵنەیێی، من ئاسا تووشی بەدبەختی دەبیت.»

پاش تۆزێ پێکەنین، گوتم:

«باشە سەعید ئاغا، ئێستا بفەرموو بزانم هەوا چۆنە؟»

سەعید ئاغا بە تووڕەییەوە پاکەتە ماسییەکانی قایم کوتایە سەر و میشـکم. لەو کاتەدا، دنیام لەبەر چاو لێڵ و تاریک بوو. کاتێ هاتمەوە هۆشخۆم و جلەکانم پاک کردەوە، تەماشام کرد سەعید ئاغا ماوەیەک لەپێش من ڕۆیشتووە و خۆی گەیاندۆتە بەندەر...

نوێژ

سەیرترین ئاهەنگی ناشتنی جەنازەی دونیا، لە کارخانەکەی ئێمەدا کرا: «کارخانەی شاکر بەگ.»

شـاکر بەگ پیاوێکی ئیشـکەر و بەنرخە، بەڵام ئەو بێچارەیە چی بکات، لەکاتێکدا لە وڵاتێکی پێشـکەوتوودا نەهاتووەتە دنیاوە. ئەگەر لە یەکێ لە وڵاتەکـانی ئەوروپـا یـان ئەمریکـادا لەدایک ببوایە، ئەوا لە وڵاتەکەی خۆیەوە سـەرداری تەواوی وڵاتانی دەکرد، یان هەر هیچ نەبێ وڵاتەکانی دراوسـێیانی دەهێنایە ژێر خزمەتی خۆیەوە. ئاوا پیـاوێکی بەقیمەتە، بەڵام ئەو بێچـارەیەی چ بکـا کە خەڵکی وڵاتێکی بچووکە و تازە لە گەشەکردندایە...

لە کارگەکەماندا بە ڕاسـپاردە، کرێکار، چاودێر و نۆکەرەوە لە بیسـت کەس زیاتر دەبووین، هەموومان سـەرمان خسـتبووە سـەر کارەکەمان و خۆمان بە کارەکانی خۆمانەوە خەریک کردبوو. نازانم لە کوێوە یەکێکمـان بە نـاوی «وەسـتـا نووری»یەوە لێ پەیدا بوو، هـاتنی ئەو بۆ کـارخـانەکەمـان بووە کوسـپێک لەبەردەم هێمنی و ئاسایشی کارخانەکەمان.

یەکەمین یان دووەمین هەفتەی دەسـت بە کارکردنی بوو، لەنێوان هەموویاندا هاواری کرد:

«کرێی کرێکاران کەمە!»

دەستی کرد بە هاندانی کرێکاران. لە خوا شـاراوە نییە، لە ئێوەش شـاراوە نەبێ، لە کارگەکەدا وەسـتایەکی دەسـترەنگینمان هەبوو، بە

ناوی «وەستا فەخری»، ماوەی بیست ساڵ دەبوو کاری تیادا دەکرد و ئێسکی خۆی تیادا ورد کردبوو. نووری بە گوێدا داو و گوتی:

«دادی ببینە، ئەگەر بە یەکجاری دەمویلت ببەستی ئەوجا باشە، خوا سەرۆک بپارێزێ ئەو کارخانەیەی کردەوە و ئێمەی گەیاندە نان و ئاوی خۆمان، ئاوا بۆ خۆمان و کارێکی کەممان دەکرد و پێنجشەش لیرەیەکمان دەسگیر دەبوو و خەرجی منداڵکانی پێ دەردەچوو. ئێستا ئەگەر کەموکورییەکانی چاک بکردایەتایە، هەر باشتر بوو! ئەگەر لای خۆمانی پێ چاک بکرابووایە، ئەوا پەنجا وەستای دیش چاویان لەو دەکرد و لە شوێن خۆیانەوە کاری چاکتریان ڕادەپەڕاند... وا نەزانن وەستا نووری لەو پیاوە گێل و هەڵخەڵەتاوانەبێ.»

لەبان سەری وەستا نوورییەوە هاواری دەکرد:

«بڕۆ بابە، مەگەر لە وڵات یاسا نییە!»

بە خوا ئەگەر شاکر بەگ گوێی لێ دەبوو، یەخەی دەگرت و بە یەک شەقازللە دەری دەکردە دەرەوە. وەستا نووری بەرە بەرە دەمارگیرتر دەبوو؛ ئەمجارەیان بە گوتنی «بۆچی دەستکرێی زیادەی کار نادەن.»، ئاژاوەیەکی دی خستە نێو کارخانەوە.

هەرچەندیی ئامۆژگاریان دەکرد نەدەچووە ئەقڵیەوە و لەم گوێی دەچوو، لەوی دیان دەردەچووە دەرەوە. بەکورتییەکەی، بە ماوەیەکی کەم پشێویی و ئاژاوەیەکی ئەوتۆی نایەوە کە ئەو سەری دیار نەبوو...

بێگومان ئەو قسانە دەگەیشتنەوە بەر گوێی شاکر بەگ، بەڵام بۆچی قسەی نەدەکرد؛ تێنەدەگەیشتین. ئەم جارەیان وەستا نووری قسەیەکی تازەی بۆ دروستکردین: «کارخانە دەبێ شۆربا بداتە کرێکاران!»، ئەمە چ قسەیەکە، کاکم شۆربای دەوێ! ئەگەر شۆربامان بدەنێ، بەیانیش دەڵێن ژنێکیشمان بدەنێ. ئەگەرچی ئێمە ئەم قسانەمان

نەدەگەیاندە بەرگوێی سەرۆک، بەڵام ئەویش زۆر بێئاگا نەبوو؛ هەموو ڕۆژێ دەدوازدە جار پشکنەرەکانی کار، سەریاندەدا و ئەو قسانەشیان دەگەیاندە لای خاوەنکار، بەڵام دڵۆڤانی خاوەنکار ڕێگەی نەدەدا ئەو جۆرە پیاوە نارەحەتکەرانە دەر بکا؛ بێگومان دیاریش بوو ئەرباب زیاتر لەبەر خاتری ئەوە دەری نەدەکرد کە وەستا نووری ژن و منداڵەکانی برسی دەبن و دوایی بە سووچی ئەوی دەزانن. وەستا نووری بە هۆی دڵناسکی ئەرباب زیاتر بێباکتر بوو، ئەمجارەیان گوتی:

«لە کارگەکاندا، بە چاکی لەسەر ڕێوشوێنی تەندروستی ناڕۆن!»

خودایا، ئەو کوڕە چاکە شێت بووە، ئاخر کامە مرۆڤی ئاقڵ بە دەستی خۆی، سەری خۆی لە قوڕێ ڕاکردییە. بڵێ ئاخر هەی بێئەقڵ ئەگەر لێرانە دەرت بکەن، جێگای چاکترت دەست دەکەوێ؟ دەبێ هەر بڕۆیتە ئەو چایخانانە. کەسێ نییە بڵێ بابە ئەمە چایخانەیە یان میوانخانەی توریستییە...

زۆربەمان ئاگادارمانکردەوە: «مەکە، قسە مەکە.»، ئیدی هەموومان ماندوو بووبووین.

لە کوورەکە دەهاتە دەرەوە و بەسەرماندا هاواری دەکرد:

«مەگەر لەم وڵاتە یاسا نییە؟»

باشە کاکە، ئەوا دامانناوا یاساش هەیە، بەڵام بە ئێمە چی؟ تازە وا گیراوین، کێ ئەتوانێ جیکە بکا؟ تۆ بۆچی خۆت لەت دەکەی؟

ئیدی ئێمە بیرمان لەوە نەدەکردەوە کە بۆچی شاکر بەگ لە بەرانبەر نووریدا، خۆی پێشان نادا و دەری ناکا.

ڕاستە وەستا نووری پیاوێکی بەدکار و نارەحەتکەر بوو، بەڵام لە سەرووی ئەمانەشەوە پیاوێکی بە سەلیقەش بوو.

هیچ ئیشـێکی لە دەسـت قوتار نەدەبوو. خاوەنکاریش هەر لەبەر ئەو شتانە دەری نەدەکرد.

بە ڕاستی وەستا نووری بە تەواوی مانای وەستایەتییەوە، وەستا بوو.

هەر کاتێ زۆپاهەلمییەکان لە کار بکەوتنایە، دەمودەس چاکی دەکردنەوە. دەزگای مشـاربڕەکە خراپ دەبوو، هەر چەند چاوت لێک بدابوایە، دەیخسـتەوە کار. کارە «ئەلەتریکییەکان»ی ئەنجام دەدا. لە دەزگاکانی پالاوتن سەری دەردەچوو. نازانم ئەمە چۆن لە زگی دایکیا جێگـای بووەتەوە! یەکێ لە دەزگـاکـان لە کـار کەوتبوو، هەرچی ئەندازیار هەبوو دەهاتن و دەچوون، تەنانەت نەیاندەتوانی بزانن هەر عەیبەکەشی چییە. تەنانەت شـارەزای پسپۆڕیشیان لە ئەلمانییاوە بۆ هێنا، لە چاکردنەوەکەیدا سـەری دەرنەدەکرد، بەڵام کاتێ وەسـتا نووری بینی، گوتی:

«یەک دەقە هێواش کەن...»

جلەکانی داکەند و چووە ژێر دەزگاکە، پاش سـەعاتێک وای چاک کردەوە کە لە جاران باشتر کاری دەکرد. جا سـەیر لەوەدا بوو کە لە چاکردنەوەی ماتۆڕەکاندا، داوای شـتی یەدەگیشـی نەدەکرد. دەندانەی چەرخەکان یەکێکیان کەمی بکردایە؛ بزمـارێکی بچووکی لەبەر ئەوی دیـان دەبەسـت و بە تـالە دەزوویەکەوە دەیپێچـایەوە؛ بۆ تـالە دەزووەکەش، تالە دەزوویەکی دۆخینەکەی ڕادەکێشـا؛ لە بەیانییەوە تا نیوەشـەو لەنێو ئەو دەزگایانە دەسـووڕایەوە، ئەوەندە بەتوانا بوو، ئەگەر دەسـتی بکردایە پەلە دارێکەوە، ئەوا بە ماوەی سـەعاتێک مەکینەیەکی فڕۆکەی بۆ دروست دەکردی.

ڕۆژێکیان کۆمەڵێ کرێکار، بە دەورمدا کۆبوونەوە:

«بەدەست ئەو سەگبابەوە گیانمان گەیشتۆتە سەر لێومان، بچینە لای کێ شکایەت بکەین؟»

چووینە لای خاوەنکارەکەمان، چەند ڕۆژێک خۆی لێ شاردینەوە و دوایی گازیکردینە لای خۆی... ئیدی کاک نووری وەک ئاگری لێ هاتبوو، تەڕ و وشکی بەیەکەوە دەسووتاند، خاوەنکاریش بەدەست نوورییەوە هاوای گەیشتبووە بەری ئاسمان؛ کەچی قایلیش نەبوو دەریکا.

لەپڕا ئەو کارەساتە ڕوویدا: نزیکەی سەعات یەکی دوانیوەڕۆ بوو، دەنگی تەقینەوەیەک بەرز بووەوە، هەموو لە جێگای خۆمان قیتبووینەوە. شووشەکانی کارگە زرینگوهۆڕیان بوو، جا دەشکان و دەپرژانە سەر زەوی، بە هاوارکردن هاتینە دەرەوە:

«چییە... بابە چی بووە؟»

سەیرمان کرد لە شوێنی کوورەی کارخانەکە، دووکەڵێکی ڕەش لە تەنوورەکەوە بەرەو ئاسمان دەکشێ و دەنگی تەقە تەقی تەقینەوەکەش، دەگەیشتە بەر گوێ.

«ئەی هاوار، خاوەنکار ئاگادار بکەنەوە... خاوەنکار ئاگادار بکەنەوە.»

پاش ماوەیەک دووکەڵ، گەرد و خۆڵەکە نیشتەوە. تەماشای کوورەمان کرد، لە جێی هەڵمەکە بە هیچ شێوەیەک پاشماوەی هیچ شتێکی لێ بەجێ نەماوە، ئەوەی هەبووە، بووەتە تەپوتۆز و چووەتە هەواوەوە. کە خاوەنکار گەیشتە ئەوێ، بە هەردوو دەستان قژی خۆی دەرنییەوە:

«هەی داد... هەی هاوار... بەدبەخت بووم، بێچارە بووم.»

جا لەو وەختەدا یەکسەر نووریی بیر کەوتەوە. بە هەردوو دەستان لە سەری خۆی دەدا و دەیگوت:

«کوا نووری؟ وەستا نووری لە کوێیە؟ زووکەن، نووری بدۆزنەوە و بیهێنن.»

بە ئاخ و ئەفسووسەوە چووەوە ژوورەکەی خۆی.

وەستا نووری بە دووسێ ڕۆژان، کوورە و زۆپابوخارییەکانی چاککردنەوە و خستنییەوە کار، دەنا دەبوایە چەند مانگێک کارخان ڕابوەستێت. مەگەر هەر لە دەستوپلی نووری بوەشێتەوە و بتوانی ئەو دەزگا پەرتوبڵاوانە لە کەمترین ماوە و بەبێ کەلوپەلی پێویست بخاتەوە کار.

برۆ ئێرە وەستا نووری نەبوو، برۆ ئەوێ وەستا نووری نەبوو؛ چووینە ماڵەکەی؛ نەبوو، چووینە قاوەخانە، نەبوو، نەبوو و نەبوو... وەستا فەخری گوتی:

«ئاخر ئەو بێشەرەفە چی لێ هات، بووە باڵندە و فڕی؟»

جۆشکارەکەمان وەڵامی دایەوە:

«بەڵێ، فڕی.»

«چۆن فڕی؟»

«وەڵاهی نەمبینی بفڕێ. بەڵام بەو حسابە بێ کە پارچە قازانی کوورەکە فڕیوەتە ئاسمان، ئەوا وەستا نووریش لەگەڵی فڕیوەتە ئاسمان. قازانەکە خراپ بووبوو، منیش نووریم بانگ کرد تا چاکی بکاتەوە. جلەکانی داکەندن و خۆی چووە لای کوورەکە و منیشی نارد کە بچم دریلەکەی بۆ بهێنم و خەبەری ئەندازیارەکەش بدەم. هەتا من چووم، ئەم کارەساتە ڕووی دا. ئەگەر ئێمەیش لە ژوورەوە بووینایە، ئەوا ئێستە ئێمەش فڕی بووین، بەشکووم ڕزگاری بووبێ.»

بەو ئومێدەوە تا عەسریش لێی گەڕاین، هەر نەماندۆزییەوە. چووینەوە لای خاوەنکار:

«وەستا نووری بە خۆتان خۆش...»

کە ئەوەی بیست دڵخۆش و ئاسوودە بوو و باوێشکێکی دا:

«ئاهـ... سوپاس بۆ خوا، قازان تەقی نەتەقی بە جەهەنەم! لە مەترسییەکی گەورە ڕزگارم بوو، دەتوانم دووبارە کوورە و قازان دروست بکەمەوە، بەڵام ڕزگاربوون لە دەست نووری سەری هەموویەتی...»

دوایی ڕووی کردە ئێمە:

«نەکەن بە کەسی بڵێن ها... نێوان خۆمان بێ...»

وەستا فەخری گوتی:

«هەموو کارێک بەرژەوەندیی خۆی تیایە. سوپاس بۆ خوا بە خێر کۆچی دوایی کرد.»

«کەس گومانی لە خێر و چاکەی ئەو نییە، بەڵام بە کەسانی...»

بۆ بەیانی خاوەنکار دەمی کردەوە کە:

«بێنن، لاشەکەی نووریم پیشان بدەن، دەبێ ئاهەنگی ناشتنی بۆ بکەین.»

پۆلیس لە لایەکەوە و ئێمە لە لایەکەوە لێی دەگەڕاین، بەڵام نەمانبینییەوە و نەمانبینییەوە. خاوەنکار دەیگوت! دەستێکی... پێیەکی... هەرچییەکتانی بەرچاو کەوت بیهێنن. هەفتەیەکی تەواو گەڕاین، نەک هەر دەست و پێی هاتا پاشماوەی ئەنگوستی بچووکیشمان نەدۆزیەوە. ئەرباب دەیگوت:

«بابە ئاخر خۆ ئەو سەگبابە باڵندە نەبوو بفڕێتە ئاسمان، دەبێ شتێکی هەر بەجێ مابێ، هەرچییەکی بەجێ ماوە بیهێنن!»

خۆ بە زۆر نییە... نەبوو و نەبوو. بە وەستا فەخریم گوت:

«باشە ئەرباب ئەوەندە شەیدای چاو و برۆی نووری نەبوو، تازە لەپاش چی داوای لەش و بەدەنی نووری دەکا؟»

«ئەوەش مەسەلەیەکی دییە، شاکر بەگ پیاوێکی «شوێنەوارناس»ـە و دەیەوێ بە ئەندامەکانی لەشی کرێکارێکی ئاهەنگێک ساز بدا، تاوەکوو لە تەواوی داستانەکاندا بگێڕدرێتەوە. دەیەوێ بیسەلمێنێ، کە چەندە لەگەڵ کرێکارەکانی پەیوەندیان هەیە و سەرنجی خەڵکی پێ ڕاکێشێ، تاوەکوو پێشانی خەڵکی بدا، پەیوەندیەکەیان بەم سادەییەوە کە ئەوان بیری لێ دەکەنەوە، وا نییە...»

ئەرباب بە هەمووانی ڕاگەیاندبوو کە:

«ئەگەر هەر کەسێ بتوانێ بەقەد دەنکە جۆیەک لە لەشی نووری بدۆزێتەوە، هەزار لیرە پاداشت وەردەگرێ.»

بە ڕێکەوت هەمان ڕۆژ دۆزیانەوە، بەڵام چییان دۆزیەوە، شەرمەکەم لە ڕووتانەوە بیڵێم، ئیتر... نووری لەنێوان دوو بەردان گیری کردبوو؛ کە دۆزیانەوە سەرمان سووڕما بوو، لەشی ئەوە ئەو نییە؛ بە چیرا دیارە؟ دەبێ لەشی یەکێکی دی نەبێ؛ ئەستغفرەڵا ئەوە... خۆ لە ئاسمان نەکەوتوتەوە. لەشی وەستا نوورییە، هەونییە... مەسەلەیەک بوو کەس لە ژنەکەی چاکتر پێی چارەسەر نەدەکرا.

بەڵام ژنەکەی گوتی:

«دڵم بەرگەی ئەوە ناگری تەماشای بکەم.»

دوایی دکتۆر بڕیاری لەسەر دا و بەگوێرەی یاسا، مردنی نووری ڕاگەیاندرا. تەنیا ئێمە و چەند کەسێک ئاگاداری مەسەلەکە بووین.

ئەرباب گوتی:

«نابێ ئەو نهێنییە ئاشــــکرا ببێ؛ هەمووتان لە یەکیەتی کرێکاران بڵێن: هەموو لاشــــەکەی لەنێو تابووتەکەدایە؛ هەندێ بەردیش بڕێژنە ناو تابووتەکەوە، بۆ ئەوەی سەرنجی خەڵکی ڕابکێشێ.»

یەکەمجار مردووەکەمان شۆرد و دوایی خستمانە ناو تابووتەکەوە؛ هەرچی کرێکاری کارخانە هەبوو بەدوای جەنازەکەیدا دەڕۆیشــــتن؛ هەموو لە حەوشـــــی مزگەوت کۆ بووبوونەوە. قەرەباڵغییەکی ســــەیر بوو.

پیاوە کەڵە زلەکان – هەواڵدەرەکانی ڕۆژنامەکان – هەموو پشکنەرانی کار ئامادە بوون و ئەربابیش فرمێسک بە هەردوو چاویدا هاتبووە خوارێ. پاش ئەوەی نوێژی مردوو تەواو بوو و دوعا خوێندنیش تەواو بوو، پێشنوێژەکە لە ئەربابی پرسی:

«خوالێخۆشبوو چ کەسێکتانە؟»

ئەرباب خۆی پێ ڕانەگیرا و ڕووی لە تابووتەکە کرد و دەستی بە گریان کردەوە و دەیگوت:

«ئۆهـــ... برام نووری؛ ڕۆیشتی و منت بە تەنیا بەجێ هێشت؛ بەبێ تۆ قوڕی کوێ بکەم بە ســــەرما. ئۆهــــــ تابووتەکەی بکەنەوە با بۆ دواجار براکەم ماچ کەم!»

زۆر سەیر بوو! ئەرباب دەیویست چی ماچ بکا؟

ئەرباب لە خۆی دەدا و دەیگوت:

«نا، نابێ، دەبێ ماچی کەم... ئێســـتا مادام ڕێگام نادەن، هەر بهێڵن تەنیا ئەو ڕووخسارەی کە وەک مانگ وایە ببینم.»

باشـــە ئەگەر ئەو وەختە بچووبایە ســـەیری بکردایە زیانی چی هەبوو؟ بەڵام چی! ئەمنیش لەو وەختە وەک ئەرباب بێئەقڵ بووم و بە هۆی سۆز و خرۆشـەوە لە بیرم چووبووەوە چیان لە ناو تابووتەکەی داناوە...

جەنازەکەمان بردە گۆڕستان و خستمانە گۆڕەوە. دیسان ئەرباب لە خۆی دەدا و دەیگوت:

«نووری! تۆ چاکترین دۆسـتی من بووی، تۆ تەکیەگای من بووی، تۆشم لەدەست چوو، تۆ چالاکترین و بەهۆشترین وەستای کاری من بووی، تا قیامەت لە بیرت ناکەم، تۆ لەنێو دڵما جێگای خۆت هەیە... دڵسۆزییەکانی تۆ. زۆر کارکردنی تۆ – وا خەریکە بۆ قسەیەکت شێت دەبم!»

ســەیرێکی وەســتا فەخریم کرد، ســەیر دەکەم ئەویش وا دەگریە. گوتم:

«وەستا. ئەوە ئەرباب لە بیری چووە چی لەنێو تابووتەکە بوو؟»

«لە بیری نەچووە.»

«ئەی ئەگەر لە بیری نەچووبێ، ئەو قسانە بۆ دەکا؟ هەم خراپیشە و هەم گوناحیشـــە، بەوەی کە پیاو چۆن لەســـەر تابووت ئەو قســانە دەکا؟»

«تۆ بۆ تێناگەیی، هەندێ کات بەرژەوەندی کار وا دەخوازێ.»

«ئەی تۆ بۆچی دەگری؟»

«بەم قسە بە سۆزانەی ئەرباب، خۆ دڵم بەرد نییە خۆی ڕاگرێ.»

ڕێوڕەسمی ... ڕێوڕۆیشـتەنەکەی تەواو بوو و لە گۆڕسـتان گەڕاینەوە. یەکێ لە کرێکارەکان گوتی:

«ئەگەر بۆ منیش هەمان ڕێورەسمی ڕێزلێنان بکرێ، ئەوا ئامادەم بمرم.»

یەکێکی دیان گوتی:

«ئەرباب ئەگەر بە قوربانیشی بین، هێشتا کەمە!»

«گیانم بە فیدای بێ...»

کە گەیشتینەوە کارخانەکە، ئەرباب یەکسەر لە ژوورەکەیەوە بە گوێیدا چپاندین:

«سوپاس بۆ خوا، لە بەلای نووریش بە ئاسانی ڕزگارمان بوو.»

ئەرباب پیاوێکی ئیشکەر و بەنرخە، بەڵام بێچارەیەی چ بکا، کە لە وڵاتێکی پێشکەوتوودا نەهاتۆتە دنیاوە.

نهێنییەکانی دەوڵەتم قووت دا

ئەو ڕۆژە لە ماڵ سـابوون و پەنیر و هەندێ شـتی دیان پێ ڕاسـپاردبووم تا بیکڕم. لە بازاڕی وردەواڵە فرۆشـەکاندا سـابوونم کڕی و پەنیریشم لە بازاڕی ماسی فرۆشەکاندا کڕی. لە بازاڕی میوە فرۆشەکانیش، کیلۆیەک ترێشم کڕی و هێنامەوە ماڵەوە. شەو ژنەکەم لێی پرسیم:

«ئازیزم، هیچ کاغەزێکت نییە، وا نییە؟»

«ئافرەت، ئەوە کەی پرسیارە، کەی شتی وا هەیە؟»

«ئەی کەوایە بۆچی لە سابوونەکانت وەرنەپێچا؟»

دەمودەس دوو قاڵبە سـابوونەکەیان لەپێش دانام. جا لە ڕوویەکی قاڵبە سـابوونەکانەوە ڕیزێ نووسین بە چاپ نووسرا بوو: «لا اله الا الله!»،

«ئەوە چییە، بە چاپ لە ڕوویەکی سابوونەکان دەنووسن؟»

بیرم کردەوە حەتمەن دەبێ کارگەکانی سـابوون، شـتێکی تازەیان لەسـەر سـابوونەکان نووسـیبێ. هەوڵمدا بیخوێنمەوە، بەڵام لە ڕووی سـابوونەکان ورد بوومەوە، ڕاپۆرتی پەیوەند بە نهێنییەکانی دەوڵەتم بینی.

بەم جۆرە نووسرابوو:

«بابەتەکە لە ئاسـا بەدەر نهێنییە... هی ئەوە نییە مەزەندەی لێ بکەین.»

ئەو پرسیارانە پەیوەندیان بە سەرژمێرییەوە هەبوو، هەروا ڕاپۆرتەکانی تایبەت بە دەرهێنان بەم شێوەیەی خوارەوە تیایدا نووسرابوو:

«لەبەر نهێنی مەسەلەکە، هێما بۆ پیتەکان دابنێن.»

ترس و سامێکی زۆر باڵی بەسەر هەموو ماڵەکەماندا کێشا. بێ ئەوەی خۆمان داوامان کردبێ، کۆمەڵێ لە نهێنییەکانی دەوڵەتمان دەستکەوت. هەموو لە یەکدیمان دەپرسی: «جا ئێستا چی بکەین، قوڕی کوێ بکەین بە سەرماندا».

یەکێک لە منداڵەکان کە قاڵبە پەنیرەکانی بە دایکی نیشان دەدا، پرسی:

«سەیرە، ئەدی ئەوەیان چییە؟»

بە هەمان شێوە، لەسەر قاڵبە پەنیرەکەش، نووسینی بەرەواژ بەرچاو دەکەوت. سەرەڕای ئەوەش کە لە سەرەوە چەند ڕستەیەک نووسرابوو و وێنەی دوو پەڵە مانگی ڕەنگ قورمزیشی لەسەر نەخشا بوو.

ئەو نووسینانە لەوانەی جاری پێشووش، گرنگتر بوون! هەموومان سەرمان سووڕما بوو، لە جێگەی خۆمان وشک بووبووین. گوتم:

«هەی داد... ئەی هاوار!»

«پەلە مانگەکان» وەک ئەوەی ژێرپیالەیەک بکەی بە دوو پارچەوە وابوو. گوتم:

«لێمان ڕوون و ئاشکرا بێ، نەخشەیەکی ترسناکیان بۆ کێشاوین، ئەم قاڵبە پەنیر و سابوونانە، دەبێ هەر ئێستا هەتا کەس پەی پێ نەبردووە، گۆڕ بە گۆڕی بکەین.»

ژنەکەم گوتی:

«دەبێ فڕێیان بدەینە کۆڵان»

«نا، نابێ، ئەگەر لەو کاتە بیبینیان؟»

«دەیدەمە زبڵڕێژەکە.»

«مەگەر شێت بووی؟ دوایە یەخەی تۆ دەگرن!»

سەرتان نەئێشێنم، دواجار بڕیارمان دا بیخۆین، دوو قاڵب پەنیرەکانمان دەمودەس خوارد، واتا نهێنی دەوڵەتمان قووت دا.

لەو کاتەدا منالە گچکەکانیش یەکێکیان لەلای پەنجەرەکەوە وەستا بوو و وریا بوو نەوەک یەکێ ئاگای لێ بێ.

بەداخەوە، چتان لێ بشارمەوە، نەمانتوانی سابوونەکان بخۆین.

چارەمان بۆ ئەوەش دۆزییەوە کە ژنەکەم نیوەشەو جلەکانمان بشوا، نیوەشەو ژنەکەم دەستی بە جلشوشتن کرد، دەمودەس هەرچی جلی پیس و خاوێنمان هەبوو هەمووی شوشت و سابوونەکانی تەواو کرد...

ئۆهـ ئۆهـ ئۆهـ تازە هەناسەیەکی بە ئیسراحەتمان هەڵکێشابوو. دیسان قرە و کاڵە بەرز بووەوە.

«ئەمانە چین؟»

شانسەکەی ئێمە دووبارە بەدبەختی ڕووی تێ کردینەوە، ئەو کاغەزەی میوەفرۆشەکە لەگەڵ ترێیەکە پێچابوویەوە، ئەویش نهێنیەکانی دەوڵەتی تیادا نووسرابوو.

ئیدی وەک ڕۆژ لێمان ڕوون بوو کە ئەو کارە نەخشەیەکیان بۆ کێشاوە و هەمووشمان لە مەترسی داین. هەموومان لە ماڵەوە وەک داربی دەڵەرزاین. ئەو منالە فەقیرانە خەو لە چاویان ڕەوەی بووەوە و ژنەکەشم زەق زەق تەماشای دەکرم.

ئەو کاغەزەشمان لە ئاگردانەکەدا سووتاند، بۆ ئەوەی کەس بۆنی مەوزووعەکە نەکا و ئاگای لێ نەبێ، خۆڵەمێشەکەیشمان لە کۆڵانا بە بادا کرد.

هەموو هۆشمان هاتەوە سەرخۆ و دڵخۆش بووین. تازە ئەگەر ماڵەکەشمان بگەڕێن، بچووکترین سەنەدی نهێنییەکانی دەوڵەتیان چنگ ناکەوێ. هەناسەیەکی بە ئیسراحەتمان هەڵکێشا. ئەمجارەیان ژنەکەم پرسی:

«باشە ئەگەر ئێستا بمانبەنە دەزگای بروسکە و تیشکی ئێکسمان لێ بدەن، تەماشاکەن چمان لێ دەکەن؟»

«بۆ؟»

«چونکە ئەو کاتە دەزانن پەنیرەکانمان خواردوە و نووسینەکانی سەر پەنیرەکەش لە گەدەماندا دەخوێنەوە!»

بە بیستنی ئەو قسەیە منداڵەکان لە شوێنی خۆیاندا وشک بوونەوە، ژنەکەشم لە ترسان هێزی لەبەر بڕابوو. بە تەواوی وەک شێتەکانمان لێ هاتبوو، حەپەسا بووین. لەم کارانە سەرمان دەر نەدەکرد. دواجار بڕیارمان دا کە هەر یەکەی دوو پەرداخ خوێنی میوەی ئینگلیزی بخۆینەوە.

داوای لێبووردن دەکەم، پێش ئەوەی خوێنی میوەکە کارم تێ بکا، دەزانن سەرکەوتنێکی وامان بەدەست هێنا هەتا ئاخیری عومرمان لەو مەترسییە رزگارمان بوو تکایە ببورن، جارێکی دیان تەماشای کاغەزێکم کرد، گومان لە چی دەکەن و چیم بینیبێ؟

راپۆرتی پسپۆرە ئەمریکاییەکان نییە دەربارەی بیرەنەوتەکانی تورکیا؟

ئیدی دوای ئەوە هیچی دیم لە بیردا نەماوە، جا کە لە کۆلان ڕادەکەم، شەوانە هەموو دراوسێکانمان لە خەو بێدار دەبنەوە و هاوار دەکەن: «های شێت» و پاشان یەخەم دەگرن.

ئەدی هەقم نییە بترسێم؟ ئەمە بوو نهێنییەکانی دەوڵەت، سەرباری وێنەی دوو پەڵە مانگی ڕەنگ قورمزیش...

ئەی ئەمەیان کوێندەرییە؟

ئەگەر منیش نەناســن، دەبێ لە نووسـینەکانمەوە تێگەیشـتبن کە منداڵی کامە گەرەکم. ئێمە منداڵی «قاسم پاشا»ین.[1]

ئەو چیرۆکەی کە دەمەوێ بۆتانی بگێڕمەوە، هی ئەو ڕۆژگارەیە کە من شاگردی ئاسنگەری بووم. بە پارەی ئەو وەختە، هەفتەی سێ لیرە و نیوم کرێ بوو. ســێ لیرە و نیوی ئەو وەختە پارەیەکی زۆر بوو، بە یەک لیرە خۆمان مەست دەکرد. ئەی کوا ئەو وەختە؟

چایخـانەکەی «جمهوریت» نێو جادەکەی «بێگ ئۆغلوو». ئەو وەختە ئێمە لە خانوویەکی کۆنی «جالیزەکان» دادەنیشتین...

خاوەن خانووەکە دەربەستی پارەکەی ئێمە نەبوو، دوو نهۆم بوو، پێنج ژووری تیـا بوو، پێنج خێزان تیـایدا دەژیـاین. هەر ژوورێکت بکردایەتەوە، پڕ بوو لە شت، جێگای هیچ نەدەبوویەوە.

هەر لەو خانووەشـدا بوو، بۆ یەکەم جار چاوم بە کچێک کەوت و دڵم گرتی. ئەگەر بڵێم شانزە ساڵ بوو، هێشتا شتێکیشم زیاد گوتووە، هێشتا شانزە ساڵی تەواویش نەدەبوو. ئەو لە کارگەی «دروستکردنی قوتوی مقەوا» ئیشـــی دەکرد. کاری ئەو ئەوە بوو کە مقەواکان دەق بکات و بیانبەستێت. قوتوی مقەوای دروست دەکرد. هەفتەی دوو لیرە و نیوی کرێ وەردەگرت؛ ناویشی «زبێدە» بوو.

ئێسـتاشـــی لەگەڵدا بێ، من تا ئێسـتا لێوی وەک لێوی زبێدەم نەدیبوو.

---

[1] قاسم پاشا: گەرەکێکی نەخوێندەوار و نەزانی ئەستەمبوڵە.

لێوەکـانی لەو لێوانە بوو، ئەگەر چـاویـان ببەسـتـامـایەوە و بیانخسـتـمـایەتە نێوان کۆمەڵی ژن، هەزاریش بوونـایە، یەکەیەکی لێوەکانیانم ماچکردنایە، ئەوا لەنێوان هەر هەموویاندا زبێدەم ڕادەکێشا دەرەوە. لێوەکانی زبێدە بۆنی شوکولاتەی دەدا، ئێستا «چۆنە؟» پێتان دەڵێم:

لەو ڕۆژگارە ئەم سـوورراو و سـپیاوەی کە پێی دەڵێن بۆدرە و مـاتیـک، نەبوو، ئەگەر هەشـبوایە، ئەوا لە گەڕەکەکەی ئێمە هەر ناویشمان نەبیستبوو.

زبێدە کاغەزە ڕەنگاوڕەنگەکانی لە دەوری شـوکولاتەکان دەپێچا و کۆی دەکردەوە و لە لێوی خۆی هەڵدەسـوو. لێوەکانی وەک گوڵی هەناری لێ دەهات، بەڵام کێ ئیشـی بە ڕەنگەکەی هەبوو، مەسـەلەکە تامەکەی بوو، کە شایەنی پیاهەڵدان بوو...

ئەم زبێـدەیە، لە نـهـۆمـی خـوارەوە و لە ژوورەکەی بەرانبەر نیشـتـەجێ بوو، خۆی، باوکی، نەنەی، خوشـکـی و کاکی بوون. بەڵێ، ڕێک پێنج کەس بوون.

ڕۆژگـاری بەسـەر چوو، کرێی خـانووەکەیـان زۆر گران بوو، ژوورێکی هەرزانتریان لە گەڕەکێکی دی دەسکەوت و لە دراوسێیەتی ئێمە باریان کرد. منیش لەو کاتە بەدواوە چەند پشـت گوێی خۆمم بینی بێ. هەر ئەوەندەش زبێدەم بینیەوە.

ڕۆیشـت و ڕۆیشـت، بەڵام مەزەی ئەو لێوانەی هێشـتاکە لەژێر ددانمدا ماوە.

دوای زبێدە، هیچ ژنێکی دیم نەبینیەوە لێوەکـانی وەک لێوەکـانی زبێدە لەگەڵ لێوەکانمدا جووت بێ، کە لێوەکانی دەخسـتە سـەر لێوەکانم، هەوا لەنێو درزەکاندا نەدەهاتە دەرەوە...

ئۆهـــ ببورن، بیرم کەوتەوە. تەنیا ژنێکی دیم دەسگیر بوو کە لێوەکانی بە تەواوی وەک لێوەکانی زبێدە وا بوو. ئێستا پێتان دەڵێم:

لە هەموو ژیانمدا، تەنیا یەکجار توانیومە لە دواکەوتنی گشت خێزانە دەرەبەگەکان، کە بە زارەوەی ئەوان «چینی بەرز»ی پێ دەڵێن کەلک وەرگرم.

چ نەشمیل بوون، یەک لەیەک چاکتر بوون، ئەگەر کاری ئاسنگەریم بەجێ نەهێشــتایە، لەوانە بوو منیش ئێســـتا لەو چینە بوومایە. خوا دەیزانێ!

زۆر لە برادەرەکان کە لەگەڵ من ئاســنگەر بوون، ئێســتا جگە لەوەی ئەشراف و بەگزادەن، ئۆتۆمبیل و خانووی خۆیان هەیە و جگە لە باخ و بـاخـات و پـارە و پـایەیێکی چـاکیشــیان هەیە، هیچ کەموکورتییەکیان نییە. ئەی من چیم لەوان کەمتر بوو؟

یەکێ لە دراوســێکانمان چووە کەولی باوکمەوە و لێی هەڵســاوە سەر پێیان و گوتی دەبێ بینێرنە قوتابخانە. دەیگوت:

«حەیفە ئەم منداڵە... ئەم منداڵە بە جەوهەرە، ئەگەر بخوێنێ دەبێتە شتێک!»

حەز دەکەم ئێســـتـا ئەو برادەرە ببینمەوە... ئەگەر دەمبینیەوە دەبوایە وای قووت بـدەم، بۆ ئەوەی هەتـا دنیـا دنیـایە بەو قســە بێفەڕانەی کەسی دی نەگرێ. هەرچییەکم بەسەردا هاتووە، لە سایەی سەری جیرانەکانمانەوە بووە. مەبەستم ئەوە نییە بڵێم خۆشم بێتاوانم، تووش بوونم بەو گونـاحە لە گەردەنی خۆمە، چونکە نەمگوتبوو دەڕۆم ئەم فەلســەفەیە دەخوێنم "هەر خۆم بووم لەنێو ســەد و بیستوچوار هەزار پێغەمبەر جەرجیسم هەڵبژارد" فەلسەفەیەکە لە نان و ئاویش چاکترە...

له چایخانەکان کارم دەکرد. لەم بازرگانیخانە و لەو بازرگانیخانە میوانداریم کرد، ماوەیەکیش لە پۆستەخانەی ڕاخراو، کاری قەڵەم جاف و پاندان فرۆشیم کرد. سەرتان نەیەشێنم بە هەر شێوەیەک ئێوە بڵێن کردم. هەر فرتوفێڵێک هەبوو کردم و دوایەکەش پاش بیستوپێنج ساڵ، گوتم «زەرەر هەر لە نیوەی بگەڕێتەوە، هەر باشە» و گەڕامەوە سەر کاری بەرایم. دووبارە بوومەوە شاگردی ئاسنگەریی.

کاری ئەوسای ئێمە، چاکردنەوەی «شوفاژ سانترال» بوو، کە یەکێک بوو لە ویلایەتە گەورەکانی کەناردەریا. لەوێ یانەیەکی شەوانەی چینی بەرزی لێ بوو.

هەر شەوەی ژوانگەی بەیەک گەیشتنی کۆمەڵێ ژن و پیاو بوو.

ئێمە پێنج کرێکار بووین. بە ڕۆژ لە ویلایەتەکە ئیشمان دەکرد و شەوانیش لە باخەکان و لەژێر کابینە بەرزەکانەوە لێی دەخەوتین.

من لە سەردەمی منداڵیمدا، زۆر ناوی ئەو چینە بەرزەم بیستبوو، زۆر حەزم دەکرد بیانبینم و بزانم چ جۆرە پیاوێکن، بەڵام ڕێک نەکەوتبوو. هەتا زۆر جار لەپێش خۆمەوە بە شتی سەیروسەمەرەم دەهاتنە بەرچاو و وەک شتێکی ئاسایی بیرم لێ نەدەکردنەوە. بیرم دەکردەوە لەوانەیە کەسانی ئەو چینە. دوو جووت چاو و دوو دەم و سێ گوێچکەیان هەبێ.

ئێستا وا هەلێکم بۆ ڕێکەوت تا بیانناسم.

شەوانە کاتێ دەستمان لە کار دەکێشایەوە، خۆم پاک و خاوێن دەکردەوە و جلی نوێم دەپۆشی و دوور دەڕۆیشتم و دەچوومە کەناردەریا تا گیرۆدە نەبم، جا ئەم کەنارەم دەپێوا.

خەڵکێکی غەریب و عەنتیکە بوون، کە بەیەک دەگەیشتین هەواڵی یەکدیان دەپرسی، خۆیان بەیەکتر دەناساند، قسە و پێکەنین و هیچ

شتێکیان لە ئادەمیزاد نەدەچوو. وەک ئەوەی بۆ کاری سـخوری چووبمە نێوانیان هەوای خۆم کرد.

لەوێ زۆر شتم بینی، زۆر شتم بیست، بەڵام لەو هەمووە یەکێکتان بۆ دەگێڕمەوە:

ئەوانە چ ژن و چ پیاویان کاتێ ڕووبەڕووی یەک دەبوونەوە، زۆر لەگەڵ یەک قسـەی خۆش و شـیرینیان دەکرد، جارێ ئەم بۆ ئەوی دەبڕی و دەیدووری، جارێ ئەو بۆ ئەم... بەڵام هەرچی کاری خراپ و بێجێ هەبوو، نەدەما لەژێرەوە بۆ یەکدی هەڵنەبەستن. ئەم بۆ ئەوی لێ دەدا و ئەو بۆ ئەم... جیاوازیان نەدەکرد، چ ژن و چ پیاویان کە دەگەیشتنە یەک قسەکانیان بەم جۆرە بوو:

«جانتاکەت زۆر نازدارە! کوێندەرییە؟»

«هی پاریسە.»

«پێڵاوەکانت زۆر بە ڕەونەقە! کوێندەرین؟»

«هی لەندەنە.»

من یەکەمجار تێنەدەگەیشـتم کە هی پاریسـە و هی لەندەنە یانی چی. من چ بزانم جا، ئەو خەڵکە پێڵاو و جلەکانیان لەم لا و لەو لای دونیادا دەکڕن.

هەر کە بەیەک دەگەیشتن دەستیان پێ دەکرد:

«بۆینباخەکەت زۆر سپۆرتە! کوێندەرییە؟»

«هی کەراچییە»

بە ڕاستی کراسەکەت کەشخەیە، کوێندەرییە؟»

«هی ڕۆمە.»

ئەم پرسیار و وەلامانە وەک قسەیەکی ڕەمزیی ئەو چینە بوون. وەک ئەوە وا بوو، کە بیانەوێ ئەگەر غەریبەیەکیان بکەوێتە نێوان گرفتاری بکەن.

لەنێو هەموو ئەو ژنانەی کە - بە زاراوەی خۆیان - سوسیتەیان پێ دەوتن، دەمم لە «ویدا» گیر بوو. بەلام تاوانی من نەبوو، بەختەکەم وا بوو، مەگەر نا من سەگی کوێندەرم تا فیکر لە ژنێکی ئەو چینە بکەمەوە.

شەوێکیان کاتی دانیشتنی شەوانەی یانەکە بوو، هەوا گەرم بوو، هەموو لە باخەکە دانیشتبوون. منیش لەو کۆلیت و کەلاوە و کەندال هەڵدێرانە دەسووڕامەوە و سەیری ئەو بندار و بارانەم دەکرد، تا بتوانم شارەزایی تەواو دەربارەی ئەم چینە پەیدا بکەم.

زۆر شتم بە چاوی خۆم بینی، لەژێر هەر درەختێک و لەنێو هەر کابینەیەک دەنگی نالە و هێنکە هێنکی ژنانی ئەم چینەم دەبیست.

دوای نیوەشەو، دنیا تاریک بوو بەرەو دەریا دەڕۆیشتم، گوێم لە قرەوگالەی خێزانێک بوو، ژنە و مێردە حەفتوهەشتیان بوو. لە دەنگیانرا ناسیانم. ویدا و مێردەکەی بوون. مێردەکەی دەیگوت:

«تۆ بەو کارەت تەواوی ڕێز و پایەیی بازرگانی منت خستە ژێر پرسیارەوە. من کە قسە ناکەم، هەر کارێ دەیکەی بیکە، بەلام هەر هیچ نەبێ لەگەڵ کەسێ کە شتێکی لە باردا بێت، یان لەگەڵ کوڕە خاسەیەکدا. تۆ خۆت باش دەزانی ئێستا هەر هیچ نەبێ ملیۆنێک لیرەم لە گەرە، جا تۆش دەڕۆی لەگەڵ کابرایەک کە تازە دەستی داوەتە کار و هەرهەموو سەرمایەکەشی لە سێ سەد و بیست هەزار لیرە تێناپەڕێ ڕادەبوێرێ. بە ڕاستی کارێکی زۆر ناشرینت کردووە.»

ویدا ئاهێکی هەڵکێشا و گوتی:

«باشـــە گوناحی من چییە؟ هەموو ئەو گوناحانە بە گەردەنی ئەو بێشەرەفەی دێت کە دەڵێ خاوەنی پێنج ملیۆن لیرەم.»

«ئاه... دەبینی ویدا گیان؟ دەبینی ئەم خەڵکە چ سەگبابن؟ دەبینی بۆ ئەوەی ژنی خەڵکی لە خشـــتە بەرن چ درۆیەکی گەورەی بۆ دەکەن؟»

ویدا بە پاکییەوە وەڵامی دایەوە:

«ئێستا خۆیشـی هیچ، منی بە کابرایەکی دی ناسـاند کە ئەویش هەر برادەری بوو، دەیگوت ئەو پیاوە نزیکەی دە ملیۆن لیرەی هەیە.»

دوای تۆزێ بێدەنگی، ویدا بەردەوام بوو:

«ئێســـتا باش بوو هەر زووتر پێت گوتم، ئەگەر نا خودا دەزانێ چەند جاری دیش کڵاوی لەسەر دەنام.»

مێردی ویدا گوتی:

«من یەکجار یەکێک ببینم دەزانم چ کارەیە، هەر لە یەکەمجاریش کە ئەو سەگبابەم بینی، زانیم چ توخمێکی حەرامزادەیە...»

ویدا قسەی مێردەکەی بڕی و گوتی:

«زۆر بێشـــەرەف بوو، بەڵام بە گیانی تۆ لە سـێچوار جار زیاتر کڵاوی لەسەر نەناوم.»

مێردەکەی گوتی:

«ئەزیزم، ئێستا ئەوە ڕابوورد، نامەوێ خۆت نارەحەت بکەی. باس لەسەر جارێک و دوو جار و سێ جاریش نییە. باس لەسـەر بنچینەی مەسـەلەکەیە. ئەگەر لە بازاڕدا بڵاو بێتەوە کە تۆ لەگەڵ کەسـێکدا ڕاتبواردووە سـەرمایەکەی زۆر لە من کەمترە، وا دەزانن من بەرەو شـکسـتی دەڕۆم، پایەی بازرگانیم دێتە خوارەوە، لە بانق بایەخم

نامێنێ، ئێستا تێگەیشتی کە گلەیی من لەسەر چەند جاران نییە، بنچینەی مەسەلەکەیە کە منی نارەحەت دەکا.»

ئەمجارە ویدا بە گژ مێردەکەیدا چوو و گوتی:

«ڕاستییەکەی هەمووی سووچی تۆیە!»

«بۆچی؟»

«باشە مەگەر من بەری دەستی خۆم بۆن کردبێ یان عیلمی غەیبم هەیە، تا بزانم سەرمایەی ئەم چەندە و سەرمایەی ئەو چەندە، خێر دەبوووایە تۆ پێم بڵێی.»

«هەقتە گیانەکەم، منیش بێتاوان نیم، سەیرکە، ئێستا پێت دەڵێم...»

مێردی ویدا باری دارایی یەکە بەیەکەی ئەو پیاوانەی کە هاموشۆی ئەو یانەیەیان دەکرد و بە ویدای گوت. دواجاریش ویدای ڕاسپارد ڕوو لە ڕابواردنی کاک «فەنەرچیان زادە» بکا.

گوتی:

«سەیرکە ویدا گیان، «فەنەرچیان زادە» وەزعی لە هەموویان باشترە، ئەوەندە سامانی هەیە کە ئەگەر بیەوێ دەتوانێ ئەو یانەیە هەرهەمووی تێکرا بکڕێ.»

«ئاخر من نایناسم.»

«هەر هەڵێک ڕێک بکەوێ من پێت نیشان دەدەم. دەبێ هەوەسی لەگەڵ بکەی، تا دەتوانی لەگەڵیدا گەرم بە.»

دوای تۆزێ بێدەنگی گوتی:

«ئێستا ئەو هەڵەیەی کردت دەبێ بە لاوەی نێیت، ئێستا برۆ ساڵۆنەکە، لەسەر مێزی پۆکەر دانیشە. بێگومان دەبێ یارییەکی گەورە ساز بدەی، دەبێ بەلایەنی کەمەوە دە هەزار لیرە ببەیتەوە،

دوایی هەڵسەوە دەست بکە بە خەندە و قسە و سەماکردن. وا مەزانە ئەو ئاوە هەر تکاوەتە ســـەر ئەم ئاوە، تەنیا بەم شـــێوەیە دەتوانی پروپاگەندەی شکستی من بە درۆ بخەیتەوە، تێگەیشتی یان نا؟»

ویدا گوتی:

«زۆر باشە گیانەکەم، دڵت ڕەحەت بێ...»

ویدا و مێردەکەی لێک جودا بوونەوە. کاتێ ویدا بە تەنیا بوو، دەیویست بەرەو ساڵۆنەکە بڕوات، لەپشت درەختەکانەوە هاوارم کرد و لەبەردەمی قیت بوومەوە.

ویدا ترسا و گوتی:

«ئاهـ...»

«ترسای؟»

«بەڵێ، زۆر ترسام.»

«زۆر بە داخەوەم کە بوومە هۆی ترساندنت، دەبێ بمبوری، بەڵام هەر چۆنێک بێ لەگەڵ ئەوەشـــەوە شـــانازی بەوەوە دەکەم کە لەگەڵ جوانترین ژنی ئەســـتەمبوڵدا ئاشـــنایی پەیدا دەکەم، بە ڕاســـتی زۆر دڵخۆشم.»

چاک شارەزای ئەو چینە بەرزە بووبووم. دەبوایە لە کاتی ناسینی ژنێک بە پەخشی قژی، ڕێکی لووتی، ڕێکی بەژن و باڵایدا هەڵبدەم.

منیش وەسفێکی تەواوم بۆ ویدا کرد.

بە گوێرەی دابونەریتی چینی بۆرژوا، باســـکردن و پیاهەڵدانی جوانی ژنەکانیان لە ڕووی مێردەکانیانەوە شتێکی چاکە، چونکە دەبێتە هۆی ئەوەی ژنەکانیان جوانییەکەیان بە ڕووی مێردەکانیاندا بدەنەوە

و مێردەکانیشـــیان لەلای خەڵکی بە جوانی ژنەکانیانەوە خۆیان هەڵکێشن.

بەڵێ، بە ویدام گوت:

«شـــانازی بەوەوە دەکەم کە لەگەڵ جوانترین ژنی ئەســـتەمبوڵدا ئاشنایی پەیدا دەکەم. بە ڕاستی زۆر دڵخۆشم.»

ویدا گوتی:

«هەڵتبژارد...»

«خـانم، ئەوە هەقیقەتە، کەس نـاتوانی نکووڵی لێ بکا، لە جوانیدا وێنەت کەمە، هەمووی... ببوورە لە بیرم چوو خۆمت پێ بناســـێنم، بەندە فەنەرچیان زادە»

ویدا گوتی:

«پێ خۆشحاڵم، زۆر باسی چاکەی تۆم بیستووە.»

«بایەکی قایمی دێت...»

«ڕاستییەکەی هەوای مانگی، منیش لەم هەوایە بێزارم.»

«ســـەلیقەمان یەکە، بێگومان دڵیشـمان هەر یەکە. ئومێدەوارم زۆر زوو ببینە هاوڕێی گیانی بەگیانی.»

زۆر دەمێکە بیرم لەوە کردبووەوە کە ببینە هـاوڕێیەکی گیـانی بەگیانی، دوای ئەوەی بیست دەقە لە ژووری «ویدا» بووین.

بۆ ئەوەی وا تێنەگات من غەریبەم، بە زمـانی چینی بۆرژواکان دەستم بە قسان کرد:

«خاتوو ویدا، جانتاکەت زۆر جوانە، کوێندەرییە؟»

«هی پاریسە.»

ویدا جانتاکەی خستە سەر مێزەکە.

«خاتوو ویدا، شاڵەکەت زۆر زۆر سپۆرتە، کوێندەرییە؟»

«لەندەنییە.»

ویدا شاڵەکەی فڕێ دایە سوچێکەوە.

«ویدا گیان، جلەکانت زۆر ناسکە، کوێندەرییە؟»

«هی بەرلینە!»

ویدا جلەکانیشی داکەند.

«ویدا گیان، بە ڕاستی پێڵاوەکانت شەنگە، کوێندەرییە؟»

«هی مەدریدە!»

ویدا گیان پێڵاوەکانیشی داکەند!

«ئازیزم، بنکراسەکەت بە ڕاستی چڕوپڕە، کوێندەرییە؟»

«هی بەیرووتە»

بنکراسەکەیشیم لەبەر کردەوە!

«گیانە، ئەو گۆرەوییانە کوێندەرین؟»

«ئەوانەم بەیرووتین.»

گۆرەوییەکانیشی داکەند.

«ویدا گیان، مەمکدانەکەت کوێندەرییە؟»

«هی بەرلینە.»

«ویدا گیان، ئەم سوخمەیەت زۆر قەشەنگە، کوێندەرییە؟»

«هی ڕۆمە.»

که لێوەکانم خستە سەر لێوەکانی دڵم حەسایەوە، لەو لێوانە بوو که ناسیبووم. گوتم:

«هەقە تۆش وەک من بەو ڕێگەیەدا نەڕۆی کە من تۆم تیادا ناسی. پێم بڵێ بزانم ئەو لێوانە هی قاسم پاشا نین؟»

بە گوێیدا چپاندم:

«من تۆم ناسییەوە، منداڵی یەک گەڕەکین!»

«بە ڕاســـتی لەم ماچانە دەســـتناکەوێ، بە خوای هەزار جاریش بڵێی، ئەو لێوانە هەر هی قاسم پاشان.»

دوای چەندەها ســـاڵ زبێدەی قاســـم پاشـــام بە ناوی ویداوە، لە چینێکی بەرز بەدەست کەوتەوە و پێی گەیشتمەوە.

ئۆها ئۆها...

هەندێ جار مرۆڤ ئەوەندە نامەی بۆ دێ، تەنانەت ماوەی خوێندنەوەی ڕۆژنامەیەکیشی نامێنێ. ئەوەندەش میوان و ناسیاوی بێزارکەر دێن، تا کورسییەکانیش لەبار یەک دەبەنە دەرێ.

ئەو جۆرە دڵخۆشییانە لەم ڕۆژانەدا کەم نین...

بەڵام هەر کاتێک ناوم لە لاپەڕەی ڕۆژنامەکان بزر دەبێ، ئیدی میوانەکانیش دەرناکەون. وەک بڵێی هەر ئەوان نەبوون لە ماڵەکەمدا دەچەمانەوە سەر قومپانی قۆندەرەکەم. یەکێ بۆ کاری بەرژەوەندی خۆی دەهات، یەکێکی دی داوای قەرزی دەکرد، یەکێکی دیان دەیویست من واستەیەکی بۆ بکەم و کارێکی بۆ بدۆزمەوە. ئاخ ئەگەر هەر ئەو ڕۆژانە داواکارییەکانیانم ڕەت بکردایەتەوە، ئێستا بۆ خۆم زۆر حەساوەتر بووم.

چارەنووسی نووسەر بە شێوەیەکی گشتی سەیرە، تا ناوی لە ڕۆژنامە و گۆڤارەکان بەدەر کەوێ، لەنێو خەڵکیدا ناوبانگ بۆ خۆی پەیدا دەکا و هەموو بە زیرەک و زانای دادەنێن. جا دەبێ ئەو پارەیان بە قەرز پێ بدا و یارمەتیان بدات و کاریشیان بۆ بدۆزێتەوە. بەڵام هەر کاتێ لە چاپ دوور کەوتەوە، مەسەلەکە بە تەواوی پێچەوانە دەبێتەوە. خەڵکی هەمووی لێی دوور دەکەونەوە، نەوەک داوای شتێکیان لێ بکا! بێ ئەوەی پێشوویان لە بیر مابێ. کاتێک لە زیندان ئازاد بووم، جا بە تەواوی شارەزای بەختی خۆم بووم. زۆر شارەزایی ئەو شتانەم. ئەمە جاری یەکەمم نییە...

ئێستا گوێ بگرن، بزانن لەو چەند ڕۆژەی دوایی چ بەڵایەکم بەسەردا هات:

ڕۆژێکیان سەیرانکەرەکان بەسەر هەورازی «بابالی» بەسەر دەکەوتن. جاران بە سەرکەوتنی ئەو هەورازە، ئەوەندە سەخت نەبوو. ئەم ڕێگایەساڵ بەساڵ سەختر و ناهەموارتر دەبێ. هەندێ جار بیر دەکەمەوە، نەکەی... بەڵکوو... نا، ناتوانێ مەگەر نا، بابالی بە گوێرەی من، دیوارێکی نامومکینە. بەڵێ، چوومە سەرەوە و لە پڕان لەناو ئەو ئاپۆرەیە کۆنەدا دۆستێکی خۆمم بینی. لە یادمە: ئەو هەمیشە خۆی ڕەپێش دەکرد و خۆی وا نیشان دەدا کە منی زۆر خۆشدەوێت. لە هەر شوێنێ تووشی یەک ببووینایە، دەستی بەرز دەکردەوە و دەستی دەکرد بە «ئۆها! ئۆها!» و منی لە باوەش دەکرد و ماچی دەکردم.

گەر ڕاستیتان بوێ، من بە پێچەوانەی ئەو کەسانەم کە ئەوەندە حەز بە سۆز و خرۆشانی گیانی دەکەن. بە ڕای من دڵی ئەم جۆرە کەسانە داخراوە، بەڵام هەرچییەک بێ، بە خۆڕەپێشکردنی دۆستەکانی خۆم باوەڕ دەکەم و وەک ئەوان بە خۆشەویستی و سۆزەوە وەڵامیان دەدەمەوە.

بەهەرحاڵ، لە بەرانبەر چایخانەی «مەسرەت پۆلیس» دەستی بەرز کردەوە و لەنێوان پیادەکاندا کە دەستەیەکیان سەرکەوتبوون و دەستەیەکیشیان لە خوارەوە مابوونەوە، بووە هەراوهۆریا. لەنێو ئەو ئاپۆرەیەی خەڵکی بزر بووم. لەو کاتەدا برادەرەکەمم بینی. ماوەیەکی زۆر بوو یەکترمان نەبینی بوو. بێگومان منیش چاوەڕوانی سۆز و خرۆشان و شادی ئەو بووم. بۆ ئەوەی منیش خۆشەویستی خۆمی پێ نیشان بدەم، هەر لە دوورەوە دەستم بەرز کردەوە و دەستم کرد بە گوتنی «ئۆها ئۆها...» و بەرەو ڕووی چووم.

ئەلبەتە ئەویش منی بینی بوو، بەڵام بە هیچ شێوەیەک بە ڕووی خۆیدا نەهێنا و ڕووی خۆی وەرگێڕا و بە شەقاوی گەورە و خێرا خێرا، بە تەنیشتمدا ڕەت بوو. هەر سەریشی بەرز نەکردەوە، وەک ئەوەی بڵێی کە منی هەر نەبینیوە و نامناسێ.

نازانم بڵێم چی بەسەردا هێنام... لە ناوەندی کۆڵاندا، بە گاڵتە و پێکەنینەوە مامەوە.

جا بزانن بە چ دەردێکی بردم. پۆلیس ئەو قەرەباڵغییە گەورەی، لە چوار لاوە پەرت دەکرد. خەڵکیش بە هەڵیان دەزانی و هەڵدەهاتن. لەنێوان ئەو خەڵکەدا خۆم سەیر دەهاتە بەرچاو، وا وەستاوم و بە دوو دەستی واڵاوە، «ئۆهـا ئۆهـا...» دەکەم.

لە شوێنێکی وادا مێشکی ئادەمیزاد بە خێرایی کار دەکا. خەیاڵەکان برووسکە ئاسا لە جێگاکان دەدەن: ئێرە باباڵییە. کارگێڕیەکەمان هەر لەم ناوەدا بوو. چەندین کەس لێرە دەناسم.

وایان بە خەیاڵدا دەهات کە من شێت بوومە. خۆزگە تووشی یەکێ لە ناسیاوەکانم دەبووم و لە باوەشم دەگرت، بەڵام کەسم نەدۆزییەوە.

لەو کاتەدا پۆلیس دەستی هەرشەقاند و ڕۆیشتن دەستی پێ کردەوە. من بە تەواوی ئاگام لە خۆم بڕا بوو. ئاخر ئادەمی ئاسایی هیچ کاتێ بە «ئۆهـا ئۆهـا...» گوتن، بەرەو پاس ڕۆیشتووە! هەر هیچ لە جێگای خۆم نەجووڵامەوە و لە ناوەندی کۆڵاندا ڕاوەستام. ئاخێر کەس لە پیادەکان بووە برادەرم، خانمێکی پەنجاوپێنج بۆ شەست ساڵانی زۆر قەڵەو بوو. ناوەکەیم لە بیر نەماوە، بەڵام دەمزانی لە جێگایەکدا بینیومە.

منیش بە خۆشحاڵییەوە دەستم بە «ئۆهـا ئۆهـا...» گوتن کرد و لەنێوان ئۆتۆمبێل و پاسەکاندا کە بە خێرایی ڕەت دەبوون، بەرەو ڕووی چووم و بە توندی لە باوەشم گرت. هێشتا دەنگی نەفرەتی «ئۆهـا ئۆهـا...» لە گەرووموە دەهاتە دەرەوە. یەکێ لە شۆفێرەکان لە جامەکەوە سەرێکی هێنا دەرەوە و لچی خوار کردەوە، بەڵام من هەر سەیریشم نەکرد.

پۆلیس لێمان نزیک بووەوە:

«کاکە بڕۆنە سەر شۆستەکە!»

لەو کاتەدا بیرم کەوتەوە کە ئەو خانمە چەند ســـاڵ لەمەوپێش، کارەکەری ماڵی برادەرێکم بوو. لە کاتێکدا ئەو ئاگای لە خۆی برا بوو، دەستم گوشی و گوتم:

«خواحافیز!»

جا بە خێرایی ڕەت بووم و شـــەرمەزار بووم. با ئەویش شـتێکی بیرنەکەوێتەوە.

ژنەکەت ماچ بکە

باشترین سەرگەرمییەک کە بتوانم بۆ ئەو پیاوانەی ژنیان هێناوە پێشنیاز بکەم، ماچکردنی ژنەکانیانە. ئەو سەرگەرمییەش چاکییەکەی لەوە دایە: یەک پارەتان بە خۆڕایی ناڕوا، دوو پایەیی ئاشتی و کامەرانی لە ماڵەکەتان پتەوتر دەبێ.

ئەڵبەتە ماچ زۆری هەیە، بەڵام ئەوەی ئێمە لێرەدا دەمانەوێ بیخەینە ڕوو «ماچی بەیانی»یانە کە ئەویش لە دوو شێوەدا خۆی دەنوێنێ: «ماچی سەلام» و «ماچی خواحافیزی». لە کاتێکادا کە ئەگەر «ماچی خواحافیزی»تان هەڵبژارد، ئەوا دەبێ ئەم ماچە لە کاتێکدا بکرێ کە ژنەکانتان بە خۆیان و بە کڵاو و جانتاکانیانەوە لەبەر دەرگا وەستا بن و چاوەڕوانتان بن تا هەردووکتان بگەنە یەکدی و بتانەوێ بچنە دەرەوە، جا بۆ ماوەی چەند چرکەیەک لێوتان بخەنە سەر لێویان و بە توندی لێویان بگوشن. بە شێوەیەک هێڵێکی وا بکێشن تا گۆنایان درێژ ببێتەوە، بۆ ئەوەی هەر کەسێ بینی یەکسەر بزانێ چەندە بە توندی گوشیوتانە. بەڵام ئەگەر «ماچی سەلام»تان هەڵبژارد، ئەوا دەبێ لە کاتێکدا بێ کە لە خەو هەڵدەستنەوە و بەدوای ژنەکانتاندا دەگەڕێن، تا بزانن لە حەمامە، یان لەبەردەم مێزتەوالێتە، یان لە ژووری دانیشتنە یان لە چێشتخانەیە، جا بڕۆن و لەپاش بەیانی باشکردن، ماچیان بکەن.

لە ماڵەکەی ئێمەدا، هەردوو جۆرە ماچەکە بەردەوامە. ئێستا ئەگەر هەندێ جار «ماچی سەلام» زیاتر دووبارە ببێتەوە، هی ئەوەیە کە ئێمە کۆمەڵێ سەعاتمان لە ماڵەوە هەیە و هەمووشیان یەک نین و هەر یەکەیان بە جۆرێ کاتەکە پێشان دەدا.

بۆ ئەوەی چاکتر لە مەبەستەکەم بگەن، هەر بۆ نموونە مەسەلەی ئەمڕۆ بەیانیتان بۆ باس دەکەم:

بە هۆی قســەکردنی «ماریان»ی خێزانم لە خەو بێدار بوومەوە، بەڵام ئەو قسـانە هیچ پەیوەندییەکیان بە منەوە نەبوو. هیچ قسـەیەک نییە لە دونیادا پەیوەندی بە منەوە هەبێ. تەنیا ئەوەی پەیوەندی بە منەوە هەیە ئەوەیە شـەو و ڕۆژ لە هەشـت سـەعات کەمتر نەنووم، بەڵام بە داخەوە ئەمجارەیان نەمتوانی هەشـت سـەعاتەکە بخەوم، چونکە دوای سـەعات سـێ و نیوی شـەو خەوتبووم و دەبوایە سەعات حەفت و نیوی بەیانی لە خەودا هەڵسم.

دیسان بە هۆی دەنگە دەنگەوە، زووتر خەبەرم بووەوە. ئەو دەنگە دەنگە زۆر پەیوەندی بە منەوە هەبوو:

«خێراکە، هەڵسـەوە، تێناگەی؟ لە فەرمانگە دواکەوتووی. ئەرێ بە خەبەری؟»

کەمێ بێدەنگ بوو، جا گوتی:

«کەوابێ هەڵسەوە.»

هەڵنەسامەوە، تا «ماریان» دەستی خستە سەر سەرم و گوتی:

«چاوەکانت بکەرەوە!»

چاوێکم کردەوە و بە لا چاوێکەوە سـەیرێکم کرد، بۆ ئەوەی دڵنیایی بکەمەوە کە بە خەبەرم:

«دە زووکە، لەنێو نوێنەکەت وەرە دەرەوە! ئەگەر نا لە کاتی خۆیدا بە فەرمانگە ڕاناگەیت!»

«جارێ دەقەیەکی دی، خۆ هێشتا زەنگی سەعاتەکە لێی نەداوە.»

دووباره چاویکم کردەوە و سەیریکی سەعاتی سەر میزەکەم کرد، تا بزانم چی دەڵێ. ئەشێ جارێ دەقەیەکی تریشم مابێ. ئەلبەتە هیشتا بە بەریەوە ماوە. تازە سـەعات چوار و دوازدە دەقە پیشـان دەدات. دووباره سـەرم کردەوە سـەر بالیفەکەم و لیفەکەم بەسـەر خۆمدا دایەوە. چوار و دوازدە دەقە! چوار و دوازدە دەقە!

برووسکە ئاسا لەنێو نوێنەکەدا ڕاپەڕیمە دەرەوە و بە گفتوگۆیەکی ژن و مێردانە لە ماریانم پرسی:

«سەعاتەکە بۆ وەستاوە؟ بۆچی دوێ شەو بیرت نەخستمەوە کە سەعاتەکە قورمیش بکەم.»

«من کە پێم گوتی، دەبا بۆ خۆت هەڵسابایتەوە!»

دوایی بە خێرایی ماچم کرد:

«بەیانیت باش!»

پاشـان بە خێرایی بێجامەکەم لە پێ کردەوە و کراسـەکەم لەبەر کرد:

«گۆرەوییەکانم لە کوێن؟ لە فەرمانگە دوا دەکەوم! گۆرەوییەکانم بۆ بدۆزەوە. گوێت لێ نییە؟»

بەڵام ماریان گوێی پێ نەدا، چونکە لە ژوورەوە چووبووە دەرەوە و چووبوە حەمام. هاوارم کرد:

«گۆرەوییی!»

بڕوبوزگۆرەکانی نێو چەکمەجەی دۆڵابەکەم هەڵرشـت. جووتێ گۆرەوی نوێم دۆزییەوە. لنگێکیانم لە پێ کرد. بۆم تەنگ بوو. بەڵام هەرچۆنێک بوو لە پێم کرد! هەرچەند هەڵمدەکێشـا هەر دەهاتە خوارەوە! نەعلەت لە کارگەکانی دروسـتکردنی گۆرەوی، ج دەبوو ئەگەر گۆرەوییەکانیان بە داروە کردبایە، یان هەر هیچ نەبێ قالبی

گورەوی ژمارە حەوتیان لە جێگەی ژمارە یازدە لێ بدابوایە! غارمدا بۆ حەمام:

«بەیانیت باش!»

بە خێرای ماچێکم لە گوێنای ماریان دزی (بۆنی ســابوونی لێ دەهات).

«ئەم گورەویـانە چۆتە ئـاوەوە، جووتە گورەوییەکی دی لە کوێ بێنم؟ بۆ لاڵ بوویت؟ زووکە، پارمەتیم بدە! من دەبێ ســەعات هەشت و نیو لە فەرمانگە ئامادە بم.»

گورەوییەکانی لە دەست وەرگرتم و گوتی:

«با بۆ کورە گچکەکەمان «بنی» بێ.»

پاشـان ســەیرێکی ســەعاتەکەی کرد، کە لەژێر ئاوێنەی حەمامەکە دایتابوو. جا گوتی:

«ئەوە چیتە؟ تۆ هێشــتا کاتت زۆرە! تازە ســەعات حەفت و بیستودوو دەقەیە.»

هەناسەیەکی قووڵم هەڵکێشا و لەژێر لێوانەوە دەمگوتەوە:

«حەفت و بیستودوو دەقە... حەفت و بیستودوو دەقە...»

ئیدی گورەوی بەلامەوە گرنگییەکی ئەوتۆی نەبوو. هێشــتا یەک دنیا وەختم مابوو. دووبارە هەنگر بەرەو قەرەوێڵەکە چووم. من چیم داوە لەوەی خاوەنکارخانەکانی گورەوی، گورەوی ژمارە حەوت بە ژمارە یازدە دەفرۆشــن، یان کارخانەکانیان دادەخەن. پێویستیم بە گورەوی نییە. هەتا هەشت دەقەی دی پێویستم بە هیچ نییە.

«چییە، ئەوە دیسان چوویتەوە نێو نوێنەکە؟»

ئەم قسانە پەیوەندییان بە منەوە نەبوو، نا، ئەم قسانە هەتا هەشت دەقەی دی هیچ پەیوەندییەکیان بە منەوە نەبوو. کەوابێ هیچ قسان ناکەم.

«خێراکە، هەڵسەوە!»

من لە بیرم چووبوو کە سەعاتەکەم ڕۆژی لە دە هەتا دوازدە دەقە لەپاش دەدا. ڕۆژی یەکشەممە هەندێ خوێناوکی چووبووە ناو. بۆیە لەو ڕۆژە بەدواوە بە چاکی ئیشی نەدەکرد.

وەک مشک لەنێو نوێنەکە ڕاپەڕیمەوە دەرەوە و ماریانم ماچ کرد:

«بەیانیت باش.»

پاشان بە پەلە کراس و بێجامەکەم لەبەر کردەوە.

ماریان گوتی:

«پێم ناڵێی ئەوە چی دەکەی؟»

«چی دەکەم؟ جلەکانم لەبەر دەکەم. هەمووی خەتای ئەم سەعاتە نەفرەتییەی تۆیە.»

بە پەلە بێجامەکەم داکەند و کراس و پانتۆڵەکەم کردە بەرم.

چەند دەقەیەکی گرانبەهای بەدەستەوە مابوو. قۆپچەکانی سەر دەستی! ئەی قۆپچەکانی سەر دەستی کوان؟

لەسەر مێزی تەنیشت قەرەوێڵەکەم نەبوو. لە چەکمەجەکەش نەبوو. ئەم لا نەبوو، ئەو لا نەبوو. لەژێر تەختەکەش نییە!

هاوارم کرد:

«کوا قۆپچەکانی سەر دەستم؟»

«کێ تا ئێستا کراسێکی بینیوه بەخۆی قۆپچەی پێوە بێ، قۆپچەی سەر دەستیشی تێ خستووە؟»

رامکرد بۆ حەمام و فڵچەی ڕیشـــتاشــین بێنم، بەڵام قوتووی مەعجوونەکە بەتاڵ بووبوو. هەرچەند دەمگوشـــی هیچی لێ نەدەهاتە دەرەوە. چەند جنێوێکی تەڕم بۆ خاوەنکارخانەکانی مەعجوونی ڕیش ڕەوانە کرد. من تێناگەم خاوەنکارخانەکانی مەعجوون، چۆن دەتوانن وا قوتووەکانی مەعجوون پڕ بکەن و چەند دەقەیەک بۆ پیاو بگێڕنەوە، لەوەی خۆی بە سابوونی دیەوە خەریک بکات. بەتاڵ بووبوو.

«سابوون... کوا سابوون؟ لە کوێیە! «ماریان»!»

«ماریان» ئاگای لێ نەبوو.

«ماریاننن!»

ئەو هەرگیز گوێی بەم قسانە نەدەدا.

بەرەو دەرگای حەمامەکە رامکرد، پێم لەسەر سابوونەکە هەڵخزی. ســـابوونەکە بە ڕاڕەوەکەدا ڕۆیشـــت و بە دیوارەکە کەوت و بە پێپلیکەکاندا غلۆر بووەوە خوارەوە. خۆشـم تەپەم لێوەهات و کەوتمە سەر عەرزەکە و خۆم لەپشت حەمامەکە بینییەوە.

لە کاتێکدا ســـەرم زۆر ژانی دەکرد، هەڵســـامەوە تا بەدوای ســـابونەکەدا ڕابکەم، بەڵام لە پەیژەی دووەم دیســـان پێم هەڵخلیســـکایەوە، وەک ئەوەی یەکێ لەســـەر بەفر بخزێ، یەکســـەر گەیشتمە خوارەوەی پێپلیکەکان. ئەو کاتە زێڕینەی بەدەستەوە مابوو، دەبوایە بە خێرایی کارەکانم ئەنجام بدەم!

«ماریان» حەپەسابوو. گوتی:

«ئای خودایە! وامزانی کیسـەیەک پەتاتە بوو لە پەیژەکانەوە کەوتە خوارەوە!»

ئاخر کیســـە پەتاتە قیت دەبێتەوە! ســـەیرێکی چاوە خومارەکانی «ماریان»م کرد و لە خۆم نزیک کردەوە و «ماچی ســـەلام»م لە گۆنای سەند.

«ئازیزم، بەیانیت باش!»

«ئاوا! جا ئەوە جاری چوارەمە. پیاوەکە، تۆزێ ئاگات لە خۆت بێ!»

لەپڕا چاوم بە ســـەعاتی ســـەر دیواری ڕاڕەوەکە کەوت، حەوت و هەژدە دەقە. حەوت و هەژدە دەقەی پیشان دەدا؟

من هێشـــتا یەک دونیا کاتم ماوە. لەم ڕۆژانەدا پیاو زۆر ئیشـــی بە کات دەبێ. دوانزە دەقە هەر زۆر زۆرە، دیارییەکی ئاســـمانییە. ئەگەر ئەم دوانزە دەقەیە پێشـــکەشـــی ئێوە بکرێ، چی دەکەن؟ کەوتمە بیری ئەوەی کە دووبارە بڕۆمەوە ســـەر قەرەوێڵەکەم. تۆزێ وەســـتام و هەوڵمدا وەک کەســـانێکی خەوخۆش، خۆم ئەم دیو و ئەو دیو بکەم. چاوەکانم نوقاند. بەڵام بە هیچ جۆرێ خەوم نەدەهات... ڕۆژنامە!

«بەڵێ، من هێشـــتا وەختێکی زۆرم ماوە، با ڕۆژنامەی بەیانی بخوێنمەوە.»

هاتم لەسەر قادرمەکان دانیشتم و ڕۆژنامەی «ماوەی پێکەنین»م هەڵدەدایەوە. هەڵبەتە وەک خاوەنکارێک، خۆشـــترین بەشـــەکانیم دەخوێندەوە...

«ها، چییە؟ ئەوە بۆ لێرە دانیشتووی؟»

«چی دەڵێی؟»

بە خێرایی لەســـەر قادرمەکاندا قیت بوومەوە. «ماریان» بە تیروانینێکی ژنانەوە لێم ورد بوەوە.

«چییە؟ ئەوە لە بیرم چووە «ماچی سەلام» لە لێوانت بستێنم؟»

«ماریان» زۆر دڵگیر بوو. بۆ ئەوەی نەوەکوو لە بیرم چووبێ، بە پەلە ماچم کرد.

«بەیانیت باش!»

«بیر لەوە ناکەیتەوە سەعات چەندە؟»

«سـەعات حەوت و هەژدە دەقە بوو. یانی ئێستا... حەوت و بیستوسێ دەقەیە، بەڵام...»

«دە دەقەی دیکەشی بخە سەر!»

«مەبەستت چییە؟»

«ئاخر دوێنێ ئەم سەعاتە وەستا بوو و منیش لەسەر سەعاتەکەی خۆم دامنایەوە...»

بە سێ هەنگاوی خێرا لە پێپلیکەکان هاتمە خوارەوە، بە فڵچە کەمێ مەعجوونی ددانم لەسـەر و ڕووم هەڵسـوی و دەسـتم کرد بە ڕیشتاشین. لەو کاتەدا خوێن لە هەموو لایەکەوە فرکەی دەکرد. لەبەر خۆشمەوە دەمگوت:

«تازە بە فەرمانگە ڕاناگەم! تازە ناگەمەجێ!»

دوای ئەوەی چەند مەتر کاغەزم پارچە پارچە کرد و لە سـەر و ڕووی خۆم دەچەسپاند بۆ وەستانی خوێنەکە، پاشان بە دوو هەنگاو لە پێپلیکەکان هاتمەوە خوارەوە و چوومە چێشتخانەکە. چەند پیالەچایەکی گەرمم فرکرد، دەمم ئاگری تێبەر بوو، لە گەرمیان تا بنمیچی چێشتخانەکە لە خۆم هەڵدا. چایەکە لە دەمم وەک ئافورە فرکەی کرد و هاتەوە دەرەوە. «ماریان» لە ترسـان بە غاردان هاتە لام و پرسی:

«ئەوە چیتە؟»

«ئەم چایە نەفرەتییە هەموو دەمی سوتاندم! زووکە، ژەمی بەیانی کوا؟ تازە من بە فەرمانگە ڕاناگەم.»

لەو کاتەدا چاوم بە سەعاتی چێشتخانەکە کەوت، حەوت و بیستوهەشت دەقە! حەفت و بیستوهەشت دەقەی پیشان دەدا!

«ئەم سەعاتە بە تەواوی ئیش دەکا؟»

«بە زۆری، ئا.»

بە دەستێک بازووی «ماریان»م گرت و دەستەکەی دیم خستە سەر قرتقرتۆکی:

«دەتوانی سوێند بخۆی کە ئەم سەعاتە تەواوە؟»

«ماریان» سوێندی خوارد و من بەڕەڵام کرد. من هێشتا یەک سەدە کاتم ماوە، پێم گوت:

«چەند هێلکەیەکم بۆ بکەرە ڕۆنەوە، پەرداخی شیری گەرمیشم بۆ بێنە. زۆر هەست بە برسییەتی دەکەم.»

پاشان ڕۆژنامەی «ماوەی پێکەنین»م لە گیرفانم دەرهێنا و جگەرەیەکیشم داگیرساند و لەنێو کورسییەکاندا نقوم بووم. «ماریان» چەند هێلکە و ماسییەکی بۆ لە ڕۆن کردم و منیش بە خۆشحاڵییەوە گوتم:

«ماچەکەت وەرگرت، ئەگەر وەرتنەگرتووە، وەرە، وەریگرە و بڕۆ!»

«ئەڵبەتە تۆ دەبوایە دەمێک بووایە، هەردوو لات لەبەر چاو بگرتایە.»

«ئەوە تۆ باسی چی دەکەیت؟»

«مەبەستم ئەوەیە کە بە ڕاستی من ناتوانم سوێند بخۆم کە ئەم سەعاتە زۆر تەواوە. ئەشێ دووسێ دەقەش لەپێش بێ یا لەپاش بێ. تۆ خۆت دەزانی زۆربەی سەعاتی چێشتخانەکان چۆن چۆنی کار دەکەن.»

بە خێرایی خۆم گەیاندە ژووری دانیشتن، جا تەلەفۆنەکەم هەلگرت و ژمارەی سەعاتم وەرگرت:

«سەعات هەشت و چوار دەقەیە، سەعات هەشت و چوار دەقەیە...»

وەک گوللە بەرەو ڕاڕەوەکە ڕامکرد، کڵاو و پاڵتۆکەم لە شوێنی جلەکان هەلگرت و بە شوێن چاویلکەکەمدا بە قادرمەکاندا بەسەرکەوتمەوە. دەبێ بە هەر جۆرێک بێ خۆم بگەیەنمە فەرمانگە. چۆن دەبێ پیاو یەکەم ڕۆژ دوای زیادکردنی مانگەکەی، درەنگ بگاتە فەرمانگە. هەرچەند لە چاویلکەکەم گەڕام نەمدیتەوە و نەمدیتەوە. دواجار وازم لە چاویلکەکەم هێنا و بە چاوی بەستراوەوە، بە سێ شەقاوی گەورە لە پێپلیکەکان خۆم هەڵدایە خوارەوە. لە خوارەوەی پێپلیکەکان بە قایم خۆم بە بنیدا دا، کە هێلکە و ڕۆنی نیوەڕۆی بە دەستەوە بوو و دەیبردە ژووری خواردن. خۆمان پێک دادا. ئەو شەش جاران بە دەوری خۆیدا خولایەوە و گێژ بوو. مەقریەکەی کە ماسی و هێلکەکانی تێدا لە ڕۆن کردبوو، لە دەست ڕژایە سەر یەکێ لە پەردە سپییەکانەوە. بە پەلە جانتاکەم هەلگرت و هەر ئەو کاتە بە ڕاکردن لە ماڵ چوومە دەرەوە. زۆر ئاساییە «ماچی خواحافیزی»شم لە ڕوومەتی کرد. پاشان بەنێو گوڵزارەکاندا بۆ بەردەم باخەکە غارم دەدا، ڕێک خۆم لە باوەشی کاک «لارمن»ی دراوسێمان بینیەوە.

ئەو لە کاتێکدا زمانی گیرا بوو، بە دوو چاوی زەقەوە ئیشارەتی بۆ لای ماڵەکەی ئێمەوە دەکرد و دەیگوت:

«من... من بە ڕاستی لەلام سەیرە، تۆ بۆچی پۆستەچییەکە ماچ دەکەی؟»

خنکاو

بێ ئەوەی یەک تۆز زێدەڕەوی بکەم، یان بێ ئەوەی هیچ لە ڕاستی بابەتەکە بگۆڕم، کارەساتی خنکانی یەکێ لەو هاولاتیانەی کە لە هاوینی ئەمساڵ هاتبووە کەناردەریا، بۆتان دەگێڕمەوە.

ئەڵبەتە بە نیشاندانی لیستی حساباتی چێشتخانەکانی کەناردەریا، گیانی دەرنەچووبوو، بەڵام بە هۆی ئەوەی لە کەناردەریا هێنابوویانە دەرەوە، کۆمەڵە خەڵکێکی زۆر لە دەوری کۆ بووبوونەوە. ئافرەتێکیان کە بە چاکی ڕووی ئەو کەسەی لێوە دیار نەبوو کە هێنابوویانەوە دەرەوە، نەوەک لەدەستی بچێ و نەیبینێ، لەگەڵ وتنی ئەم ڕستەیە پاڵی بە خەڵکەکەوە دەنا و خۆی ڕەپێش دەکرد:

«بابە گیان، تۆزێ لەو بێچارەیە بکشێنەوە.»

کچێکی گەنج کە بە هۆی سۆز و خرۆشانێکی زۆرەوە، بەبێ مایۆ لە کابینەکەوە هاتە دەرەوە و هاواری دایکی کرد:

«ئای دایە، دایە گیان، وا دیارە یەکێک خنکاوە.»

لەو کاتەدا منداڵەکان دەستیان دەکوتا و هەموو بە یەک دەنگەوە دەیانگوت:

«خنکا، ئای خنکا. نقوم بوو، ئای نقوم بوو! خنکا!»

ئافرەتێکی گەنجیان کە ئاوێکی زۆری بە مایۆکەیەوە دەتکایەوە، خۆی کرد بە قەرەباڵغییەکەدا و خۆی گەیاندە سەر لاشەی خنکاوەکە کە لەبەردەم مەلەوانەکانی کەناردا درێژ کرابوو. ئافرەتەکە قژی خۆی دەرنییەوە و دەیگوت:

«حەمید گیان، هەڵسەوە. حەمید گیان، بە تەنیا جێم نەهێڵی.»

لەو کاتەدا پیاوێکی قەڵەوی کورتەباڵای سـەر کەچەڵ، ژنەی قیت کردەوە و گوتی:

«هەڵسەوە، من لێرەم.»

«ئازیزم تۆ لێرەی، جا چۆن باوەڕکەم تۆ نەمردووی؟»

پاشـان ئافرەتە گەنجەکە دەسـتی خسـتە نێو دەسـتی ئەو پیاوە کەچەڵەی کە گوایا مێردی بوو. پیاوە کورتەباڵا سەر کەچەڵەکە، لەگەل خۆی بردیە چێشتخانەی پلاژەکە و لەلای چەند خانمێکی دی کە لەوێ بوون داینیشاند. یەکێ لە خانمەکان لە ئافرەتە گەنجەکەی پرسی:

«جا تخوا بڵێ ئەو پیاوە کوێی لە حەمید دەچێ؟ کاک حەمید باڵای کورتە و ورگی گەورەیە و سـەری کەچەڵە، ئەو پیاوە کە لەگەڵتە و قژی لوول و ڕەشـە و لاوازە، ئاخر چییان پێک دەچێ و چی وای لێ کردی وا بە هەڵەدا بچییت و بە حەمیدی بچوێنی؟»

«من دەمزانی ئەوە حەمید نییە، بەڵام گاڵتەم کرد، بۆ ئەوەی حەمید تێبگات کە من چەندە ئەوم خۆشدەوێ.»

ئەو خەڵکە زۆرەی لە دەوریـدا کۆ بـووبـوونەوە بیر و ڕای جۆراوجۆریان هەبوو.

«با بیبەینە لای دکتور.»

«ئێرە دکتوری لێ نییە؟»

«ئەمە چۆن پلاژێکە؟ کوا نەخۆشبەری ئەم پلاژە؟»

«کوا بزانم هەر بە ڕاستی مردووە؟»

«زۆر دەمێکە.»

«پاڵ بە سنگییەوە بنێن و دەستەکانی ببەستنەوە.»

«تەلەفۆن بۆ مەخفەری پۆلیس بکەن.»

«مەخفەری پۆلیس پەیوەندی بەم کارەوە نییە، خۆ جینایەت نییە.»

«هەر ئێستا تەلەفۆن بۆ یەکێ لە نەخۆشخانەکان بکەن.»

«سەراوژێری بکەنەوە و ڕووی لە خوارەوە بکەن.»

«دەستەکانی تەکان پێ مەدەن، خراپتر دەبێ.»

لەو کاتەدا خاوەنپلاژەکە بە پەشـــۆکاوییەوە خۆی گەیاندە لای خنکاوەکە و گوتی:

«ئەو «خەلیل ئاغا» بێشـــەرەفە لە کوێیە؟ بە ناخێرییەوە من بۆ ڕزگارکردنی خنکاوان ئەوم گرتووە، ئێســـتاش ئەو گۆڕبەگۆڕ دیار نییە، مەگەر لە کوێیە!»

بێگومان خەڵکی لەناو کابینەکانەوە بە ســـەر و لەشـــی ڕووتەوە، دەیانبینی و دەیانگوت:

«ترپەی دڵی وەرگرن.»

«دڵی لێدەدا؟»

مردووەکە ڕووی شـــین هەڵگەڕا بوو، ژنێکیش لەگەڵ منداڵەکەی خۆی قسەی دەکرد:

«دەبینی، ئەوها پێت دەڵێم بە تەنیا مەڕۆرە نێو دەریا؟ زمانم لاڵ بێ، ئەگەر تۆش وەک ئەمەت لێ بێ؟»

کارەکەرانی پلاژەکە بە هەر جۆرێک بوو هەڵیان گرت و بردیانە نێو کابینەیەکەوە.

خەڵکی لە دەرەوەی کابینەی گەشـتکەرانی دەریا، وەک کۆبوونەوە هەر جارەی پێنج بۆ شـەش کەس لێی کۆدەبوونەوە و سـەریان دەکرد بەو کابینەیەی ئەوی لێ بوو و قسەیان لەبارەوە دەکرد.

«خوا لێی خۆشبێ، دەڵێن دوو سەعاتی ڕەبەق لەژێر ئاودا ماوەتەوە.»

«بابە گیان، ئاخر ئادەمیزاد چۆن دەتوانێ دوو سەعات لەژێر ئاو بمێنێتەوە؟»

«لەوانەیە بە خۆی خۆی کوشتبێ.»

«باوەڕ ناکەم، چ ڕووی لەوە ناچێ بە خۆی خۆی کوشتبێ.»

«جا لە ڕوویەوە دەرناکەوێ، بەڵام باوەڕ بکە وایە، چونکە ئێمە دراوسێیەکمان هەیە کە...»

«خوا بە قیسمەتی هیچ کەسی نەکا.»

«هەقی خۆی بوو کە مرد، ئاخر کەسێ نەبوو پێی بڵێ کە تۆ مەلەوانی نازانی، بۆچی خۆت هەڵدەدەیتە ناو دەریا. باش بوو کە مرد.»

«دەبیبرەوە.»

«برادەرەکانی دەڵێن کە مەلەوانێکی چاپووک بووە.»

«دەڵێن دوای ئەوەی چۆتە نێو حەوانچەوە، ئیدی نەهاتۆتە دەرەوە.»

«دەڵێن سەرخۆش بووە.»

«ئەگەر سەرخۆش بووبێ، مردن هەقی خۆیەتی.»

«ئەشێ تووشی سەکتە قەلبی بووبێ؟»

«باوەڕ ناکەم، یەکێ لەمساڵ و تەمەنە وا لە پڕ دڵی وەستابێ.»

دکتۆر و پۆلیس پێکەوە گەیشتنە پلاژەکە. چوار ئافرەت لەسەر چەوەکە ڕاکشابوون و قسەیان دەکرد:

«ئەگەر دەتبینی نەتدەتوانی چاوی تێ ببڕی، ئای چ بە ژن و بالا و ڕوویەکی جوانی هەبوو.»

«دوو چاوی سەوزی جوانی هەبوون.»

«تۆ بۆ براژانگەکانی ناڵێی؟»

«بەستەزمان...»

«ددانەکانی وەک سەدەف وا بوون.»

«ئەگەر مرۆڤ دەزانی چۆن دەمرێ...»

«ئەو کابرا بەستەزمانە، وا دیار بووکە لە بەیانی زووەوە خنکاوە.»

کاتێک کە من پلاژەکەم بەجێ هێشت، دنیا تاریک داهاتبوو. هێشتا خەڵکی دەربارەی چاو، برۆ، لووت، پێڵووەکانی، ڕەنگی پێستی، جوانی دەم و چاوی و ئەندامی ڕێکی ئەوەوە قسەیان دەکرد!

سەعات فرۆشی

«ئێستا یانی هەرچی بەدبەختی دونیا هەیە، ڕوویان لە تۆ کردووە؟»

«بەڵێ، بەڵام باوەڕت هەبێ، هیچ کاتێکیش بە خۆم نەمویستووە و بەدوایدا نەگەڕاوم!»

ئەو ڕۆژە بەیانی زوو بە نیازی فرۆشتنی سەعاتەکەم لە ماڵ هاتمە دەرەوە. نازانم ئێوەش وەک من بە هۆی دەستکورتی و هەژارییەوە، ئەو شتانەی کە هەتانە لە کاتی تەنگانەدا دەیفرۆشن، وەک من پەرێشانی و خەفەت ڕووتان تێ دەکا یان نا؟

من وام، کە بمەوێ یەکێ لە پێداویستییەکانی خۆم بفرۆشم بۆ خەرجی ماڵ و منداڵەکانم، ئەوا دوای هەست بە پەرێشانییەکی زۆر دەکەم، چونکە کە پێویستم بە شتەکە دەبێ، جا نرخی دەزانم و لە کاتێکی ئاسایدا بە بێنرخم وەرگرتبوو.

ئەو ڕۆژەش سەعاتێکی دەستم ئەوەندە لەلا سەنگین و بەنرخ بوو، وامدەزانی ئەگەر چەند دەقەیەک لە دەستم نەبێ دەستم شکاوە.

شەوی پێشوو لەگەڵ ئەو میوانانەی هاتبوونە میوانداریمان تا درەنگانێکی شەو، دەربارەی باری جوگرافیا و ئابووری تورکیاوە و باری هاوڵاتیان و جۆری یارمەتیدانیان، بە دوور و درێژی لێوەی دواین.

میوانەکان چەند دەقەیەکی دیش دانیشتن، جا زیاتر دەچوونە نێو مەوزووعەوە و باسی شتی بەرزتریان دەهێنایە گۆڕێ.

دوایی وەک هۆزە کێوییەکان، گۆڕیان کردە خوانی نانەکەو کەوتنە پیاهەڵدانی دەست و کابانی ژنەکەم و لە چاونوقانێکدا هەرچیان بەبەر چنگی کەوت خواردیان. جار جار منیشیان ڕادەکێشایە نێو مەوزووعەوە و دەربارەی کارتێکردنی ئەدەبیات لەسەر میللەتی تورکیا، ماوەیەک قسەم بۆ دەکردن!

ئەو ڕۆ سبەینێ، سەیرم کرد منداڵەکان نیوەڕۆ هیچ نییە بیخۆن، بۆیە بڕیارم دا بچم سەعاتەکەم بفرۆشم.

ئەڵبەتە ئەم مەوزووعە لە دوێنێشەوەوە دوای نانخواردنەکە هەستم پێ کرد، بەڵام لە ڕووم نەهات لەپێش میوانەکان سەعاتەکەم بفرۆشم.

بە تایبەتی قسەکانی یەکێ لە برادەرە بیرکاریزانەکەمان، لەو بڕیارەم ساردی کردمەوە. دۆستە بیرکاریزانەکەمان دەیگوت:

«تەنیا ئێوە نین کە ئەمڕۆ گاڵتە بە بیرکاری بکەن، بەڵکوو زۆربەی هاوڵاتییەکانمان باوەڕیان بە بیرکاری نییە. بەڵام دەبێ چاک بزانن کە بنچینەی پایەداری ڕاستەقینەی هەر میللەت و وڵاتێک پەیوەندی تەواوی بە زانستی بیرکارییەوە هەیە.

ئەڵبەتە منیش بە سروشتی ئەم خەڵکە پێکەنیم، بەڵام پێکەنینەکەی من نە بۆ بیرکاری بوو، نە بۆ ئەو هەقیقەتە تاڵانەی میللەت و وڵاتەکەمان بوو، بەڵکوو پێکەنینەکەی من بۆ ژیانی تاڵی خۆم بوو. بێ ئەوەی خەڵکی ئاگایان لە من بێ کە من نامەوێ بۆ نانی ژن و منداڵەکانم ڕوو لە خەڵکی بنێم و شەرمەزار ببم. بە جۆری ئاگام لە خۆم بڕابوو کە کەوتبوومە خەیاڵی داهاتووی بابردەڵەم و دوایی دەنگێک بە ئاگای هێنامەوە:

«حەسەن ئاغا، بۆ قسە ناکەی؟ ئێوە لەم بارەیەوە ڕاتان چییە؟»

«هەقی ئێوەیە و من لە سەدا سەد لەگەڵ قسەکانی ئێوە دام.»

دوای گوتنی ئەم قســـەیە، پێکەکـانیـانم بۆ پڕکردن و دامی دەستیانەوە.

بیرم دەکردەوە ئەو شتانەی باسیان لێوە دەکەم، بەڵگەیەکی چاکە بۆ فرۆشتنی سەعاتەکەم.

بەیانی کە لە ماڵ چوومە دەرەوە، یەکەمجار سواری پاس بووم و دوایی سواری کەشتی بووم. دوای دابەزین لە کەشتی، ماوەیەکیش بە پیادە ڕۆیشتم و بە خۆمم دەگوت:

«باشە من ئەم سەعاتە چۆن بفرۆشم و بە کێی بفرۆشم؟»

نابێ بە یەکێ لە خزم و دۆستانەکانی بفرۆشـم، چونکە بەڕای من کەسیەتی هەر مرۆڤێکی بیەوێ شتێ بفرۆشێ، ئەگەر ئەو شتە زێڕ، پەموو، پارچە و شـــتی دی بێ، ئەوا هیچ لە کەســـیەتی ئەو ناهێنێتە خوارەوە.

من ئەگەر سەعاتەکەم بە یەکێ لە دۆست و ناسیاوەکانم بفرۆشم، پایەیی کەسیەتی من دێتە خوارەوە و دوای ئەوە دۆست و ئاشنایانم سەر بە ماڵەکەمدا ناکەنەوە.

بێ ئەوەی ڕابوەستم، بە یەکێ لە شـەقامە قەرەباڵغەکانی شـاردا بەرەو ژوور بوومەوە. لە هەمووی خراپتر ئەوەبوو ســـەعـاتەکەی دەستم ئەوەند قورس بووبوو کە وا بیرم دەکردەوە دوای ساتێکی کە قۆڵم لە بنڕا دەردەهێنێ.

پاش ئەوەی ماوەیەک ڕۆیشــتم بڕیارم دا کە ســەرێک لە بازاڕی کۆنەفرۆشەکان بدەم.

لە کاتێکدا لەبەر ژانی قاچم خۆم لەســـەر پێیان ڕانەدەگرت، خۆم کرد بە بازاڕی کۆنەفرۆشـەکان و پاش ئەوەی دە بۆ پازدە جاران لەم ســەر چوومە ئەو ســەر، چاوم بە ڕایەخی کابرایەکی وردەواڵەفرۆش

کەوت، کە چەندین کۆنەسەعات و قاپوقاچاغی کۆن و کەونەلۆکسی لەپێشە خۆی دانابوو. دەمودەس سەعاتەکەم لە دەست کردەوە و دەستم درێژ کرد و پرسیم:

«ئەمە دەکڕی؟»

کابرای وردەواڵەفرۆش دوای ماوەیەک کە سەعاتەکەمی هەڵگێڕ و وەرگێڕ کرد، بە یەک قسە بەبێ ئەم لاو ئەو لا، پرسی:

«باشە چەند باییە؟»

هەرچەند دوو ساڵ لەمەوپێش بە دوو سەد و پەنجا لیرەم کڕی بوو، بەڵام دەنگی زبری فرۆشیارەکە وا خراپ کاری تێ کردم، گوتم:

«پەنجا لیرە.»

کابرای وردەواڵەفرۆش بزەیەکی بلحی کەوتە سەر لێوە ڕەش و پیسەکانی و گوتی:

«بیست لیرەت بدەمێ؟»

دەمودەس سەعاتەکەمی بدەمێ و بیست لیرەکەی لێ وەرگرم، هەستم بە قورسایی دەستێ کرد کە کەوتە سەر شانم، کە ڕووم وەرگێڕا ڕووبەڕووی یەکێ لە میوانەکانی دوێشەو بوومەوە.

بە بینینی زۆر نارەحەت بووم، بەڵام چارە نەبوو.

«سەلام قوربان.»

«سەلام گیانەکەم، خەریکی چی؟»

کابرای وردەواڵەفرۆش گوتی:

«ئەوە لەبەر خۆتان کە سەعاتەکەی بیست لیرەش ناهێنێ، بەڵام ئێ دەکەی هەندێ جار پیاو دەبێ وەزعی فرۆشیاریش لەبەرچاو بگرێ و یارمەتی بدا!»

به نارەحەتییەوە گوتم:

«بەڵام من مەبەستم فرۆشتنی نەبوو، هەرگیز ئەم سەعاتە فرۆشتنی لەسەر نییە.»

کابرا گوتی:

«ئاخر کوڕی چاک، ئەگەر دڵت نایێ بیفرۆشی، بۆچی وەختەکەمان لێ دەکوژی؟ مەگەر گاڵتەمان پێ دەکەی؟»

بەبێ ئەوەی گوێ بە قسەکانی ئەو بدەم، لەگەڵ برادەرەکەم کەوتینە ڕێ. بۆ ئەوەی ئەو برادەرەم دڵخۆش بکەم، گوتم:

«لێرەوە تێپەڕیم ئەم سەعاتەم لە فرۆشیارەکە بە پەنجا لیرە کڕی، گوتم بزانم کڵاویان لەسەر ناوم یان نا. بۆیە وەک فرۆشیارێک پیشانی ئەو کابرایەم دا، ئەویش وایدەزانی من بە ڕاستی سەعات فرۆشم، وازی لێ نەدەهێنام!»

برادەرەکەم بەبێ ئەوەی هیچ گرنگییەک بەم بابەتە بدات، گوتی:

«بە ڕاستی زۆر چێژم لە قسەکانی دوێشەو بینی. ئەگەر شەوێکی دیش دیسان ئاوا کۆببینەوە، زۆر باشە.»

«بە ڕاستی ئەم جۆرە دانیشتنانە پێویستە.»

کاتێ لێی جودا بوومەوە، بە خەفەتەوە سواری پاس بووم. یەکێ پرسی:

«قوربان، سەعات چەندە؟»

«قوربان گیان، شەش و چارەکە.»

«ئەگەر وا بێ، سەعاتەکەت تەواو نییە.»

بە ناڕەحەتییەوە جارێکی دیش سـەیری سـەعاتەکەم کردەوە و سەیرم کرد هەقیەتی، چونکە سەعاتەکەم بە تەواوی شەش و هەژدە دەقەی پیشان دەدا.

«هەقی خۆتە کاکە گیان، سەعات شەش و هەژدە دەقەیە.»

«دیسان تەواو نییە.»

بێ ئەوەی وەڵامی ئەو کابرا کەتە و ڕێکپۆشـە بدەمەوە، ڕووی خۆم لێ وەرگێڕا. بەڵام کابرا لە کۆڵم نەبووەوە.

«ببوورە قوربان، کاتێ لێم پرسـی سـەعات چەندە، سـەیرم کرد سەعاتەکەت تەواو نییە.»

خۆم پێ ڕانەگیرا و گوتم:

«تەواو نییە با تەواو نەبێ، کاکە ئەم مەوزووعە چ پەیوەندییەکی بە تۆوە هەیە؟»

«ئەوە چ قسەکردنێکە، منیش هاوڵاتییەکی ئێوەم.»

کابرا وەک بڵێی بەڕێوەبەری گشـتی بێ، یان وەزیرێک بێ و فەرمان بەسەر کارگێڕێکدا بکا، بەم شێوەیە گوتی:

«من خۆم سـەعاتم هەیە، بەڵام بۆیە لێم پرسـی، تا پەی بە گرنگی کات ببەیت و سەیری سەعاتەکەت بکەیت. ئاخر کەسێ نییە بڵێ کاکە ئێسـتا سـەعات شـەش و هەژدە دەقە نییە، حەوت دەقەی لەگەڵ سەعاتی خەڵکی جیاوازە. هەر ئێستا سەعاتەکەت لەسەر سەعاتەکەی من چاک بکەرەوە.»

وەڵامی قسەکانیم نەدایەوە. بە ناڕەحەتییەوە گوتی:

«کاکە سەعاتەکەت ڕاست کەرەوە، حەوت دەقە لەپاشە.»

«کاکە خۆم حەزدەکەم حەوت دەقە لەپاش بێ.»

«نابێ، بە خوا نابێ.»

بۆ ئەوەی لە دەستی ڕزگارم بێ چەند هەنگاوێک چوومە پێشەوە، بەڵام کابرا وەل نەبوو و هاواری دەکرد:

«دەتەوێ بۆ کوێ هەڵبێیت؟ هەر ئێستا سەعاتەکەت ڕاست کەرەوە، دەنا وازت لێ ناهێنم.»

«ڕاستی ناکەمەوە. ئاخر چ پەیوەندییەکی بە تووە هەیە کە سەعاتی من تەواو بێ یان نا؟»

«قوربان، من هاوڵاتییەکی ئێوەم، قازانجەکەی هەر بۆ خۆتانە ئەگەر ئێستا لەم وێستگەیە سەعاتەکەتان چاک بکەنەوە.»

پاسەکە لە یەکێ لە وێستگەکاندا وەستا. کابرا لەو پیاوەی تازە سواری پاسەکە بوو پرسی:

«قوربان، سەعات چەندە؟»

«شەش و نیوە.»

کابرا لە گەشتکەرێکی دی پرسی:

«باشە قوربان، لای تۆ سەعات چەندە؟»

«شەش و نیوە و دوو دەقەش لای داوە؟»

«هی هەردووکتان هەڵەیە، تکایە هەر ئێستا سەعاتەکانتان ڕاست بکەنەوە. ئێستا سەعات حەوت و بیستوچوار دەقەیە.»

دوای ماوەیەک کابرا سەیری سەعاتی خانمێکیشی کرد و گوتی:

«خانمی خۆشەویست، تکایە تۆش سەعاتەکەت ڕاست کەوە، وا دیارە هی تۆش پازدە دەقە لەپاشە.»

بە دەنگێکی نابەدڵەوە لە منی پرسییەوە:

«سەعاتەکەت ڕاست کردەوە؟»

«قوربان، تکات لێ دەکەم، لەوە زیاتر نارەحەتم مەکە. خۆ من چ خراپەیەکم بەرانبەر نەکردووی، تۆ پرسیاری سەعاتت لێ کردم، منیش وەڵامم دایتەوە.»

«تکایە، چاکی کەرەوە.»

«چاکی ناکەمەوە.»

«من هاوڵاتییەکی ئێوەم. زووتر سەعاتەکەتان چاک بکەنەوە.»

«کوڕی چاک، ئاخر هاوڵاتی کێیە، بۆ مەگەر ئێمە گەڕیدەین؟»

«من ئیشم ئەوەیە سەعاتی ناتەواوی هاوڵاتییەکانم ڕاست بکەمەوە. باوەڕکە هەمووی ئەو سەعاتانەیە بوونەتە هۆی ئەوەی نەتوانین بگەین بە پایەی وڵاتە پێشکەوتووەکان. دەست بە بووژانەوەیەکی گشتی بکەین و وڵاتەکەمان لەم بەدبەختی و فەلاکەتە ڕزگار بکەین.»

پاشان داوای یارمەتی لە شۆفێرەکە کرد و پرسی:

«سەعات چەندە؟»

«سەعاتم نییە!»

کابرا بە نارەحەتییەوە گوتی:

«چۆن دەبێ سەعاتت نەبێ و گرنگی بە کات نەدەی؟ پیاوی بێسەعات یانی هیچ!»

«کاکە وا گەرم مەبە، ئەگەر ڕاست دەکەی بێنە پارەم بدەری تا بیکڕم و ببمە خاوەنسەعات.»

خانمێک بە نارەحەتییەوە گوتی:

«جا کێ دەڵی سەعاتی تۆ تەواوە، بۆچی تۆ سەعاتەکەت لەسەر سەعاتەکانی ئێمە ڕاست ناکەیتەوە؟ ئەشێ هی تۆ هەڵەبێ؟»

کابرا بە بیستنی ئەم قسەیە سەعاتەکەی دەستی لە دەست کردەوە و سەعاتێکی بڕکی لە گیرفانە جلیقەکەی دەرهێنا و سەعاتی نێو ئەمگوستیلەکەی لە پەنجەی کردەوە، لە کاتێکا هەموویانی بە خانمەکەی پیشان دەدا، خانمەکە گوتی:

«وا دیارە ئەم برادەرە شێتە.»

یەکێکی دی لە گەشتگەرەکان گوتی:

«ڕاست دەکەی خانم، وا دیارە ئەم کابرایە شێتە، چونکە سەعاتێکیان هەشت و پێنجی نیشان دەدا.»

کابرا لە کاتێکا سەیری ئەو سەعاتەیانی دەکرد، گوتی:

«ئای بێشەرەفانە، وا دیارە لە چاپخانەکە دەستیان لێ داوە.»

بۆ ئەوەی هەرچی زووتر لە شەڕ پێ فرۆشتنی ئەو کابرایە ڕزگارم بێ، دوو وێستگە زووتر لە وێستگەکەی خۆم دابەزیم.

ئەو بۆ ئەوەی بیرم بخاتەوە، هاواری کرد:

«لە بیرت نەچێ، سەعاتەکەت حەوت دەقە ببەرە پێشەوە.»

ماندوو و مردوو گەیشتمە ماڵ. ژنەکەم بۆ ئەوەی بیرم بخاتەوە پرسی:

«ئەی کوا ماسی؟ ئەی بڕیار نەبوو ماسیمان بۆ بکڕی؟»

من کە نەمتوانی بوو سەعاتەکەم بفرۆشم و بە پارەکەی ماسی بکڕم، ناچار درۆیەکم بۆ دروست کرد و وەک ئەوەی ماسی کڕینم هەر لە بیر نەمابێ گوتم:

«ڕاست دەکەی ئازیزم، بەڵام لە بیرم چوو.»

«چی؟ چۆن لە بیرت چوو، مرۆڤ چۆن لە بیری دەچی ماسـی بکرێ!»

«باشە مادام باوەڕ ناکەی، من بکوڵێنە، ئەگینا چیدیمان نییە بیکەی بە چێشت و دەرخواردی میوانەکانی بدەی؟»

ئەو شـەوە دووبارە لەگەڵ برادەران دەربارەی زۆر مەسـەلەی پەیوەند بە تورکیا ڕا و قسـە و باسمان خستە ڕوو. کە هاتینە سەر بەراوردکردنی تورکیا لەگەڵ میللەتە پێشکەوتووەکانیدا، گوتم:

«گەورەترین جیاوازی نێوان میللەتی ئێمە و میللەتانی پێشکەوتوو ئەوەیە کە ئەوان گرنگی بە کات دەدەن و ئێمە گرنگی پێ نادەین.»

یەکێ لە دۆستەکانم پشتگیری قسەکانی منی کرد و گوتی:

«میللەتی ئێمە گرنگییەکی ئەوتۆ بە دە دەقە و بیسـت دەقە و هەتا یەک سەعاتیش نادەن، هەتا بەوەش قایل نابن. هەڵبەتە هەندێکتان بەم قسەیەم پێدەکەنن، بەڵام ئەمە ڕاستییەکە ناتوانین نکوولّی لێ بکەین.»

سەیرێکی سەعاتەکەی منی کرد و لێمی پرسی:

«قوربان، سەعات چەندە؟»

«بە داخەوە ئەوەی من وەک ئەوەی بڵێی خەوتبێ!»

پاش ئامۆژگارییان لە گوێ نەگرت

گوتی:

«حەزناکەم کارەساتێک لە ماڵەکەماندا ڕوو بدا و لە چوار دیواری خانووەکەمان بڕواتە دەرەوە و بگاتە بەر گوێی خەڵکی.»

پاشان ڕووی لە کوڕە گچکەکەی کرد کە خەریکی نووسینەوەی ڕاهێنانەکانی بوو و گوتی:

«تێگەیشتی چیم گوت!»

«بەڵێ بابە گیان، تێگەیشتم.»

دوای هەفتەیەک، نامەیەکی بە ئیمزای بەڕێوەبەری قوتابخانەی کوڕەکەیەوە بە دەست گەیشت. بەڕێوەبەری قوتابخانەکە لە نارەزایییەتەکانی خۆیدا دەریخستبوو کە کوڕەکەی ئەو، لە قوتابخانەدا دەستی داوەتە دزی و شەڕکردن.

پاش خوێندنەوەی نامەکە داوای لە کوڕە گەورەکەی، کچەکەی، خەسووی و هەتا ژنەکەشی کرد کە لە مەوزووعی دزینی کوڕەکەیان کڕ بن و لای کەس نەیدرکێنن. تا ئەو ڕۆژە کوڕە گچکەکەیان بۆ پاراستنی شەرەفی خێزانەکەیان دزییە بچووکەکانی مەودای ماڵەکەیان زیاتر نەدەچووە دەرەوە و تەنیا ئەوە نەبێ کە گیرفانی ئەو میوانانە دەگەڕا کە دەچوونە ماڵەکەیانەوە. باوکیان لە ترسی ڕیسوا بوون، هەموو جارێ ڕووی لە ئەندامانی خێزانەکەی دەکرد و دەیگوت:

«وریا بن، کەس نەیبیستێتەوە، دەنا شەرەفی چەند ساڵەمان دەچێ.»

هەر بۆ بەرگریکردن لە ڕیسوا بوون، لە کاتێکدا خانمی تاکە گوارەیەکی لە ماڵەوە بزر بووبوو، باوکیان بە ناڕەحەتییەوە گوتی:

«ئامادەم دوو ئەوەندەی قیمەتی ڕاستەقینەی خۆیت بۆ ببژێرم، بەلام دڵنیام تا ئێستا لە ماڵی من شتێکی وا نەبووە و ناشبێ. حەتمەن گوارەکەتان لە جێگایەکی دی ون کردووە.»

هەتا ڕۆژێکیان دایکیان کوڕە گچکەکەیانی ڕاکێشایە سوچێکەوە و داوای لێ کرد تا دان بە درۆیەکانیدا بنێ.

باوکیان دەمودەس گەیشتە سەریان و دوای داخستنی پەنجەرەکان، گوتی:

«بەلام ئازیزم، وریابە، کەس نەیبیستێ، ئەگینا ئابڕوومان دەچێ.»

کاتێ باوکیان زانی کوڕە گەورەکەیان جگەرە دەکێشێ و جار جار «هیرۆئین»یش بە کاردێنێ، بە ڕووی خۆیدا نەهێناو تەنیا بە دانیشتنێکی خێزانەکەیان کۆتایی پێ هێنا. لە دانیشتنەکەدا باوکیان ڕووی لە هەموویان کرد و گوتی:

«تکا لە هەمووتان دەکەم ئەو مەوزووعە لای خەڵکی نەکەنەوە و نەهێڵن نهێنییەکانی خێزانەکەمان لەنێوان چوار دیواری ماڵەکەمانەوە بڕواتە دەرەوە.»

دوای ماوەیەک هەردوو کوڕەکەی شەوانە درەنگ دەگەڕانەوە ماڵەوە و پاش چەند ڕۆژێکی دی، ئیدی هەر لە دەرەوە دەمانەوە و نەدەهاتنەوە.

دایکیان ویستی نارەزایەتی خۆی پیشان بدا، بەلام باوکیان داوای لێ کرد بێدەنگ بێ و گوتی:

«وریابە، دراوسێکانمان نەیبیستن، دەنا ئابڕوومان دەچێ.»

یەکەمجار کوڕە گەورەکەیان و دوایش کوڕە گچکەکەیان، ئیتر هەر نەدەهاتنەوە ماڵەوە.

باوکیان بۆ دڵدانەوەی دایکی منداڵەکان پێی گوت کە ئەو مەوزووعە بێزاری نەکا و هەر چەند پێیان دەکرێ زیاتر هەوڵ بدەن تا خەڵکی بەم مەوزووعە نەزانن. پاش چەند هەفتەیەک کوڕە گەورەکەیان بە تاوانی هەڵگرتنی ماددەی سەرخۆشکەر گیرا و خرایە زیندانەوە.

باوکیان لە میانەی دانیشـــتنێکی خێزانەکەیان داوای لێ کردن کە شتێک ڕێکخەن تا کەس بۆنی ئەو مەوزووعە نەکا. دایکیان گوتی:

«ئەگەر بپرسن کوا کوڕە گەورەکەت، من بڵێم چی؟»

«زۆر ئاســـانە بڵێ ســـەفەری کردووە. بڵێ بۆ ســـەفەر چۆتە ئەورووپا.»

کوڕە گچکەکەشـــیان بە تـاوانی دزی گیرا و خرایە زیندانەوە. باوکیان لە دانیشتنێکی خێزانەکەیدا گوتی:

«تکا لە هەمووتان دەکەم کارێکی وا بکەن کەس نەیبیســـتێتەوە ئەگینا لەم گەڕەکە ڕیســـوا دەبین. ئەگەر لێیان پرســـین کوا کوڕە گچکەکەتـان، بڵێن لە فەرمـانگەیەکدا دامەزراوە، فەرمـانگەکەشـیان ناردووەتە یەکێ لە مەڵبەندەکانەوە. ئینشـــائەڵا باش لە قســـەکانم تێگەیشتوون؟»

دوای ئەوەی کوڕە گەورەکەیـان ڕەوانەی ئەورووپا کرد و کوڕە گچکەکەشیان لەپێناوی خزمەتکردنی زیاتری کۆمەڵ، ڕەوانەی مەڵبەند جیا جیاکانی وڵات کرد.

لە هەمـان کاتدا کچەکەیـان ڕۆژبەڕۆژ ســـکی گەورەتر دەبوو و دەهاتە پێشەوە، باوکیان دانیشتنێکی ڕێکخست و گوتی:

«داواتان لێ دەکەم زۆر چاودێری ڕووداوەکانی نێو ماڵەکەمان بکەن و هەر بۆ ئابڕوونەچوونی خێزانەکەمان، کارێکی وا بکەن کەس شتێ نەبیستێتەوە.»

باوکیان بە سەرفکردنی پارەیەکی زۆر و بە هۆی «کورتاژ»، سکی دەرپەڕیوی کچەکەی گەڕاندەوە دۆخی جارانی. ئەو هەڵسان و دابەزینە چەند جارێک دووبارە بووەوە. پاشان کچەکەیان شەوان تۆزێ درەنگ دەگەڕایەوە ماڵەوە، تا وای لێ هات دوای ماوەیەک هەر نەدەهاتەوە.

ڕۆژێکیان دوو کەسی غەریبە هاتنە لای باوکی و گوتیان:

«خانمتان دوێنێشەو لە قومار سێ هەزار لیرەی دۆڕاندوە، دەبێ ئێوە بیبژێرن.»

باوکی گوتی:

«ڕازیمە، من پیاوێکی بەشەرفم، بەیانی پارەکەتان دەدەمێ.»

باوکی هەر ئەو ڕۆژە عەسر چەند مێز و بەڕە و مافووری ماڵەکەیانی فرۆشت و بەرلەوەی داواکارەکان بێنەوە سۆراغی پارەکەیان، ئەو پارەکەی کردە دەستیانەوە و لە دانیشتنێکی خێزانەکەیدا گوتی:

«وەکوو هەمووتان دەزانن، هەتا ئاژەڵیش شتە پیسەکانی خۆی دادەپۆشێ. ئێمە ئەگەر نەتوانین ئەو کارەساتانەی بەسەرماندا دێ دایپۆشین، دەبێ زۆر هیچوپووچ بین. ئەوە بۆ جاری چەندەمینە داواتان لێ دەکەمەوە، هەوڵدەن نهێنییەکانی خێزانەکەمان لە چوار دیواری ماڵەکەمانەوە نەچێتە دەرەوە، بۆ هەتا هەتایە لەنێوان ئەم چوار دیوارە با نەچێتە دەرەوە.»

پاش چەند ڕۆژێکی دی، دارۆغای گەڕەک خەبەری دایە ی خەسووەکەیان لە ماڵێکدا گرتووە کە شوێنی فەسادە.

باوکیان لە کاتێکدا هەوڵی دەدا کە کەسی ئەم مەوزووعە نەبیستێتەوە، کەچی ڕۆژنامەیەکیان هەواڵی گیرانی خەسووەکەی پێ گەیشتبوو و لە لاپەڕەی یەکەمی خۆیدا چاپی کردبوو. بۆ ئەوەی بتوانێ بەرگری لە ڕێز و ڕیسوا نەبوونیان بکات، نەیکرێ، دوای ئەم کارەساتە دانیشتنێکی گشتی و گەورەی بۆ خێزانەکەیان ساز دا و تیایدا گوتی:

«خوا لەناوتان ببات، کە ئاوا منتان بێشەرەف و ڕیسوا کرد. تکاتان لێ دەکەم، هەر کارێ کە دەتانەوێ بیکەن، بەڵام هەوڵ بدەن بۆ داپۆشینی شتەکە لە چوار دیواری ماڵەکەمانەوە نەچێتە دەرەوە. خەڵکی ولاتەکەمان چ ئیشیان نییە مەوزووعێکی بچووک لە مێشێکەوە دەکەن بە گامێشێک.»

دایکیان گوتی:

«بەڵام ئەم خانووە بۆ پاراستنی نهێنییەکانی خێزانێکی وەک ئێمە بچووکە، ئەگەر حەز دەکەی خەڵکی نهێنییەکانی ژیانی ئێمە نەبیستن خانوویەکی گەورەتر بگرە.»

«قایلم و ئامادەم بۆ پاراستنی شەرەف و ناموسم، خانوویەکی بەقەد باغێکتان بۆ بگرم.»

باوکیان بینایەکی چوار نهۆمی بە کرێ گرت. لەژێر زەمینەکەوە کوڕە گەورەکەیان خەریکی کڕین و فرۆشتنی «هێرۆئین» بوو، کوڕە گچکەکەشیان لە نهۆمی یەکەمدا خەریکی چاپکردنی پارەی کاغەز و دۆلار بوو، خەسووەکەشی نهۆمی دووەمی کردبووە خانەی فەساد، کچەکەشی لە نهۆمی سێیەمدا خەریکی فرۆشتنی جنسی خۆی بوو بە دەلالەکانی ئەڤین و عیشق، دواجار لە نهۆمی چوارەمیشیان ژنەکەی

خەریکی سەرپەرشتی و بەڕێوەبردنی قومارێکی گەورەی دەکرد و کردبوویە قومارخانە.

باوکیان بۆ پاراستنی شەرەفی خێزانەکەی، هەر لە هاتوچووندا بوو و لەسەر ئەو ژیانە بە شەرەفەی خۆی بەردەوام بوو.

هەر کە لە نهۆمی یەکەم شتێکی ببیستایە، بە هەشتاوی خۆی دەگەیاندێ و هاواری دەکرد:

«وریا بن، گوێیان لێ نەبێت.»

هەر کاتێکیش گوێی لە دەنگی مەکینەی چاپی پارەی کاغەز بوایە، بە خێرایی خۆی دەگەیاندە لای کوڕە گچکەکەی، کە لە نهۆمی دووەم بوو. هاواری دەکرد:

«وریابە، کەس گوێی لێ نەبێت.»

دواجار هەر کاتێک خەسووەکەی لەگەڵ کڕیارەکانی، یان کچەکەی لەگەڵ کڕیارەکانی، یان ژنەکەی لەگەڵ قوماربازەکان قرەوگاڵەیان بکەوتایە نێوانەوە، بە پەلە خۆی دەگەیاندە ئەو نهۆمەی قرەوگاڵەکەی تێدا دروست بووبوو، جا داوای لێ دەکرد کڕ و بێدەنگ بن. جا دەیگوت:

«وریا بن، کەس گوێی لێ نەبێ.»

بەڵام دوێنێشەو پۆلیس ڕژانە ئەم ناوە و دەوری ماڵەکەیان گرت و جگە لە باوکە بە شەرەفەکەیان، ئەوانی دیان هەموو گرتن.

ئەندامانی خێزانەکەی تکایان دەکرد و دەپاڕانەوە و دەیانگوت:

«بۆ هەر شوێنێک بڵێن ئامادەین، بەڵام تکاتان لێ دەکەین، کارێکی وا بکەن باوکمان نەیبیستێتەوە.»

لەو کاتەدا باوکیان لە خەو ڕاپەڕی و هاواری کرد:

«لێگەڕێن با بیبیستنەوە. حەزدەکەم بیبیستنەوە. بەیانی خانوویەکی گەورەترتان بۆ دەگرم!»

به شەرتی چەقۆ

باوکم زللەیەکی قایمی خێواندە بناگوێم و دایکیشم زللەیەکی قایمتری خێواندە بناگوێکەی دیم. جا هەردووکیان هاواریان کرد:

«دەڵێی نامەوی بخوێنم، ها؟»

مامۆستاکەشمان زللەی سێیەمی خێواندمێ و فڕێی دامە سەر پێڵاوەکەی.

باوکم گوتی:

«کوڕم، سەیری برا گەورەکەت بکە کە سێ ساڵ لە تۆ گەورەترە و دەرزەکانی خۆی نەخوێند، هەقی وایە بۆ تۆ ببێتە ئاوێنەی عیبرەت. ئەگەر بیخوێندایە ئێستا حاڵی وا نەدەبوو. فەقیرەی هەموو ڕۆژێ سبەینان سەعات چوار لە خەو هەڵدەستێ و دەچێتە مەیدان. لەبەر ئەوەش زوو دەچێ کە هەرچییەکی هەرزانی دەستکەوت یەکسەر بیکڕێ. بەڵام هیچ دڵم پێی ناسوتێ. یەکێ گوێ بە قسەی دایک و باوکی خۆی نەدا، ئەوە سزاکەیەتی.

کە لە تەمەنی تۆدا بوو زۆر زۆر ئامۆژگاریمان کرد. پێمان گوت بۆ خۆی پیاو بێ و بخوێنێ. پێمان گوت ئەگەر بخوێنێ دەتوانێ باشترین کچی وڵات بێنێ. چاکترین عاشقایەتی ئەم وڵاتە بکا. نازدارترین ئۆتومبێل بکڕێ و ببێتە خاوەنی بەرزترین خانوو، سەر بە هەموو لایەکدا بکەی پارەیەکی زۆرت دەستکەوێ، بەڵام نەچووە گوێیەوە و نەچوو. ئەویش وەک ئێستای تۆ لێمان هەڵسایەوە سەر پێیان و گوێی ناخوێنم و ناخوێنم. بەڵام لە تۆم دەوێ بۆ خۆت بخوێنی و ببیە پیاوێکی گەورە!»

بە هەر گیانکێشانێک بوو، بەردەوام بوومەوە.

باوکم پرسی:

«باشە ئینشائەلا لەمەودوا دەخوێنی؟»

وەلامم نەدایەوە.

«چی؟»

دیسان وەلامم نەدایەوە.

جارێکی دیش شەق و مست و پێلاقەم خوارد.

باوکم گوتی:

«کوڕم لە تۆم دەوێ فیکر و هۆشت بێنیتەوە کەللەت و بۆ خۆت بخوێنی.

سەیری برا گەورەکەت بکە، لە چ مەرگەساتێکدا دەژی. خۆ ڕاستە چەند ڕۆژێکە عەرەبانەیەکی کڕیوە و وەک فرۆشیارەگەڕۆکەکان دەگەڕێ، بەلام ئاخیر و ئاقیبەتی ئەم کارە چییە؟

ئەم کارانە نە خانەنشینی تیایە و نە دلنیابوون. کاکت ئەگەر ئەمڕۆ ئیش بکا زۆری دەستدەکەوێ، بەلام ئەگەر بەیانی کار نەکا هیچی دەستناکەوێ. یانی دەمەوێ بلێم هیچ شتێکی دەستناکەوێ.

تازە ناچارییە، پیاو کە پێنج بۆ شەش برادەری قرتقرتۆکی بگرن چی پێ دەکرێ. تۆ خۆت باش دەزانی کە فرۆشیارەگەڕۆکەکانی ولاتەکەمان چ نرخێکیان نییە.

باوەڕکە ئەو کاکەی تۆ کە بیری لێ دەکەیتەوە وەک دێو وایە، کاتێ ببینی پاسەوانێک وا لە جادە لە یەکێ دەگەڕێت، چ کون نامێنێ خۆی تێ کوتێ و خۆی لێ بشارێتەوە. تۆ دەبێ ببیتە پیاوێکی گەورە. پیاوێکی زۆر گەورە. تۆ دەبێ بۆینباخ ببەستی. دەبێ ئوتووی پانتۆلت

گوێ بیبڕێت! تۆ دەبێ چەند خزمەتکار و شـــۆفێر لەبەردەم دەرگای ژوورەکەت بوەستن.

هۆش و بیرت بێنەوە سەرە خۆت، دڵنیام سەردەکەویت.»

بە هەر بەدبەختی و دەردەسەرییەک بوو دیبلۆمم وەرگرت.

باوکم گوتی:

«باشە ئینشائەڵڵا لە دوای ئەمەشەوە دەخوێنی؟»

وەڵامم نەدایەوە.

«وەڵامم بدەرەوە، دەنا بە مست و پێلاقان دەکەومە گیانتەوە.»

«حەز دەکەم لەگەڵ ئەوەشـــەوە وەرەقەی دیبلۆمم وەرگرتووە، لە مەیدان شووتی بفرۆشم.»

«لێت دەدەم ها...»

«بەڵام بابە گیان، تۆ سەیری کاکم بکە.»

«ڕاستە کاکت خاوەنی کۆگایەکە، بەڵام بە چ دەردێک چووە؟

خـاوەنکۆگا نە مـانگانەی خـانەنشـــینی هەیە و نە داهـاتوویەکی ئەوتۆی هەیە پیاو بە هیچی دابنێ. ئەگەر ئەمڕۆ کاکت نەخۆش کەوێ و نەتوانێ ئیش بکـا، ئەوا مەرگی حەتمییە. بەڵام تۆ نـابێ وەک ئەو بیـت. تۆ دەبێ بۆینبـاخ ببەسـتی. پـانتۆڵەکەت ئوتوو کرابێ. لە هەمووشـــیان گرنگتر تۆ دەبێ شـــۆفێر و خزمەتکارێکی زۆر لەبەر دەرگای ژوورەکەت وەستابێ.»

«زۆر چاکە، کەواتە ئەو کاتە دەتوانم کەبابخانەیەک بکەمەوە.»

«هەرچی کەبـاب و کەبـابچی هەیە، خەریکی کـاری نـاشـــرین و بێجێن. ئازیزەکەم، چەرخی ئێمە چەرخی کەبـاب نییە، دەورورزەمەنی ئێمە دەوری وەدەست هێنانی زانیارییە.»

«زۆر چاکە، بەڵام ئێوە بفەرموون، لە پاشان لە کوێ بخوێنم؟»

«ئەی زانکۆکانیان بۆچی کردۆتەوە؟»

«باشـە، ئێسـتا مادام سـوورن لەسـەر ئەوەی بچمە زانکۆ، دەبێ بچمە بەشی پزیشکی، یان ئەندازیاری؟»

باوکم بە خۆشحاڵییەوە گوتی:

«کوڕم ئەگەر بە گوێی باوکی خۆت دەکەی ببە بە دکتۆر. چونکە ئەگەر ئاوی ڕوونیش بـدەیتە خەڵکی، بۆ خۆت نـانـت دەکەوێتە نێو ڕۆنەوە.

جا کە بووی بە دکتۆر، پارە وەک بارانی بەهار بەسـەر ماڵەکەتدا دەباری. جا ئەو کاتە کاکت بە هەردوو دەستان لەسەری خۆی دەدا و دەڵێ: «ئاخر بۆچی منیش نەمخوێند و وا بەدبەخت بووم!»».

ناوی خۆم بۆ زانکۆ نووسـی و لەگەڵ ئەوەشـەوە دڵنیا بووم کە لە بیرکاری و فیزیا و کیمیا بە چاکی وەڵامم داوەتەوە و حەتمەن یان لە کۆلێجی ئەندازیاری، یان لە کۆلێجی پزیشکی وەردەگیرێم.

لە کۆمپیتەر دەرچوو کە من تەنیا دەتوانم لە بەشـی زمان یان لە بەشی مێژوو بخوێنم.

بە نارەحەتییەوە بە باوکم گوت:

«بابە گیان، ڕەحمەت لە مردوو وازبێنە، با ببینە شووتی فرۆش.»

«کوڕە شـیرینەکەم، هەڵە مەکە. شـانس یەکجار ڕوو لە مرۆڤ دەکا، زمان و مێژووش دوو بەشـی خراپ نین. زمان دەزانی زمانە، مێژوو دەزانی مێژووە.»

«باوکە گیان، ئێستا مادام حەزناکەی کوڕەکەت ببێتە شووتیفرۆش، ئەوا ڕێگام بدە با کەبابخانەیەک بکەمەوە.»

«نامەوی چیدی گوێم لەم قســـە هیچانە بێ، ئەگەر جارێکی دی گوێم لەم قسانە بێ، نەک هەر خۆم بە دایکیشت دەڵێم دارکاریت بکا.»

ناچار لە کۆلێج ناوی خۆمم نووســـی و دەســـتم بە خوێندن کرد. هەموو ڕۆژێ باوکم ســـتایشـــی ســـەرکەوتنەکانی منی دەکرد و بە شێوەیەک دەیگوت:

«باش ســـەیری ژیانی کاکت بکە. تەماشـــاکە بە چ دەردەســـەرییەک نان پەیدا دەکا. ئەمڕۆ لەبەر دەرەنگ گەیشـــتنی خەیار لە نیوەشـــەوەوە هەڵدەستێتەوە، بەیانی بە هۆی زوو گەیشتنی تەماتە و ڕۆژێکی دی بە هۆی دەرەنگ گەیشتنی باینجان خەوی لێ حەرام دەبێ. تازە بیستوومە وا لەنێو خەڵکی ســـەری دەرهێناوە و دەســـتی کردووە بە کڕین و فرۆشتنی خەیار.

هەر کە دەچمە لای، یان باســـی دەرەنگ گەیشـــتنی لۆرییەکان دەکا، یان باســـی خراپییان دەکا. بەڵام تۆ نابێ وەک ئەو بیبیت، چونکە کارەکەی ئەو نە مانگانەی خانەنشینی هەیە و نە ئەو داهاتووەی هەیە کە بیری لێ دەکەیتەوە. تۆ دەبێ بۆینباخ ببەســـتی و ئوتووی پانتۆڵت وەک شمشێر وابێ و باقوبریقی لە چاوان بدا.

دەبێ خزمەتکارەکانت لە بەردەمتا دەســـتەوئەژنۆ بوەســـتن، بەبێ چەند و چۆنی فەرمانەکانت بەجێ بگەیێنن. ئای کە تۆ چەندە کوڕێکی چاک و بەوەفایت. زۆر حەزم دەکرد کە ئەو ڕۆژەی کە کۆلێجم تەواو کرد، ئێوەش لەوێ بوونایە و بە چاوی خۆتان بتان دیتبایە کە باوکم بە چ شـــێوەیەک پێشـــوازی لێ کردم، کە هیچ پاشـــایەک دەرهەق پاشـــایەکی دی نەیکردووە. جا ئەو پێشـــوازییەش بەبێ مۆسیقا و ئەم جۆرە شـــتانە نەبوو. باوکم گوتی 'پیرۆزبایت لێ دەکەم، ئێســـتا تێگەیشتی کە قســـەکانی من هەمووی ڕاست بوون؟ من هەقم بەسەر تۆوە هەیە.' گوتم: «چ هەقێک باوکە گیان؟» گوتی 'هەقی ئەوەی کە تۆم کردە پیاو.'»

«بابە گیان، جا ئێستا ڕێگا دەدەی شووتی بفرۆشم؟»

«وا دیارە کە قسەکانی سەردەمی منداڵیت هێشتا لە بیر نەچووە؟»

«تۆ سەیری کاکت بکە، ڕاستە ئەو لەگەڵ کچێکی دەوڵەمەند زەماوەندی کردووە، بەڵام ئاخیر و ئاقیبەتی ئەم کارە چییە؟

تۆ سەیری پێنج دانە دوکانەکەی مەکە، چونکە ئەو بێجگە لە خەیار، کولەکە، باینجان و تەماتە زیاتر هیچ شتێکی دی بە خەیاڵدا نایێت. لە هەمووشیان گرنگتر ئیشەکەی ئەو نە مانگانەی خانەنشینی هەیە و نە دڵنیا بوون. ئەمڕۆ کە نەخۆش بکەوێ بەیانی ژیان و سامانەکەی لە کیس دەچێ. ئوتووی پانتۆڵ و بۆینباخ ئەمانەش هەر هیچ...»

ڕۆژان، هەفتە، هەتا چەند مانگێک تێپەڕی. پارەمان لە باوکمان وەردەگرت. جار جاریش دەچوومە موغازەکەی کاکم و هەرچەندە ئەو لە ئایندەدا لە مانگانەی خانەنشینی بێبەش بوو، بەڵام داوام لێ دەکرد جل و پێڵاو و گۆرەویم بۆ بکڕێ.

کاکیشم دەستی ڕەت نەدەکردەوە و هەرچییەکم بویستایە، یەکسەر بۆی ئامادە دەکردم.

پێنج ساڵ وا بەسەر چوو. تا ڕۆژێکیان ڕێگایان پێ دام کە لە قوتابخانەیەکی ناوەندی بە سیفەتی مامۆستای جوگرافیا و مێژوو دابمەزرێم.

کە باوکمم بینی گوتی:

«زۆر چاک بوو. ئەم کارە هەم مانگانەی خانەنشینی هەیە و هەم ئایندەیەکی ڕووناکیشی هەیە. خوا نەخواستە ئەگەر چەند ڕۆژێکیش نەخۆش بکەوی، دەتوانی بە هۆی مانگانەکەتەوە بە هەر جۆرێک کە خۆت دڵت دەخوازێ، لە ماڵی خۆت بحەسێیتەوە. هەڵبەتە خۆت باش

دەزانی کە فەڕاشــەکانی قوتابخانەش هەموو کات لەبەر دەستتدا دەبن!»

«بەڵام باوکە گیان، مانگانەکەی...»

«بۆ مانگانەکەش ئێســتا لە پێنج ســەد لیرە زیاتر نییە، هەر بە حسێب نانی. هیچ دوور مەبینە بەیانی بە جێبەجێکردنی پلەی دووەمی یاسایی نوێی کرێکاران، مانگانەکەت چوارپێنج ئەوەندە زیاد بکا»

«بەڵام ئەدی ئەو کیژەی دەیەوێ ببێتە هاوسەری من.»

«گیانەکەم، نارەحەت مەبە، ئەوەش دەبێ.»

بۆ خوازبێنی، چەنـد کچێکمـان نـارد. بـاوکی کچی یەکەمیـان گوتبووی:

«من لە دانی کچەکەم چ قسەم نییە، بەڵام لەوە دەترسم خواردن و خۆراکی بـاشــی نەدەنێ، چونکە کچەکەم زۆر حەز لە خواردن و خۆراک دەکا.»

دووەمیشیان گوتبووی:

«کچەکەم لەوانە نییە کە مانگێک بتوانی چاوەڕوانی شتێ بکا.»

سێیەمیان گوتبووی:

«دەبێ پێنج ســەد لیرە تەنیا بۆ خەرجی ســووراو و ســپیاوی کچەکەم بێ.»

بە باوکمم گوت:

«ئەی کوا ئەو مژدانەی کە تۆ بە منت دەدان!»

«گیـانەکەم، نـارەحەت مەبە. لەجیـاتی هەموو ئەمـانە، کـارەکەت مانگانەی خانەنشینی و داهاتووێکی هەیە.»

«بەلام بابە گیان، ئێمە وا دەمرین.»

«ئەزیزم، بۆینباخ و ئوتووی پانتۆڵەکەت لە بیر نەچێ.»

«بەلام کاکم؟»

«تۆ چاو لە کاکت مەکە، ئەو بێجگە لە ئۆتۆمبێل، خانوو، موغازە، خزمەتکار و چێشتلێنەر زیاتر، یەک شتی دی چییە نییەتی.»

«ئەو شتەی دی چییە؟»

«لە بری هەموو ئەمانە، مانگانەی خانەنشینی نییە.»

بۆ بەیانی چوومە لای براکەم و بە یارمەتی ئەو دوو لۆری شووتی چاکمان لەبەردەم یەکێ لە موغـازەکـانی دانـا. لەجیاتی بۆینباخ، بەروانکەکەم لە مل کرد و دەستم کرد بە هاوار کردن:

«شـووتی بە شـەرتی سـووری. کاکە بە شـەرتی چەقۆی دەدەم. گەیشتووەکان هی خۆتان و نەگەیشتووەکان ماڵی ئێمەیە...»

سوپاس بۆ خوا لەو ڕۆژە بەدواوە، باری ژیانم ڕۆژبەڕۆژ چاکترە.

ئێســـتا هەرچەندە بۆینباخ نابەســـتم، دوو دانە موغازەم هەیە. هەرچەندە پانتۆڵی ئوتووکراوم نییە، بەرانبەر بەوە پارەیەکی زۆرم لە بانق هەیە. دواجار لەگەڵ ئەوەی خزمەتکار و شـۆفێرم نییە، چوار بۆ پێنج دوکانی بە کرێم هەیە. بژی ئەو شووتی گیانەی کە من بە شەرتی چەقۆ بە خەلکی خوای دەدەم!

دەرکەوت کابرا دەمناسێت

دابەزین لە سەیارەکە... ملی ڕێی لای مەتینی هاوڕێم گرت... هەوا لە گەرما بۆقی کردبوو... مینایش زۆر شـــلۆق بوو... خۆمان خزاندە گۆشـــەیەکەوە، پشـــتمان بە پشـــتی بێشـــەیەکەوە نابوو، هەر دەتگوت بێشەی ئاژەڵە دڕندەکانە بە ئومێدەی بتوانین سواری کەشتی بین..

یەکێک لە دواوە پاڵێکی پێوە نام.. لەنێوان من و مەتینیشدا ڕاوەستا. دواتر یەکێکی دیکە هات و پاڵی بە کابراوە نا و کەوتە نێوانمان... دوو کەس کەوتنە نێوان من و هـاوڕێکەم... تـا ژمـارەکە زۆرتر دەبوو، مەودای ئێمەیش دەکشا..

بە هاوڕێکەمم گوت:

لەناو کەشتییەکەدا یەکدی دەبینینەوە...

هاوڕێکەم لە دوورەوە هاواری کرد:

- تۆ نەخۆشـــی.. بۆ بەپێوە ڕاوەســتاوی؟ شـــوێنێک بدۆزەوە و دانیشە.

بەردەوام پاڵیان پێوە دەنام. چیدی مەتینم لەبەرچاوان ون بوو. مەتینی هاوڕێم قیراندی:

دەستێکی بینی، لەناو خەڵکەکەوە هەڵبڕابوو:

- لەناو کەشتییەکەدا یەکتری دەبینینەوە...

دەرگاکە کرایەوە، لە پشـتەوە پاڵێکیان بەرەو لای کەشـتییەکە پێوە نام کە هێزەکەی یەکســان بوو بە هێزی هەزار ئەسـپ. لە ســالۆنێکی گەورەی پلە یەکدا خۆم بینییەوە. خێرا لەســــەر کورســـییەکی بەتاڵ دانیشـــتم. چەند چرکەیەکی نەبرد شـــوێنەکە پتر لە هەزار کەسی تێ خزا.

لەو دەوروبەرە مەتینی برادەرم نابینمەوە؛ زۆر نائارام بووم. هەستم بە سەرەگێژەیەک دەکرد... دنیام لەبەرچاو دەسوڕایەوە.
دوو کەسم لە پەنا دانیشتبوون، یەکیان سەرتاس بوو، چاویلکەیەکی لە چاو کردبوو، لە تەمەندا نزیکی خۆم بوو؛ بەلام ئەوی دیکەیان دەگەیشتە سی.. سی و دوو ساڵێک.. دەنگێکی گری پێوە بوو، کە دەدوا، بم.. بم ..بم لە زاری دەردەچوو. هێندە کەتە بوو، کابرای سەرتاس یەکێک لە ڕۆژنامەکانی ئێمەی بە دەستەوە بوو، واتە ئەو ڕۆژنامەیەی کە خۆم کارم لێ دەکرد. ڕێک خستیە سەر ئەو گۆشەیەی کە من کاری تێدا دەکەم... بە کابرای دەنگ گڕی وت:
مامە... ئەم کابرایە چی نوسیوە؟
بە هەندێک شت دلخۆش و بە هەندێکیش دلتەنگ بووم... ڕووم وەرچەرخاندە لای ڕوبارەکە تا نەناسرێمەوە.. لەوانەیشە درکیان کردبم!
شان و مل پانەکە وتی:
- ئەوە نوسەرەکە...نوسەری خوێری.
ئەگەر ئێوە لە شوێنێکی ئاوەهادا لە جێگەی من بان، چیتان دەکرد؟ سوکایەتییکەکەم قەبوڵ کرد وەک ئەوەی هەر نەمبیستبێت. خۆم لێ کردن بە کەرەی شەربەت. بە درێژایی ئەو ڕێگایە هەر بە تەوسەوە قسەیان دەکرد.. ئەو ملپانە ورگنە دەنگ دەمپەرە وتی:
- بەڵێ ئەوە نوسەرەکە... نوسینی قەشەنگی هەن... بەلام فایدەی چییە کە کابرایەکی لاتە و دوو فلس ناژێ.
دەبوو یان بینەقاقایان بگرم و یەکەم دەردوو ڕەوانەی دۆزەخیان بکەم، یاخوود سەر شۆڕ کەم و، ئەو ناوە جێبێلم... بەلام بزووتن ئەستەم بوو، یەک تێرژانێک بوو کەس بەکەسەوە نەبوو... بەدزییەوە بە خۆمم گوت:
بەو پێیەی ئەوان نامناسن.... با بۆ خۆیان هەر لەبارەمەوە بڵێن. پێویستە مرۆڤ تەماشای مەبەستی قسەکەر بکات... چەندجار خۆیشم

ئەو شـــتەم لێ قەوماوە... لەبارەی خەڵکی دیکەوە دواوم... ئیدی خۆم لێ کردنە کەڕ..

سەرتاس دەیگوت:

- دەیناسیت؟

دەنگ دەمپەر وتی:

- چۆن نایناسم؟ بێگومان دەیناسم...

بەوردی سرنجی دەموچاویم دا.. خۆ ئەوە لە کۆنە ناسراو دەچێت.. بەڵام تەمەنی منداڵ دیارە...

- ئەیناسم... بەخودا ئەیناسم...

ئەو سەرتاسە وتی:

- بەڵێ... هەر کاتێ شتەکانیم دەخوێندەوە، هەستم دەکرد ئەوە ناسراوە... ئەڵلا ئەڵلا...

لەوانەیە هەر بەڕاسـتی بمناسـن و ئەوانیش خۆیان لە گێلی دابێت کە ئاوا قســـە ئەکەن...ئەوەیش مـانـاکەی ئەوەیە: ســەرەنجام پۆلیسخانەیە.

شان و مل پان وتی:

- لە ڕووی نوسـینەوە، جوان ئەنوسـێت... کەس نکوڵی لەوە ناکات... بەڵام کێ کردی بە پیاو؟

- ئای چاوەکەم تۆیش..

- ئەوە خراپترین شت بوو لەژیانمدا کردبێتم... باوکی ماسیگر بوو، کاتێ منداڵ بوو، لە ئاواییەکەی ئێمە بوون.

- کەچەڵە وتی:

- خەڵکی شاری قۆنیا نییە؟

- بەڵێ.. باوکی ماســیگر بوو... بەو پێیەی ڕووبار لە شـاری قۆنیادا نەبوو، باوکی کاری ماسی وشککراوەی دەکرد...

هەموو ئەوانەی لە چواردەوری ئەو دوانەدا بوون، بە وردییەوە گوێیـان بۆ گرتبوون.. منیش لەملاوە ئارەقە بە ناوچـاومـدا دەهاتە

خواردی... ئای ئەگەر مەتینی برادەرم بهاتایە و لەگەڵی بچوومایەتە شوێنێکی دیکەوە...

- پۆلی یەکمان پێکەوە خوێند.. پێمان دەگوت (بای بریک).

کابرا قسەی دەکرد و جوان دانی بە وشەکاندا دەنا...بەڵام من... تەنها یەکجاریش ڕێم نەکەوتبوویە شاری قۆنیا... کەچەڵەکە وتی:

- ئەوە ناوی ڕاستەقینەی خۆی نییە...

ئەوی دیکەیان بەبێ شەرم وتی:

- ناوی دورموش بوو، بچوکی چواردە برا بوو.

ئەو برادەرە لە مێشکی خۆیەوە چیرۆکی بەرهەم دەهێنا...

- ئەو کاتەی گشتیان مردن.. ناویان لێنا دورموش.. بۆ ئەوەی بە سەقامگیری بمێنێتەوە؛ ئەو کاتەی لە خوێندنگە بوو، هەمیشە کوتەک و لێدانی بەدەست منداڵەکانی دیکەوە دەخوارد، تەنها من لەسەرم دەکردەوە...

- ئەو جارەیان، هەرگیز بیرم ناچێت، لە تاقیکردنەوەدا یارمەتییەکی دام... لەوساوە من قەرزاری ئەوم...

- بەهۆی تاوانێکەوە لە قوتابخانە وەدەریان نا... کاتێکی زۆر تێپەری و ڕۆژێکیان لە کوێرە کۆڵانێکی بای ئۆغلوی ئەستەنبول پێیدا هەڵتەقیم... دیتم هاوار دەکات: حوت... حوت... خەریکی فرۆشتنی گۆشتی حوت بوو. لێم پرسی ئەوە چ بارودۆخێکە تێی کەوتوویت؟ وتی: ئای براکەم... هەر مەپرسە.. هەڵمگرت و بردمە گەرماو.. جوان خوساندم... نەگبەتە دەتگوت پەتاتەی قوڕاوییە، هەرچییەکم دەکرد لەناو هەڵنەدەکێشرا... زەوی ئەو حەمامە گەورەیەی لە چلک ڕەش کرد... هەندێک جلی خۆیشم دایە. جلەکانی خۆی بەتەنها کەلکی سوتانیان پێوە مابوو...سەد لیرەیشم بە دەستی خستە گیرفانییەوە. ئینجا پێم وت:

- هەرکات پێویستت بە شتێک بوو بگەڕێوە لام. زەمانم مار بیگەستایە و ئەو قسەیەم نەکردبا... وەک دەڵێن: بنیادەم زمانی

بوەستێت، سەریشی سلامەتە.. هەموو سبەینانێک وەک چەتە دەیدا بەسەرمدا.. پارەی لێ داوا دەکردم...

- ئامادەبووان پتر دەحەپەسان.. تا خەڵکەکە زیاتریان سەرنج دەدا، تونی دەمی گەرمتر دەبوو، دەماری لاملی مۆرتر دەبوویەوە و بڵندتر قسەی دەکرد. کەچەی قەپلاخ[2] بەسەر لێی پرسی:

- ئی باشە پارەی بۆ چی دەویست؟

- مەگەر قوماڕباز تێرخواردنی بۆ هەیە؟

- ئی ئی... کەواتە خەریکی قوماریش دەبوو؟

- ئۆوووو... جارێکیان سێ شەوانەڕۆژ لەسەر مێزەکە نەبزوا.. جارێکیان کراسەکەی بەری باوکی دۆڕاند.. باوکیشی لەماڵی وەدەرنا.. دەم لە پووش خل خل هاتەوە بۆلای من.. دەلالایەوە: "ئەممان کاکەگیان... دەستم بە بەرپشتوێنت..." منیش دوو مشتم حەواڵە کرد و دەمیم سوێر کرد.. نەیشمهێشت یەک دەقە لە ماڵەکەمدا سەقامگیر بێت...

- ئەی ئەو دەستانەت دەخۆم.. بەساقەی دەستت بم.. بە کام دەستت لێتدا بێنە با ماچیکەم؟

هەر لە پەسا ژمارەی گوێگران زیادی دەکرد... خۆیان دەسوی لە یەکدی تا کەمێک لە قسەکەر نزیک ببنەوە و گوێیان لێی بێت.. گشت گیانیان کردبوو بە گوێ، هەیانبوو ئەیویست خێمە لەناو دەمی کابرادا هەڵبدات هێندە بەتاسەوە گوێیان دەگرت.

- ئی ئی ئەی دواتر؟

- ئی چیدی نەمهێشت پێ بخاتەوە ئەودیوی دەرگاکەمان.

کابرایەکی تێکسمراو لەناو ئامادەبوواندا فلتەفلتێکی کرد و وتی:

---

[2] - قەپلاخ: کلاوی پێستین.

- ڕاست دەکات... منیش شێوەی دەکەم... ناسیمەوە... هەر ئەوە بوو کە جارێکیان شــەرواڵەکەی دڕاند..تەنانەت جارێکیان لەلای ئێمە گەیاندیانە حاڵی مردن هێندەیان کوتا.

- بۆچییان کوتا؟

- وەڵا وتیان دەستی بۆ ژنێک بردووە... شتێک لەو بابەتە...

ڕەشتاڵەیەک لەناو ئامادەبوانەوە کە دیار بوو لە زووەوە قسەکەی دەجوینەوە.. وتی:

- ئەو کابرایە تا فەلاقە نەخوات، شــەوان خەوی لێ ناکەوێت... من کە زیانم بۆ مێروولەیەکیش نییە، تا ئێســتا ســێجار میرازم گرتووە[2]... کاکە ئەمە توشــی دەردی هەڵزنان بووە... شــەوانە بە عەموود و درەخت و شــتدا هەڵدەزنێت و تەماشــای ماڵی ئەو خەڵکە ئەکا.. خوایە پەنام هەر پەنای تۆیە... بەڕاســتی نەخۆشــییەکی عەییە (بەتەوسەوە).

مانگەشــەوێک...خەریکبووم لە ژووری نوســتنەکە خۆم دەگۆڕی، تەماشــای پەنجەرەم کرد، چیم بینی؟ کابرایەکم بینی بەســەر دار هەنجیرەکەوە... هەڕام کرد بۆلای پەنجەرەکە و گرتم و بــاشم تێسرەواند.. بە باشترین شێوە سزای خۆی وەرگرت. لەبەردەممدا کڕنۆشــی بردبوو دەیگوت: (تۆبە ....م خوارد براکەم)، منیش بەرەڵام کرد، کەچی بۆ شەوی داهاتوو سەیرەکەم هاتووەتەوە.

یەکێک لە ئامادەبووان پرسی:

---

[2] - میرازگرتن: جۆرێکە لە لێدان و فەلاقە... بەخوا ئەوەندە فلتەفلت بکەیت دیم و میرازێکی دیکەت دەگرم.

- ئایا تەنها بوویت لە ژووری نوستنەکەدا؟

کابرا پاش کەمێک لە تێڕامان:

- ب..بەڵێ هەر خۆم تەنهـا بووم... ژنەکەم و منـداڵەکـان چووبوون بۆ ماڵی باوکی لە (قالئنجیا). پڕ بە دڵ حەزم دەکرد مستێ بماڵم بە لاچاویدا، بەلام مەسەلە تەنها لەوێدا کۆتای نەدەهات.. دەبوایە بحەنگم تا من بمرم یاخوود ئەوان.. ئەگەر لە ژیانیاندا یەکجاریان دیتبام، هەقی خۆیـان بوو، منیش متەقم نەدەکرد، بەلام ئەم گشـت هەتەران پەتەران و دەمەڵبەستانە ناکرێ بنیام لێیان بێدەنگ بێت.

گەنجێک وتی:

- بەلام نوسینەکانی زۆر سەرسوڕهێنەرن..

دراوسێکەی وتی:

- جا کوڕم بەکەڵکی دوو فلس نایەت.. ئەگەر نوسـەر ڕەوشتی نەبێت چ سوود؟! پێویستە نوسەر لە هەمووان ئاکاربەرزتر بێت.

پیرێکی کەنەفتی سیس، بەحاڵ لەسەر لا دەردەکەوت وتی:

- زۆر بەداخەوە...ئەوە من بووم ئەوم کردە ڕۆژنـامەوان و بەسـەر هەمواندا بلندم کرد.. من یەکەم کەس بووم فێرە قەڵەمگرتنم کرد.

- کەواتە تۆ دەیناسیت؟

- بێگومان... ئەی لە بەیانییەوە قسـە بۆ دیوار ئەکەم ئەڵێم من فێرە نوسـینم کرد.. ئەو دەمەی لە شـاری بلاجیک نوسـینگەی ڕۆژنامەوانیم هەبوو، جاحێڵێکی تازە سـمێڵ بۆزکردوو هاتە لام و وتی: (خاڵۆ گیان دەمەوێت کار بکەم!). تفم لە شـەیتان کرد و وتم وەرە... شـەرت بێت بتکەمە ڕۆژنامەوانێکی بەتوانا تا لەوێوە تۆنی خۆت پەیدا بکەیت... شەڵلا ئەستۆم ورد بووبا و ئەو کارەم نەکربا.

- ئێستا تێگەیشتم.. کەواتە لە هەوەڵدا لای تۆ لە بلاجیک کاری کردووە ئەوجا هاتوتە لای ئێمە.

هێزی بیســـتنی لەوە زیاترم تێدا نەمابوو.. تاکە چارەســـەریش ئەوەبوو هەڵێم.. وام بە چاک زانی لێیان گەڕێم بە دڵی خۆیان بفلتێنن..

بیرم دەهاتەوە کە چەند جارێک بەلای بلاجیکدا بە شـــەمەنەفەر تێپەڕیبووم، بەلام ئەی ڕۆژنامەی چی و تەڕەماشی چی؟! هەستامەوە سەر پێ، یەکسەر یەکێکیان لە شـوێنەکەمدا ڕۆنیشت. دەمویست هەنگاو هەڵێنم، بەلام نەمدەتوانی تـاقە هەنگاوێکیش هەڵێنم.. من نەخۆش بووم... هێزم لەبەر بڕابوو.. ئەو قەڵەباڵغییە زۆرەیش بواری تنگخوراندێکی بۆ کەس نەهێشـتبوویەوە.. لەناو ئەو چەقە و هەرایەدا چیم کردبا؟ هەر لەوێ وەک دار سەوز بووم.

ئەوەی کە وتمان دەنگی زۆر بەرزبوو چەشنی دەمپەر، خەریکبوو ترش و خوێی بە قسانەوە دەکرد بۆ حەشاماتەکە و دەیوت:
ئەگەر ئەزانن جارێکیان لە قەحـــ..خانەیەکدا چۆن دەستگیر کراوە و دواتر بە بێ دەرپێ لەدەســـتی پۆلیس هەڵاتووە و بەو ناوبازارەدا تێی قوچاندووە.. یەکێکی دیکەیش باســـی ئەو کتێبە بێرەوشـــتیانەی دەکردم کە بەدزییەوە چاپیان دەکەم.

لەم ڕێگەیەیشەوە ئاکاری گەنجان شەڕ دەکەم.. دەیگوت چەندینجار ڕووبەڕوو قســـەم لەگەڵی کردووە و ئامۆژگاریم کردووە کە کابرا بۆ ئەم کارانە دەکەیت؟ بەلام چ ســـوودا دیوار گوێی هەیە ئەو نییەتی. ئیدی دوای ئەوە قســـەم لەگەڵی نەکردووەتەوە و لە هاوڕێیەتیم دەرم کردووە. وتیشـــی جارێکیان دەوڵەت پارەی پێداوم کە بچم و دژی ئۆپۆزسیۆن شت بنووسم.

تۆ بڵێیت ئەو قسانەیان ڕاست بن؟

کێ ناڵێ من کەسێکی فرەئامادە نیم؟ لە یەک کاتدا لە چەندین شوێن بتوانم هەبم و خۆم ئاگاداری خۆم نەبوو بێتم.. خۆیشم لە سەرکێشیەکانی خۆم، سەرم ماسا بوو. هەرچی چروکی و پیسی ئەم دنیایەیە، سڕییان بە عەباکەی مندا.. ئەم خەڵکەی بە حەیاتم یەکجاریش نەمبینیبوون و ئەوانیش تەنها لەڕێگەی پەرتووکەکانمەوە منیان دیتبوو، گشتیان کاتی خۆی ئامۆژگارییان کردبووم و منیش چونکە بەگوێی ئەوانم نەکردبوو، غەزەبی ئاسمانم بەسەردا باریبوو.. لەوانەیە باسی یەکێکی دیکە بکەن... بەخوا ئەو کەسە من نیم.. بە قورئان.

بۆیە پرسیم لەو کابرایەی باسی ئامۆژگاری و شتەکانی دەکرد:

ئەوە باسی کێ دەکەن بێزەحمەت؟

- ئاماژەیەکی بۆ گۆشەی ڕۆژنامەکە کرد و ناومی بەتەواوی هێنا.

- ئەوەتا.. تۆیش ئەیناسیت؟

- وتم دەیناسم..

- تەماشاکەن.. تەماشا... ئەم برادەرەیش دەیناسێت.. ئەم بەڕێزەیش دەیناسێت..

هەمووان بەلای مندا سەریان چەرخاند:

- ئێ پێمان بڵێ سەگبابێکی چۆنە؟

- وەڵا کابرایەکی باش نییە.

ویستم لەوێ دوورکەومەوە، ڕێک لەو دەمەدا مەتینی برادەرم بانگی کردم...

- بەڕێز........ بەڕێز.......... بێگومان ناوی بردم..

- ئەگەر دەمگوت ئەفەندم... ئەوا یەکسەرە گشتیان دەیانناسیم... هەموو ئەوانەیشی دەمیان پێدا سریبووم تەریق دەبوونەوە، بۆیە خۆم کردەوە بە کەڕەی شـــەربەت... بڕیارمدا لەجێی خۆم نەبزووم و ئەو بارانی تانەوتەشـــەرە هەر بەردەوام بەســـەرمدا ببارێت. بۆیە مەتەقم لەخۆم بڕیبوو.

مەتینی هاوەڵم هەر لە پەسا بانگی دەکرد:

- بەڕێز..... بەڕێز.........

هیچ ئاوڕم لێ نەدەدەیاوە.. لەخودام داوابوو کەشتییەکە خێرا بگاتە (قازی کۆی) تـا ڕزگـارم بێـت لەم قوڕەی بۆم گیراوەتەوە و ئینجا بەدرێژیش بۆ مەتینم بگێڕایەتەوە...بەڵام مەتین ئەوەنـدەی بـانـگ کردبوم و وەڵامـم نەدابوویەوە، تینـی بۆ هـاتبوو، دڕی دا بە ئامادەبووەکان و خۆی لێ نزیک کردمەوە:

- ئەوە کابرا بۆ وەڵامم نادەیتەوە؟ دوو ســـەعاتە قوڕگم دڕا هێندەم بانگ کردیت؟

- چیتان دەوێت بەڕێزەکەم؟

- تخوا گێلەگێل...

- فەرموو بەڕێزەکەم... شـــێوەتان ئەکەم... دەبێت لە شـــوێنێک ئێوەم بینیبێت؟

- کوڕە تۆزێک لەمەوبەر پێکەوە سواری کەشتییەکە نەبووین؟

هەموو ئەوانەی بارانی ڕەحمەتیان بەســـەرمدا باراندبوو، واقیان وڕمابوو، تەماشایان دەکردین

- لاژە لاژ...

- هاوڕێکەم ئێمە لە ســـینەما پێکەوە نەهاتینە دەرێ و نەخۆش کەوتیت و یارمەتیم دایت بۆ ئەوەی سواری سەیارەکە بێت؟

- تۆ هەڵە تێگەیشتوویت چاوەکەم.

- بەو خوایە شـــێت ئەبم... تۆ فلانەکەس نیت کە لە ڕۆژنامەی فلانیدا کار دەکەیت و ناوت ....یە؟

- نەخێر...

- هێی....

- تکات لێدەکەم کاک ....!

ڕوانیمە ئەو زرت و زەلامانەی کە لەبارەمەوە قســـەی خراپ نەما نەیکەن و پرسیم:

- بێزەحمەت خۆشەویستان... کەس لە ئێوە من دەناسێت؟ ئایا من ئەو کەسەم کە لەبارەیەوە دەدوان؟

ئەو جوانخاسە ناوچاو تاڵەیان وتی:

- ئەستەغفیروڵڵا.. تۆی چی.

دەنگ دەمپەر وتی:

- چ پەیوەنـدییەکی بە تۆوە هەیە؟ ئەو کـابرایەکی چەقی بێگۆشتی درێژە...

نەخێر تەنانەت هیچتان لەیەک ناکات..

- بینیت؟ هەڵە بوویت کاکی خۆم...

ناوچەوانی مەتینی برادەرم شـــین و مۆر هەڵگەڕا و تفێکی کردە بەرپێم و ئەوێی بەجێهێشت.

پاپۆرەکە نزیکی شـــوێنی مەبەســـت بوویەوە.. هێشـــتایش دەنگ دەمپەر خەریکە باسی من بۆ ناخودا دەکات.[٤]

لەو ڕۆژە بەدواوە مەتین برادەرایەتی لێ هەڵپەساردووم و بە هیچ شێوەیەک نەمتوانیوە تێی بگەیەنم کە ئەو ڕۆژە چی قەومابوو.

---

٤ - ناخودا: لێخوڕی کەشتی. شوفێری کەشتی.

پاڵەوانی ئازادی

برای بەڕێزم... سەید نورەددین ئەفەندی

نامەکەتانم پێ گەیشـــت... ئای چەندە دڵخۆشـــی کردم... پتریش دڵخۆش بووم کاتێک یادی نـامەکـانی دیکەت خســـتمەوە کە بۆت ناردبووم... نازانم ڕادەی دڵخۆشیمت بەچی بۆ بپێوم.

برام... نورەددین ئەفەندی... ئێوە لە نامەکەتاندا نوسیوتانە و دەڵێن: کاری قاوەخانە... دەرگاوان... و خزمەتکاری ئەگەر هەیە؟!.

ئەوەم پێ دەڵێیت و دەپرسیت:

برای شـــیرینم... نورەددین ئەفەندی... ســـەرباری ئەوەی کاری قاوەچێتی و دەرگاوانی و خزمەتکاریی ئەســـتەمە پەیدابوونی، بەڵام ئێستا پێویستییەکی زۆر کەوتووەتە کاری ڕۆژنامەوانی و نوسین لە گۆڤارەکاندا. بۆیە لێرەوە پێت ڕادەگەیەنم کارێکی شـیاوت بۆ وەچنگ دەخەم. ئەگەریش پرســـیتان لە هۆکارەکەی؟ ئەوە من خۆم بۆ خۆم، ڕۆژگارێکی ناخۆشـــم لەوێ بەڕێ کرد... نەیشـــمتوانی کارێکی شـیاو بدۆزمەوە تا ســالی پار... خۆیشـت دەزانیت خوێندنم لە پۆلی سێ دا واز لێهێنا. ئاواییەکەیشـــم بەجێ هێشـــت پاش ئەوەی حەمزە ئاغا کچەکەی خۆی نەدامێ، بەناز گیان.

بۆ ئەوەیشـــی وەفاداربم بەرانبەر نیشـــتمان، چووم و خزمەتی ســـەربازیم تەواو کرد... بە ئەمانەت و ئیخلاســـەوە...چەندین کاری جوانم ئەنجام دا... بەو بۆنەیەوە پلەم بۆ عەریف بەرز کرایەوە... بەڵام دواتر مافیان خواردم و نەیانکردمە چاویش (نەقیب).. هەر لەوســـاوە ئەو داخە بەری بینـی گرتووم. هەر لەو ڕۆژەیشـــەوە خوێنـی ئۆپۆزســـیۆن لە دەمـارەکـانمـدا دێت و دەچێت، بەڵام بە داخێکی

سـەختەوە، لەو کـاتەوە تـا ئێسـتـا، نەمتوانیوە ئەو هەستی ئۆپۆزسیۆنبوونە بۆ کەس باس بکەم و داخی دڵم هەڵڕێژم.

برای شـیرینم... نورەددین ئەفەندی: ئەو کاتەی کە لە سـەربازی بوومەوە و هـاتمە ئێرە، مـاوەیەکم لەگەڵ لاوانی ئێرە بەسـەر برد. کابرایەک پێی دەگوترا (عەبدوڵلا تەباخ).. ماوەیەک لای ئەو کارم کرد. کاتی قاپ و قاچاخ شوشتن، هەندێکم لەدەست بەر بوویەوە و ورد و خاش بوون. عەبدوڵلا تەباخ داوای پارەی قـاپە شـکـاوەکانی لێ کردمەوە، ناچار ماوەیەک بەبێ پارە کارم بۆ کرد تا پارەکەم بژارد. پاش بژاردن، پێم گوت چیدی لای تۆ کار ناکەم. لێمدا و ڕۆیشتم.

پاشـتر چوومە یەکێک لە قاوەخانەکان. مەبەسـتم بوو دوو قروش خڕ کەمەوە و پیشـەی دەرگاوانی لە یەکێک بکرمەوە. بەڵام داوای نرخێکی خەیاڵییان کرد. ئیدی بۆم دەرکەوت ئەگەر سـەد سـاڵ قاوەچێتی بکەم ناتوانم ئەوە بەدەست بێنم کە دەمەوێت.

ئینجا دواتر... برای شـیرینم، نورەدین گیان... برادەرێک پێی وتم: ئەوە ئەنجومەنێک هەیە، پێویسـتیان بە کەسـێکە، ئەگەر پێت خۆشە، دەتبەم بۆ لایـان. لەبەر ئەوەی من لەژیـانمـدا ئەنجومەنم نەدیتبوو، حەزی فزولی ڕاپێچی کردم و چووم....پاش قسـەوباس، لەسـەر چل لیرە بۆ هەفتەیەک ڕێککەوتین... دەبوایە کـاغەزەکـان بگوازینەوە بۆ چـاپخـانە... ئەو زەوی دیوارانەیش پـاقژ بکرێنەوە... ئیدی بەرید و شتێکیش ئەگەر هەبووبا، دەبوایە بیبەم.

کارەکەم زۆر لەبەردڵان بوو، ئەو موچەیەی وەرم دەگرت، بەسم نەبوو، بۆیە پێویست بو موچەکەم بۆ زیاد بکەن...

لەو مـاوەیەدا بەڕێوەبەری نوسـراوەکـانیـان کردە بەندینخانە. پێویسـت بوو بەڕێوەبەرێکی نوێ بدۆزنەوە.. کارەکەیان دەسپاردە هەرکەس، دەیگوت: من کاری وا ناکەم، پەنا دەگرم بە خوا لەم کارە. ئەوانەیشـی کە دەیانوت باشـە دەیکەین، داوای مارەیی دایکیانیان

دەکرد لەبەرانبەر موچەی مانگانەدا. بۆیە شــوێنەکە هەر بە بەتاڵی مایەوە.

برای شـــیرینم... نورەددین ئەفەندی...تۆ لە چۆنیەتی ئەم کـارە نازانیت... مەبســـتم بەڕێوەبەرێتی نوســـراوەکانە لە ئەنجومەنەکەدا. موچەکەت وەر دەگریت بەبێ ئەوەی دەســـت وەردەیتە هیچ کارێک. تەنها دەنوویت... یان لەســـەر پشـــت، شـــان یاخود بە دەمدا بۆی دەنویت چەقلاوژوور. دواتر دەچیتە بەندینخانە...ئەوە ســـروشـــتی هەموو کارێکە... کە نۆرەی چوونە بەندینخانە هات، خۆیان تڕ و تفاقت بۆ دەپێچنەوە. هیچ شتێکی ئەستەمی دیکە لەگۆڕێدا نییە...

لەو دەمەی ئەنـدامـان بۆ بەڕێوەبەرێکی نوێ دەگەڕان.. پێم گوتن: من بەڕێزەکـانم... زۆر مەمنونتـانم... خودا لێتـانی بەزیـاد بکـات... ئەو موچەیەی بە منی دەدەن بەشی پێخۆرم ناکات.. ئێوە ئەگەر کوڵبەرێک بگرن بەتەنها بۆ گواســـتنەوەی کاغەزەکانتان، دەبێت لە موچەکەی من پتری بدەنێ... هەر بەو بۆنەیەوە داوای زیادکردنی موچەکەم دەکەم...

کـاتێک ئەم قســـەیەم کرد برای شـــیرینم نورەددین ئەفەندی... یەکســـەر یەکێک لە ئەندامانی ئەنجوومەن قیراندی بەســـەرمدا و وتی: من گیان گەیشـــتووەتە کونەلووتم لەتاو گەڕان بەدوای بەڕێوەبەرێکدا، تۆیش باسی چی دەکەیت؟ دەی فەرموو لێرە بڕۆ.

کاتێک خەریک بووم لەوێ دەڕۆیشـــتم، یەکێکی دیکە لە برادەران کە پشـکێکی ئەنجوومەنەکەیش هی خۆی بوو، بە دەسـت ئاماژەی بۆ کردم کە ڕاوەســـتم... بزەیەکی بۆ کردم و وتی: دەتەوێ موچەکەت زیـاد بکەین؟ ئێ ئەگەر دەبیتە بەڕێوەبەر، ئەوا موچەکەت چەنـد بەرانبەر دەبێتەوە، ئایا دەتەوێت ببیتە بەڕێوەبەر؟

وتم: پشـــت بە خودا هەموو کـارێک دەکەم. پتر لە دوو مـانگ بەڕێوەباریەتیم کرد... پاشـــی دوو مانگ، ڕۆژێکیان خۆم کرد بەناو ئەنجوومەندا، دیتم برادەران هەموویان دەڵێیت ترشـاویان خواردووە، مڕ و مۆچ.. دۆڕژاو... وتیان:

شکاتمان لە دادگا لێ کراوە... منیش پێم گوتن: هیچ خەمتان نەبێت بۆخۆم تێر دەنووم لە بەندینخانە... دەنووم تا کاتەکەم تەواو دەبێت.
یەکێکیان هەڵیدایەو وتی: ئەی باشە بەڕێوەبەرێکی دیکە لە ئاسمان پەیدا بکەین،؟ ئێمە خەمی ئەوەمانە، چ کارمان بەتۆ هەیە دەچیتە بەندینخانە یا ناچیت!
ئەنجوومەنەکە چوار بەڕێوەبەری هەبوو، بەنۆرە دەچوونە بەندیخانە، بەڵام لەبەر ئەوەی ئێستا هەرچواریان دەستبەسەرن و منیش بەم ڕۆژانە تەشریفم دەچێتە لای ئەوان، ئەوا کەس نامێنێت کاری نوسراو و شتەکانیان بۆ ڕاپەڕێنێت.
لە سەرەتادا تکایان لێ کرد ببمە جێگری گشتیی، یەکێک لە برادەران وتی: ها بیگرە ئەوەی بیتاقەی بەڕێوەبەری کاروباری نوسراوەکان تا کەس گومانت لەمەڕ جێگرایەتییەکە لێ نەکات، کراسێکی نوێیان بۆ دووریبووم...
هەوەڵبار بووم لە ژیانمدا چاویلکەی پەتداری گەورە لەچاو بکەم.
هەر بەڕاستی بوومە بەڕێوەبەری کاروباری نوسراوەکان، خاوەنی یەکەمی ئەنجومەنەکە لەو کاتەی بەرەو دادگا دەچووین گوتی: لەگەڵ دادوەر یان جێگری گشتیدا بە زمانێکی پاراو بدوێ تا وای تێبگەن هەر بەڕاست بەڕێوەبەریت.
چاویلکەم لەچاو کرد، ئەوەی کە نیشانەی بەڕێوەبەر بوو، لەخۆم هەڵواسی، ئەوجا چوومە ژوورێ. بە زووبانێکی ڕەوان قسەم کرد، هەموو سەریان لێم سورمابوو، کابرایەکی لێبوو دەیگووت: چەندین ساڵە من کار دەکەم لێرە، بەڕێوەبەری وەها بەسام و هەیبەتم نەبینیوە...منیش پێم گوت: خودا بەرەکەت بخاتە تەمەنتەوە بەڕێوەکەم... ئەو چاکەیە لە خۆتانەوەیە.

ئەو ماوەیەی دەچوومە داداگا... ئای نورەددینی برام، خۆزگە لەوێ دەبوویت.. دادگات دەبینی... زیاتر لە هەزار کەس دانیشتوون گوێ لە قسەی من بگرن.. ڕۆژنامەوانەکانیش هەموو ئامادە بوون.

بەردەوام وێنە دەگیرام، کاتێک ئەو هەمووە ئامادەبووەم بینی، خوای گەورە هێزی پێ بەخشیم... دەستم کردە وتاردان: (پێویستمان بە ئازادی چاپەمەنییە جەنابی حاکم)... تۆبە... دادوەرەکان دەستیان دایە شین و گریان.. دواتر بۆیان گێڕامەوە کە پتر لە دوو سەعات قسەم کردووە... ڕۆژی دواتریش ڕۆژنامەکان بە قسەکانم ڕازێنرابوونەوە... وشە بە وشە چیم گوتبوو نوسیبوویانەوە... هەر قسەیەک کە کردبووم بیست لێکدانەوەی بۆ کرابوو.

کاتێک دوبارە چوومەوە بۆ دادگا، تێکڕا بە چەپڵەڕێزان بەخێراتنیان کردم... بڕوا بکە بۆم باس ناکرێت... لەبەردەم دادگا دەستم کردە قسە وەک ئەوەی چل ساڵە بەڕێوەبەرم.. کاتێکیش چوومە ساڵۆنەکە، خەڵکەکە زۆر بە پێزەوە بەپیرمەوە هاتن... هەڵیان گرتم و لە قەلادۆشکانیان هاویشتم.. دوو سەعات من لەم سەرشان بۆ ئەو سەرشان، بە هوتافی بژی دیموکراتییەوە بەردەوامبوون. لە کۆتاییدا تکام کرد:

هاونیشتمانییە بەڕێزەکان... دامگرن... زۆرم برسی بوو، ئەوان هەر هاواریان دەکرد (پاڵەوانی ئازادی) و هیچ قسەیەکی دیکە.

لەبەر ئەوەی خەریک بوو پاڵەوانی ئازادی بچێتە بەندیخانە، بەشداری دانیشتنی چوارەمی دادگایشم کرد...

بەڵێ برای گەورەم، نورەددین ئەفەندی... کاتێکیش لە بەندیخانە هاتمە دەرێ، تەندروستیم زۆر ساغ و ساغڵەم بوو بەهۆی ئەو گشتە خواردنە خۆشەی کە خواردبووم.

هەموو ڕۆژنامەکان دەهاتنە دیدارم، بۆ هەرکوێ دەچووم خەڵکی دەستیان بەسنگەوە دەگرت بۆم. هاواریان دەکرد و هوتافی ئازادییان دەکێشا.

بەڵێ ئێستا من بوومەتە بەڕێوەبەری نوسـراوەکان بە جوانترین.. دووجاران چوومەتە بەندینخانە... لەگەڵ ئەوەیشـی کە ئێسـتا نۆرەی من نییە و برادەرێکی دیکەیان پەیدا کردووە، بەڵام هەمیشـە حازرم و ئەگەر ئەو چوویە بەندینخانە، واتە کە سەرەکەی نزیک بویەوە، ئەوسا منیش دەڕۆمەوە سەر کورسی بەڕێوەبەرایەتی.

ئەوەیە پیشـــە... پیشـــەی بەڕێوەبەری کاروباری نوسـراوەکان.. پیشەیەکی زۆر هەستیارە... تەنها شایەنی پیاوانی گەورەیە... پێویستە شێوازی موناقەشە و جوابەجەنگی فێر ببیت. پێویستە پۆشاکی شیک و جوان بپۆشـیت... دەبێت چاویلکەیەکیش لەچاو بکەیت... هەمیشـە لەگەڵ کەسانی کیبار و پلەبەرزتردا قسە بکەیت...

شەوی ڕابردوو لە داوەتێکی ماڵی والی بووم.. سەرەتا لە دانیشی سـەرۆک پارتەکاندا بەشـداریم کرد و دواتر چووبووم بۆماڵی والی. لەم داوەت بۆ ئەو داوەت دەچم... بەحاڵ فریای ماڵە خۆمان دەکەوم. بەهۆی ئەم گشـتە هاموشـۆیەوە، ئاسـتی ڕۆشـنبیری منیش چووەتە سـەرێ وەک لە نامەکەیشـدا دەیبینیت، هەرچەندە ڕێگەم نادەن شت بنوسـم.. بەڵام من دەچم و لە ڕۆژنامە باڵاکاندا شـت دەنوسـم.. ئەوەیشـت پێ بڵێم کە فێری نوسـین بووم بە ئامێری نوسین(طابعة)...ئەم نامەیەم بەوە بۆ نوسیویت، چۆنە بەلاتەوە؟

برای شـیرینم سـەید نورەددین ئەفەندی... لە نامەکەتدا دەڵێیت: سـەیرە چۆن لەو دەوروبەرە کارێک وەگیر ناکەوێت! وەک قاوەچێتی .. دەرگاوان یان پاسـەوانی... من ئامادە نیم کارێکی وەهات بۆ بدۆزمەوە، ئەو جۆرە کارانە سـەختن... بەڵام ئێسـتا لەوێ ئەوان

پێویستییەکی زۆریان بە یەکێک هەیە بیکەنە بەڕێوەبەری کاروباری نوسراوەکان.

ئێستا یاسایەکی نوێیش لەبارەی بەڕێوەبەری کاروباری نوسراوەکانەوە دەرچووە، پێویستە بەڕێوەبەر هەڵگری بڕوانامەی ناوەندی بێت... بەڵام بۆ من ئەو یاسایە کار ناکات چونکە بەر لە دەرچوونی ئەم یاسایە. کاتێک هاتیت بۆ ئێرە، دەتوانین لە یەکێک لە ڕۆژنامەکاندا کارێکت بۆ بدۆزینەوە. قسەم لە هەموو شوێنێک دەڕوات، بەنیازیشم لە هەڵبژاردنی داهاتوودا خۆم بەربژێر بکەم و دەبمە کەسێکی گەورە، کاتێکیش بوومە کەسێکی گەورە، دەگەڕێمەوە بۆ ئاوایی و ماڵەکەی حەمزە ئەفەندی بەسەریدا ئەڕمێنم.

هەر چرکە و لەدایکبوونێک

لە کوتا ڕۆژی گەشتەکەیدا بوو... سەردانی زۆرێک لە کارگە و کارخانەکانی کرد.

- ئەم کارخانەیە سالانە ئەوەندە تەن لە فلانە ماددە ڕەنیو دێنێت.

- ئەفەندم... ئەم کارگەیەیش لە خولەکێکدا ئەوەندە پارچە لەو کوتاڵە بەرهەم دێنێت.

- ئەم کارگەیەی دیکەیش لە تاقە سەعاتێکدا ئەوەندە و ئەوەندە لەو ماددەیە لە قالب دەنێت.

لەو ڕۆژەی قەرار بوو ولات بەجێ بهێلێت... بەلێن وابوو ئۆتومبیلە تایبەتەکەی بەناو ئاپۆرەی خەلکەکەدا لە شەقامی سەرەکییەوە تێپەڕێ... ئەو عەشاماتەی دەتبینین، هەموو پۆل پۆل و تاقم تاقم هاتبوونە خواحافیزی و لە خودایان گەرەک بوو هەرنا، چاوێکیان بەو ئەفەندییە بکەوێ و ئەگەریش خودا ئەو چاکەیەی لەگەل کردبان، بیانتوانیایە دەستێک بە ماشێنەکەیدا بێنن وەک تەبەرک و دەرمانی دەردان... پۆلیس... جەندرمە هەموو بۆ ئاسایشی ڕێگە خۆیان چەکدار کردبوو.

خەریکبوو دەمژمێر ببێتە یازدە... هیچ سەیارەیەک لە شەقامەکەدا دەر نەکەوت...سەرباری ئەوەی هەر لە بولێلی بەیانەوە بۆ هیچ سەیارەیەک نەبوو بەو شەقامەدا ڕاگوزەرێ. وەک پێشینان دەیانگوت، مەنعەتەجەوول ڕاگەیەنرابوو، ئا ئا مەنعەتەجەوول. پۆلیسەکان بە پۆشاکی پۆلیسی وەک یەکەوە ڕیزیان بەستبوو، هەندێک نمایشی جوان و سەرنجڕاکێشیان ئەنجام دەدا. ئامێرە موزیکییە مسەکانیان

دەژەند کە ئاوی چاویان دەبرد کاتێک تیشـــکی خۆر لێی دەدان و دەبریسکانەوە...

لەپاش ســـرود و مارش، خوێندکارانی قوتابخانە لەســـەر لێوی شـــەقامە بە هەندێک لافیتە و نوســـراوەوە، ڕیز کرابوون. منداڵان لەخۆشـــیـــان خەنی بووبوون کە ئەمڕۆ خوێنـدنگە نییە و، وانە ناخوێندرێت. ئەڵڵا کە خۆشە.

ئاپۆرە تا دەهات چڕتر دەبوویەوە، ڕیز لەپشتی ڕیزەوە دەوەستان لەسەر نوکی پەنجە. خۆ ئەگەر پۆلیس نەبایە، سەر شەقامەکەیش پڕ دەبوو. تاو نا تاوێک پۆلیســەکان بە پاڵ جەماوەرەکەیان بۆ دواوە پاڵ دەنا تا شـــەقامەکە کراوە بێت... لەناکاو ســـەیارەک لە پشـــتیانەوە دەرکەوت... تەکســـییەکی کۆن کۆن بوو، یەکێ ســـەری لە جامەکەوە دەرێنابوو، کاکە بوارمان بدەن دەرچین... وەهای دەشـــیڕاند، دەتگوت لە بەحردا نغرۆ بووە. دەیگووت:

- بەڕێزەکانم منداڵبوونە، وا منداڵەکە خەریکە دائەکەوێت.. بێڵن دەرچین... تو گیانی خۆتان لاچن.

هەرکەس ئەم قسانەی بۆ ئەوەی پێش خۆی پاتە دەکردەوە:

- ڕێگەکە بکەنەوە

- دەڵێن منداڵبوونە... ولادەیە....

- هـاونیشـــتـمـانییەکـان ئەو خـانمە ژان گرتوویەتی.. ڕێگەکە ئاوەلاکەن.

ترۆمبێل لەناوەڕاســـتی خەڵکەکەدا قووت چوو... چەندێ هەوڵی ئەوە درا دەرچەیەک بدۆزرێتەوە، چەندین شـــەپۆلی لەدوای یەک بە خەڵکەکە کرا، بەڵام لە کۆتاییدا گەیشـــتە پشـــتێنەی پۆلیســەکان و بوار نەما.

بەڕێوەبەری پۆلیســـەکان بە تووڕەییەوە خۆی نزیک کردەوە لە شۆفێری تەکسییەکە و شیراندی بەسەریدا:

- بۆ دواوە... دەی دەی...

ئەو جوانخاسەی سەری لە شوشەی سەیارەکەوە دەرێنابوو.. وتی:

- گەورەم منداڵبوونە منداڵبوون.

بەڕێوەبەر کە ئارەقەی بە لاچانگدا وەک بەلوعە دەهاتە خوارێ، وتی:

- ئی چییە با منالبوون بێت...

- ئاخر دەچینە نەخۆشخانە...

- ناتوانن لێرەوە بڕۆن.. گشت ڕێچکەکان گیراون... دەی بکشێوە.. بکشێوە زووتر.

شۆفێر هەڵیدایە:

- کورە.. گشت ڕێچکەکان قەپاتن، بێڵە لێرەوە بگەینی بەر لە داکەوتنی مەتولکە.

ماشێن لەناو ئاپۆرەکەدا وەختبوو دیار نەمێنێت... نە دەیتوانی بۆ پێشەوە و نە بۆ پاشەوە تەکان بخوات. بەڕێوەبەر بە پیاوەکەی وت:

- ئێستا بەتەواوی کاتی خۆیەتی.

پیاوەکەی سەری لە شوشەکەوە دەرێنابوو وتی:

- پۆزش... ناتوانین بکشێینەوە.. کاکی خۆم من لەکوێ بزانم ئەمڕۆ کەسی گرینگ بێرەدا تێپەڕ دەبێت!

قیژەی ژنەی بێچارە ڕۆژەڕییەک دەڕۆیشت. قیژەکانی بەسەر هەموو مارش و هوتافەکاندا سەر دەکەوت. دەستی بە کوشنی سەیارەکەوە گرتبوو، پەستانی دەخستە سەر خۆی و دەیقیژاند.

یەکێک لە کارمەندانی بنکەی پۆلیس، ڕەپ ڕاوەستابوو، دیمەنێکی بزێوی هەبوو، لەوەی تەنیشتی پرسی:

- کێ دێت؟

برادەرەکەی بە تەوسەوە وتی:

- دیارە تۆ تەماشای گۆڤار و ڕۆژنامەکان ناکەیت، نازانیت کێ دێت و کێ دەچێت؟

- من نازانم ئێواره چیم خواردووه، ئێستا بزانم کێ دێت و کێ دەچێ؟! ...وەڵڵا ڕاســـت دەکەیت... ئەم بەیانییە بێ قاوەڵتی لەماڵەوە دەرچووم.. خودا لێی بەزیاد بێت ئەوەندە سەردانیکەر زۆر بوون....

- خۆشە... چیمان دەوێت لەوە زیاتر.. با بێن و نیشتمانەکەمان ببینن... ناومان بڵاو دەبێتەوە لەو وڵات و شتانەی دیکەدا...

- ئایا ئەوەی دێت گەشتیارە؟

- نەخێر ... بەڵام دەکرێـت لەوان هەژمـار بکرێـت...کـاتێک گەڕایەوە بۆ وڵاتەکەی، باسـی ئەو شـتانە دەکات کە بینیویەتی... باس بۆ ئەم و ئەو دەکات... ئەو کاتەیش لە گشـــت لایەکەوە گەشـــتیار ڕوومان تێدەکات.

- ئەوە تۆ ســـاغیـت؟ ئەم کـابرایە چ پەیوەنـدیەکی بە گەشـــتوگـوزارەوە هەیە؟ ئەوە پەیـوەنـدی بە پەیـوەنـدیـیە دیپلۆماسییەکانەوە هەیە.

- بێگومان..

- باشە ئێستا ئەو کابرایەی کە دێت کێیە؟

- بەرپرسێکی گرانقەدرە.

- ئەوە وتت بەرپرس؟

- ئەوەی پێش ئەمیش هەر پێی دەگوترا بەرپرس؟

- ئەوانە هەموویان بەرپرسـن... هەر ئەوەندەی بێگانە بن، ئیدی بەرپرسن. بەڵێ. بەلای ئەمانەوە ئەوەیشی نێوی موحەممەد و ئەحمەد بێت بەرپرسە.

- واتە ئەمەی کە دێت لە کام نەتەوەیە؟

- ئەگەر تەماشـای ئەو پارچە قوماشـە بکەیت کە پیتی عەرەبی لێ نوسراوە، یەکسەر دەزانیت لە ئوممەتی ئیسلامە.

- ئەوە چی دەڵێیت براکەم؟ بۆ بێگانەکانیش ئومەتی ئیسـلامیان تێدایە؟

- بێگومان شتی وا دەبێت... ئەمانە بێگانەن... ڕۆژێک دۆستن و ڕۆژێکیش دوژمن.

بنیامی نێو سەیارەکە قیڕاندی:

- هۆ مەردمینە ئەو ڕێگەیەمان بۆ چۆڵکەن تا بڕۆین.

ژنەی دووگیان توندێ لێوی گەســـتبوو تا ئامادەبووان هنکەهنکی نەبیستن!

یەکێک لەوانەی لە نزیکی سەیارەکەوە بوون وتی:

- ئەگەر من لەجێگەی تۆ دەبووم...

- ئێ چیت دەکرد؟

- خودا بمانپارێزێت لە کەوتنە دۆخی وەهاوە...

یەکێک لە ئەندامانی پۆلیس وتی:

- ئەو ژنە وست بکە.

کابرا لە سەیارە وەدەر کەوت و وتی:

- گێژم... خەریکە منداڵی دەبێت. دڕی دایە ڕێگەکە تا گەیشـــتە لای بەڕێوەبەر... ئینجا پێی وت:

- گەورەم ڕات چییە ئەگەر لێرەوە تێپەڕین؟ خێزانەکەم وا منداڵی دەبێت.. گەورەم...

- ئایا ڕێگەی دیکە هەیە؟

- هەموو ڕێگەکان گیراون.. نایشتوانین پاشەوپاش بگەڕێینەوە. بە دوو چرکە لێرە دەربازمان دەبێت...

- تکات لێدەکەم گەورەم بێلە بڕۆین.

- ئەترسـم ئەمە بێتە دەرچەیەک و گشـت سـەیارەکان لێرەوە بۆی دەرچن.

- یەک چرکە...

- خۆشـەویسـتەکەم تۆ لە قسـە تێناگەیت؟ لەوانەیە سـەیارەی دیکەیشتان پێوە بلکێت.

- گەورەم وا خەریکە منداڵەکە سەر دەردێنێ... وەزعی ژنەکەم پڕپۆڵە.

- چاوەکەم من چیبکەم... با منداڵبوونیش بێت، ناکرێت.

کاتێک کابرا لای بەڕێوەبەرەکەی جێهێشت... بەڕێوەبەر هەندێک شتی تێکەڵ و پێکەڵی وتن.

دەمژمێر ١٢ نزیک بوویەوە و پۆلیسەکان کەمە کەمە بێحەوسەلە دەبوون، بە قاچی چەپ، قاچی ڕاستیان دەخوراند. تاوێک لەسەر قاچی ڕاست و تاوێکیش لەسەر چەپ دەوەستان تا کەمێک پشوو بدەن. ڕیزەکەیان ئەو تۆکمەییەی پێشووی نەما. بەڕێوەبەر پێی وتن:

ڕێک و پێک ڕاوەستن و پاڵ بدەین بە یەکەوە.

یەکێکیان وتی:

- پێویستە چەند سەعات ئێمە پارێزگاری لە ڕیزەکانمان بکەین. ئێمە لەبەیانییەوە وەکو پەیکەر لێرەدا ڕاگیراوین.

- ئایا دەتەوێت ئاوا بمانبینن کاتێک لێرەوە تێپەڕ دەبن؟

- خۆ چوونە نێو ڕیزەوە وەک چوونە یاریگای تۆپانێ نییە... کاتێک سەیارەکان دەرکەوتن، دەچینەوە ڕیزەکانمان.

- بەڕێوەبەر قیراندی:

- ئا...ئا...ئا... بڕۆنەوە ڕیزەکانتان... وتیشی:

- کەمێک ئاوت لێوە نزیکە؟

دراوسێکەی وتی:

- نەخێر ئاو هەر لە بەلۆعەکەوە بڕاوە

- خۆ خەریکە لەتینوان کوێرایم دادێ.

- منیش...

- یەکێک لە حەسحەسەکان هاتە نزیکمانەوە، کەچی بەرپرسەکەی هاواری لێ کرد!

- ڕیزەکانتان مەشێوێنن... ئەوە کەمێک ئاوتان لا دەست ناکەوێت؟

یەک کەس متەقی نەکرد.

ژنەی دووگیان...کاتێک ژان نەدەما، بێدەنگ دەبوو، کاتێکیش ژان دەستی پێ دەکردەوە، لەسەر کەللەی سەر دەیقیژاند. لە کۆتاییدا پیاوەکەی لێی تووڕە بوو لەکاتێکدا لەناو ئارەقەی خۆیدا خووسابوو، پێیشی وت:

- وسبە نەگبەتی خوا... لەبەردەم ئەم عالەمەدا ئابرووت بردین.

کاتێک سەعات بوو بە نزیکەی یەک... کچۆلەیەکی خوێندکار لە مامۆستاکەی نزیک بوویەوە و لێی پرسی:

مامۆستا... مامۆستا... ئەفەندم..

مامۆستا بە نێوچەوانێکی مڕ و مۆچی ئارەقاوییەوە وتی:

- چیت گەرەکە؟

کچی چکۆلە سەبرۆکە بە مامۆستای گوت:

- دەمەوێت بچمە ئەدەبخانە!

- نابێت.

کچەی بەستەزمان بێدەنگ بوو، ئینجا سەبرۆکە وتیەوە:

- دەمەوێت بچمە ئاودەستخانە مامۆستا.

- ئێستا میوانەکان دێن ئازیزەکەم.

- دەمەوێت بچمە ئەدەبخانە.

- پێت دەڵێم شتی وا نییە.. خۆت توند هەڵبگوشە

- ناتوانم مامۆستا... بەحاڵ خۆم بەند کردووە.

- ئێستا دەگەن

- حالم پرپۆلە مامۆستا

خوێندکارێکی دیکە دەیگوت:

- منیش دەمەوێت چۆڕێک میز بکەم مامۆستا.

مامۆستاکە بە هاوڕێ مامۆستاکەی خۆی گوت:

- وەڵلا خۆیشم خالم خراپە.

- کابرای ناو سەیارە وتی:

- چی دەبێت ئەگەر ئێمە بە دوو چرکە لێرەوە تێپەر بوباین

جوانخاسێک کە لە نزیکی سەیارەکەیەوە وەستابوو وتی:

- ئەگەر من لەجێگای تۆ دەبووم

- کابرا گرِی تێبەر بوو، وتی:

- براله دوو ســـەعاتە لەپەنا منیت و هەر خۆت دەخۆیتەوە...

باشە چی بکەم؟ پەروانەیەک لە قنگم ببەستم و بفرم؟

- دەهۆلکوت دەهۆڵەکەی نـابوویە کۆلی برادەرەکەی و بەدەم

باوێشکەوە دەیپرسی:

- پێم ناڵێیت سەعات چەنە؟

- یەک چارەکی دیکە دەبێتە دووی نیوەڕۆ.

- برادەری دەهۆل لەکۆل هەر خەریکی ئارەقەسڕین بوو، وتی:

ئەم بەرپرسە بۆ ئەوە باشە کەولی بکەی.

دانەیەکی دیکە پرسی:

چییە دەنگوباس؟

- بیرم دێت... جاری پێشـــوویش کە تەشـــریفی هێنا، من وەخت

بوو لەبرسان بتلێمەوە!

دیسانەوە قیژەی ژنە بەرز بوویەوە. کاتێک جەماوەرەکە ویستیان

گوێ لە تیپی موزیک بگرن، بەڕێوەبەر پێی وتن:

- هاونیشتمانیانی خۆشەویست... تکایە کارێک مەکەن بە توندی

لەگەڵتاندا بجوڵێمەوە و غازی فرمێسکڕێژ بەکار بهێنم... ناچاری کاری

وەهام مەکەن تکایە.

- وا هاتن...

- وا هاتن...

خوێنـدکـارە دامـاوەکە زەوییەکەی کردبوویە قوڕ و بە هەردوو

قاچیدا میز جۆگەلەی بەستبوو، وتی:

- وای هات... منیش کردم... بەدەم گریانەوە.

- ماشینەکان هاتن و کابرا دابەزی و دەسە و دایرەکەیشی بەدوایدا. مارش و تیپی موزیک دەسبەکار بوون.
- تاتتیری... تاتتیری... تام... تاریتا... تام
- تیپی موزیک مارشێکیان دەژەنی کە دەتگوت هی سەد و پەنجا ساڵ لەمەوبەری دەسپێکی جەنگە...
یەکێک لە ئامادەبووان تێی خوڕی و وتی:
- دڵم پڕ دەبێت.
یەکێکی دیکە وتی:
- مووەکانی جەستەم گشتیان ڕەپ بوون. موچرکم بە گیاندا دێت.
- بەڵام قیژەی ژنەکە بەسەر هەموو دەنگەکانی دیکەدا زاڵ بووبوو،
کابرایەکی نزیک سەیارەکە وتی:
- ئای ئەگەر من لەجێگەی تۆ دەبووم...؟
پیاوی ژنەکە تووڕە بوو، وتی:
- چیت دەکرد؟ ئادەی بڵێ؟
- ئەگەر بیڵێم، جێبەجێی دەکەیت؟
- بەڵێ.. چی بڵێیت دەیکەم
- چاوەکەم... خێزانەکەت دابەزێنە و لەگەڵی برۆ
ئەو منداڵە دەست بە ئاڵایانە نابینیت؟ ئاڵایەک بۆ خۆت و دانەیەکیش بۆ نەکەت بێنە، ئاڵا بەرزکەنەوە با بشەکێتەوە... پێنج منداڵیش بخەرە پێشتەوە... وەک ئەوەی مامۆستا بن... هاوار بکەن (بژی... بژی) تۆیش هەروا هاوار بکە... ئەگەر گەیشتنە شەقامەکەی ئەوبەر، مانای وایە بەسەلامەتی دەرچوون.
- ئەوە شتێکی پەسەندە؟
- تۆ ئەزموونی بکە براکەم.

ئەم بەرپرسەیش وەک گشت بەرپرسەکانی دیکە، کاتێک گوێی لە چەپلەڕێزان دەبوو، زەردەخەی دەکرد.. لەگەڵ ئەم هوتاف و بژی و بژییەدا، خەڵکەکە سپران بە پۆلیسەکانەوە.

کابرا ژنەکەی لە سەیارەکە داگرت... ژانی منداڵبوون کەمتر بوویەوە... هەر لەو کاتەدا بەرپرسەکە دەستی بەسەری ئەو منداڵەدا دەهێنا کە ژێری خۆی کردبوویە قوڕاو.

کچەکە بە قیژەوە دەیگوت:

- مامۆستا... بەڵام مامۆستا لەتاو هات و هاواری ئەو خەڵکە، گوێی لە هیچ نەبوو...لەم کاتەدا کابرا و ژنەی دووگیان پێنج منداڵی تشتوکەیان وەبەر خۆ نابوو، هوتافی (بژی بژی)یان دەگوتەوە... لەم سەر و بەرەدا بوو، ژان ژنەی گرتەوە... پیاوەکە و منداڵەکان گەیشتنە ناوەڕاستی مەیدانەکەو ژنە بەتەنها لەناوەڕاستدا مایەوە. کاتێک کابرا ژنەکەی بینی لەسەر زەوییەکەدا کەوتبوو، زۆر تووڕە بوو... وتی:

- تفوو... لەبەرچاوی ئەو عالەمەدا ئابڕووت ڕشتین.

کابرای بەرپرس لەپەنا ژنەکە ڕاوەستا... یەکێک لە ئەندامانی تیپی مۆزیک وتی:

- گەورەم... دانیشتوانی وڵاتەکەمان بەشێوەیەکی زۆر نامەعقول زیاد دەکات. لە هەر دەقەیەکدا یەکێک لەدایک دەبێت... ویستمان ئاگادارت بکەینەوە لەو زیادبوونە نائاساییەی وڵاتەکەمان. بەڵێ قوربان.

راست... چەپ

کاغەز و قەڵەمێک بگرن بەدەستتانەوە و ئەوەی پێتان دەڵێم بینوسن. بەر لە هەموو شتێک دوو هێڵی تەریب بکێشن بە درێژایی ڕووپەڕەکە... ئەمە ڕێگای سەرەکی ئەستەنبوڵە، شەقامی ئازادی. ئەم شارێیە سێ لقی لێ دەبێتەوە کە شەقامە سەرەکییەکە دەبڕێت... بەشێوەیەکی ستونی... ئەمەیش ناوی شەقامەکانە: یاندم، زارتەبان و هایفرووم.

ئەو شەقامانەیشی کە دەکەونە بەرانبەری ئەمانەوە بریتین لە: حاجی زۆرفەدین، شەقامی مەقام یان گۆڕی داخراو و شەقامی ئاشتی.

ئێستایش دۆخی تۆپۆگرافی هەر شەش شەقامەکەت بۆ باس دەکەم:

بەو پێیەی کە ئەم شەقامانە هەموویان دەکەونە بەرانبەری دەریاکەوە، ئەوا هەرکەس بە ئاڕاستەی پێچەوانەی دەریاوە پیاندا بگەڕێت، ئەوا هەناسەی سوار دەبێت و هیلاک دەبێت بەهۆی هەورازەکەیەوە. بەڵام ئەگەر بە ئاڕاستەی دەریاکە بێت، ئەوا لێژە و خێرا دەتوانیت بەبێ هەناسەسواربوون بگەڕێیت. ناوچەی یەکتربڕی لێژایی و هەورازەکە بریتییە لە شەقامی ئازادی.

کەس هەیە بە بینینی ئەو گشتە گوڵ و گوڵزارەی ئەستەنبول دڵی خۆش نەبێت؟ بێگومان نییە. بەڵام دڵخۆشیی ئێمە لە هی خەڵکی زیاترە لەبەر ئەوەی مامم ماوەی دوو ساڵە لەوێ وەک وەبەرهێنەر

کار دەکات. پێشتر زۆر کەیفی بە جادە دروستکردن نەدەهات. ئەوەیش بەهۆی کێشەیەکەوە کە توشی بوو و کەوتە دادگا و ماوەیەک لە کارەکەی دوور کەوتەوە. مامم چوو بوو بۆلای حیزبەکەی و وتبووی: ئەوە من چەندین ساڵە خزمەتی ئەم حیزبە دەکەم، ئێستایش نۆرەی ئێوە سوپاسی چاکەم بدەنەوە.

پێیان وتبوو: برۆ ببە بە وەبەرهێنەری ڕێگاوبان. ئەویش وەڵامی دابوونەوە: خۆ من پارەم نییە.

پێیان وتبوو: ئەم کارە دەسمایەی ناوێت، بۆیەیش پێمان وتیت ببە بە وەبەرهێنەری ڕێگاوبان.

مامم وتبووی: شتی وا چۆن دەبێت؟

وتبوویان: کە دەستبەکار بوویت، تێدەگەیت کارەکان چۆن دەڕۆنە پێشێ. ئێمەیش هەر بەبێ دەسمایە ئەم کارە دەکەین. هەرکات داوای پارەیان لێکردیت، ئەوا سەنەدێکیان بدەرێ و بڵێ ئەمە وەک پارە بقەبڵێنن.

مامم بوو بە وەبەرهێنەر. بەو پێیەیشی زۆری خۆش دەویستم، پێی وتم:

- تۆ قەت نابی بە مرۆڤ، وەرە و لەگەڵم ببە بە بریکاری ڕێگەوبان.

- داواکارییەکەی مامم پەسەند کرد، پێی وتم: سبەی دەست بە کار دەکەین.

سبەی بەیانی زوو فلانە ڕێگا فراوان دەکەن، ئێمەیش بۆ سبەی بەیانی سواری سەیارەی کرێ بووین و بۆی دەرچووین. چەند ئۆتۆمبێلێکی دیکەیشمان لەگەڵ هاتن. سەیارەکەی ئێمە لەدوای دواوە دەڕۆیشت و کرێیش بوو، بەڵام سەیارەکانی دیکە تایبەت بوون.

شـــوفیرەکەی ئێمە ماوە تا ماوەیەک دەیویســـت پێشـــی ئۆتۆمبێلە تایبەتەکان بکەوێت، کەچی مامم تورە دەبوو دەیگوت:

دەڵێن یەکێـک لە وەبەرهێنەرە زەبەلاحەکـان لەو ســەیارەی پێشماندایە، ڕیزی سەیارەکان بەپێی گەورە و بچوکی وەبەرهێنانەکان ڕێک خرابوو.

بەردەوام بووین لە ڕۆیشتن تا گەیشتینە شـەقامی ئازادی، ئەوەی تۆزێک لەمەوبەر باسم کرد بۆتان. سەیارەکانی سەرەتا وەستان، بۆیە پێویسـت بوو لەسـەر ئەوانی دیکەیش ڕاوەسـتن. هەموو پیادە بوون. ئێمەیش وەک ئەو عالەمە. هەموومـان لەدەوری ســـەرنشـینەکانی ســـەیارەی یەکەم کۆبووینەوە. ڕەشـــەبایەکی بەهێز هەڵی کردبوو، پێویست بوو هەموومان دەستێکمان بگرین بە کڵاوەکانمانەوە تا هەوا نەیبا، یەکێک لە ئامادەبووان ویســـتی قســـە بکات، لەبەر ڕێزی ئامادەبووان دەسـتی لابرد بە کڵاوەکەیەوە، کەچی ڕەشـەبا کڵاوەکەی برد بۆ دووری دوور. یەک یەک کڵاوەکـان چوونە حەوا، هەندێکیان توانییان بەر لە دوورکەوتنەوەی کڵاوەکانیان، بیانگرنەوە و گێل گێلی بەدوای کڵاوەکاندا دەڕۆیشتن.

تەنها یەک کەس توانی لەکاتی قسـەکردندا دەسـتی بە کڵاوەکەیەوە لا نەبـات. وا دەردەکەوت کە ئەو لە هەمـوان بەتەمەنتر بوو، لە هەموانیش بەئەزموونتر. هەمووومان دەمانویست لەو نزیکبینەوە.

خەلکەکە هەموو تەماشای شەقامە یەکتربڕەکەی ئازادییان دەکرد. هەندێکیان ســـەریان دەلەقاند و بە ددانەکانیان جیڕەجیریان دەکرد، جیڕ جیڕ جیڕ.

وای لەو گشتە شپرزییە... ئەوە چییە بۆ خاتری خودا.
گەورە تەماشای بچوک و بچوکیش تەماشای گەورەی دەکرد:
ئای لەو جادەیە چەندە بە ئیهمالی چاک کراوە...
– چ شپرزییەک جا!

- هەمووان لەلای خۆیانەوە قسەیان دەکرد و کۆمەڵێک قسەیان دووپاتە دەکردەوە:

- ئەم شپرزییە چییە بەڕێزم؟

- شپرزییەکی بێسنوورە بەڕاستی.

- خودا دەزانێت، لەوانەیە سەد ساڵی ڕەبەق بێت یەک خاکەناز و زەنگن لێرەدا بەکار نەهێنرابن.

یەکێک لە ئامادەبووانی نزیکی من وتی:

ئەی خوایە... هیچ لە کار نازانن.

پێم گوت:

- ئەوە یەکەمجارتە بێیتە ئێرە؟

وتی: نەخێر... بەیانی و ئێوارە بێرەدا تێپەر دەبم... ماڵمان لە کۆتایی ئەم شەقامەوەیە.

- وا قسە دەکەیت وەک ئەوەی یەکەمجارت بێت ئێرە ببینیت.

هەر لەو کات و ساتەدا، ئەو کابرایەی لە کاتی قسەکردنەکەدا دەستی بە کڵاوەکەیەوە لا نەبردبوو، هەروا چپەچپێکی لەگەڵ ماممدا کرد. کاتێک مامم ویستی شتێکی پێ بڵێت، ئەو وەک ڕێز، دەستی بە کڵاوەکەیەوە لا برد، کڵاویش مۆڵەتی نەدا و بەرەو ئاسمان باڵی گرتەوە. مامم دوودڵ مایەوە کە قسەکە بۆ کابرا تەواو بکات یان بەشوێن کڵاوەکەیدا ڕا بکات. هەر لەو کاتەی لە دوودڵیدا بیری دەکردەوە، ئەم قسانەی بەبێ ویستی خۆی لێ دەردەچوو:

- بەڵێ گەورەم... بیگرە هێو... قسەکانت دروستن گەورەم... خێراکە خێرا...

کاتێک تەماشایەکی منی کرد، تێگەیشتم چی لە قوڵایی دەروونیدا تێپەڕ دەبێت. ئەو ویستبووی هەم وەڵامی کابرا بداتەوە و هەمیش قسە لەگەڵ مندا بکات. بەوی دەگوت: بەڵێ گەورەم... بە منیشی دەگوت: بیگرە هێو.

رام کرد بەشـــوێن کڵاوەکەی ماممدا، دیتم کەوتووەتە ژێر تایەی ترامواکەوە.

لەوێ ئەو کابرایەیشم دیت کە دەستی بە کڵاوەکەیەوە لا نەدەبرد بە یەک باوەش کاغەز و فایلەوە و، لە چواردەوریدا ژاوەژاوێکی زۆر بوو. وام هەســـت دەکرد ئەندازیار بێت. نەیدەتوانی جوان لاپەڕەکان ئەمدیودیو بکات بەهۆی بەهێزی ڕەشەباکەوە. وتیشی:

- کارەکە ڕوونە.

بەردێکی گرت بەدەستەوە و بەرەو شـەقامێک لە شـەش شـەقامەکە هاویشتی و وتی: ئەویا ئەویا.

ئاستی شەقامەکە نزم دەکرێتەوە تا شوێنی ئەو بەردە.

کڵاوەکەشی بە دەستی چەپ گرتبوو، ئەو دەستەی بەردەکەی پێ هاویشـــت، لەگەڵ بەردەکەدا کڵاوەکەیشـــی هاویشـــت. کڵاو چوو بە حەوادا، بەو پێیەیش ئاراســـتەی هەواکە ڕووە و دەریا و شـــەقامی ئاشـــتی بوو، کڵاوەکە ئەلفاتیحە. کابرا هەندێک جووڵەی ســـەیر و ســـەمەرەی دەکرد دەتگوت پاڵەوانێکی بەنـاوبـانـگ یـان فرۆکەوانە. ئێمەیش چەشنی یاریزانی تۆپی پێ چۆن خۆی بەرز دەکاتەوە بۆ تۆپ تا بە ســەری لێیدا ئاوامان دەکرد. ئەو کڵاوە دەتگوت گاڵتەمان لەگەڵ دەکات، ســـوک ســـوک دەهاتە خوارێ. ئێمەیش هێواش هێواش لێی نزیک دەبووینەوە، کەچی بەر لەوەی بەر زەوییەکە بکەوێت، دیسانەوە دەفڕییەوە. وابزانم پەنجەیەکیانم بەر کڵاوەکە کەوت، بەڵام یەکێک لە پیاوەکان لە بەخیلیدا پاڵێکی پێوە نام و خستمیە سەر زەوییەکە. شەرت بێت نەهێڵین لەدەستمان دەرچێت ئەگەر ببێتە ئەسپی عەرەبییش. پاش ڕاکردنێکی چەندســـەد مەترێ، یەکێکمان توانی دەســـتبەســـەری بکات بەڵام یەکێک لەو ناڵەبارانە ویســـتی لە چنگی دەربێنێتەوە. کەچی کڵاو درا و هەرکامیان یەکی لەتێکی کڵاوەکەیان بەرکەوت...هەڵیان گرت د

هێنایانەوە و دایانەوە دەستی خاوەنەکەی. خاوەن کڵاو زۆر تووڕە بوو تەماشایەکی شەقامەکەی کرد و وتی:

- شەقامی ئاشتیش دەبێت بەرز بکرێتەوە.

ئەگەر ئەم شەقامە هێندە لێژ نەبوایە، ئەوا گرتنەوەی کڵاوەکە زۆر ئاسان دەبوو. پێویستە ڕێک بخرێت تا لە داهاتوودا کڵاوی ئاسان تێدا بگیردرێتەوە.

دواتر هەموان سواری سەیارەکانیان بوون و ئەوێیان جێهێشت. ئێوارە درەنگانی، مامم بە توڕەییەوە وتی:

- تۆ دەڵێیت گۆڵچییەکی بەهێزم و تۆپم لەدەست دەرناچێت. ئەمڕۆ نەتتوانی کڵاوێکیش بگریتەوە.

سبەینێی ئەو ڕۆژە ڕوومان کردە شەقامی هایفرۆم... ئەوەی دەبوایە کەمێک ئاستەکەی نزم بکرایەتەوە. ژمارەیەکی زۆریش لە وەبەرهێنەران هاتبوون. لەوێ بویە کێشە لەنێوان وەبەرهێنەر و ئەندازیارەکاندا لەسەر شوێنی داکەوتنی بەردەکە؛ هەرکەس دەستی بۆ شوێنێکی جیاواز درێژ دەکرد. یەکێکیان ئاماژەی بۆ درەختێک کرد کە ٤ یان ٥ کیلۆمەتر دوور بوو، وتی:

- جوان بیرم دێت ڕێک بەردەکە لێرەدا دای بە زەویدا.

ئامادەبووان نکوڵییان دەکرد و دەیانگوت:

- ئەوە خۆ فیشەکیش ناگاتە ئەوێ... تۆ ئاگات لە خۆتە ئێمە باسی چ بابەتێک دەکەین؟

- ئەو تەقاندوویەتی ئەو. دۆخەکە لە هاوێژەرێکەوە بۆ یەکێکی دیکە دەگۆڕێت. ئێستا ئێوە دەڵێن چی؟ یەعنی کەس نییە بتوانێت بەرد بگەیەنێتە ئەوێ؟

- ئەگەر بیویستایە، لەوە زیاتریش دەڕۆیشت، بەڵام خۆی ئەویای پێ باش بوو، بۆیە هاوێشتییە ئەوێ.

مامم وتی:

- ئەوەندە لەسەر شتێکی بێمانا قسە مەکەن، ئەوەتا، ئەوە بەردەکەیە.

بەردەکە نیوەی بە دەرەوە بوو، نیوەیشی لەناو خاکدا بوو، وتیان بە مامم:

- دەی ئادەی هەڵیگرە!

کاتێک مامم نەیتوانی بەرد دەربێنێت، وتی:

- کەس ناتوانێت ئەو بەردە دەربێنێت، ئەوەندە بەهێز هاوێژراوە، نیوەی چەقیوە بە زەویدا. یەکێکی دیکە وتی:

- ئەوەتا، ئەوە بەردەکەیە.

هەرکەس بەردێکی دۆزیبووەوە بەڵام نەک لەسەر زانیاری، بەڵکو لەخۆیانەوە. پاش موناقەشەیەکی دوور و درێژ، تێگەیشتن کە دەبێت تا چەندە شەقامەکە نزم بکەنەوە. دەبوایە شەقامی ئاشتیش هێندە بەرز بکەنەوە تا بگاتەوە ئاستی شەقامی ئازادی.

خۆی لە بنەرەتدا وەبەرهێنانەکە بەم شێوەیە ئەنجام درابوو: وەبەرهێنەری یەکەم بە قازانجی ۱۰۰ هەزار لیرە فرۆشتبووی بە وەبەرهێنەرێکی دیکە، ئەوەیش بە سوودی ۷۰ هەزار لیرە فرۆشتبوویەوە بە یەکێکی دیکە و ئەوا بیگرە تا خوا حەز بکا و ئینجا لە کۆتاییدا کەوتبوویە دەستی مامم. ئەویش دە هەزار لیرەیان دایە وەک قازانج و لێی دەرچێت. پێیان وتبوو: خۆ تۆ هیچ پارەیەکت نییە تا هەستێت بەم کارە، وەرە و پێمانی بفرۆشە... دواتر وتیان وەرە بیست هەزار لیرەت دەدەینێ.

لەبەر ئەوەی مامم زۆری حەز لە پارە و پول بوو، وتی: (بۆ هاوبەشێک دەگەڕێم تا قازانجی زۆرتر بکەم) هاوبەشێکی پەیدا کرد تا یارمەتی بدات لە ڕووی مادییەوە.

وەک ئەوەی پێیان گوتبووین دەستمان بە کار کرد. شەقامەکەمان نزم کردەوە نزیکەی دوو مەتر. شەقانی ئاشتیشمان بەرز کردەوە سێ مەتر. بەم شێوەیەش ئەو دوو شەقامە و شەقامی ئازادیمان

هاوناســـت کرد. بەڵام کاتێک لە کار بووینەوە، بینیمان شــەقامی هایازنای مەترێک لەچاو شــەقامی ئازادیدا دابەزیوە. بەڵام ئەمجارەیان ترۆمبیلەکان دەیانتوانی ڕاســتەوخۆ بە شــەقامەکەدا تێپەڕن و بگەنە شەقامی ئازادی.

لەو کاتەی کە کارمان دەکرد بۆ کەمکردنەوەی جیاوازی نێوان شەقامەکان، شــەقامی هایازنای و ئاشــتی تا لەگەڵ شــەقامی ئازادیدا یەک بگرنەوە. هاوکات وەبەرهێنەرەکانی دیکە لە شەقامەکانی ئەوبەردا کاریان دەکرد. شــەقامی زاربەتان ڕێک بەرانبەری شــەقامی مەقامی داخراو بوو. شــەقامی پەشــیمانیش بەرانبەری شــەقامی حاجی زورفەددین بوو.

وەبەرهێنەرەکەی دیکە بەتەواوەتی پێچەوانەی کــارەکەی ئێمەی دەکرد. شــەقامی زاربەتان زۆر لە شــەقامی ئازادی بەرزتر بوو، شــەقامی مەقامی داخراویش نزمتر بوو لە شــەقامی ئازادی. ئێمە بەرزی دەکەینەوە و ئەوان نزمی دەکەنەوە... دەتگوت چاڵاومان بۆ باراناو دروســت کردووە. پوختەی قســان ئەوەیە: کەســێک کە لە شەقامی ئازادییەوە دەهات، نەیدەتوانی بەلای چەپ یان ڕاستدا بڕوات، هیچ بوارێکی بۆ نەدەمایەوە.

پاش ئەوەی لێکۆڵینەوەیان بۆ دۆخەکە کرد و گەیشــتنە بڕیار، پوختەی بڕیارەکەیان ئەوەبوو کە هەندێک لە شــەقامەکان بەرز بکەنەوە دیسانەوە و هەندێکیشــیان نزم. دیسانەوە تەندەریان دابەش کردەوە و بوویەوە نسیبی یەکێک لە وەبەرهێنەرەکان. پاش سودێکی چەندسەد هەزار لیرەیی، گەیشــتەوە نۆرەی مامم و دیسانەوە پێیان وت:

ها بگرە سی هەزار لیرە و لێی دەرچۆ.... بەڵام مامم ... پاش ئەوەی تــامی قــازانجی وەبەرهێنــان چووبوویە بن دانی، هەرگیز نەیدەفرۆشــتەوە. ماوەیەک بەپێی ئەو ئەندازە ئەندازیارییانە کارمان کرد. شەقامە نزمەکانمان بەرز کردنەوە. کۆتای کار بەم چەشنەی لێ

هات: شـەقامی ئازادی لەو ناوەراسـتەدا قنج وەسـتابوو و، شـەقامی ئاشتی و هەیازنای نزم ببوونەوە.

مامم گوتی:

- باشـترین شـتێک کە کردبێتم ئەوەیە: من مەترێکیش زیاتر لە ئەندازەکانم لە شەقامی ئاشتی هێناوەتە خوارێ تا زووتر کارەکە بدات بە دەسـتەوە، ئەگەر وام نەکردایە، شـەقامی ئازادی وەک منارەی مزگەوتی لێ دەهات و ئەوی دیکەیشیان دەبوویە بیر.

شـەقامی مەقامیش بەتەواوەتی داخرا و هیچ شـوێنەوارێکی لێ بەجێ نەما. شـەقامی یانەدەمیش زۆر زۆر لێژ کەوت. بەلام لێژییەکەی پێچەوانەی جاران بوو. ئەمجارەیان سەری ئەملای لێژ بوو.

پاش ئەوە: بریارێکی نوێ دەرچوو کە گوایە دەبێت شـەقامەکان بخرێنەوە سەر دۆخی جاری جارانیان... وەک ئەوەی زوو زوو... مامم لە پێنجەمین زیادکردندا دیسـانەوە بۆی دەرچوویەوە. پاش دوو مانگ لە کارکردن ئابەم شـێوەیەی لێهاتەوە: شـەقامی هایازنای زۆر بەرز بوویەوە، شەقامی ئاشتیش نزم نزم بوویەوە بە چەشنێک کاتێک مرۆ بەناویدا دەچوو، دەترسا لەوەی لە شـەقامەکەی سـەرەوە شتێک بەر بێتەوە بەر تەوقە سـەری بکەوێت. هەرچی بەر ببوایەتەوە، ئەوەندە تاودانی زۆر دەبوو -بەهۆی بەرزییەکەوە- دەیکوشت.

دوو شـەقامی دیکەیان، هێندە چاڵ کران گەیشـتن بە ئاو. خەلکی ئەوبەری شەقامەکە بە بەلەمی بچکۆلە یان بە دەستگرتن بە حەبلەوە وەک سکە دەچوونە ئەوبەر بۆ مالەکانی خۆیان.

بەهۆی ئەم چالاوانەوە، بۆ یەکمجار لە مێژووی شاری ئەستەنبولدا کێشەی ئاوی خواردنەوە چارەسەر بوو.

بەلام شـەقامی مەقام بووبوویە هاوینەهەوارێکی دلرفێن. دەیانگوت ئەمریکییەکان هـاتوون وتوویـانە چەنـدە دەلێن پـارەتـان دەدەینێ با لەوێدا ئوتێلێک بۆ خۆمان بنیات بنێین.

هاونیشتمانیانی بەڕێز

خزمەتکارەکە بۆ کاروبار ڕاپەڕاندن، ڕووی کردە چێشـــتخانەکە. خاوەن مالیش بە چاوێک تەماشـــای ئاوێنە دەکات و زولفی شـــانە دەکات. بەوی دیکەیشیان سرنجی خستووەتە سەر خزمەتکار بزانێت چلۆن کار دەکات؟

لەناکاو، لەو کاتەی خاتوون ســـەرقالی ئارایش بوو، گرمە و قیرەیەکی گەورەی چەشنی تەقینەوە لە ژوورەکەی پیاوی خاوەن مال هات. ژنە دوو قاچی دیکەیشـــی قەرز کرد و خۆی گەیاندە بەردەم دەرکەی ژوورەکە و بە هەردوو چەپۆک دەیکوتـا بە دەرگـادا، بەڕێزەکەم... بەڕێزەکەم... بەڕێزەکەم.

کەس نەیزانی چی لە مـالەکەدا قەومـاوە. تەنـانەت پیـاوانی پۆلیســـخانەیش ســـەریان لەو کارە دەرنەدەچوو کە هەر دەتگوت فیلمێکی پۆلیسییە.

خەلکی دەیانپرســـی: ئەوە یەکێک لەو ژوورەدا خۆکوژیی کردووە؟ ئایا کەسـێک هەلی کوتاوەتە ســـەر یەکێک و ویســـتوویەتی بیکوژێت؟ کێ نالی ئەوەی لە ژوورەکەدایە شـــێت و بێئەقل و شـــت نییە؟ لە ڕاستیدا هیچ ئەنجامێک وەچنگ نەخرا.

خاوەن مالەکە کابرایەکی سیاسەتوان بوو. نەریتی خۆی بوو ماوە نا ماوەیەک بەنـاو جەمـاوەردا بگەڕێت و پێڕەوی حیزبەکەی بلاو بکاتەوە. مەیدانی شارەکە جمەی دەهات لە شاند و بالوێز و بەربژێری پارت و حیزبەکانی دیکە. دەتەوێت بزانیت مەیدانەکە چۆنە؟ کورەی هەنگ بێنە پێش چاوت.

کابرا خۆی گەیاندە ستەیجەکە و دەستی کردە وتارخوێندنەوە بۆ ئاپۆرەکە:

ئەی هاونیشتمانیانی بەڕێز!

وا خەریکە ئەم نیشتمانە شیرینەمان ڕۆژ بەڕۆژ خەڵکی پیس و بۆگەنی تێدا پەیدا دەبێت.

ئەی هاونیشتمانیانی خۆشەویست!

ئەو پۆشاک و بەرگانەی ئەو تاقمە لەبەری دەکەن، شیرازە و ڕەونەقی شارەکەمانی شێواندووە. زیانێکی گەورەیان لە سیاسەتی گەشتوگوزارمان داوە. ئێمە بە دەست و قاچ خەریکی پترکردنی سەردانیکەرانین بۆ نیشتمانەکەمان، بەڵام ئەگەر یەکێک لە گەشتیاران یەکێک لەمانە ببینێت، یەکەم شت کە دەیکات ئەوەیە ئێرە جێ دەهێڵێت. بێگومان لە دەرەوەیش هەر هێندە بەسە یەکێک لە گەشتیارەکان دەهۆڵمان بۆ بکێت، ئیدی کەس ڕوو لەم نیشتمانە ناکات.

ئەی هاووڵاتیانی بەڕێز!

دەمەوێت ئەوەیش بڵێم: ئەو بۆنە ناخۆشانەی لەو تاقمە دەردەچن، مرۆڤ بە بۆن دەخات، تەنانەت ئەگەر لەو کاتانەیش بەلایاندا تێپەڕ دەبێت، بە دەستت لوتت بگریت، هێشتا بۆنەکە لە مێشکتدا بۆ ماوەی یەک مانگ دەمێنێتەوە.

ئەی هاونیشتمانیانی خۆشەویست!

ئەو قەڵەباڵغییە لەم شارەدا، ژیانی تەواو سەخت کردووە. ئەو کەسانە تەنها ئەوانەن کە لە لادێوە هاتوون و ماڵ و لادێ و منداڵیان بەجێ هێشتووە بە بێ هیچ هەستێکی بەرپرسیارانە.

پۆل پۆل بەرەو شار خلۆر دەبنەوە. بپرسن بزانن هۆکاری ئەم گشتە پاڵپاڵێنە لەسەرتان چییە؟ شوێن بۆ نەخۆشەکانی ئێوە نەماوە،

قاپ و دەوری هەر ناکرێدرێ لە بازاڕ. میوە بەشی ئێوە نەماوە. ئەوان گشت و زەوی و زاری خۆیان جێهێشتووە و هاتوون وەک سون و کوللە بەربوونەتە ئەم شارە.

هاونیشتمانیانی بە ئەمەک!

بێگومان بن کە ئێمە ئەوپەڕی تەقالای خۆمان دەکەین تا پێش بەم کۆچە بگرین. پێویســـتە خەڵکی لە لادێکانی خۆیاندا بمێننەوە. وەک باپیرانی ئێمە وتوویانە: بەرد لەجێی خۆی سـەنگینە. ئەوەی ماڵی نییە، مەگەر بچێتە کونە مشـکەوە. بێگومان بن لەوەی پێش بەم نەهامەتییە دەگرین. ئەو ڕێوشوێنانەیش کە بەنیازین بیگرینە بەر، ئەمانەن: پۆلیس لە گشـت وێسـتگەی شـەمەندەفەر و پاپۆڕ و ماشـێنەکان دەدانەێین بزانین کێ دەیەوێت کۆچ بکات؟ باجێکی قورس و گرانیان لەســـەر دادەنێین کە نەتوانن بیـدەن و چەنـدین بـاجی دیکەی ســـەختی کەمەرشکێن.

بۆ ڕۆژی پاشتر، هەر ئەم سیاسەتوانە، چوویە یەکێک لە ناحیەکان و خەڵکانی لادێنشینی بەم چەشنە دواند:

هۆ هاونیشتمانییە هەرە خۆشەویستەکان:

بەر لە هەمووشتێک ئەمەوێت ئەوەتان پێ بڵێم کە متمانەی ئێمە بە ئێوە، لە متمانەمان بە چینەکانی دیکەی کۆمەڵگە زۆر زۆرترە، چونکە ئێوە سێ لەسـەر چواری دانیشـتوان پێکدەهێنن. بەڵێ ئەی گوندنشینە خۆشـەویسـتەکان. بەڵێنتان پێ دەدەین لەمڕۆ بەدواوە، ئێوە پشـتگوێ ناخرێن وەک ئەوەی جاران خرابوون. بەڵێ! وەک پەندە باوەکە دەڵێت: گوندنشینان گەورەی ئێمەن. ئەم پەندە بە مانای ووشە ڕاستە.

ئەی گوندنشینە بەئەمەکەکان:

من له ئێوەم، باوکم و باوکی باوکیشم هەر خەڵکی گوند بوون و لەوێ گەورە بوون. پێتان دەڵێم: هەندێک لە خەڵکی شار وایان نیازە ڕێتان لێ بگرن بچنە شار، ئەو داماوانە هیچ لە مێژوو و جوگرافیا و زانست و تەکنەلۆژیا نازانن.

هاونیشتمانییە بەڕێزەکان!

کۆچکردن لە لادێوە بۆ شار یارمەتیدەرێکی گەورەی وڵاتەکەمان دەبێت لە ڕووی گەشەسەندن و بەرەوپێشچوونەوە. هەر ئەوەبوو لە سەدەی شازدەهەم لە بەریتانیادا ڕوویدا.

بۆ ڕۆژی دواتر، جەناب لەبەردەم بازرگانەکاندا بەم چەشنە دووا:

ئەی هاونیشتمانییە بەڕێزەکان، برا شیرینەکانم: وەک لای خۆیشتان ئاشکرایە، دابینکردنی خۆشگوزەرانی ئەرکی سەرشانی گشت لایەکمانە؛ ئەوەیش سەر ناگرێت مەگەر بە هێنانە ناوەوەی عوملەی زەبەلاح بۆ ناو وڵاتەکەمان. ئەمەیش دیسانەوە ناگرێت مەگەر تەنها لە ڕێگەی زیادکردنی ڕێژەی هەناردەکردنەوە.

هاونیشتمانییە بەڕێزەکان: زیادکردنی هەناردە و کەمکردنەوەی هاوردە کارێکی زۆر گرنگە بۆ بەرەوپێشبردنی ئابوری وڵات. هاوردەکردن واتە بەخشینی عوملەی قورس بە وڵاتان. ئەگەر کاری وەهایشمان کرد، ئەوە گرێ و گوتاڵی زۆر دەکەوێتە ناو داهاتی وڵاتەوە و بەهای پارەکەمان کەم دەبێتەوە کە ئەوەیش لە بەڵا هەرە گەورەکانە.

دانیشتوانە بەڕێزەکان و برا خۆشەویستەکانم: هیچ گرفتێکمان توش نابێت ئەگەر لە دەرەوە قاوە هاوردە نەکەین... نایشمرین لە کاتی نەبوونی قاوەدا. دنیایش کاول نابێت ئەگەر سەیارە نەکڕین؛ دەیشتوانی لەجێگەی زەنگوڵەی کارەبایی دەرگا، تەقولبابی دەستی

بەکار بهێنین. یان بەردی خۆمان لەبری سیفۆنی ئیتالی. ئەوەی ئێستا لە بازنەی پێویستیاتە بەرزکردنەوەی دراوی خۆمانە لەڕێگەی هەناردەکردنەوە.

پاشان ئەی دانیشتوانی خۆشەویست....

***

ئەو برالەمان، ڕۆژی دواتر چوویە لای بازرگانەکانی هاوردە و ئینجا وتی:

ئەی چاوی چاوەکانم، بازرگانە خۆشەویستەکانی ئەم نیشتمانە: ئەوەی پایەکانی دەوڵەت جێگیر و قایم دەکات ئەوەیە: خۆشگوزەرانی ئابوری فەراهەم بکەین بۆ هاونیشتمانییان. ئەگەر کێشە بکەوێتە نرخی ئابوری هەر وڵاتێکەوە و هەندێک شتیش لەچاو ئەوانی دیکەدا پتر داوا بکرێن، ئەو کاتە کێشەکان پتر قوڵ دەبنەوە و هاونیشتمانیانمان لێ زیز دەبێت و ئەوکات خۆیشمان بێزار دەبین.

پشتبەست بەم قسانە: پێویستە سولفە و قەرزی باش بە هاوردەکاران بدەین و، پشتیان بگرین. دەبێت خۆشگوزەرانی فەراهەم بکەین. کەمیی پێداویستی دەبێتە هۆی گەرمکردنی بازاڕی ڕەش. خۆیشتان دەزانن ئەمە هۆکاری یەکەمی گرانییە لە وڵاتدا. ئەمەیش دەرگا بۆ کاری قاچاخ دەخاتە سەر پێ و ئەخلاقی میللەت شەڕ دەکات. هەر بۆیە ئەی هاونیشتمانیانی بەئەدەب: پێویستە برەو بە هاوردەکردن بدرێت. هەندێک هەن دەڵێن: دەبێت هاوردە ڕاوەستێنرێت و کار بکرێت بۆ بەرزکردنەوەی نرخی دراوی خۆمان لەڕێگەی هەناردەکردنەوە. ئەوەی ئەو قسەیە دەکات، کەسێکی نەفامە و هیچ فری بە بازرگانی و ئابورییەوە نییە.

ئەگەر ئێمە کاڵای خەڵکی دیکە نەکڕین، ئەوان چۆن کاڵا لە ئێمە دەکڕن؟ نەخێر نایکڕن. ئێمە سەیارە و قاوە و سیفۆن لەوان دەکڕین

تـا ئەوانیش فسـتەق و بەڕو و حەلزۆن لە ئێمە بکڕن. بەڵێ هاونیشتمانییە خۆشەویستەکان.. گوڵێکم بدەرێ تا گوڵێکت بدەمێ.

***

لە ڕۆژی دواتردا بابای سیاسـەتوان ملی نا بۆ ئەوەی ئەندامانی ژووری بازرگانی بدوێنێت:

هـاونیشـتمانییە بەئەمەکەکان: هیچ وڵاتێک نـاناسـرێت مەگەر لەڕێگەی بـازرگـانییەوە. هەسـت دەکەم تـاقمێـک هەن، دەبەنگ و هیچنەزان، دەیانەوێت باج لەسـەر کاڵا هاوردەکان چەندقات بکەن. باشـە لەبەر چی؟ دەڵێن لەبەر پارێزگاری لە پیشـەسـازی خۆماڵی و یاساکانی چاودێری پیشەسازی...

ئەی هاونیشـتمانییە خۆشـەویسـتەکان: هەندێک دەڵێن کاتێک چاودێری و کێبرکێ نەما لە هەر سـیسـتەمێکدا، ئەوا پێشـکەوتن و گەشەیش لەگەڵیدا نامێنێـت. ئەوە قسەیەکی بێمانایە. پێویستە گومرگ لابەرین و هاوردە بێسـانسـۆر بکرێت. پێویسـتە باجی سـەر گومرگ لابەرین و هاوردەکردن پەرە پێ بدەین.

پاشان قسەی بۆ هەندێک کرێکار کرد و وتی:

برا کرێکارە خۆشەویستەکانم... دەستی ماندووبوونتان دەگووشم... بەر لە هەمووشتێک، گەرەکە باس لە هەڵەیەکی زەقی ئەم نیشتمانەمان بکەین، ئەم نیشـتمانە پڕ لە دەغڵ و دانە، ڕاسـتە نیشـتمانێکی بەهێتە، بەڵام ئەوان دەیـانەوێـت برەوی زیـاتر بە کشـتوکـاڵ بـدەن وەک پیشـەسـازی، دەڵێن کشـتوکاڵ لەپێش هەمووشـتێکەوە، تەنانەت پیشـەسـازییش، ئەو خەڵکە بەتەمای کەتنێکی وان... براینە! ئەگەر ئێمە

پیشەسازیمان وەستاند، ئەی چی لەو گشتە کرێکارە بکەین؟ چارەنووسیان چی دەبێت؟ کرێکاران بڕبڕەی پشتی ئەم سەرزەمینەن... زوبانی نەیاران بە ئاراستەی بڕبڕەی ئەم نیشتمانە درێژ بووە و هەڕەشەیان لێ دەکات. ئایا دەکرێت کشتوکاڵ و پیشەسازی شان بەشانی یەکدی باڵا بکەن؟ کەی کشتوکاڵ توانیویەتی شان لە شانی پیشەسازی بدات؟

*** ***

درەنگتر کەوتە ئاخاوتن بۆ لیژنەی خوێندنی باڵا و خوێندکار و گەنجان و فەرمووی:

ئەی هاونیشتمانییە خۆشەویستەکانی ئەم خاکە، خۆتان دەزانن کە لە دەستوری تورکیادا زۆر بە ڕاشکاوی وتراوە:

ئێمە دەوڵەتێکی علمانین، جیاوازی دەکەین لەنێوان ئەوەی بۆ دینە و ئەوەیشی بۆ دنیایە. بەپێی ئەم بەندەی دەستوریش ئێمە لەسەر علمانیبوونی وڵاتمان جەخت دەکەینەوە. هاونیشتمانییە بەقەدر و قیمەتەکان، ئێمە بە هیچ کلۆجێک ڕێگە نادەین وڵاتەکەمان ببێتەوە بە لانکەی کۆنەپەرستیی. بەڵێ ئێمە بە شۆڕش سەلماندمان کە علمانین.

*** ***

لە بەردەم حوجرە و دەرسخانەیەکدا هاتە گۆ و وتی:

هۆ هاووڵاتییە خۆشەویستەکان! هەندێک لەو دەبەنگانە وا دەزانن کە عەلمانیەت دژی دینە، ئەوەی ئەو قسەیەی کرد، فڕی بە دنیوە نییە و هینی خۆی و گێزەر لەیەک ناکاتەوە. بەڵێ ئێمە ..... و علمانییەکان .....و

ئەوجا خۆی گەیاندە لای سەندیکای کرێچییان و وتی:

هاونیشتمانییه قەدرگرانەکان... لە هەرە سەختترین گرفتەکانی ئەم وڵاتەمان کێشەی نیشتەجێبوونە. کار دەکەین بۆ نەهێشتنی هەیمەنەی خاوەن موڵک... ئای لەو خاوەن باڵەخانە بێویژدانانە... دوو هۆدە و هەیوانێک دەدەن بەو مەردمە ڕەشـــوڕووتە مانگی بە ٦٠٠ لیرە. کام دوو هۆدەیەیش، خۆر هەر نایانگرێ و بۆنی کوڵانەی پەلەور دەدەن. تەنانەت مەڕ و ماڵاتیش لەو ماڵانەدا ئیدارە ناکەن.

ئەوە ئەســتەمە ئەی هاونیشــتمانییە خۆشــەویســتەکان... لە وڵاتە پێشـــکەوتووەکاندا کرێی خانوو لە (١٠%)ی موچەی کرێچی تێپەڕ ناکات. ئەگەر کابرا پێویست بکات ٦٠٠ لیرە بدات، ئەوا دەبێت موچەی مانگانەکەی ٦٠٠٠ لیرە بێت. لەبەر بێئەخلاقی خاوەن موڵکەکان، لاوە دڵگەرمەکانمان ناتوانن هاوســـەرگیری بکەن. هەوڵیان داوە داوە لە هوتێل و خەوخانەکاندا بەتەنها بژین و لەوێیش توشـــی هەزار گیر و گرفت دێن... ئەو داماوانە ئا لەوێوە دەبنە کەسانی پێشینەدار لەکاتێکدا بێتاوان دەسوتێن. زۆر بێزارم لەو حاڵ و باڵەی تێی کەوتوون. هەواڵی زۆرمان لەو بارەیەوە پێ دەگەنەوە. پێویســـتە متمانەمان پێ بکەن کە ئێمە دەتوانین ئەو دۆخە ناهەموارە هەموار بکەینەوە و ســـنورێک بۆ پەلکێشی خاوەن موڵک دادەنێین.

** ***

هەر ئەو ڕۆژە دەمی زەردەپەڕ، لەگەڵ یەکێتی خاوەن موڵکان کۆ بوویەوە... پێی وتن:

ئەی هاونیشتمانییە خۆشەویستەکان... مزگێنی و نوقڵانەم پێیە... لە نزیکترین بەرواردا لە ستەمی کرێچی قوتارتان دەبێت. ئێستا لە وڵاتە پێشکەوتووەکاندا کرێ لەسەدا هەزار و پێنسەد زیادی کردووە. ئەو برەی ڕابردوو کە دیاری کردابوو، ئەوە ســـتەمێکی گەورە بوو لە ئێوەی بەشخوراو... ئەوە هیچ ئەقڵ و لۆژیکێک پەسەندی ناکات. کاری گرینگی ئێمە ئەوەیە ئەو بێویژدانییە لە وڵاتـدا نەهێڵین... برادەرانی

هاونیشـــتمانم... کۆنه کارمەندێکی خانەنشـــینکراو، لەتاو نەبوونی و چەرمەســـەریی، خۆی و مـــاڵ و منـداڵی دەترنجێنێته هۆدەیەک و هۆدەکەی دیکەی ماڵەکەی دەداته کرێ، کەچی هەر هێشـــتا ناتوانێت پارەی باجی دەوڵەت بدات.

بۆ ڕۆژی دواتر له مەیدانی یەکێک له شـــارەکاندا که حیزبەکەی ئەوی دۆڕا بوو، دەستی کرده وڕه وڕ:

ئەی هـاونیشـــتـمـانییه بەڕێزەکـان: ئێمه هیچ لارییەکمـان نییه له یەکسانکردنی حیزبەکاندا. ئێمه ڕێز له ڕای پێچەوانه دەگرین و لەسەر دوو گلێنەی چـاومـانی دەنێین. ئەنـدامـانی پـارتەکـانی دیکه برا و هاونیشـــتمانی ئێمەن. خۆشـــەویســـت و ئازیزمانن. ڕۆحمانن... هیچ ناکۆکییەکمان لەگەڵیان نییه، مەگەر ناکۆکی دیدگا و بۆچوون.

ئەی هاووڵاتییه ئازیزەکان: پێویســـته دەســـت لەنێو دەســـت، شـان بنێینه ژێر باری بەرپرســـیارەتی، مشـــوری چارەســـەرکردنی گشـت کێشـــەکانی ئەم ســـەرزەمینەی خۆمان -تورکیا- بخۆین چونکه ئەوه ئەمانەته و به ئەستۆمانەوەیه.

*** ***

له شوێنێکی دیکه که حیزبەکەی خۆی براوه بوو بوو، گوتبووی:

ئەی هاونیشـــتمانییه بەئەمەکەکان... با ئەو پۆخڵەواتانه بزانن.. ئەو دۆڕاوانه... ئەو گومڕایـانه... خیـانەتکـار و پیس به جوانبینـانه بزانن! هەرچەنده هەوڵی نانەوەی بشـــێوی و ئاژاوەیان دا له وڵاتدا، کەچی ئێمه له کەمینـدا بووین لێیـان، بەڵێ ئەی هـاونیشـــتـمـانییه خۆشەویستەکان...

** ***

بابای سیاسەتوانمان پاش گەشتە پازدە ڕۆژییەکەی گەڕایەوە شار. ڕاستەوخۆ ملی ڕێی ماڵی خۆشەویستەکەی (سونا)ی گرتە بەر. ئەوەی کە زۆر غیرەی لە ژنی ئەم کابرایە دەکرد. من دەڵێم سەد، تۆ بڵێ هەزارجار تکا و لاڵەی لێ کردبوو کە لە ژنەکەی جیا ببێتەوە و ئەم مارە بکات، بەڵام سیاسەتوان بەم چەشنە وەڵامی دەدایەوە:

(هاونیشتمانییە خۆشەویستەکان... سونا... سونا... سونا... گوێم لێگرە سوناکەم... سونوتەکەم.... ڕۆحەکەم گوێم لێگرە.... گەردەنم ئازاد نەبێت ئەگەر بێجگە لەتۆ کەسم خۆش بوێت. ئیشەڵلا ڕۆژێک دێت هەر لە پەنات بم. باڵت بۆ ڕادەخەم سوسوەکەم... ئەو کاتەی ئەوم هێنا، گێلۆکە بووم...جحێل بووم، بۆ ژن کەفم دەکرد... تۆم خۆش دەوێت سوسوەکەم... ئەگەر منداڵەکانم نەدەبوون، ئەو ژنەم لەخۆم حەرام دەکرد... هاونیشتمانییە خۆشەویستەکان.).

بۆ ڕۆژی دواتریش ئاغامان گەڕایەوە لانەی خۆیان. بۆ لای ژنەکەی خۆی. هەر کە ژنە زانی کە پیاوەکەی کاری قاچاخی دەکات (دۆستی هەیە) نەڕاندی بەسەریدا و گردییە دەمەدەمێ لەگەڵیدا، بەڵام ئاغای سیاسەتوان وتی:

- هاونیشتمانییانی خۆشەویست ... من

ژنەکەی سەری سورما و وتی:

- چیتە؟ پیاوەکە چ مەرگتە؟

- ئەی خێزانە خوێنشیرینەکەم، هەورەبروسکە بمسوتێنێ ئەگەر بێجگە لە تۆ کەسم هەبێت... خودا نەمگەیەنێتە سبەی و بمرم ئەگەر درۆت لەگەڵ بکەم.. ئەی هاونیشتمانییە خۆشەویستەکان.

- ئەوە چیتە، ئەم هاونیشتمانیی و شتانەت لە چییە؟

- هیچ نەبوو، خەیاڵێک بوو، هات و چوو، هەڵەی سەر زار بوو، هاوسەری شیرینم، تۆ پشتێنەی ئەم خێزانەیت... بەڕێزەکان... بڕوام پێ بکە خۆشەویستەکەم.... من هیچ... هاونیشتمانییە بەڕێزەکان.

***

سیاســەتوان چوویە هۆدەی نوســتنەکەی و ڕوانییە ئاوێنەکە و ڕوخساری خۆی، ســەرسام بوو بەو ڕوخســارە.. ئەو ڕوخســارە... ڕوخسار ئەی هاونیشتمانییە بەڕێزەکان.

دەنگێکی زۆر بڵند لە ئەنجامی وردبوونی ئاوێنەکەوە هات... ژنی خاوەن ماڵ دوو قاچی هەبوو، دوانی دیکەیشــی بۆ قەرز کرد و خۆی گەیاندێ، بە هەردوو چەپۆک دەرگای دەکوتی، پیاوەکە، پیاوەکە، پیاوەکە، هیچ... دەرگا کلیل درابوو.

ئەوەندەیان زانی لەبەردەم دەرگاکەدا لە پشــتەوە تەپەیەک هات و دەنگێکیش:

- هاونیش... هاونیش.... هاو.... هاونیش...تمانە...

*** *** ***

- ڕەحیم ئەفەندی، شەش کوپ قاوە بێنە ...

- فەرمانتە بەگم.

فەخریە، کە تاکە فەرمانبەرە لەو ژوورە گەورەیەدا گوتی:

- من قاوەم ناوێ بەگم .

ئەو پیاوەی لەپشـــت مێزە گەورەکەی نزیک دیواری لای ڕاســـت دانیشتبوو گوتی:

- ئەستەمە... دەبێ بیخۆیەوە. هەموو ڕۆژێک لەلایەن منەوە سێ کوپ چا یاخود قاوە بۆ ئێوەیە، ئەگەر چا یان قاوەتان پێخۆش نیە دەتوانن داوای دۆلدرمە بکەن.

فەخریە کە دوومانگ بەسەر دامەزراندنەکەیدا تێپەڕیبوو گوتی:

مادام وایە دۆلدرمە باشترە.

پیاوە پیرە عەینەک لەچاوەکە گوتی:

- پێنج کوپ قاوە و، دۆلدرمەیەک بێنە ڕەحیم ئەفەندی .

- فەرمانتە بەگم.

هەموان لەو فەرمانگەیەدا پیاوە پیرەکەیان بە بەگ بانگ دەکرد، هەر لە بەڕێوەبەرەوە هەتا فەڕاشی بەردەرگاکە، بەگ گوتی:

- دوازده ڕۆژی ماوە گەنجەکان، تەنیا دوازدە.

لەبەردەم هەریەک لە دیوارەکانی ژوورە گەورەکەدا دوو مێز هەبوون.

بەگیش سەرۆکی ئەو شەش فەرمانبەرەی پشت مێزەکانی ئەو ژوورە بوو.

دەنگی دەرگاکە هات. ئافرەتێک هاتە ژوورەوە چەن کاغەزێکی پێبوو. بەگ بەبێباکی سەیرێکی وەرەقەکانی کرد و گوتی :

- بڕۆ بۆ مێزی بەرانبەر ..

ئافرەتەکە ڕۆشت بۆلای یاریدەدەری بەگ، سائیم ئەفەندی ..

- بەگ گوتی: ئیشەڵا لەکات و ڕۆژی خۆیدا تەواو دەبن.

فەرمانبەرێکی گەنج کە پرچە درێژەکەی بەزەیت چەورکردبوو، پرسیاریکرد :

- چەند ساڵە ئێوە خزمەتی دەوڵەت دەکەن بەگم؟

- ١٧ی ئابی داهاتوو سوێند بەخوا خزمەتەکەم دەبێتە ٣٧ساڵ .

ئافرەتەکە وەرەقەکانی ئیمزاکراو چوە دەرەوە. بەگیش هەر خەریکی باسەکەبوو:

- من تەمەنم ٢١ساڵ بوو، چوومە خزمەتی سوپا، سەرەتا پاڵێورام بۆ فەرمانبەری دیوان، بەشی دووەم لە فەرمانگەی سەرپەرشتیکردنی خۆراک. لە کۆتایی جەنگیشدا بەهۆی پلە بەرزکردنەوە ئەرکەکەم گواستەوە بۆ وەزارەتی جەنگی.

قاوەکە هات، بەگ جگەرەیەکی داگیرساند و یەک مژی مەحکەمی خێواندێ و، قومی دەدا لە کوپە شینە گەورە و قاوەکەی بەلەزەتەوە هەل دەلوشی. کوپی فەرمانبەرەکانی دیکە هەمویان سپی و بچوک بوون، بەلام کوپەکەی بەگ شین بوو، بەئاوی ئالتون وێنەی گولی رەنگاو رەنگی لەسەر کێشرابوو. خوی لە مالەوە هێنابوی، دابوی بەخزمەتکارەکە، رەحیم ئەفەندی. پێش ئەوەی قاوەکە ببات بو دەمی، لێوی ئەلئەگوشت و بە دەنگێکی بەرز قومی لە قاوەکە دەدا .

فەرمانبەرە لاوە جوانخاسەکە گوتی:

- ئەوکاتەی تو دامەزراوی من هێشتا لەدایک نەبوو بووم.

پیرەکە پێکەنی و گوتی:

- تەنیا تو نا، تەنانەت باوکیشت لە دایک نەبوو بوو.

فەخرییە لێی پرسی:

- بوچی هەتا ئێستە خانەنشین نەبویت ئەی بەگ؟

- چونکە لە تومارگە خزمەتی ١١ سالیان بو حیساب نەکردوم کچم، دەریان کردم لەکار، لەبەر ئەوە خزمەتی ئەو ١١ سالەم بەفیرۆچوو. بویە ئێستە سەرلەنوێ ٢٨ سالیتر تەواو دەکەم .

یاریدەدەرەکەی گوتی :

- ٩ سال ماوە بو خانەنشینبونی من.

- توش خانەنشین دەبیت ئیشەلا... هەموتان رزگارتان دەبێت. ئای هەر لەسەر زمان ئاسانە ئینسان بلی ٣٧ سال. ئەوە تەمەنێکی تەواوە... .دوای ئەوە بەردەوام بوو:

- ئەمە ئامۆژگاری باوکانەیە بۆ ئێوە، ئاگاداربن هەرگیز منداڵەکانتان مەکەن بە فەرمانبەر، بابین بە شۆفێر، سەرتاش ... هەرچی بێت با پیشەیەک فێربن، گرنگ ئەوەیە دەستی خۆیان زنجیرنەکەن بە بازنەی ئاڵتونی فەرمانبەریی.

لەو ڕۆژەوە بەگ دەستی هیچ ئیشێکی نەدەگرت، دوازدە ڕۆژیتر خانەنشین دەبوو، توشی خەم و بێتاقەتی بوو بوو بەدەست ئەو وەرەقانەی لەسەر مێزەکەی بوون. لە دەست سەردانکەر و ئیمزاکردن و مۆرکردن دۆسییە دوبارەکان تاقەتی هیچی نەمابوو. بەسەری ئاماژەی بۆ ئەو دوو پیاوە کرد کە دەهاتنە ژورەوە بەرەو مێزەکەی بەرانبەری.

- وەرن ئەی (دوازدە ڕۆژەکە) وەرن. ئەم ڕۆژانە بەخێرایی تێناپەڕن، وا هەست دەکەم ئەم (١٢)ڕۆژە لەو (٣٧) ساڵە درێژ ترە کە تەواوم کردوە .بەڕێز سەفی، کە هەتا ئەوکاتە قسەی نەکرد بوو، پیاوێک بوو بەلایەنی کەمەوە سێ ڕۆژ بوو سەرو ڕیشی چاک نەکرد بوو، چاکەتەکەی لابرد و گوتی :

- تۆ ڕاهاتویت لەگەڵ ئیشکردندا؛ دوای ئەوەی خانەنشین دەبی چیدەکەی؟ وەک ئەوانیتر دەبی لەماڵەوە دایکوتی، بەخوا هەست بە دڵتەنگی دەکەیت.

- ئەوە تۆ چی دەڵێی سەفی ئەفەندی؟ ٣٩ ساڵە من لەم ژوردام. بەیانیان ماڵم بەجێهێشتووە و ئێوارە گەڕاومەتەوە، لە سەر ئەومێز و کورسیە بووم. ئەگەر ژیانی فەرمانبەر بە میلی کاژمێری مارکەی (کاسیو) بچوێنیت ئەوە لە ماوەی ئەو ٣٩ ساڵەدا چەندین جار لە ئیش کەوتبوو .

- باشە بەگ تۆ کە خانەنشین بویت چی دەکەی لە ماڵەوە؟

- من چیدەکەم؟ بلێ جا چی ناکەی؟ بەیانیان زوو وەک هەمیشە هەڵدەستم، دەڵێم بیسمیلا و دەست دەکەم بەکار لە باخچەکەی ماڵەوەدا. بەرەنگاری لەگەڵ خاکدا، ژیانی مرۆڤ لە سەرەوە بۆ خوارەوە دەگۆڕێ. مرۆڤ دەگەڕێنێتەوە بۆ سەردەمی گەنجی. لە لایەک کاڵەک و لە لایەکی تر فاسۆلیا و باینجان و بیبەر دەچێنم. هەریەکەیان بەپێی وەرزی خۆیان، وە لە پێشەکیی ماڵەکەشدا گوڵ دەچێنم؛ حەوزێکیش دروست دەکەم. ماسی سووری تێدەکەم. دەچمە ئاشخانەکە و هەر خواردنێک حەزم لێبێ ئامادەی دەکەم: مەحشی، شیرینی... هەروەها حەزم لە بازرگانیە، ئینجا ئەساسی ناوماڵ هەموی دەگۆڕم. ئای کەی ئەم چەن ڕۆژە بڕۆن و خانەنشین بم؟..

ماوەی شەش مانگ دەربارەی هەستەکانی قسەی کرد. لەگەڵ نزیکبوونەوەی خانەنشینبونەکەیدا قسەکردنەکانیشی زیاتر دەبوو. قسەکانی تەواو نەدەبوو هەتا کاتی ئێوارە و کۆتایی دەوام.

لە ڕۆژی دواتردا لەکاتی دیاریکراوی خۆیدا هات، سڵاوی لەهاوڕێکانی کرد و دانیشت و دەستی کردەوە بەقسەکردن لەسەر خۆی:

- خوا ڕزگارتان بکات، یازدە ڕۆژم ماوە، ئادەی ڕەحیم ئەفەندی شەش کوپ قاوە بۆ هاوڕێکانم ئامادە بکە.

دیسان فەخریە داوای دۆلدرمەی کرد. دەستیکردەوە بەقسە دەربارەی ئەوکارانەی دوای خانەنشینبونەکەی ئەیانکات. بەردەوام بوو لە قسەکردن هەتا ئێوارە، سێ جار داوای قاوەیکرد بۆ هاوڕێکانی؛ کەس نەیدەتوانی ڕێژەی دڵخۆشیەکەی پێوانە بکات. بەلام وا هەستی دەکرد ئەو چەن ڕۆژەی ماویەتی ۲۰ ساڵە.

لەڕۆژی دواتردا بەگ گوتی:

- سوپاس بۆ خوا تەنیا ١٠ ڕۆژم ماوە. ڕۆژی یەکشەممەش پشووە ...لە بەیانی ڕۆژی دووشەممە یەکەم کارێک کردی بانگی ڕەحیم ئەفەندی کرد:

- کوڕەکەم ڕەحیم ٥ کوپ قاوە بێنە، بزانە خاتوو فەخریەش چی داوا دەکات.

سەیرێکی کارمەندەکانی کرد و گوتی :

- ڕۆژی دوشەممەی داهاتوو کۆتا ڕۆژی من دەبێت لەگەڵتانا ڕۆڵەکانم. تەنیا هەشت ڕۆژ ماوە، یەکشەممەش حیساب نیە دەمێنیتەوە حەوت ڕۆژ، شەممەش تانیوەڕۆ کاردەکەین ئەمە مایەوە شەش ڕۆژ و نیو، ئینجا زەربی ٢٤سەعاتی بکەن بزانن چەن دەکات؟ بەگ وەک منداڵی لێهاتبوو، کاتەکانی حیساب دەکرد بە ڕۆژ و سەعات و چرکە، هەتا گوتی حیسابەکە دەکاتە ١٥٦سەعات و ٥٢ دەقیقەو ٤١چرکە.

سێ چرکەش ڕۆشت هەتا ئەمەم گوت، مایەوە ١١چرکە. خوا هەموتان نەجات بدات. دوای ئەوە دەستیکرد بەباسکردنی ئەو مریشکانەی لە باخچەکەیدا بەخێویان دەکات و ئەو بێستانە دەیچێنێت و ئەو بازرگانییەی دەیکات .

هەموو فەرمانبەرەکان بەرنامەکانی دوای خانەنیشینیەکەیان لەبەرکردبوو. لەکۆتایدا ڕۆژی کۆتای هات. لەو ڕۆژەدا دەگەڕا بەناو هەموو فەرمانگەکەدا ماڵئاوایی لە گەورەو بچوک دەکرد، قەتیش بێزار نەدەبوو لەقسەکردن لەسەر پرۆژەکانی دوای خانەنشین.

- پاداشت وەردەگرن:

دوای دوو ڕۆژ هاوڕێکانی ئاهەنگێکیان بەبۆنەی خانەنشین بونەکەیەوە سازکرد. لەشەوی یەکەمی خانەنشینبونەکەیدا خەوی بەوکارانەوە دەبینی کە لە باخچەکەداو لەشوێنەکانی تردا دەبێ بیانکات، دوای ٣٩ ساڵ لەفەرمانبەری ئاساییە ئەگەر خەون ببینێ.

خوێندنی کەلەشێرێکی نزیک ماڵیان لەخەو ڕاپیەڕاند. کاتێک هەستا خۆر هەڵهاتبوو. بەگ واهەستی دەکرد ٢٠ بەڵکو ٣٠ساڵ گەڕاوەتەوە دواوە.

چووە باخچەکەو هەوایەکی هەڵمژی سەیەکانی پڕکرد لە هەواو پشتی تەقاند، ٣٩ساڵ دانیشتن لەپشتی مێزەوە کارێکی ئاسان نیە پشتی چەماندبویەوە.

نەیدەزانی سەرەتا کار لە باخچەکەدا بکات یا حەوزەکە دروستبکات. دوای بڕیاریدا لە باخچەکەدا کاربکات، بانگی ژنەکەی کرد:

- ژنەکە..

بەسەختی چاوەکانی هەڵێنا :

- تۆ شێت بویت؟! کێ لەم کاتەیا جێگەکەی بەجێدەهێڵێ؟

- هەستە پاچ و خاکەناز و چەنگاڵەکەم بۆ بێنە.

پاچەکەی هێنا بەڵام خاکەناز و چەنگاڵەکەی نەدۆزیەوە. کوڕەکە هەستێنە با بگەڕێ بەدوایاندا. دوای گەڕانێکی زۆر دۆزیەوە پاشان ژنی کوڕەکەی هەستاند هەتا عەرەبانە دەستیەکەی بۆ بدۆزێتەوە، ئەوەکانیشی بەهۆی دەنگە دەنگەوە لەخەو هەستان.

بەگ زۆر بەجدی ئیشی دەکرد، سەعاتێک پێش نانی بەیانی خەریکی چاڵ هەڵکەندن بوو. ئەندامانی خێزانەکەی هەمویان پێدەکەنین

لە شیتییەکەی. دوای نانخواردن گەڕایەوە بۆ ناو باخچەکە، هەستی بەقورسـی خاکەنازەکە کرد بەڵام هەر بەردەوامبوو لە چاڵهەڵکەندن هەتا نانی نیوەڕۆ. ئەوەی کە هەڵیکەندبوو درێژییەکەی نەدەگەشـتە شـەش پێ و پانیەکەشـی لە دوپێ زیاتر نەبوو. دوای نانی نیوەڕۆ کڵاوەکەی کردە سـەری بۆئەوەی بیپارێزێ لە تیشـکی خۆر. کاتێ هەسـتی بەهیلاکی کرد دەسـتیکرد بەڕێککردنی ئەوەی هەڵیکەندبوو. دوای ئەوە کاڵەکانی لە تەنیشـتەکانەوە ناشـت و گەنمەشـامی و فاسۆلیاکەش لەناوەڕاستدا.

بەگ نەیتوانی نانی ئێوارە بخوا لەبەر هیلاکی و خەوهاتن... گوتی:

- ڕۆڵەکانم زۆر سـودم لە کارکرد لە باخچەکەدا وەرگرت پێشـتر ئاوا نەمدەتوانی زوو بخەوم، بەڵام ئێسـتە ناتوانم چاوم بکەمەوە... شەوتان شاد.

هەمو ئەنـدامـانی خێزانەکەی پچڕابون لە پێکەنینـدا کاتێ بەگ بۆ خەوتن دەڕۆشـت ...لەڕۆژی دوایدا کاتێ لەخەو هەسـتا نەیتوانی هەستێتە سەرپێ، پشتی زۆر ئازاری هەبوو:

- ئاخ پشتم .. ئاخ پشتم.. ئاخ دەستەکانم ..

بێدەنگ بوو لە ترسی ئەوەی نەوەک یەکێک گوێی لەهاوارەکانی بێ. لاشـەی بەتەواوی هیلاک بوو بوو. هەر لە تەوقەسـەریەوە هەتا بنی پێی. لە جێگەکەی هەسـتا و بەهەزارحاڵ پانتۆڵەکەی لەبەرکرد، بەڵام بەلاکە دوای ئەوە ڕوویدا.

هەموو ئەندامانی خێزانەکەی بەهۆی هاوارەکانیەوە خەبەریان بوبویەوە، قاچەکانی پێچکەوتن و کەوت بەسـەر پلەکاندا، هەمویان هاواریانکرد ئەمیش واخۆی دەرخست کەهیچ ئازارێکی پێنەگەشتوە، دانیشت لە جێگەی خۆیداو گوتی:

- هیچ نیە مەترسن تەنیا کەوتنێکی بەسیت بوو ..

ئەوەی گوت و هیچ توانـای جوڵەی نەمـا کورەکەی هەڵیگرتوو بردیەوە بۆ ماڵەوە.

بۆ جاری دووەم هەولیدا بڕوا بۆ باخچەکە بەلام لەگەل هەموو هەنگـاوێکیدا هەموو گیـانی دەیزیرانـد. لەگەل ئەوەشـــدا خۆی بەتەندروســـت دەردەخســـت و هەرچۆن بوو گەشـــتە باخچەکە. پەنجەکانیشـی هێزی جوڵەیان تێدانەمابوو؛ شـان و پشـت و قاچەکانی زۆر بەتوندی ئازاریان هەبوو. هەوڵیدا واخۆی دەرخا کەئیش دەکات، هەرکاتێک ئەچەمایەوە بۆئەوەی تۆوێک بچێنێ توشـــی نارەحەتیەکی زۆر دەبوو، بۆ هەستانەوەو خۆراستکردنەوەیش دە جاری باوکەڕۆ و براڕۆ دەگووت .

- من مردوم، ئای ...ئای ... ئاخ پشتم ئاخ شانم...

هەوڵیدا خۆی لەو ئیحراجیە بە ئەنجـامدانی چەنـد نمـایشـێک بپەڕێنێتەوە. داوای لەژنەکەی کرد چەکوش و مشـار و بزمارەکانم بۆ بێنە .

ژنەکەی پێی وت :

- بێزاربوم لە چوکوش و خـاکەنـازەکەت.. بۆچی خـانەنشـین بویت؟ بەیانیان ئەڕۆیشـــتیت و ئێوارە ئەگەڕایتەوە، ئای ئەو ڕۆژانە چەن خۆشبون !

کوڕەکەشی گلەیی لێدەکرد کە ئەو بۆتە هۆی تێکدانی ماڵەکە.

دە ڕۆژ هەولیدا کە بەچالاکی و تەکوزییەوە کار لە باخچەکەدا بکات.

لە بەیانی یەکێک لە ڕۆژەکانی هەفتەی دووەمی دوای خانەنشینبونەکەی گوێیان لە دەنگێک بوو:

- ئای ...ئای.. پەنجەم!

هەمویان ڕایانکرد بۆ باخچەکە بینیان بەگ لەناو ئازاردا وەکو مار پێچ دەخوات، لێیان پرسی :

- ئەوە چییە؟ چی ڕویداوە؟

تومەز بەگ لەکاتی دروستکردنی کولانە بۆ مریشکەکان، چەکوش بەر پەنجەی کەوتووە و نینۆکی ڕەش بووە و خوێنی تێ زاوە. بەگ گوتی:

- هیچ نیە.. ئۆۆۆف، ئۆۆۆففف .

هیچ بەشێک لەلاشەی بەگ نەمابوو بەبێ ئازار، وەک بومەلەزەیەک بێت لە ماڵەکە. سەرەڕای ئەوەی چەن جۆرێک مریشکی کڕی و چەن جۆرێک سەوزەواتی چاند.

لە بەیانی ڕۆژی دواتردا، نەیتوانی هەستێ، لەبەرئەوەی دوێنێ هیلاک و سەرماشی بوو بوو. پلەی گەرمای گەشتبویە ٣٩پلە، بەتوندیش دەیقرخاند. بەگ یەک مانگی تەواوی لەناو جێگەدا بەسەربرد بەبێ ئەوەی بچێ بۆلای دکتۆریش. دوای ئەوەی ویستی هەستێتەوە کەچی قاچ و دەست و شان و ڕان و پشتی هێشتا ئازارێکی زۆریان تێدا عەمبار کرابوو.

کوڕەکەی نەیهێشت بچێتە باخچەکەوە، بەگ بەو هەڵویستەی کوڕەکەی توڕەبوو، بەڵام بەبڕیارەکەی خۆی دڵخۆشبوو.

وازی لە بیرۆکەی کشتوکاڵ و بەخێوکردنی مریشک هێنا، لەبەرئەوەی ئەوە پیشەی ئەونیە.

بەخۆی گوت :

- دەست دەکەم بەدارتاشی لەماڵەوەدا.

دیسان سەرکەوتوو نەبوو لەم کارەشدا، هەموو شتێکی تێکدا، بیری دەچوو کەلوپەلەکانی لە کوێدا داناوە، هەموو ئەندامانی خێزانەکەی سەرقاڵی دۆزینەوەی کەرەستەکان کردبوو. کاتێکیش دەیویست شتێک چاک بکاتەوە، ئەوە هەرشتێک لەبەردەستیا بوایە تێکی دەدا و خراپی دەکرد. هەرچی هەڵسوکەوتی بو قبوڵیانکرد، بەلام کاتی دەست و پەنجەی بریندارکرد لەکاتی برینی تەختەدا، تورەبوون و بریاریاندا ئیتر نەهێڵن هیچ کارێک بکات، دەستیشی دە رۆژ بەملیەوە بوو.

ئەمجارە بەگ کارکردنی لە مەتبەخدا تاقیکردەوە، لێرەوە کێشەکان سەریان هەڵدا، لەبەرئەوەی هەرکاتێک ئەو بچوایەتە مەتبەخەکە ئەوە مانای وابوو ئەو رۆژە هیچ نیە کەس بیخوات.

هەمووان یەک هەفتە سەرقاڵی دۆزینەوەی ئەوشتانە دەبوون کە بەگ لەملاو لادا بەجێی هێشتبوون، هەندێکیان لە مەخزەنەکەدا دەدۆزیەوەو هەندێکیتریان لەکتێبخانەکەدا دەدۆزیەوە. رۆژێک خوێی لەبری شەکر کردبووە ناو شیرینیەوە، شەکری لەجێی خوێ بەکارهێنابوو، مریشکەکەش یەک پارچە بوبوو بە خەڵوز، هەمووان زەجریان بەدەستەوە دەکێشا، ژنەکەی رۆژێ بەتورەییەوە هاواریکرد:

- هەموو جوانی و خۆشیەکانی ئەم ماڵەت لەناوبردووە لەوکاتەوەی کەخانەنشین بویت ..بوکەکەی بەتورەییەوە گوتی :

- لە مەتبەخ چی دەکەی بەگ؟

کارەسات ڕوویدا کاتێک بیری چوو بوو دوگمەی غازەکە کراوەتەوە. چوونەمەتبەخەکە سەیریان کرد بەگ لەسەر زەویەکە کەوتووە ئەگەر تۆزێ درەنگتر پێیان بزانیایە ئەوە بەهۆی هەڵمژینی غازەوە عەمری خودای دەکرد.

سێ ڕۆژی مابوو هۆشی بگەڕێتەوە. کوڕەکەی چونەمەتبەخی لێ قەدەغەکرد، بەگیش گوتی:

- باشە ئیتر من چیبکەم؟

- خانەنشینەکانی دیکە چیدەکەن؟ بڕۆ بۆ چایخانە، یاری تاوڵە بکە، قسە لەگەڵ خانەنشینەکانی تر بکە ..

هیچ ڕێگەچارەیەکی تری لەبەردەما نەما. ڕۆژی دوای ئەوە بەگ بە لەشەی هیلاک و تێکشکاوەوە ڕۆشت بەرەو چایخانە.

هاوڕێیەتی لەگەڵ چەند نوسەرێکی قاوەخانەکەدا بەست، لەگەڵیان باسی سیاسەتی دەکرد، ڕەخنەی لە سەرۆکەکان دەگرت و بارودۆخی سیاسی وڵاتی بەدڵ نەبوو.

ڕۆژان تێپەڕین و بەگ بووە ملازمی قاوەخانەکە، بەڵام ئەو حاڵەی هیچ بەدڵ نەبوو، بێزار بوو لەتاوڵە و قاوە خواردنەوە.

گەڕایەوە بۆ ژوورەکەی. وا هەستی دەکرد دنیا دوژمنی ئەوە، ڕۆژنامەکانی لەبەیانیاندا دەخوێندەوە. قسەی لەگەڵ هیچ کەسێکدا نەدەکرد.

ڕۆژێک لەژوورەکەیدا مایەوە: ئاخ بۆ ڕۆژانی فەرمانگە، ئاخ ئەو ڕۆژانە چەن خۆش بوون لە خزمەتگوزارەکە توڕەدەبوم و گلەیم لە فەرمانبەرە بچوکەکان دەکرد و هاوارم دەکرد بەسەر دەرگاوانەکەدا... هیچ شتێک لەجێگەی خۆیدا نەماوە ...بەگ بیری کردەوە هەستی بەخۆشەویستی بۆ ڕابردوو جوڵا... بەخۆی گوت:

ئەو هەموو ماوەیە تێپەڕیوە و من سەردانی هاوڕێکانمم لە فەرمانگە نەکردووە.. بەخوا عەیبە، سبەی بەیانی دەچم بۆ لایان.. ئیشەڵا بۆ ئەوەی دڵنیابم لەئەحواڵیان.. دەگونجێ من ئەوەندە دڵڕەقبم هەتا ئەو رادەیە؟ ئێستە ئەوان دەڵێن بەگ دوای خانەنشین بونی هەواڵێکی نەپرسین.

خەونی ئەوەبوو دوای ٣٩سال لە فەرمانبەری خانەنشین بێت و لەباخچەکەیاندا کاربکات، مریشک بەخێو بکات و دارتاشی بکات، بەڵام لەهەموو ئەو کارانەدا سەرکەوتوو نەبوو. بەیانی زوو لەماڵ چووە دەرەوە بەرەو فەرمانگە بۆ ئەوەی هەست بەدۆڕانەکەی نەکەن. دوو کاتژمێر بەدەوری فەرمانگەکەدا سوڕایەوە هەتا کات بوو بە سەعات دە و نیو، بەرەو داڵانەکە سەرکەوت، یەکەم کەس بینی ڕەحیم ئەفەندی بوو:

- سڵاو چۆنی باشی بەگم!

- تۆ چۆنی ڕەحیم ئەفەندی..

ڕەحیم ئەفەندی یاوەریی کرد هەتا بەردەم دەرگای ژوری هاوڕێکانی:

- خێراکەن وەرن.. بەگ هاتووە.

فەرمانبەرەکان هەستان و بەخۆشحاڵیەکی زۆرەوە پێشوازیان لێکرد. فەخریە کولمی ماچکرد.

سائیم و فەرمانبەرە جوانخاسەکە دەستیان ماچکرد، چاوی پڕبوو لەفرمێسک..

یاریدەدەرەکەی چووبووە شـوێنەکەی، کارمەندێکی تازەش جێگە بەتاڵەکەی پڕکردبوویەوە. بەگ بەحەسـرەتەوە چاوی بڕییە مێزەکەی، ئەو قوتوی مەرەکەبەی بینی لەکاتی توڕەبوون لە فەرمانبەرێکدا دەیهاویشـت. چاوەکانی فرمێسـکیان لێهاتە خوارەوە؛ دەستیکرد بەکۆکین بۆئەوەی کەس هەست بەفرمێسک و خەمەکەی نەکات ..

- دەنگوباست چۆنە بەگ؟ من باشم.. ئێوە چۆنن منداڵەکان؟

- سـوپاس بۆ خوا ئێمە هەمومان باشـین، هیوامان باشـی و تەندروستی تۆیە..

ڕەحیم ئەفەنـدی قـاوەیەکی بۆ بەگ ئـامـادەکرد، بەڵام لە کوپە تـایبەتەکەی خۆیـدا نەبوو، چونکە بەگ کـاتی خـانەنشـین بوونی کوپەکەشی لەگەڵ خۆیدا بردەوە.

- ئایا تۆ دڵخۆشی بە خانەنشینبونت بەگم؟

هەناسەیەکی قوڵی هەڵمژی و وەڵامی دایەوە :

- زۆر دڵخۆشم، ئیشەڵا ئێوەش خانەنشین دەبن..

- ئایا مریشک بەخێودەکەی ئێستە؟

- ئەی چۆن.. چەندین مریشـکم هەیە... ماشـاللە لەهەفتەیەکدا شەش ڕۆژ هێلکە دەکەن و یەک ڕۆژ لەپشودان.

بە زمانی قسەی دەکرد و لەناخەوەش پێدەکەنی:

- بەڵێ ٧ مریشـک ٢ کەڵەشـێری ڕۆمیم هەن، حەوزم هەیە ٦ قازو ٧ مراوی تێیدا مەلەدەکەن، خەریک بوو بڵێ ماسـی سـوریشـی تیایە بەڵام لەپڕ بیرکەوتەوە کە قاز ماسی سوردەخوا.

- یەکی لە قازەکان ۱۹ بیچوی هەڵهێناوە.. من زۆر دڵخۆشم بەم ژیانە نوییەم.

- ئەی دەنگوباسی باخچەکەت بەگ؟

پرسیاری باخچەکەم لیمەکەن. گەنمەشامیەکان درێژ بوون ئەگەر بچی بە بەینیاندا، ون دەبی، هەموو بەیانیک خۆر ماچیان ئەکات، سەلکەکەیان ئەبڕم و لەسەر ئاگر ئەیانبرژێنم. قژیان زەردە، ئەی خۆزگە فاسۆلیاکانتان دەبینی کە خۆیان هەڵواسیوە بەقەدی گەنمەشامیەکاندا. من چەندین جۆر فاسۆلیام هەیە. ئایشە فاسۆلیا و فاسۆلیای دەنک و فاسۆلیای سور و فاسۆلیای کەڵەشێری، کاڵەک ماشاللە هەر دانەیەکیان هێندەی سەرم دەبێ.

دەستیکرد بەباسکردنی کاری دارتاشیەکەی، سەیریکی دەستیکرد کەبریندار بوبوو نینۆکەکەی کەوتبو هەستی بەئازار کرد.

- کورسی زۆر جوانم دروستکردووە، ئەگەر بتهەوێ لەوە بکڕی ئەوە بە ۳۰۰ لیرەش دەست ناکەوێ، مێز و خەزانەیەکم دروستکردوە هەر حەزەکەی سەیریان بکەی ..

بەگ دوای هەموو رستەیەک دەیگوت: ئەوەش ئاقیبەتی ئیوە دەبێ ئیشەڵا. نزیکی سەعاتیکی لەفەرمانگەکە بەسەربرد. کاتێک هاوڵاتیان کە بۆ ڕایکردنی مامەڵەکانیان هاتبون زۆر بوون، بەگ گوتی:

- باشە.. لەسەر ئیزنتان.

هەستایە سەرپێ ئازاریکی سوکی هەبوو، هاورێکانی پێیان وت:

- دوبارە سەردانمان بکەرەوە بەگ ئیمە دەڵێوانتین! لەبیرمان نەکەی.

دوای ئەوە هەتا دەرگاکە لەگەلی چوون، هەستی بەوە نەدەکرد بە پلیکانەکانە دەچێتە خوارەوە بەلکو هەستیدەکرد دلی دەبێ بەدوکەرتەوە، بەشێکی لای خۆیەتی و بەشەکەی دیکەی لەفەرمانگەکەدا جێدەمێنی ..

بە شەقامەکاندا سوڕایەوە هەتا ئێوارە، کاتی گەڕایەوە بۆ مالەوە، هەستی بە ئیسراحەتیکی زۆر دەکرد، زیاتر لەهەموو ئەوکاتانەی پاش خانەنشینبونی. لەڕۆژی دوای ئەوەدا، توشی سەرسوڕمان ببوو، ئێستا چیبکەم؟

لەڕۆژی سێیەمدا، بەمەبەستی فەرمانگە، چووە دەرەوە بەبێ ئەوەی بچێتە ژورەوە. بەلکو تەنیا بەدەوریا سوڕایەوە، دواتر گەڕایەوە بۆ مالەوە.

ئایا هاوڕێکانی زانیویانە کە مریشک و گەنمەشامی لەباخچەکەدا نیە؟ ئایا زانیویانە کە درۆم کردووە ..نا.. گوتیان بگەڕێوە بۆلامان دەلێیت دەکەین ..

٥ ڕۆژ ئارامی گرت و لەڕۆژی شەشەمدا ڕۆشت بۆ فەرمانگە. هاوڕێکانی وەک جاری پێشو پێشوازیان لێنەکرد، تەنیا هەنی ڕێزیان بۆ نواند.

باسی باخچەکەی و مریشکەکانی کرد و گوتی:

- لەم دوایانەدا دوو بەرانم کڕیوە ..

پیاوێک هات کە مامەلەی لەو فەرمانگەیەدا هەبو کارمەندەکان هەمویان گەڕان بەدوای تۆمارەکەیدا بەلام نەیاندۆزیەوە .

- بەگ خۆی نەگرت گوتی:

کورەکەم سەفی، ئەو تۆمارەی بەدوایدا دەگەڕێن دەبێ لەو خەزانەیەدابێ، پلەی سێ بەدەستە چەپدا لەناوەڕاستی پیتی (ج)دا بگەڕێ بۆی.

سەفی، مامەڵەکەی دۆزیەوە لەوجێگەیەدابوو کە بەگ ئاماژەی بۆ کردبوو. ئەم جارەیان لە فەرمانگەکەدا دواکەوت. هیچ کەسێک بۆ ماڵئاوایلێکردنی هەتا دەرگای دەرەوە نەچون لەگەڵیدا، بەڵکو هەر لەدەرگای ژورەکەدا ماڵئاواییان لێکرد.

کەوتە بزوتن بۆماڵەوە، لەکاتی ڕۆشتنندا شتێک دوڵی دەکرد دەرۆشت و بەدەوری فەرمانگەکەیا دەسوڕایەوە وەک چۆن کەسێک تەوافی بەیتی پیرۆز بکات.
دوو رۆژ
ئارامی گرت، بۆ ڕۆژی سێیەم ڕۆشتەوە بۆ فەرمانگەکە لەسەر کورسیەک لەسوچەکەدابوو دانیشت. هەندێک باسی فاسۆلیاکەی کرد، ئینجا گەنمەشامی و مریشک و کورسیەکان ...

سائم ئەفەندی ڕەفەکانی دەپشکنی و بۆ هەندێ لاپەڕە و ماپەڕە دەگەڕا، بەگ پێی وت :

- تۆماری زیمەکە ڕاکیشە، ڕەفەی چوارەم لەلای چەپ ڕەنگی ڕەشە، بێگومان لەوێدا ئەوراقەکان دەدۆزیتەوە. سائیم ئەفەندی لەو جێیەدا ئەوراقەکانی دۆزییەوە کە بەگ ئاماژەی بۆکردبوو. دوای ئەوەی کارمەندەکان دوڕۆژ بەدوای ئەو ئەوراقانەدا گەڕابون و نەیاندۆزیبونەوە .

فەخریە دەیکێشا بەئامێری نەسینەکەدا بەگ تەماشای کارەکەی کرد، بەنامۆیەوە لێی پرسی:

- ئەوە چیدەکەیت کچەکەم؟! کارەکەت هەڵەیە. ئەو کارە هی بەشی دووەمە. خەڵکەکە لەخۆڕا بەبێ سود دەڵێی دەهێلیتەوە، بیگۆڕە

بۆ بەشی دووەم، فەخریە وایکرد کە بەگ پێی وتبوو. زیاد لە دوو سەعات دانیشت. سێ کوپ قاوەی خواردەوە. کاتی ماڵئاوایی پێیان وت:

- خوات لەگەڵ. سەردانمان بکەوە هەرکاتێک ویستت، ئێمە هەمیشە دەڵێیتین.

بۆ ڕۆژی دواتر دیسان گەڕایەوە بۆ فەرمانگەکە. هەتا کۆتایی دەوام مایەوە، بەشێوەیەک لەگەڵ کارمەندەکاندا چوبە دەرەوە، هاوڕێکانی دڵخۆشبون بەبونی لەفەرمانگەکەدا، لەبەرئەوەی شتانێکی زۆری دەزانی و ڕێنمایی دۆزینەوەی مامەڵەکانی پێدەدان کەئەوان نەیان دەتوانی بەئاسانی بیدۆزنەوە.

بەگ لەڕۆژی دوای ئەوەدا لە فەرمانگەکەدا ئامادەبوو، هەموویانی ڕزگارکرد لەو کێشەیەی کە تێی کەوتبون، بەگ ڕێنمایکردن بۆ دۆزینەوەی ئەو بەڵگەنامەیەی کە ماوەیەی یەک هەفتە بوو بەدوایدا دەگەڕان.

- بەڵگەنامەکە لە ئەرشیفدایە بچنە خوارەوە بۆ قاتی ژێرزەمینەکە، خەزانە گەورەکە بکەنەوە ژمارە سێی لەسەر نوسراوە، لەخوارەوەی ژمارە ١٩٥١-ح- ی لەسەرە.

- لەسەر ڕەفەکە لەوێدا دەیدۆزنەوە. بەڵگەکەیان بەهۆی ڕێنماییەکانی بەگەوە دۆزییەوە کە بەڕێوەبەری گشتی داوای کردبوو.

بەگ بەبێ پچڕان سەردانی فەرمانگەکەی دەکرد. لەسەر کورسیەکە دادەنیشت. ڕێنمای دەدا بەکارمەندەکان کەچۆن هەستن بە جێبەجێکردنی کارەکانیان. بە باج و وەرەقە زیادەکان دەستپێکرد و هەڵەکانی بۆ ڕاستکردنەوە.

- بەڵگەنامەکانی سەرژمێری پار لەکوێن بەگ؟

- ئایا دەزانی خشتەی پێویستیەکان لەکوێدایە بەگ؟

ئەگەر نەیدۆزینەوە ناتوانین کارەکانمان بەتەواوی بکەین.

بەگ نانی نیوەڕۆی ئامادەکردبوو؛ هێنابووی لەگەڵ خۆیدا، لەفەرمانگەکەدا خواردی، هەنی کات باسی جۆری مریشکەکانی بۆ دەکردن، وە باسی مەحشی بۆدەکردن کەچۆن دروستی دەکات، وە ئەو خەیارەی کە چاندوویەتی، کوپەکەشی لەماڵەوە هێنایەوە و دایە دەستی ڕەحیم ئەفەندی بۆئەوەی وەک پێشتر قاوەی تێدا بخواتەوە.

هەرکاتێک درەنگ بکەوتایە، هەمویان بۆی قەلەق دەبون، دەیانپرسی بۆچی بەگ دواکەوتووە؟

بەڕێوەبەر داوایلێکرد وەک کارمەندێک لە فەرمانگەدا دەوام بکات، هەنی کاری پێسپارد، وە ڕاوێژی پێدەکرد بۆ هەندێ کاروباری فەرمانگە. بەگ هەستی بەخۆشی دەکرد، وای بیردەکردەوە لێرە زیاتر پێویستیانە هەتا ماڵەوە.

- لە یەکێک لە ڕۆژەکاندا بەگ دواکەوت، یاریدەدەرە پێشوەکەی کەهاتبووە جێگەی ئەم بەهاوڕێکانی وت: هاوڕێیان هەمومان بەحاڵی بەگ دەزانین، پێویست بە شیکردنەوە ناکات .

سەفی گوتی:

- ئێمە دەزانین نە فاسۆلیای هەیە و نە مریشک و نە هیچ شتێکی تر ...

کوڕە جوانخاسەکەش گوتی:

- هەموی ئەو قسانەی بەرهەمی خەیاڵی خۆیەتی ..

یاریدەدەرە کۆنەکە گوتی:

- بەڵێ بەڵام بەگ لەکارەکانماندا بەدڵســۆزیەوە هاوکاریمان دەکات، دەڵێن چی هەندێک پارە کۆبکەینەوە و دیارییەکی بۆ بکڕین.

هەموان پێشــوازیـان لەو بۆچوونەکردو ٦٨ لیرەیـان کۆکردەوە. پاریدەدەرە کۆنەکە کورسـیەکی بەکارهاتووی بۆ کڕی وەک کورسـی پادشـاکان بوو، لەتەنیشــت مێزەکەیدا دایناو. بۆ ڕۆژی دواتر کە بەگ هات پێی گوت:

- ئەی بەگم شـوێنی تۆ سـەر ئەو کورسـییەیە تکات لێدەکەین تەشـریف بێنە و هەموو ڕۆژێک لێرەدا دابنیشـــە، چا و قاوە بخۆوە لەسەر حیسابی ئێمە، هاوکاریشمان بکە لە کارکردندا..

بەگ لەسـەر کورسـیە تازەکەی دانیشـت، تۆزێک سـەری بۆ خوارەوە چەماندەوە، لەدەسـتیدا دو زەرفی پێبوو، لەیەکێکیاندا خەیار مەبو ئەویتریشیان هێلکەی تێدابوو، لەبازاڕ کڕیبونی:

- منداڵەکان خەیارم بۆ هێناون، بەدەسـتی خۆم لەباخچەکە لێم کردونەتەوە، هێلکەکانیش تازەن، بۆ هەر یەکەتان و هێلکەیەکم هێناوە.

فەرمانبەرەکان هەموو پێکەوە تریقەی پێکەنینیان هەسـتا، بەگیش لەهەموویان زیاتر پێکەنی، هەتا فرمێسـک بەچاویدا هاتنە خوارەوە، فەرمانبەرەکان وایانزانی فرمێسـکی خۆشـییە. پشـتی بە کورسـیە پاشاییەکەوە دابوو گوتی:

- ڕەحیم ئەفەندی قـاوە بۆ هـاوڕێکانم ئامادە بکە لەسـەر حیسابی خۆم، بزانە فەخریەش چی دەوێت ..

کاک سـائیم تۆ هەمیشـە هەڵەدەکەی، ئەو بەڵگەنامانە مەخەرە جێگەی هەڵەوە، بیانخەرە ڕەفەی (ک) سائیم پێکەنی گوتی:

- فەرمانتە بەگم .

بەک دوو مژی مەحکەمی لە جگەرەکەی خنیوانـد و قومێکیش لە کوپەکەی....

*** ***

زۆر سەرسام بووین بە باڵەخانە نوێیەکەمان پاش ئەوەی ساڵەهای ساڵ بوو لەو بینا شڕ و ورەدا کارمان دەکرد.

سەرەتا کە چووینە ناویەوە، هەر چیمەنتۆ بوو، تەپوتۆز سەر زەوییەکەی داپۆشیبوو. تەنانەت دەرکە و پەنجەرەکانیش بیبەش نەبووبوون لە گەرد و خوباری کاری دارتاشییەوە. لەبەر دڵخۆشیی زۆرمان، قۆڵمان هەڵکرد و دەستمان کردە خاوێنکردنەوە. شەکەت بووین بەدەست ئەو بینا شەپلاخەوە کە مشک لە میچەکەیدا تەراتێنی دەکرد و جار جارەیش بەدەم ڕاکردنەوە میزەبارانەمان بەسەردا دەباری.

تەپوتۆزمان ماڵی، پەنجەرە و دەرگامان سڕی؛ هیچکەس لەگەڵمان نەهات بێجگە لە بەڕێوەبەرە کۆنەکەمان... ئەوەیش لە شوێنێکی دیکەوە نێردرابوو؛ وتی هەر ئێستا تا تۆزێکی دیکە بەڕێوەبەرێکی نوێتان بۆ دێت. بەر لەوەی خۆی بێت، دەنگوباسیمان زانی، گوایە کابرایەکی فرە شڕشێت و بێتامە.

بەڕێوەبەری نوێ گەیشت.. وای چەندە قنج و قیت بوو، ئەوەندە قنج وەستابوو، پشتی بەرەو دواوە چەمابوویەوە. ورگی بەرەو پێشەوە دەرپۆقیبوو؛ سەری بە مۆدێلی (بارسی) تاشیبوو؛ ملی بەرز و ڕاست کردبوویەوە هەر دەتگوت بە ڕاستە ڕێک کراوە. چاوەکانی چەشنی موسی جیلێت دەدرەوشانەوە.

ڕۆژی سێیەمی هاتنی بۆ فەرمانگە، پڕۆژە بڕیارێکی چواردە بەندی دەر کرد.

بەندی یەکەم بەم چەشنە بوو:

- (فەرمانەکان وشە بە وشە جێبەجێ دەکرێن... قەدەغەکانیش وەک خۆیان پیت بە پیت... دەڵێن قەدەغەکان هەر سێ ڕۆژ دەتوانن بەرقەرار بن، ئەوە قسەیەکی بێمانایە... ئێمە ئەوە بەدرۆ دەخەینەوە بە سیستەمی کارکردنمان و شێوازی کارکردنی کردەییمان. بەڵێ بە کارەکانمان ئەو قسەیەیە بەدرۆ دەخەینەوە. قەدەغە واتە قەدەغە، فەرمانەکان جێبەجێ و قەدەغەکان جێبەجێ.)

گشتمان ئیمزامان لەسەر بڕیارە چواردە خاڵییەکە کرد پاش ئەوەی پیت بە پیت خوێندمانەوە. دەمی نیوەڕۆ دیسانەوە بڕیارەکانیان هێنایەوە بەردەستمان و وتیان: وایە ئیمزاتان کردووە، بەڵام لە پەنادا نەتاننوسیوە (خوێندمەوە و کاری پێ دەکەم).

بڕیارەکان هەفتانە جارێک تا دووجار دەردەچوو. ئێمەیش لەژێر هەموو بڕیارێکەوە دەماننوسی (خوێندمانەوە) و لەوبەریشەوە واژۆی خۆمانمان دەکرد. بەو شێوەیەیش زانیمان ئەمە بابەتی گەشمەری و سۆعبەت نییە لای بەڕێوەبەری نوێ. وامان لێ هاتبوو بە خۆفەوە بە ڕاڕەوەکەدا دەچووین و نەماندەهێشت تەپەی هەنگاوەکانمان ببیسترێت.

لە ڕۆژی پێنجەمی دەستبەکاربوونیدا: فرۆشیاری چاپخانە و خەتخۆش هاتن. مێزەکەی خستە ژێر پلەکانەکانەوە... یەکێک وتی: بەڕێوەبەری تازە بەتەمایە نوێکاری بکات لە لەوحەی ژوورەکانی فەرمانگەکەدا. خەتخۆشێک بۆ ئەم مەبەستە هات و ئێمەیشی هەموو

بۆ کارکردن بانگ کرد. ئەگەر یەک خەتخۆش ئەم گشـــتە کارە بکات، ئەوە تێچوویەکی زۆری دەبێت. لەگەڵ خەتخۆشـــدا بە ڕۆژانە ڕێک کەوت. ئەوەیش مانای ئەوەبوو کە دەبێت لەوحەی زۆر بنوســـێت و نوێ بکـاتەوە. هەر دەقیقەیەک پتر فزوول دەبوون کە خۆزگە چی لەسـەر گشـــتە تابلۆیە دەنوسـێت. هەموو ژوورێک تابلۆی تایبەتی خۆی هەبوو، لە ڕووکـاری فەرمـانگەکەیشـــدا یەک دانەی قەبە هەڵواسرابوو.

ئێوارەی ئەو ڕۆژە کە لە کار بووینەوە، دیتمان خۆشـــنووس دە تابلۆی ساز کردووە. هەموویان وێنەی دەبریسکێنەوە بە ڕەنگی سپی و چوارچێوەی تەختە.

لە سـوچی یەکێکیاندا بە ڕەنگی ڕەش نوسـرابوو (گوڵ لێکردنەوە قەدەغەیە).

لەو کاری ئەو تابلۆیە سـەرمان سـورما.. لەبەر ئەوەی باڵەخانەکە کۆنکریت بوو، نە ســـەوزایی و نە باخچە و نە هیچش شـــتێکی تێدا وەدی نەدەکرا.

خۆشنووس ماوەی سێ ڕۆژ مایەوە.. هەر خەریکی نوسینی شتی هەتەران پەتەران بوو؛ بۆ نموونە نوسـیبووی: (قەدەغەیە بە سـەگەوە بچیتە نێو باخچەکە)! باشە کام باخچەیە؟ خۆزێ لەکوێ بێت؟!

با جارێ واز لە تـابلۆ و کـاری تـابلۆ بهێنێن.. ڕۆژێکیـان ئەبلەق بووین کە بینیمان حەرەمی فەرمانگەکەمان بە سـیمی خاردار پەرژین کراوە...

خۆشنووس بێ پسانەوە خەریکی تابلۆنوسین بوو، تابلۆیەکی دیکە توشـی بووین (هێنانەژوورەوەی سـەیارە بۆ ناو باخچەکە قەدەغەیە). ئەوەیشـی لە تەنیشـت زەوییەکەدا هەڵواسـیبوو کە گوایە باخچەیە. هەڵسوکەوتی ئەم تازە بەڕێوەبەرە توشی سـەرسوڕمانی کردبووین، کردەوەکانی لەگەڵ واقیعدا یەکی نەدەگرتەوە. ئەو شـوێنەی کە بۆ

مەدخەل داینابوو، زۆر تەنگەلان بوو. ترۆمبێل بە ئەستەمیش نەیدەتوانی بێتە ژووری. هەرچەندە تا ئێستایش نەبینرابوو سەیارە بهێنرێتە ژووری.

سەرلەبەیانی ڕۆژێکیان هاتینە دەوام... لەگەڵ چوونەژوورەوەمان، ئەبڵەق بووین...دیتمان تابلۆکان بە تەلبەنەکەوە هەڵواسراون. لەنێوان دانەیەک بۆ دانەیەکی دیکە سێ تا چوار مەتر بوار هێڵرابوویەوە..لەسەر هەر دانەیەکیشیان نوسرابوو: "نزیکبوونەوە لە تەلبەنەکە قەدەغەیە، نەبادا کراسەکانتان بدڕێت".

بەڕاستی مات و حەیران مابووین لەدەست ئەم بەڕێوەبەرە تازەیە.. نەماندەزانی دەرد و دەغەزی چییە! هەندێک لە برادەران وتیان: بەڕێوەبەر باخچەیەکی عەجایەب لێرە دروست دەکات. هەر بۆیە ئەم گشتە هۆشداری و ئیحتیاتەی سەرەتا دەکات.. هەندێکیش هیچ بەلایانەوە کارێکی گرنگ نەبوو... تاقمێکیش بەڕێوەبەر هەرچییەکی دەکرد، ئەوان لایان پەسەند بوو.

هەروا چەند هەفتەیەک تێپەری.. کەس بنجە گوڵێکی نەبینی بچێنرێت... هێشتایش خۆشنووس خەریکە دەنوسێت. هەر لە پەسا قەدەغەیە و قەدەغەیە دەنوسێت. سپێدەی یەکێک لە ڕۆژەکان، هاتینە دەوام، دیتمان لە دەرگای دەرەوە نوسراوە: (هاتنەژوورەوە لەم دەرگایەوە قەدەغەیە). چووینە بەردەم دەرگای دووەم، لەویش نوسرابوو: ئاگاداری! چوونەژوورەوە لەم دەرگایەوە یاساغە.

چووینە دەرگای پشتەوە، دیتمان لەویش نوسراوە، هاتوچۆ لەم دەرگایەوە بەهەموو شێوەیەک قەدەغەیە.

یەک یەک و دوو دوو فەرمانبەرەکان دەهاتن و کۆبووینەوە. گەڕاین.. خوایە ڕێنماییمان بکەیت بتوانین بچینە ژووری...

یەکێک وتی:

- ئیجا چییە... لەسەر شەقام دەمێنینەوە.

دانەیەکی دیکە وتی:

- با له پەنجەرەکانەوە بچینە ژووری.

چوونەژوورەوە له پەنجەرەکانەوە کارێکی سەخت نییە.. پەنجەرەیەکی نزممان بینی که چوونەژوورەوە لێیەوە ئاسان بوو. ڕۆژی داهاتوو بەڕێوەبەر له گشت پەنجەرەکانیشی نوسیبوو (هاتنەژوورەوە قەدەغەیە). باشە ئێستا چیبکەین؟ ئێستا چیبکەین؟ له هەورەبانەوە بچینە ژووری؟

یەکێ له برادەران وتی:

- ئەوە تۆ چی دەڵێیت؟ گوێ بە قەدەغە مەدەن، دەی با بچینە ژوورەوە، خۆ له سەرشەقام نامێنینەوە.

بەلام ترسمان له بەڕێوەبەر هەبوو، چونکە هەموو دوو یان سێ ڕۆژ جارێک سەردانی دەکردین بە فەرمان و یاسای نوێوە. ئێمەیش دەبوایە واژۆی بکەین... خۆیشمان سەرمان لەم بەزم و بالۆرەیە دەر نەدەکرد. بۆ کەلەبەرێک دەگەڕاین بچینە ژووری. دیتمان هەندێک له برادەران له پەنجەرەکانەوە بانگمان دەکەن...

- دەی دەی له دەرگای پشتەوە بێنە ژووری.

تا ئەو کاتەیش نەمانزانیبوو دەرگایەک له پشتەوە هەیە، دەرگایەکی چکۆلە. لەوێوە چووینە ژووری. شوکری خودا پرۆژەی تابلۆکان نەگەیشتبوویە ئەوێ.

دەرگاکە له دەرگای کولانەی مریشکان دەچوو. ئەوسا لەوێیشەوە چووینە ژوورەکانی خۆمانەوە.

پاشی ئەو ڕۆژە، بەڕێوەبەر هەمووومانی له ساڵۆنێکی گەورەدا کۆ کردەوە. سیمینارێکی دوور و درێژی بۆ خوێندینەوە که ئەمە پوختەکەی بوو:

(هەموو ئەو گرفتانەی که تووشمان دەبن، بەهۆی جێبەجێنەکردنی قەدەغەکانەوەیە.. پێویستە قەدەغەکان پێت بەپێت جێبەجێ بکەین. ئیدی هۆکاری قەدەغەکردنەکان هەرچییەک بن).

خۆشنوس، چالاکترین ئەندامی فەرمانگەکەمان بوو. بەیانیان و ئێواران سەرمان لێ دەدا بزانین قەدەغەی نوێ چی بەڕێوەیە. ئێوارەیەکیان کە لە کار دەڕۆیشتینەوە، وەک پیشەی هەمیشەییمان، چووینە لای خۆشنووس، ئەوەی نەدەبوو ببیینین بینیمان، تابلۆیەک بەسەر سەریەوە نوسرابوو: (قسەکردن لەگەڵ خۆشنووسدا بە هەموو شێوەیەک قەدەغەیە).

لەو کاتەی تابلۆکان لێرە و لەوێ دادەنران، چەند ڕووداوێک ڕوویان دەدا کە هەمووانی دەحەپەساند. پاش ئەوەی تابلۆی قەدەکردنی هاتنەژوورەوەی سەگیش دانرا، دیتمان هەر سەگە و بەو ناوەدا دێن و دەچن و دەوەڕن و عەوە عەویانە.

ئەوەی مایەی سەرسوڕمان بوو، پێشتر یەک سەگمان لەو دەوروبەرە نەدەبینی... کەچی لەپاش هەڵواسینی تابلۆکە، ئەو ناوە بووبوویە مەیدانی سەگ و گەماڵ. هەرکەس بەیانییان دەهاتە دەوام، لە دووری نیو کاتژمێرەوە دەنگی چغە... دوورکەوە... لاچۆ دەبیست... هەر فەرمانبەرێک دەهات، گەلە سەگێکی بەدواوە بوو.
هەندێکیان پلە گۆشتێک یان پارچە ئێسقانێکیان لەگەڵ خۆ دەهێنا بۆ ئەوەی بیانخزێنێتە حەوشەی فەرمانگەکەمانەوە... سەرباری ئەوەی من هیچ کەیفم بە سەگ نەدەهات، کەچی لەوساوە خۆشەویستییەکی سەیر لە دڵم بۆیان ڕسکابوو..سەگی بەرەڵا لە شاردا نەمابوو. برادەران هەموو ڕۆژێک سەگیان دەهێنایە ژوورەوە..هێدی هێدی بەهۆی پلە گۆشتەوە سەگێکم لێ ئاڵا. حەوشەی فەرمانگەکەمان ئەنواعی سەگی تێدا بوو. دەوەڕین، گەمەیان دەکرد و دەهاتن و دەچوون.

بەڕێوەبەر لە یەکێک لە هەفتە وتارەکانیدا کە پێشکەشی کردین، وتی: ئەو کاتەی هاتنەژووەرەوەی سەگمان قەدەغەکرد، هەندێک لە

ئێوە بابەتەکەیان بە پێکەنیناوی هاتە پێشـــچاو.. بەڵام من پێشـــوەخت ڕەمزانی چیمان لێ دێت... بەڵێ قەدەغەمان کرد... ئا بەو شـــێوەیە... ئەگەر قەدەغەمان نەکردایە، بیهێننە پێشـــچاوی خۆتا چی ڕوویدەدا... هەر بەو بۆنەیەوە قەدەغەمان کرد.. بەڵێ بەم شـــێوەیە یاســـاکانی قەدەغە پیت بە پیت جێبەجێ دەکەین.

بەڕێوەبەرەکەمان وتی: ئەو لە ژیانیدا بۆ یەکجاریش یاســـایەکی قەدەغەکردنی پایماڵ نەکردووە.

لە فەرمانگەکەماندا شـــتی ســـەیرتر دەگوزەرا... لە باخچەکەدا تەنها کەمێک زمانەوشـــتر و ســـەبباری بیابان ڕســـکابوون کە هەرکەس دەســـتی بەریان دەکەوت، دەســـتی پڕ لەخوێن دەبوو. هاوڕێیانی ئۆپۆزسیۆن دەیانگوت: ئێمە تەنها لەمە تێدەگەین. تەنها سەید بورهان دڵی بەم گوڵە دڕکنانە دەکرایەوە، ئەویش سێ مانگی مابوو خانەنشین بکرێت.. تەنها دەستی ئەو بوو زامار نەبووبوو.

بەیانییەکیان زۆر زوو هاتمە فەرمانگە... ســـەید بورهان لە دووری ٥٠ مەترەوە بەرانبەرم وەســـتابوو... لە دەرگای باخچەکەوە چوویە ژووری... دوای ئەوەی تەماشـــایەکی ئەملاولای کرد کە کەس دەیبینێ یان نا! مقەســـێکی لە گیرفان دەرێنا و بە ڕقێکی زۆرەوە دڕکەکانی سەرقرت کرد.

ئیدی لەوساوە زانیم بۆچی دەستی هیچ بریندار نابێت...

بەڕێوەبەرەکەمان دەیگوت:

- ئایا من لەســـەر هەق نیم کە ئاوا ڕەفتار دەکەم؟ ئەو کاتەی یاســـای نەبڕینی گوڵەکانم دەرکرد، هەندێکتان گاڵتەتان لێ دەهات.. دەتانگوت ئایا تابلۆی وەها پێویستە لە باخچەکەدا هەڵواسرێت کە هیچ

گول و گولزاریکی تێدا نییە... ئەوان خەریکی بڕینی زمانەوشـــتر و سەبیارەکانن، چجای ئەگەر گولمان ناشتبا! دەزانن چی ڕوویدەدا؟

هەموومان وتمان:

- قسەکەت دروستە ئەفەندم.

هەمووان وەک بەڕێوەبەر بیریان دەکردەوە... وتمان:

- ئێمە کەسمان ناوێت بێجگە لەم بەڕێوەبەرە.

پاش چەند ڕۆژێک، دیتمان پانتول و شـــەروالی گشـــتمان شـــی بووەتەوە...هەرکەسمان بە برادەرەکەی دەگووت:

- ئەمان... سـەید ئەحمەد... پانتۆلەکەت لەسـەرەوە تا خوارەوە دڕاوە... تەنانەت ژێرشەروالەکەشت دەرکەوتووە.

- قوڕ بکە بەسـەرمدا سـەید موحەممەد... جلەکانم گیرا لەو تەل و مەلە و سەرتاخوار دادڕا. ئەوەتا قۆلی کراسەکەی تۆیشی گرتووە...

- ئەی خوا لەناوی بەری، خۆ منیش پێوەی گیر بوم.

بەلی یەک کراس و پانتۆلمان نەما کونی دوو کونی تێ نەبووبێت. من بۆ خۆم یەک تاقە کراسیشم نەمابوو.

هەموو ئەو ڕۆژانەی کە بەلای تەلبەنەکەدا تێپەڕ دەبوم و تابلۆکانم دەخوێندەوە: (تکایە نزیکی ئەم تەلبەندە مەبەرەوە تـا کراســەکەت نەدڕێت). فزولی دەیگرتم و دەمگوت خوایە ئەبێ چی بێت با نزیک ببمەوە... هاوڕێیانی دیکە ئەوەندە لاسـار بوون، هەلدەسـتان و بازیان بەسەر تەلبەندەکەدا دەدا. یەک کەس نەمابوو لە دەرگا سەرەکییەکەوە نەهاتبێتە ژوورەوە... مەگەر تەنها ئەوانەی توانای بازدانیان نەبوو... ئەو ڕۆژەیان کە سەید بورهان، ئەوەی کە سێ مانگی دیکە خانەنشین دەبوو، گووڕی خواردەوە و چوویە دواوە و بـازی دا... دیمەنەکەی زۆر پێکەنیناوی بوو...خۆی هەلدا، بەلام بەسـەر تەلەکانەوە، چەشـنی لاکە حەیوان لە قەسـابخانەدا گیرایەوە. کاتێک بە چ حالێک نەجاتمان دا، هەموو کراس و پانتۆلەکانی شیوشیتەل بوونەوە.

خۆشنووس بێ پسانەوە خەریکی تابلۆ نوسین بوو. نەیدەتوانی کارەکەی کۆتایی پێ بهێنێت...چونکە بەردەوام بەڕێوەبەر قەدەغەی نوێی دەدۆزییەوە و فەرمانی بە نوسینی دەدا. تەنانەت پەنجەرەکانیش بێبەش نەبوون لە تابلۆ.

دواتر بەڕێوەبەر دەستی کرد بە نوسینی هەندێک تابلۆی ڕستەیی، بۆ نموونە: (هاتنەژوورەوە لێرەوە قەدەغەیە)

(چوونەدەرەوە لێرەوە قەدەغەیە)

(تف مەکەنە سەر زەوییەکە)

(هەڵدانی قنەجگەرە بۆ سەر زەوییەکە قەدەغەیە)

(وریابن لێرەدا جگەرە نەکێشن)

(بە دەنگی بەرز قسە مەکە)

(دەست لەم بۆکسە مەدە، ترسناکە)

(نوسین لەسەر دیوارەکان بە هەموو شێوەیەک قەدەغەیە)

لەگەڵ زۆربوونی تابلۆی قەدەغەکاندا، نزیکەی چارەکێکی ئاپارتمانەکەمان لێ قەدەغە کرا.

کۆمەڵێکی زۆر تابلۆی هاوشێوەی دیکەی نوسی. بەڕێوەبەر خۆیشی سەرپەرشتی دانانی تابلۆکانی دەکرد و شوێنی پەسەندی بۆ دەبینینەوە. بەڵام ڕۆژێکیان شتێکی سەیر و سەمەرە قەوما... چەند تابلۆیەک بەسەر دیواری ئەدەبخانەکانەوە هەڵواسرابوون، نوسرابوو (کەس بەبێ کار نەچێتە ژوورەوە)، تێنەدەگەیشتین ئاخۆ یەکێک شوێنی تابلۆکان دەگۆڕێت یان هەر ئەوە شوێنی خۆیانە؟ چونکە لەبەردەم

دەرگای ژووری بەڕێوەبەریشـــدا یەکێک لە پێنج تابلۆکە ئەوەبوو: (لێرەدا تف مەکە).

ناو فەرمانگەکە ڕۆشـن بوو، لەسـەر پلاکی گڵۆپەکاندا نوسرابوو (بە ڕۆژدا گڵۆپەکـان ئیش پێ مەکە) کەچی لەپـاش داکوتینی ئەو تـابلۆیەوە، بێ پســـانەوە ئەو گڵۆپـانە کـاریـان دەکرد. ببرای بیر نەدەکوژانەوە مەگەر لەو کاتانەی گرفتێکی کارەبایی ڕووی دەدا.

لافیتەیەک لە پەنا بۆکســـی کارەبا گشـــتییەکەوە داکوترابوو، لێی نوسـرابوو: (ترسـناکە... کەس دەسـت لەم بۆکسـە نەدات). دوا بەدوای ئەم لافیتەیە، هەمووان دەســـتیان لە بۆکســـەکە دەدا و بە دەوریدا دەهاتن و دەچوون. ڕاڕەوەکە پڕ ببوو لە قنگە جگەرە.

کابرایەکی زلەی چوارشـانە خۆی بە ژووریدا کرد. یەک وۆقە تفی کردە سەر زەوییەکە، منیش زۆر تووڕە بووم و بە دەست ئاماژەیەکم بۆ ئەو و تابلۆکە کرد، وتم: ئەوە خوێندەواریت نییە کابرا؟

کـابرا کەمێک تەریق بوویەوە و وتی: بەڕەوەڵا بەلام حەزم کرد بزانم ئەگەر تف بکەم چی دەبێت.

لە مانگی ســـێیەمدا هێندەمان زانی بەڕێوەبەر لە هیچکوێ دەنگی نەما، نەدەهاتە فەرمانگە، ئەوەی کە لە ژیانیدا یەک قەدەغەی پێشـێل نەکردبوو، ئەوەی دار و نەداری فەرمـانگەکەی بە تـابلۆ ئـاوێزان کردبوو؛ بەڕاســـتی بەبێ هیچ ئاگادارییەکی پێشـــوەختە ون بوو بوو. بەو پێیەی نەچووبوویە مـاڵەوەیش، ژن و منداڵەکانی زۆریان مەراق کردبوو...دوو ڕۆژ هیچکوێ نەمـا بۆی نەگەڕێن، ســـێیەم ڕۆژ ئەمیندارێ خەزێنە کاتێک چووبوویە خەزێنە، لەوێ دەنگی بیستبوو، لە نهۆمی دووەم... ئەوێ زۆر بە کەمی بەکار دەهات، هەر کە دەنگی

بیستبوو، خێرا هات وبە برادەرانی گوت... هەموومان دەستمان لە کار بەردا و خێرا چووینە لای، چووینە یارمەتی بەڕێوەبەر.. دەڵێم یارمەتی... لەبەر ئەوەی لەوێ گیری خواردبوو، وەک ئەوەی ئابلۆقە درابێت ئاوەها تەوق درابوو..تو خوداتان ئەگەر بۆتانی باس نەکەم چۆن ڕوویدابوو...

بەڕێوەبەر لە یەکێک لە دەرگاکانی ڕاڕەوەکەوە چووبوو کە لە دەرەوە تابلۆی قەدەغەی پێوە نەبووبوو، ویستبووی لە دەرگای دووەمەوە بچێتە دەرێ، کەچی بینیبووی لە دەرگا نوسراوە (چوونە دەرەوە لەم دەرگایەوە بە هەموو شێوەیەک قەدەغەیە). بەڕێوەبەریش کە لە هەموو ژیانیدا یەک قەدەغەی پێشێل نەکردبوو، بێگومان ئێستایش قەدەغەیەک پێشێل ناکات کە خۆی فەرمانی پێکردووە. ویستبووی لەو دەرگایەیشەوە بچێتەوە دەرێ، کەچی لەویش نوسرابوو (خەتەرە، دەست لەم دەرگایە نەدەیت).

بەڕێوەبەری بێحاڵ، لەملا بۆ ئەولا دەچوو، ئۆقرەی لەبەر برابوو؛ نەیدەزانی چی بکات، بۆخۆی لێرەدا تەوق درابوو. نەیشی دەتوانی جگەرەیش داگیرسێنێت لەبەر تابلۆی (جگەرەکێشان قەدەغەیە) و (فڕێدانی قنگەجگەرە و شقارتە لەسەر زەوییەکەدا قەدەغەیە).

ئەمبەر و ئەوبەری دەرگا یەکمان دەدواند..

پێمان گوت: لە پەنجەرەکەوە خۆت بهاوێژە دەرێ جەنابی بەڕێوەبەر، ئێمە لەمدیوەوە پارچە کوتاڵێکت بۆ هەڵدەدەین تا خۆت هەڵدا بکەوینە ناوی و بەر زەوی نەکەویت.

دەیگوت: ناتوانم دەست بە پەنجەرەکانەوە بدەم.. ئەوەتا لەسەری نوسراوە (پەنجەرە کردنەوە قەدەغەیە).

شتی دیکەی زۆری وت... بەلام ئێمە هیچی لێ حالی نەبوین...یەکێک لە هاوکاران گوێ نابوو بە دەرگاکەوە تا ببیستێت:

لێمان پرسی: بۆچی سەبرۆکە و سوک قسە دەکەیت؟

دەیگوت: ئەوەتا نوسراوە بە دەنگی بەرز قسە مەکەن.

نەمانتوانی بەڕێوەبەرەکەمان لە بەندیخانەکەی خۆی قوتار بکەین. خزم و ناسیارانی گوتیان: ئەگەر لەوێ لەبرسانیش مردبێت، یەک یاسا پێشێل ناکات...

ئەمجارە خۆی خۆی قوتار کرد...

هەرۆن و خێرا خۆشنوسم بۆ بانگ بکەن با بێت و بنوسێت: (چوونەدەرەوە لەم دەرگایەوە قەدەغە نییە).

خێرا تابلۆ نوسرا و لەژێر دەرگاوە فڕێ درایە ژووری. هەڵی گرت و خستییە سەر دەرگاکە و هاتە دەرێ...

••• •••

بـابەتەکە بەو جۆرە نییە کە تۆ دەیزانیـت ئـاغـام... ئێمە ئەگەر بمانزانیایە، چۆن هەڵەیەکی وامان توش دەبوو؟ گوێ ڕادێرە...

دەتوانیت ئاواییەکە لە حەوشەی قاوەخانەکەوە ببینیت!

موختار زۆر بەپەلە چوویە دەرێ... بە شـــەپەشـــەپ خۆی گەیاندە حەوشەی قاوەخانەکە... مام خدر پێی وت:

- خودا لە هەواڵی بەد بمانپارێزێت.. چ باسە؟

موختار وتی:

- بەڕێز قەدری دێت!!

کەمێک سـڕ بوون.. تەنانەت داودی قاوەچی دەسـتی بە چاییەکەی کە دەبوایە بیبردایە بۆ سلێمانی بەقاڵ وشک ببوو.

پاش بێدەنگییەکی قووڵ.. مام خدر لە موختاری پرسی:

- ئەوە هەر بەڕاستە موختار؟

موختار وتی:

- ئێستا لە پۆلیسخانەوە پەیوەندییان پێوە کردم.

بێدەنگ شوێنی خۆمم چۆڵ کرد... هەوڵمدا لە پشتی قاوەخانەکەوە بۆی دەرچم و مـــاوەیەک لە هـــاوینەهەوارەکە بمێنمەوە... مـــاوەی مانگێک.. یەکەمجار وتم دەچمە ئەدەبخانەکە و کەمێک دەمێنمەوە.. ئەدەبخانەیش لە سـەرەوە و پێشـەوە بەتاڵە... سێ لاکەی دیکەیشی بە گوێنی دەورە دراوە... موختار لە پشتەوە هاواری لێکردم:

- بۆكوێ مل دەنێیت؟ مەگەر نەتبیست وتم قەدری ئەفەندی دێت.. برۆ و بە بەگ بڵێ بەرخێک بدات بە زەویدا.. ئەم ئێوارەیە داوەتخوانییە.

-

لە جێگەی خۆمدا سڕ بووم... موختاریش ڕووە و داوودی قاوەچی ڕۆیشت و وتی:

- بە سلێمانی بەقڤاڵ بڵێ: چەند شەختە سەهۆڵێک دەرهێنێت، سەهۆڵاوێکی چاک بکات و ئارەقەکەیان تێهاوێت تا جوان سارد بن بۆ ئێوارە... ئەگەر قەدری ئەفەندی بڵێت ئارەقەکە گەرمە، ئەوە گۆڕمان بۆ هەڵکەنراوە... یەکەمجار تۆ زیندەبەچاڵ ئەکات.

داوودی قاوەچی ڕۆیشت... بەڵام مام خدر مایەوە و وتی:

- کەی دێت؟

موختار کە هەردوو دەستی لەسەر کەلەکەی دانابوو، وتی:

- بەڕێوەیە.

مام خدر هەستایە سەرپێ بەدەم قسەکردنەوە:

- ئەی خاک بەسەرم... ئایا دەتانەوێت بەبۆنەی ئەو کابرایەوە غەزەبمان بەسەردا بباریێت؟ هەستن دەی ببزون.

هەریەکەمان و بە ئاڕاستەیەکدا چووین. منیش خێرا خۆم گەیاندە لای باوکم و خەبەرم دایە.

قسەم لەزار دەرپەڕی و دەرنەپەڕی، بە هەردوو دەست دای بە ئەژنۆی خۆیدا و وتی ئاخ... ئینجا دایکمی بانگ کرد:

- هۆو ژنە هۆو.. خێراکە..

قەدری ئەفەندی... ئاغایەکی وەجاغزادەی خاوەن سەرمایە و ئوتێل بوو لە شار... سینەمای هەیە، قاوەخانە و بازاڕ و سەرا و چەندین شتی دیکە کە من نایانزانم... ناجی یش، ئەویش سیاسییەکی بەناوبانگی ئەم ناوچەیە و لە زۆرێک لە کارە گرینگەکانیدا پشتی پێ دەبەستێت و ڕاوێژی پێ دەکات.

یەک بنیادەمم تا ئێستا نەبینیوە خۆشی گەرەک بووبێت... بەتایبەتی هەردومی ئەم ئاواییەی من، بەقەد سـەگ ڕقیان لێیە. بەڵام بۆ خودا قسەبکەم، زیانی بۆ ئەم گوندەی ئێمە نییە، هەرچەند هەمیشە دەموچاوی ئەڵێیت پیرەژنی دۆ ڕژاوە. نە بزەیێ... نە پێکەنینێ... هەر دەڵێیت وەحشە وەحش... قسەکانی فام ناکرێن.. کاتێک قسە دەکات، تەنها گوێت لە چەند فلتەفلتێک دەبێت؛ هێندە هەیە لە تۆنی دەنگییەوە دەزانیت ئەوە جنێو بە دایک و خوشـک دەدات و تەواو... نەمدەزانی ئەم گشتە متمانەبەخۆبوونەی لەکوێ بوو.. سوکی ڕسوا.. باشە تۆ عەریفیت یان والی لە پۆلیسخانە؟ ئەگەریش تەنها قەدری ئەفەندیت، ئەوا تەنها گەورەی خۆتیت و هی هیچکەسی دیکە نیت!

مقۆ مقۆ کەوتبوویە ئەو ناوەوە، دامەنی کراسەکەی سـولێمانی بەقاڵ ئاوری تێبەر بووبوو.. مام خدر وتی:

دەهۆڵ و زوڕنام بۆ ئامادەکەن؟

بەهۆی پشـووەوە مامۆستا لێرە نییە.. حەسـیب کە مجێوری مزگەوت و چاودێری قوتابخانەکەیش بوو، تێکڕای منداڵانی لەسـەر شەقامی پێشوازی ڕیز کرد.

ئاواییەکەمان بیچمی ناحیەیەکی گرتبوو، گەورە بوو، بەڵام نیوەی خەڵکەکەی ئامادە نەبوون... بەڕاسـتی نزیکە بەر خەشـم و غەزەب بکەوین.

دەمی زەردەپەڕ، ماشـینێکی جیب لە کەلەی ئاواییەوە سـەری دەرێنا.. لە نەریتی قەدری ئەفەندی بوو ئاوا بە ئاپۆرەی سـەیارەوە خۆی بە ئاواییەکەمانەوە بنێ... هەمووان ناوچاویان تاڵ چونکە دیسانەوە ئەو قەدریە پیسە دێتەوە بۆ لایان.. گشتی بێزار بوو...بەڵام چاریش نەبوو.. لە ترسان هاتبووینە پێشواز.

موختار وتی:

ئادەی خێرا کۆبنەوە؟

لە ســـیبەرەکە دەرپەڕین و چوینە بەرخۆر.. مام خدریش دەمی کردەوە:

- ئەوە خەڵکینە چیتانە؟ دەی زەردەخەنەیک شتێک بکەن..

- پێکەنین لەکوێوە بێنین کە ئێمە گریانمان بەلێو بەند کردووە.

خۆ ئەو هەر کە لەســەیارە هاتە خوارێ، دەســت بە جنێوە پیســەکانی دەکاتەوە..

- بەخوا ئێوە قەت نابن بە بەشەر.

- زۆر دوورن لە شارستانیەت.

- تفووو... چێرەتان خواتەوە.

جنێو دەدات... دەخوات... دەخواتەوە و ملی دەشـــکێنێت و دەڕواتەوە.

سەیارەکان گەیشتن.. موختار بە مامیشی دەهۆلکوتی وت:

- ئادەی بوکتە باوکی دایکم.

دەهۆڵ و زوڕنا گەرم بوون.. هەندێک ئاوازیان بەگوێدا کردین. کابرایەک لە ســـەیارەی جێپ دابەزی، بەڵام قەدری نەبوو. ســـلێمانی بەقڤاڵ وتی:

- ئەوە چییە موختار؟ خۆ تۆ وتت قەری ئەفەندی دێت؟

موختاریش حەپەسابوو.. وتی:

- خەڵکینە ئەوە قەدری ئەفەندی نییە؟

- وتیان نەخێر.. تەماشـــای بکە... ئەوەتا پێدەکەنێت... ئەو کەی پێدەکەنی... نور و ڕۆشـــنایی لە قەدری ئەفەندی ســـل دەکەنەوە و هەرگیز توخنی ناکەون.

هاتوو زۆر لە قەدری ئەفەندی دەچوو، بەڵام ئەو نەبوو. هەر کە لە ماشـێن پیادە بوو، باوەشـــی بە مام خدردا کرد و توند دەســـتەکانی گوشی... ئینجا وتی:

- حاڵت چۆنه مام خدر؟ ئیشائەڵلا زۆر باشی؟

خدری واز لێهێنا و نزیکی موختار بوویه و یەک ماچی مەحکەمی کرد... ئینجا باوەشـــی بە بابمدا کرد و لەگەڵ حوســـێن ئەفەندیدا شـانەوشـــان چوون تا ئەو شـــوێنەی قوتابییەکان ڕاوەســـتابوون... دانەیەکیانی لەئامێز گرت و هەڵیدا بەرەو ژوور و گرتییە و کەمێکیش مشتی قوچاوی منداڵەکانی کردەوە و شتی تێدا دەشـاردەوە و ئینجا دوو چکلێتی توند لە مشـــتی حەشـــاردابوو، منداڵان دوو دوو بە زەبرەوە خەریک بوون مشـــتی قوچاوی بکەنەوە چکلێت دەرێنن و بیخۆن... خولاســـە گەمە و یـارییەکی کورتیلەی لەگەڵ کردن. ئەو کاتەیشی یەکێک لە منداڵەکانی ماچ کرد، گوپی یەکپارچە بوویە چلم...

داودی قاوەچی سەبرۆکە بە شۆفێری جێبەکەی وت:

- پێم ناڵێیت ئەوە کێیە؟

- ناینـاسیتەوە؟ ئەوە قەدرییەفەندییە.

- ئـای خۆ ئەم کـابرایە تەواو گۆڕاوە.. بەڕاســـتی بووە بە بەشەرێکی ڕاساڵ.

ئەو لەپێشـەوە دەڕۆیشت و ئێمەیش بەدوویدا. بە ئاڕاستەی سـەر و فەسالیدا دیار بوو سەرێک لە قاوەخانە دەدات...تەپڵ و زوڕنا هێشتا لە لێدان نەگەوتوون.. لە گشت لایەکەوە گوڵ دەگرنە قەدری ئەفەندی... ئەویش بە چەپ و ڕاستدا زەردەخەنە پەخش دەکات.

بابم گوتی:

- هەبێ و نەبێ هەڵبژاردنەکـان نزیکن، ئەگینـا ئەم کـابرایە بە پلایسیش پێکەنینێکی لێ دەرنایەت.

- مجێوری مزگەوتەکەمان ، حوسێنەفەندی وتی:

- لەبەر هیچ شـــتێک نییە، هەر خۆی کـابرایەکی ڕووش و خاسە.

هەموو لە حەوشـــەی قاوەخانەکە دانیشـــتن... کوپێ چا دابەش دەکرا.. قەدری ئەفەندی بوو بوو بە کابرایەکی دەم گەرم.. پرســـیاری

لەبارەی گرفت و کێشـــەی خەڵکەکەوە دەکرد... لەناکاو لە جێگەکەی ڕاپسکا... وتی:

- داوای مۆڵەتتان لێ دەکەم هەرچەندەیش مرۆڤ تێر ناخوات لە دانیشتن لەگەڵ ئێوەدا...

موختار کە دەستێکی لەنێو دەستی قەدریدا بوو.. وتی:

- ئەمـان ... گیـانی خۆت گەورەم، ئەگەر تـا ئێوارە لەگەڵمـان نەمێنیتەوە.. کەبابمان بۆ ســاز کردوویت و شــوشــەی ئارەقەکان وا لەناو سەهۆڵاودان.. ئینجا حەڵوامان دروست کردووە، هەر شایەن بەو دەمەی خۆتە.

- خودا پایەدارتان بکا... خوا سـەرفرازی دنیا و قیامەتتان بکا... ئەوەی بۆ منتان ســاز کردووە، خۆتان نۆشـی گیانی بکەن.. هەزارجار بەنۆشـی گیانتان بێت... خۆ ئێوە یەکجاریش سـەرێ لە شـار نادەن و نایەنە دیدەنیم تا منیش شــــتێکتان بۆ ئامادە بکەم... هەر نایەن بزانن تەندروستیم چۆنە و چۆن نییە!

وەڵا گلەییم لێتان هەیە... ڕۆژی ســێشــەممە دەڵێی هەموتانم.. بێن تا بخوێن و بخۆینەوە.. ڕادەبوێرین و دەچینە هەوایەکی دیکەوە..

ئەوەی لەوێ بوو ئەبلەق بوو بوو...

- ســێشــەممە چاوەڕێتانم.. بیرتان نەچێت... ڕۆژی ســێشــەممە هەر لە ســـــپێدەدەمەوە... ئەگەر یەکێکتان نەیەت، چیدی تەماشـــــای ڕوخساری ناکەم.. سەردانی ناوچەکەیشتان ناکەم...

دەستی خستە سەرشانم.. منیش وتم:

- گشت گشتمان؟

وتی : گشت گشتتان.. لە حەوتەوە تا حەفتا...

سەبرۆکە دەستی خستە سەرشانی حوسێنەفەندی و وتی:

- هەمووتان ڕۆژی سێشەممە ئامادەن لە شار.

هەندێکی دەســـت لەملان کرد و هەنێکی ماچ و هەندیکی تەوقە و دەستیشی دەهێنا بەسەرشانی هەندێکدا... ویستی دەستی مام خدر ماچکات، بەلام مام خدر لەتاو حیرەت دەستی بردە پشتیەوە...

- ئەمان ئەستەغفیرولللا.

قەدری ئەفەندی سواری سەیارەکەی بوو، لە جامەکەوە بەدەم بای بای کردن بە دەستی، دەیشیگوت:

- رۆژی ســێشـــەممە چاوەڕێتانم.. ئەگەر یەک کەســـتان دیار نەبێت، من لە هەمووتان زیز دەبم.. ئەوەی وت و ڕۆیشت.

مام خدر وتی:

- ئای کە پیاوێکی ئاکاربەرز و خۆش ڕەفتارە...

بابم گوتی:

- بینیتان چەندە خاکییە؟ لەگەڵ خۆبەزلزانیدا حەفتا فەرسەخیان بەینە...ئەوەتا لەگەڵ خەڵکی گونددا هەر وەک هیچ جیاوازییەکی نەبێت ئاوەها دەدوێت.

داوودی قاوەچیش خۆی پێ نەگیرا وتی:

- نمرە یەکە لەم نیشـــتمانەدا.. کێ ئەتوانێ هاوشـــانێکیم بۆ بدۆزێتەوە؟

موختار پلپە پلپ وتی:

- ئای کە دڵێکی میهرەبانی هەیە... ئەگەر یەک قەدری ئەفەندی دیکەمان لەم سەرزەمینەدا هەبوایە، ئێستا حاڵمان جۆرێکی دیکە بوو.

سلێمانی تەرەفرۆش وتی:

- ئێمە لە وشـــکانی و لە ئاویشـــدا هەر شـــانازی بەم جۆرە کەسانەوە دەکەین (سولێمان هیوایەتی ئەم جۆرە قسە جیاوازانە بوو).

ئەمنیش بە دەوروبەرەکەی خۆمم گوت:

- ئەگەر قەدری ئەفەنـدی بیگوتـایە بمرە، لە جێگـای خۆمـدا دەمردم. ئای قەزای لە گیانم.

***

پێنج ڕۆژی مابوو هەتا ڕۆژی سـێشـەممە.. خۆئامادەکردن سـەرتاپای دەڤەرەکەی تەنیبوویەوە... نانی قەدریەفەندی دەخۆین... پێکەوە جامی بادە لەیەک دەکوتین.. هێندێک پۆشـاکی نوێیان ئامادەی پۆشـین کردبوو، هێندێکیش چووبوونە شـار تا هەندێ سـپیاڵی تازە بکڕن.

شـەوی سێشـەممە یەک کەس لە گوند نەمایەوە مەگەر مەلۆتکەی سـاوا و دایکەکانیان.. بە ئەسـپ و عارەبانە و پیادە ملی ڕێگەمان گرتەبەر.. نیمەڕۆژە گەیشـتینە شـار، چیمان دیت؟ تا ئێسـتا قەرەباڵغی وەهام نەدیتبوو.. شـوێنێک هەبوو وەک دەروازەی شـار و بە لێواری شەقامەکانیدا درەختی قنجی سەرکەشی سێبەردار تا چاو بەرایی دەدا دەبینران...شـوێنێکی لێبوو کە باڵەخانەی حکومەت بوو، مەردم لەوێ دانیشتبوون، عارەق نوشینێک بوو ئەوسەری دیار نەبوو... لەسەر ئەو پل و پۆشـە دەگەوزان ئەتگوت فەرشـی هەزار شـانەیان بۆ ڕاخراوە.. هەر کە ئێمەیان بەدی کرد، خێرا هاتنە پێشوازمان و پێیان گوتین:

- فەرموون ئاغاینە فەرموون...

موختار حەپەسابوو.. کەمێک ئەبڵەق ببوو ئینجا تێی خڕاند و وتی:

- دەسـتم دامەنتان... ترسـم هەیە هەڵە هـاتبین.. بخۆین و بخۆینەوە و دواتر پارەکەیمان لێسێنن.

مام خدر وتی:

- ئەوەیان ئاسـانترە کە داوای پارەکەمان لێبکەن... من لە شـتی دیکە ترسم هەیە.

** **

لەژێر هەر درەختێکدا دەهۆڵ و زوڕنایەک هەبوو؛ ماوە نا ماوەیەکیش تیپێکی مۆسیقا و ئاوازی خۆش خۆش دەبیسترا.. لە هەندێک لە جێ سێبەرەکانیشدا سەمای نەرمە سەما و ...... دەبینران.

داودی قاوەچی بە پێشوازیکەرانی وت:

- چاوی ڕاستم، ئێمە بۆ زیارەی سەید قەدری هاتووین.. پێویستە بیبینین.. دەترسێین لە شوێنێکی دیکە بێت..

- ئەهلەن وە سەهلەن.. پێڵاوتان بان چاو... ئەمە خوانی سەید قەدری یە، ئێمەیش بەردەست و پیاوی ئەوین...فەرموون... سەرەتا چاوێک بخەن بزانن لەکوێ ئیسراحەت و ئارامن لەوێ دانیشن.

- بخۆنەوە... بنۆشن.

- دەخۆینەوە تا ئەو دایکەی دەدەین بە .... دا.

- هەمانبوو داوای سوراحییەکی دەکرد، سوک دەیرشتە بنی دارەکە و داوای سوراحییەکی دیکەی دەکردەوە... بێپسانەوە شەرابمان بۆ حەواڵە دەکرا و ئێمەیش دەماننۆشی...ئەوەندەمان نۆشی تا بووینە کونە..

مجێوری مزگەوت هاواری کرد:

- شەرابی شاهانەی جۆری لیکۆرم دەوێت؟

- کام جۆرەت ویست ئاغام.

- لیکۆر لیکۆر...

تو سەیری مجێور ناکەیت؟ باشە لەکوێ نێوی ئەم شەرابانەی ئەزبەر کردوون؟

- فەرموون..

- شوشەی لیکۆر گەیشتێ... حوسێن بتل دوای بتڵی دەنۆشی، دەتگوت بەتەمایە تەنکەر پڕ بکات..

حوسێن ئارەقەکانی نیوە نیوە دەکرد، واتە نیوەی لیکۆر و نیوەی عارەقی دیکە، ئینجا هەڵی دەدان... دەیگوت وا بەتامە وا...

موختار فلتاندی:

- ڤۆدکام فریاخەن... خێرا فریایان خست...
- مام خدر دەیگوت:
- حەپۆلینە ئەوە لە بەیـانییەوە داوای کۆنیـاک دەکەم، بۆچی نامگەنی؟
- بتلی کۆنیاکی ڕاگەیشـــتی.. خدرەفەندی کۆنیاک و شـــەرابی ئاوێتە دەکرد و بەپەلە پەل زەهری دەکرد.

بەلام ئێمە تـاقمی گەنجـان، ئەوانەی کە مـافیـان نەبوو لەبەردەم باوکیاندا ســەر گەرم بکەن، هەروەک چۆن بۆمان نەبو لەبەردەمیاندا تف بکەین، چووبووین و دووراودوور دەمانخواردەوە...

بەو پێیەی هەموو جۆرەکانی شـــەرابمان نوش کرد، لە هاوڕێکانم پرسی:

ئەری ناوی جۆری دیکەی شەراب پێ دەزانن؟

- بەڵێ پێدەزانین بەلام لێرە نییە..
- چ جۆرێکە؟
- ویسکی..

بە قیژە و قیرە... وتمان ویسکیمان فریا خەن..

هەندەی دەتگوت یەک و دوو، یەکێک بە سێ شوشە ویسکییەوە لە ڕاسەرمان قوت بوویەوە..

- فەرموون تازە ئاغاکان...

تۆ بلێیت ڕێکخراوی تکـل (ڕێکخراوی حوکمی بۆ خواردنەوە رۆحییەکان و ســیگار و خواردەمەنییەکان) لەســەر دەســتی قەدری ئەفەندی کرابێتەوە؟

پیاوانی ئاوایی ئێمە و ئاواییەکانی دەوروبەر لەوبەرمانەوە کەمێک دوور، دانیشـــتبوون. هەنـدیکی لە جەمـاعەتی قەرەچەکـان دیکەیش لەوبەری جۆگە ئـاوەکەوە خێمەیـان هەڵـدابوو؛ بەزمیشـــیـان گەرم کردبوو...

حوسێنی مجێور مەحکەم قیراندی...

- ئەریَ گەنجینە توخودا لەپاڵ ئەم قەرەچانەدا ئارەق بە ئیسراحەت خوراوەتەوە؟ تەماشا لە هەر چوار لاوە ئابلۆقەیان داوین..

خەریکی مشتوومڕی ئەو بابەتە بوون، قەدری ئەفەندی گەیشتی و ئەوانیش لەبەر ڕێز، جامۆلکەی دەستیان خستە پشتی قونگیان...

- ئەهلەن وەسەهلەن ئاغاینە...

قەدری ئەفەندی خۆی بە دەستی خۆی جامۆلکەی بۆ هەموویان پڕ کرد...

باوکم قڕەی لێ هەستا و وتی:

- بخۆنەوە گەنجینە بخۆنەوە...

مام خدر گوتی:

تو سەری خۆت ئەگەر ئەوانە دەر نەکەیت... ئەو قەرەچانە!

هەقتان نەبێت بەسەریانەوە... ئەوانیش وەک ئێوە بنیادەم... باوادەم بابی ئەوانە و بابی ئێمەیشە...

کوڕەکەی سولەیمانی بەققاڵ وتی:

- سا بەو خوایە من باوکم دەکوژم..

- بۆچی؟

- یەک کەس هەقی بەسەرمەوە نەبێت، دەمەوێت بە یەک فیشەک تەپلەسەری ببەم بە حەوادا... ئەگەر یەکێکتان دەمانچەیەکتان پێیە، بەناوی مرۆڤایەتییەوە بمدەنێ توبی و خوداتان.

- ئێمە خەریکی بەزم و ڕەزمی خۆمان بووین، سەرمان بە قڕەی موختار و مام خدر بەرز کردەوە..دەستیان خستبوویە بینی یەکدی... ئەم لەوی هەڵدەدا و ئەو شلپەی لەم هەڵدەستاند...

حوسێنی مجێوریش بەدەنگی بەرز هاواری دەکرد:

- های..... هێو های....ئەمرۆ ڕۆژی تفەنگ و بڕنەوە.

- ئاورم تێبەربووە.. ئەمرۆ ئارام نابمەوە تا یەکێک سارد نەکەمەوە...

-

جنگەلبۆزی کەوتە ناو خەڵکەکەی دیکەیشـەوە، هەرکەس پەلاماری ئەوی دیکەی دەدا... منیش چڵێکی دارەکەم شکاندەوە و شوڵێکی تەڕم لێ سـاز کرد... هەرکەسـم وەبەردەسـت دەکەوت، بە شـووڵ گشت گیانیم تێک دەشـــکاند... لەناکاو خۆمم بە چقلاوژووری° بەســەر زەوییەکەوە بینییەوە...بتڵە ئارەقێکیان لە سـەرمدا شکاندبوویەوە... مام خدر لەپەنامدا ئەوەی خواردبوویەوە هەڵیهێنایەوە... لێیشی دەپرسیم:

- ئەری هێو... چەقۆت پێ نییە؟

ئەگەر چەقۆم پێبان ئێستا هەشتا جەنازەم ڕیز کردبوون...

جارێکی دیکە قەدری ئەفەندی پەیدا بوویەوە و وتی:

- هاونیشتمانیانی خۆشەویست

هەمووومان هاتینەوە قاڵبەکەی خۆمانەوە...

قەدری ئەفەندی گوتی:

- ئێمە هەمووومان براین... خۆشەویستی یەکین.

داوودی قاوەچی گوتی:

- جا پێمان بڵێ کێ دوژمنتە با لە خوێنی سەری بخۆینەوە..

یەکێک قیراندی:

- دوژمنی قەدری ئەفەندی دوژمنی ئێمەیشە...

هێندەی نەبرد، حەوت ســەیارە ئەو ناوەیان کردە تۆز و غوبار... گوێمان لە دەنگێک بوو دەیگوت:

- دەی هاوڕێیان..

دابـارین بەســـەر ســـەیـارەکـانـدا بەدەم قیژانـدن بەســەر سەرنشینەکانیدا..

- یووووو

° - چقلاوژوور: ئەما یەکێک بە دەستوقاچی بلاوەبووەوە بە زەویدا پان دەبێتەوە.

دەهۆڵژەنی لای ئێمە دەهۆڵەکەی هاویشتە یەکێک لە سەرنشینەکان و ڕێکیش مەبەستی تەوقە سەری بوو.. بەڵام دەهۆل نەگەیشتە شوێنی مەبەست و بەر سـەری باوکم کەوت... باوکم تەختی زەوییەکە بوو.. زوڕناکەیش کە زووڕناژەن ئەنگاوتبووی، بەر تەپڵەسـەری مام خدر کەوت..

ئەو ساتەی ئێمە لەو کێشمەکێشـەدا بووین، سەرنشینانی سەیارە بۆمان پیادە بوون و هاواریان کرد:

- پۆلیس زانی.

قەدری ئەفەندی پێی وتن:

- لێرە بڕۆن... ئەم خەڵکە ئێوەی ناوێت...

بەڵام پۆلیس پێی وتبوون:

- بڕۆن... ئێمە ئاگامان لێتان دەبێت..

سەرەتا پۆلیس گازی فرمێسکرێژی بڵاو کردەوە.

نەمانزانی چی ڕوویدا... چیبوو لەناکاو ڕەنگی هەواکە گۆڕا.. هەر لەو کاتەی ئێمە خەریک بوو پەلاماری سـەرنشینی ماشێنەکان بدەین، گازێک لەنێوانماندا بڵاو بوویەوە و لە هەموو لایەکەوە تەوقیان داین... بەڵام ئێمە تازە لە کاری خۆمان پەشیمان نەدەبووینەوە.. ناگەڕێینەوە... لە ناوەڕاسـتی ئەو تەم و دوکەڵەدا... لە لایەکەوە فرمێسـک لە چاوم جاری و لە لایەکیشەوە بە تێلاکەم زرمەم لێ هەڵدەستاندن... **یەکێکیانم پەلکێش کرد و ئەوەندەم شەق لە سەر و فەسالی دا، خۆم بەزەم پێیدا هاتەوە و وازم لێهێنا... کە هەستایەوە، دیتم ئەویش یەکێکی گرت و بە شەق و شەپازلە حەقی خۆی لێ کردەوە...**

هەر لەو دەمەدا هەسـتم دەکرد بەرەو ئاسـمان هەڵدەگەڕێم... ماوەیەکی نەبرد هەستمکرد وا بەرەو خوارەوە دائەگەڕێمەوە..

ئیدی نازانم دوای ئەوە چی دیکە ڕوویدا... کاتێک چاوم هەڵێنایەوە، دیتم لە چۆمێکدام..

هەر لەو هەفتەیەدا خۆم گەیاندەوە ئاوایی.. لە هامان ڕۆژی کە من گەیشـــتمەوە گونـد، مـامۆســـتـایش لە پشـــوی دەگەڕایەوە.. بە ڕۆژنامەیەکەوە سڵاوی لە حازریان کرد... لەبەر خۆیەوە دەیگوت:

- توووهـ ، چیتان کردووە؟
- چیمان کردووە ئوستاز؟

ئەوەی کردبوومـان.. لە جەریـدەکەی مـامۆســـتـاوە خەبەردار بووینەوە.

بەو شـیوەیە نییە ئاغام کە تۆ دەیزانیت... شـتەکان تێکەڵ و پێکەڵ بوون.. هەر بەو بۆنەیەیشـــەوە ئەو شـــتە ئابڕووبەرانە قەومـان.. ئەوکـاتەی مرۆ هەموو جۆرەکـان عـارەق تێکەڵ بکـات و بیخواتەوە، کاری هەر بەو جۆرەی ئێمەی لێدێت...

ورچە سەماکەرەکە

ئەوان چوار برادەرن.. هەر یەکە کارێکی جیاوازیان هەیە.

یەکەمیان کۆنە کرێکارە، ڕاستر وایە بڵێین پێشتر کرێکار بووە. لەبەر ئەوەی کە ئێستا بووە بە سەرپەرشتیار، حسابی کرێکارێکی ڕاستەقینەی بۆ ناکرێت. هەر لەو کاتەوەی کارەکەی گۆڕیوە، سەرتاپای ژیانی و ئاستی بژێویشی گۆڕاوە.. جیهانبینیشی گۆڕابوو.. وەک کەسە ڕۆشنبیرەکان، مەیلی چووبوو بەلای گوێگرتن لە موزیک و ئەو شتانەدا. بۆ هەرکوێ دەڕۆیشت، ڕادیۆ و قەوانێکی چکۆلەکەیشی لە بندەست دەنا..

برادەری دووەم.. لادێنشین بوو.. بەڵام لەو لادێییە هەژار و دەسکورتانە نا.. بەو کلۆجەیش دەوڵەمەند نەبوو کە دەستی بۆ ڕاکێشرێت.. بۆ خۆی لە کێڵگە و مەزرادا کاری دەکرد.

قوتابخانەی هەر لە پۆلی دووەمی ناوەندییەوە نابوو بە تاقەوە[1].. پتری کاتەکانی لە خانۆچکەکەی شاردا ڕادەگوزەراند.

برادەری **سێیەم** فەرمانبەری دەوڵەت بوو؛ داهاتێکی سنورداری مانگانەی هەبوو... موچەکەی سەروزیادی بوو، شوکری خودا پێویستی بە یەک کەس نەبوو... تاکە ئاواتی ئەوەبوو لەو تەمەنی کە ماویەتی، موچەکەی بمێنێت و کارێکی دیکەی سەرپێیش بکات.

خاڵۆی سێیەممان پیشەوەر بوو، لە خانووی کرێدا بوو، ئەم دوادواییانەیش ماشینێکی بە قیستی مانگانە ڕاکێشابوو.

---

[1] - شتێک بنێیت بە تاقەوە، واتە وازت لێهێناوە... بۆ نموونە: بەخوا سەعیکردنم ناوە بەتاقەوە... سەعی ناکەم... کاتێک یەکێک شتێک دەخاتە سەر تاقیماڵەوە، مانای وایە کارێکی ئەوتۆی پێی نییە و دەیەوێت لەوێدا عەمباری بکات.

ئەم چوار هاوەڵە، مەیلێکی سیاسی زۆر خەست و خۆڵیان هەبوو.. هەرکامیان مەیلی بەلای پارتێکی جیاوازدا بوو. ڕۆژنامەی جیاوازیان دەخوێندەوە.

کۆنەکرێکاری تازە سـەرپەرشـتیار سـەری بەلای **پارتی کۆمەڵی دیموکراتی دا** دەخورا.. ئەوەی گونـدنشـــینیش مەیلی بەلای **پارتی دیموکراتی گوندنشینان** دا هەبوو. هاوڕێی فەرمانبەریش لاگیری **پارتی گەلی کۆماری** بوو. خاڵۆی پیشـەوەریش هەواداری **پارتی دیموکراتی لیبراڵی** بوو.

ئەی خاڵی کۆکەرەوەی ئەم چوار کەســـە بیرجیاوازە کارجیاوازە ڕۆژنـامەجیـاوازە دەبێـت چی بێـت؟... هەرکـامیـان ڕۆژنـامەیەکی دەخوێندەوە کە ئەوی دیکەیان حەزی لێی نەبوو. خـاڵی کۆکەرەوەی هەر چواریـان بریتی بوو لە دژایەتیکردنی پـارتی پێنجەم. ئەم پـارتە بووبوویە مایەی گەرمکردنی برادەرایەتی ئەم چوار مێرخاسە.

ئەم چوارە بڕیاریاندا ڕۆژی یەکشـەممە چوارقۆڵی بچنە دەرەوەی شار بۆ بناری کێو و دارستانەکە تا کەمێک هەوای شان بە با بکەن و، لەم قرم و قاڵەی شار ڕزگاریان بێت.

لە بولێلی[7] یەکشـەممەدا، هێشـتا خۆر لە هیچکوێوە دیار نەبوو، بە مـاشـــینەکەی هـاوڕێی فەرمانبەر ملی ڕێگەیـان گرتەبەر.. هەرچی کە پێویسـت بێت لە خواردەمەنی و نۆشـەمەنی و تفاقی ڕێگە، هەموویان پێچابوویەوە.. برادەری سەرپەرشتیار قەوان و ڕادیۆکەی لەگەڵ خۆی هێنابوو. هاوەڵە فەرمانبەرەکەیشیان گشت ڕۆژنامە تازە چاپکراوەکانی هێنابوو... گوندنشـــینەکەیش تەورێکی بۆ پارێزگاری هێنابوو، نەبادا شتێکی خراپ بقەومێت..

---

[7] - بولێل: سبەینان و ئێواران کاتێکدنیا لێل دەبێت.

پاش دوو کاتژمێر لە ڕێگەبڕین، گەیشـــتنە شـــوێنێکی دڵخواز.. ماشێنیان لە جێگەیەک پارک کرد و بەرەو ژوور هەڵگەڕان. شـنەی شـەماڵ کەمێک لە گەرماکەی لە کۆڵ کردبوونەوە.. بار و بنەیان خست؛ سەرپەرشتیار قەوانی بۆ خستنە سەر گۆرانی و بەزم؛ دۆستی گوندنشینیش بە یەک چاوپرتاندن ئاگری خۆش کرد، فەرمانبەرەکیش پستەی لە شوشـەی مەکان هەڵسـاند و پیشـەوەرەکەیش خۆراک و میوەی بەسـەریاندا دابەشـکرد و ترێی بۆ خسـتنە ناو سـەهۆلاوە و، خێرا بەخێرایش زەلاتە و موقەبیلاتێکی بۆ ئامادە کردن.

لەدەوری پێخۆر کۆ بوونەوە، قسەوباس تا دەهات گەرمتر دەبوو.

سەرپەرشتیار کەوتە قسە:

- لە ماڵێدا بەردەوام خەریکی ئەم قەوانە و گوێگرتنم. ئەوە ئەو کاتانەی کە لە گەرماوم، هەر تـامی نـابڕێتەوە، لەگەڵ خۆمی دەبەمە ژووری. تێبینی ئەوەم کردووە ئەگەر گۆرانییەکە هی بادان و سـەما بێت، ئەوا منیش بەخێرایی سـەرم دەشـۆم، ئەگەر گۆرانی خاو یان خەمینیش بێت، ئەوا هەر بە نەرمە نەرمە سەرم دەشۆم..

فەرمانبەرەکە گوتی:

- ئای چ ڕێکەوتێکی سەیرە.. منیش وام. ئەگەر گۆرانییەکە خێرا بێت، منیش ترۆمبێلەکەم خێرا بە پێی ڕیتمی مۆسـیقاکە دەئاژووم.. بەڵام ئەگەر خاو بێت، منیش ماشێنەکە بە هێواشی لێ دەخوڕم.

ئەوجا خزانە نێو باسی سیاسەت. هەریەکە لاگیری حیزبێکە. بەڵام هێندە هەیە حیزبەکانیان هەموویان لە تەقالای بەرزکردنەوەی شـان و شەوکەتی نیشتماندان. هێندە هەیە، هەرکامیان بیر و ئایدیا و پرۆژەی تایبەت بەخۆیان هەیە لە بەرەوپێشـبردنی نیشـتمانەکەدا. بەڵام ئەو حیزبی پێنجەمەی کە ئەمـان بە دوژمنی خوێنخۆری دەزانن، کار بۆ بێگانەکان دەکات، واتە خیانەتکارە بە گەل و نیشتمان.

سەرانی ئەم پارتە، گیان و مالیان بە ئیبلیس فرۆشتووە.. خیانەتکاری هەقیقی ئەمانەن... پڕ بە زاری خۆیان جنێویان دەدانێ.. ئەوەی تا ئێستا لە منداڵییەوە لە جنێو و قسەی قۆڕ فێری بووبوون، پێداچوونەوەیان بە هەموویاندا دەکردەوە. لە کاتی تەماشاکردنی ڕۆژنامەی ئەو پارتەدا، لە ڕووپەڕەکەیدا نوسرابوو: (پێویستە لەسەر هەموو چینەکانی کۆمەلگە لەگەڵ کرێکار و فەرمانبەر و پیشەوەر و گوندنشینەکاندا یەک بگرن و هاوکاری یەک بن). لە ڕووپەڕێکی دیکەدا نوسرابوو (ئێوە بە دەستی خۆتان، خۆتان خستووەتە باوەشی دوژمنەوە). لە شوێنێکی دیکەیشد نوسرابوو: (دۆست و دوژمنی خۆتان بناسن).

کرێکارەکە وتی:

– ئێمە خۆمان دەزانین کێ دوژمنی ڕاستەقینەمانە.

ڕۆژنامەکەیشی توند فڕێ دا..

هەر کە جامەکەیشی بەتاڵ دەبوویەوە، بە یەک هەناسە لێوڕێژی دەکردەوە... کەشەکەیان گەرم کردبوو... گوندنشین لەگەڵ قەوانەکەدا گۆرانییەکەی دەوتەوە... پیشەوەر وتی:

– گوێم لە دەنگێکی نامۆیە بەرەو ئێرە دێت... ئێوە نایبیستن؟

کرێکار وتی:

– چاوەکەم ئەوە دەنگی خەتی پشت گۆرانییەکەیە.

– نەخێر... گوێم لە هنکەهنکێکە (هن..هن) وا بەرەو ئێرە بەدەم هەناسەبڕکێوە دێت.

خالۆی فەرمانبەر کە لەگەڵ موزیکەکەدا سەمای دەکرد.. وتی:

– وام گومانە بەتەواوەتی سەرت گەرم بووە و گرتویتی؟ چاوەکانت هەڵنایەن.

لەناکاو سەماکەی وەستاند... نێرە ورچێکی بینی بەرەو لایان دێت. بەلام کابرای لادێیی لەبەر ئەوەی بە پێچەوانەی ئاراستەکەوە

دانیشتبوو، ورچی نەبینی... پیشـەوەر هەر کە ئەوەی دیت، خۆی کرد بەناو دارستانەکەدا و گوێیان لە دەنگی سەیارەکە بوو ڕۆیشت.

کرێکارەکە هەستی کرد پیشەوەرەکە ڕۆیشت، بەڵام فەرمانبەرەکە ڕەنگی زەرد هەڵبڕسکابوو، لە ترسان قاچی ڕێگەی نەدەبڕی..

کاتێک لادێییەکە ورچەی بینی بەرەو لایان بە دەمی داچەقاوەوە منکەهنک دێت، خۆی لە پشـتی دارێکی ئەسـتورەوە شـاردەوە، بەڵام ورچە هەر کـوڵــی لــێ نەدا، بە دەوری دارەکە بەدوایــدا دەسوڕایەوە..لادێنشین هەڕای دەکرد و ورچیش بەدوویدا.

بیری کردەوە بە دارەکەدا هەڵزنێت، بەڵام خۆ ورچیش دەتوانێت بە داردا هەڵزنێت.. ئەگەریش هەڵێت، ئەوا ورچە بە ئاسـانی دەتوانێت بیگرێتەوە. بۆخۆی تاوێک بە ئاراسـتەی میلی کاتژمێر و تاوێکیش بە پێچەوانەوە دەخولایەوە بەشکوو بتوانێت ورچەکە شـەکەت بکات یان بیخەڵەتێنێت... بەڵام ورچە ئەوەندە تورە بووبوو، دەیویست درەختەکە بە چنگوول بکوڵێت و دواتریش بیشکێنێتەوە و ئەو کابرایەی دەستگیر بێت. لە کۆتاییدا کە زانی چاری نییە، هەردوو دەسـتی ورچەکەی بە بەنێکی هلۆف هلۆف پێکەوە بەست و هاواری کرد:

- هاوڕێیان ورچەکەم ڕاو کرد.. لە پشـتەوە وەرن و شـتێک بکێشن بەسەردا تا بتوپێت.

کرێکارەکە کە لە پشتی ماشینەکەوە خۆی شاردبوویەوە، دەیوت:

- بە چی لەسەری ئەو ورچە زەبەلاحە بدەین؟

لادێنشین وتی:

- تەورێکم لەگەڵ خۆم هێناوە، ئەوەتا لە سندووقی سەیارەکەدا..

کرێکارەکە بیری کەوتەوە کە پیشـــەوەر کە ســـەیارەکەی برد، تەورەکەی ناویشی بردووە.

ئەمجارە لادێیی داوای یارمەتی لە فەرمانبەرەکە کرد... بەڵام ئەو تەنها لاشەیەک بوو لەو ناوەدا کەوتبوو...هەر کە ئەو ورچە گەورەیەی دیتبوو، خۆی ...س کردبوو.. هێزی هەڵاتنی لێ برابوو، ئەگەر بیتوانیایە، حەوت زەمان بوو هەڵاتبوو.

لادێیی هاوڕێ کرێکارەکەی بانگ کرد:

- مادەم وایە تۆ وەرە یارمەتیم بدە.

کرێکار وتی:

- باشە من دەتوانم چی لەو ورچە زەبەلاحە بکەم؟

- بەردێکی گەورە هەڵگرە و بیماڵە بە تەوقە سەریدا.

- ناتوانم... من لە ژیانمدا ورچم بە بەرد نەکوشـــتووە... نازانم ئەو کـارە چۆن دەکرێـت...ئەی ئەگەر لەو کـاتەیـا لێم تووڕە بوو، شاڵاوی بۆ هێنام؟ وا باشترە خۆت بگریت..

کابرای لادێیی وتی:

- بەڵام شەکەت بووم..

- دان بە خۆتدا بگرە و ئارامبە..

لادێیی لەسەر کەللەی سەر قیڕاندی:

- نەفرەتی ڕەشت بەسەردا بباریێ... ئەگەر هیچت پێ ناکرێ، بۆ وەک کابرای پیشەوەر تۆیش هەڵنایەت؟ ها بودەڵە؟

کرێکارە وتی:

- بەو پێیەی ئەو ســـەیارەکەی بردووە، من خۆ بەپێ ناتوانم هەتا شار بڕۆمەوە... لەوانەیە ورچێکی دیکە لەبەردەمم قوت بێتەوە!

لادێیی وتی:

- هێزی دەستم برا، بەخودا ورچە بەرەڵا ئەکەم...

کرێکارە وتی:

- دەسم دامەنت شتی وا نەکەیت...

لادێیی تکای لە فەرمانبەرە بە زەویدا لکاوەکە کرد بەشـــکوو بە هانایەوە بێت، ئەویش لە وەڵامدا وتی:

- سا بەو خودایە ئەگەر بمتوانیایە، ئاوا دەست سپی نەدەبووم، بەلام حالم پرپۆلە... سەر و ژێرم تێناوە... بۆنم ڕۆژە ڕێگەیەک دەڕوات... ئەمەی وت و دەستی بە شین و زاری کرد.

لادێیی دیسانەوە گەڕایەوە بۆ گیانی کرێکارەکە:

- ئا ماڵت بشێوێت، لانیکەم ئەو قەوانە وس بکە..

کرێکارەکە کە قەوانی لە بنهەنگڵ نابوو، وتی:

- ئی ئەوە چ زیانێکی بۆ تۆ هەیە؟

لادێیی وتی:

- ئەی مەگەر موزمەعیلیت؟ نابینیت ورچەکە لەسەر ئاوازی گۆرانییەکە خۆی با دەدا... بەو ناونیشانەی کە منیش دەستەکانیم بەستووەتەوە، ناچار منیش لەسەر ئاوازی ئەو هەڵسوڕێم و داسوڕێم.

لە ڕاستیدا ئەو دوانە وەها سەمایان دەکرد، دەتگوت تازە بووک و زاوان..

ئاغای فەرمانبەر کە دەیبینی هاوڕێ گوندنشینەکەی و ورچەکە دەستی یەکدییان گرتووە و سەما دەکەن، تەماشایەکی کرێکارەکەی کرد و وتی:

تا ئێستا ورچی ئاوا سەمازانم نەبینیوە... تەماشای ئەو جووڵانەی بکە؟ هەر گۆرانییەک بخەیتە سەر، بەپێی ئەوە سەما دەکات...

گوندنشینە کە لەناو ئارەقەی خۆیدا خەریک بوو دەخنکا وتی:

- تۆ بێ و ویژدانت، وەک ئەوەی کە هەر لای نابەیت، ئا گۆرانییەکی هێواش بخە سەر تا ئەوەندە ماندوو نەبم، وا ورچەیش تەواو خەریکە شەکەت ئەبێت.

کرێکار وتی:

- بەخودا من نەمدەزانی تۆ سەما لەگەڵ ورچدا ئەکەیت، ئەگینا گۆرانی خاویشم لەگەڵ خۆم لەماڵەوە دەهێنا.. ئەوانەی هێناومن کشتیان جرت و چەقەنەن...

سـەری برادەری لادێییمان لەتاو ماندوویەتی دەسـتی کرد بە گێژخواردن... هێندەی نەمابوو دەسـتی لە دەسـتی ورچە بببێتەوە و ئەوەی خراپە بقەومێت.. خەریک بوو لە ماندوویەتییاندا دەکەوتە سەر زەوی... لەناکاو چاوی پەڕییە سەر ڕۆژنامەکەی کە فڕێی دابوو، (ئەی کرێکار و پیشـەوەر و لادێنشـین و فەرمانبەران یەک بگرن)، پاشـان ئەوەیشـی خوێندەوە کە نوسـرابوو: (ئێوە خۆتان دەخنە باوەشـی دوژمنەکانتانەوە)...

لەو کاتەدا دەسـتێکی لە دەسـتی ورچە بەربوویەوە، لەتاو خەمی گیانی خۆی، دیسـانەوە گرتییەوە...هەمدیسـان دەسـتی بە سـەما کردەوە..کرێکـارەکە بە لادێنشـینەکەی وت کە لەسـەر ئـاوازی مۆسیقاکان سەمای دەکرد:

- براکەم بۆچی بەردەوام سەما دەکەیت؟

لادێنشین جنێوێکی زۆر خەست و خۆڵی پێدا.. وتیشی:

- من بە هەوەسی خۆم سەما دەکەم.. سەما.

فەرمانبەرە بەبێ ئەوەی لە جێگەی خۆی ببزوێت وتی:

- بەڕاستی بۆچی ئاوەها لە جێگەی خۆتدا هەڵقونکێتە؟

لادێیی وتی:

- ئێوە کوێرن؟ مەگەر ئەو ورچە نابینن؟

کرێکـار و فەرمـانبەرەکە قـاقـایەکی گەورەیـان لێدا لەبەر ئەوەی لادێنشـینەکە دەسـتی ورچەکەی نەگرتبوو، ئەوەیش ورچ نەبوو ئەو سـەمای لەگەڵ دەکرد، هەر زوو ورچەکە خۆی لە لادێنشـین ڕزگار کردبوو، بەرەو دارسـتانەکە ڕۆیشـتبوویەوە، لادێییەکەیش دوو لقی دارەکەی لە جیاتییدا گرتبوو کە گوایە دەستی ئەوە...

کاتێک لادێییەکە زانی ورچەکە هەڵاتووە، لە بن دارەکەدا کەوت و بوورایەوە...

بەیانییان دەست پێدەکات... منیش خۆم ئامادەی کار دەکەم.
ئەوە سێ ڕۆژە ئێمە پێت دەڵێین و تۆیش بیرت دەچێت. لەم ماڵەدا یەک پارچە پەنیر نییە.
سێ ڕۆژە پێم دەڵێن؟ ئەی پارە لەکوێ بێنم؟
ئێوارە دیسانەوە پرسییان:
- پەنیرەکەت کڕی؟
وەک چۆن نمایشـــکارێکی تراژیدیا بە دەســـتی دەکێشــێت بە ناوچەوانیدا، منیش کێشام بە نێوچەوانمدا؟
- ئۆ؟ وای... بەوخوایە بیرم چووە.

بەم شێوەیە ڕاهاتبووم.. ئێوارە شتێکیان بۆ سبەی پێ دەگوتم و منیش دەمگوت بەســـەرچاو.. دواییش کە دەهاتمەوە دەمگوت: ئۆی لەبیرم چوو.

بەڵام باوکم دەســتەکەی کەشـف کردم... کاتێک بۆ جاری سـێیەم لێیان پرسـیم کوا پەنیرەکە؟ و منیش دەسـتم بکێشـم بە نێوچەوانمدا، ئەو هاواری کرد و وتی:

- ئۆو.... بیری چووە.

ئیدی لەو ڕۆژە بەدواوە مافی لەبیرچوونم لەدەســت دا. بۆ ڕۆژی دواتر لەو کاتەی خەریکی ڕیش تاشــین بووم، دیســـانەوە فەرمان دەرکرایەوە کە:

- جەناب پەنیرەکەت بیر نەچێت.

- بان چاو.

خەریکی پۆشاک لەبەرکردن بووم گوێم لێبوو:

- جا خۆ سابوونیشمان نەماوە.. ئەویش بکڕە.

- ئەویش بان چاو.

کاتێک لە پلەکانەکان دائەگەڕام، کەوتە بەر گوێم:

- یەک دنکە شەکر لە ماڵەکەدا نەماوە.... ئەویشت بکڕە..

- بەسەر چاو..

دەسـتم بە دەسـکی دەرگاکەی دەرەوە بوو، لە ژوورەوە شـیرە هەستا:

- گوێت لێیە؟ قاوە.... قاوە..

- قاوە چی بەسەر هاتووە؟

قسە مەکە... بیکڕە.

هەمووشتێک دەکڕم..

دەرگاکەم داخسـت.. خەریک بوو هەناسـەیەکی ئازادی هەڵمژم.. بەڵام بەر لەوەی هەناسـەکە هەڵمژم، لە پەنجەرەکەوە سـەرێک دەرهێنرا:

- چییە؟ چێوە دیسانەوە؟

- هێواشبە... ڕۆنی زەیتونیش بکڕە..

- دەیکڕم باشە باش.

یەک دوو هەنگاوی دیکەم هەڵێنا و دیسانەوە هاوار کرایەوە:

- هێو یەک پیاڵە برنج لە ماڵەکەدا نەماوە.. ئێوارە بیهێنە.

- دەیهێنم.

هەموو بەیانییەک ئاهەنگی چوونەدەرەوە بەم شێوەیەیە.

بەڵام ئەمە هەمووشـتێک نییە، لە دەرگا و پەنجەرە و لە هەموو کون و کەلەبەرێکەوە هەر قیڕەیە و هەر داواکاری.. ئەکێک دەڵێت:

- فتیلەی چرات بیر نەچێت.
- یەکێک دەڵێت بەندوخێنی شەرواڵەکەت بیر نەچێت..
- شەبەکەی لۆکزەکە بهێنەرەوە.

خۆم بە هەر کوچە و کۆڵانێکدا دەکرد یەکێک دەیگوت:

- خاڵۆژن داوای هێنی کردووە؟
- داوای چی کردووە؟
- پیاز... وتی پیازمان نەماوە.
- پێی بڵێ بەچاوان.
- بەم شێوەیە من ڕۆژانە دەڕۆمە سەر کار.. زانیتان مێشکم بەیانیان بە چی پڕ دەبێت؟ تا ئێوارە لەناو سەرمدا پەنیر و زەیت و پیواز و بەندوخێنی شەرواڵ دەخولێنەوە..

ئەمڕۆیش وەک باقی ڕۆژەکانی دیکە، سەرم پڕ بوو لەم شتانە.

پێویستیش بوو چەند بەڵگەنامەیەکی بەپەلە بنوسم. نوسیم و ناردم بۆ شوێنی مەبەست.

کاتێکی زۆر تێپەڕ نەبووبوو، بەڕێوەبەر خۆی بە ژوورەکەمدا کرد. نێوچەوانی ئارەقەی لێ دەچۆڕا... کونەلوتەکانی فش بووبوونەوە... وتی: لە کاتێکدا بەڵگەنامەکەی بە دەستەوە بوو:

- ئەمە چییە؟
- بەڵگەنامە...
- بخوێنە؟

گرتم بە دەستمەوە و دەمویست بەچاو بیخوێنمەوە؛

- بە دەنگی بەرز بیخوێنەوە.

ئەوەی لە ژوورەکەدا بوو لە نوسەرەوەی ئامێری چاپەکە، سکێرتێرەکان، فەرمانبەر، ئەوانەیشی کە بۆ کارێک ڕێیان کەوتبوویە ئەوێ، گوێیان شل کردبوو، منیش دەستم بە خوێندنەوە کرد:

(بەڕێوەبەرایەتی گشتی.. جەنابی بەڕێوەبەر... وەڵامی نوسراوتان بە ژمارە .... ڕێکەوتی ... پێویستە ئەم لێپێچینەوانەی خوارەوە ئەنجام بدرێت و بەندەکانی نوســـــراوەکە بەوپەڕەوە جێبەجێ بکرێت کە هـاوکـات پێویســـــتیش بە بەدواداچوونێکی خێرا هەیە... ئێمە پێتـان ڕادەگەیەنین کە ئەم شتانە پێویستن ئەنجام بدرێن:

- ڕەتکردنەوەی پەنیری جوتیاری بەهۆی بەرزی نرخەکەیەوە.
- بەندوخێنی شـــەرواڵ کە لای بازرگانەکانی ناوچەی مەحمود پاشا دەفرۆشرێت.
- ٢٥٠ گرام گۆشـــتی مانگا بۆ کۆســـتیلیتا.. پێویســـتە لەکاتی کڕینەکەیشیدا بکرێتە دوو پارچەوە.
- کڕینی تۆڕی لۆکز پاش تاقیکردنەوەی مەبادا کونی تێدا بێت. بێگومان بۆریە چرای شکاو نابێت بهێنرێت وەک جاری پێشوو.
- لەبەر گرانبوونی بەهای ســـابوون، دەبێت کەفەکەی بەکار بهێنرێت تا قەیرانەکە دادەمرکێتەوە.

ئەم ڕاپۆرتەتان بۆ دەنێرین وەک ڕاپۆرتی گشـــتی بەمەبەســـتی ئامادەکاری و وریابوون لە دۆخەکە
لەگەڵ ڕێزدا.)

- ئەمە واتای چییە؟ تێگەیشـــتم ئەوەی لەو مێشـــکە داماوەمدا بوو، تێکەڵی بەڵگەنامەکەم کردووە و ئەویشم خەسار کردووە.

ژوورەکە پڕ بوو لە قاقا و پێکەنین.

بەڕێوەبەر درێژەی دایە: چۆن چـۆنـی گـەیشـــــتوویتەتە ئەم دەرەنجامە؟

- وەڵا من خۆیشم نازانم..
- بەڕاســـتی لە گێژییدا وێنەت نییە. بەڵام ئەی بەڕێوەبەرەکەت چۆن واژۆی لەسەر ئەمە کردووە؟
- ئابڕووچوونە.

- گریمــان بەڕێوەبەرەکەت ئـاگـای لێ نەبووە، ئەی چۆن بەڕێوەبەرایەتی دیوان ئەمەی ئاڕاستەی سەرەوەی خۆی کردووە؟

- عەقڵ وێنای ئەم شتەی بۆ ناکرێت...

- باشـــە وامـان دانا لەو وەختەدا بەڕێوەبەرەکەت هۆشـــی بەخۆیەوە نەبووە، ئەی جێگری بەڕێوەبەر؟

- بەڕاستی شتێکی ئابڕووبەرانەیە..

پاش کەمێک تێڕامان، بەڕێوەبەر ئەزنەکێکی دا و وتی:

- هۆشیان بە خۆیانەوە نەبووە... ئاشکرایە..بەلام ئەی من؟ من چۆنچۆنی ئەم هەتەران پەتەرانەم[٨] ناردووە بۆ بەڕێوەبەری گشتی؟

- ئەوەی گشتی بەهۆی ئـ................

- چی؟

- شتێکی خۆشیشە...

- باشە ئەگەر بەڕێوەبەری گشتیش نەیخوێندایەتەوە و بیناردایە بۆ وەزیر، ئەوسا قوری کوێمان بەسەردا کردبا؟

لێرەدا هەموو پێکەوە هاواریان کرد:

- ئەوسا یەک فاتحە بۆ گشتمان دەخوێندرا.

- ســـوپـاس بۆ خودا بەس نەبوو بەم شـــێوەیە گوزەرا.. خۆشبەختانە لەبەر سەرقاڵی، بەڕێوەبەری گشتی لەجێگەی ئەوەی بۆ وەزیری بنێرێت، بۆ بەڕێوەبەرێکی دیکەی ناردووە.

- ئۆخەیش...

- بەهۆی ســەرقاڵییەوە، کارمەندی بەریدیش لەباتی ئەوەی بۆ ئەو بەڕێوەبەری بنێرێت، بۆ منی ناردووەتەوە..

سوپاس بۆ سەرقاڵەکان...

*** *** ***

---

[٨] - هەتەران پەتەران: قسەی مفت و بێجێ.

کرێکاری هەرزان

بەیانی زوو بوو، خاوەنی یەکێک لە کارگە گەورەکان لە نوسینگەکەی خۆیدا دانیشتبوو، خەریکی نۆشینی قاوەی بەیانیان بوو.. لەناکاو دەرگاکە بە توندی کرایەوە.. یەکێکی نامۆی غەوارە بەژووریدا هات... بیچمی لە هەژار و دەردەدار دەچوو.. بنیادەم کە دەیبینی، بەزەیی پێدا دەهاتەوە.

بەدەم تەکاندنی کڵاوەکەیەوە بە خاوەنی کارخانەی گوت:

- بەشکوو بمکەیتە کرێکاری خۆت و کارێکم پێ بسپێریت؟

خاوەن کارگە بێ ئەوەی سەری بڵند بکاتەوە، پرسی:

- چ کارێک باش شارەزایت؟

- لە پەیمانگای پیشەسازی وانەم خوێندووە و یەکێک بووم لە خوێندکارە نایابەکان.

- ئێمە پێویستمان بە ئاسنگەرێکە.

- پێنج ساڵ لە کارگەیەکی پیشەسازی ئەڵمانیا کاری ئاسنگەریم کردووە. بڕوانامەیشم بەدەست هێناوە.

پاترۆن کەمێک وس بوو:

- بەڵام پتر لەوە، پێویستمان بە قاڵبساز هەیە؟

- من قاڵبسازی نمرە یەکم..

پاترۆن زمانێکی بە کەلاوەیدا هێنا (وەک زمانی گورگ لەکاتی دیتنی نێچیردا).

- ئای ئەگەر شتێکیشت لە پیشەی دارتاشی هەڵکراندبا؟

- قوربان ٤ ساڵ بە بێ دابڕان سەرگەمی کاری دارتاشی بووم.

(ئەم سـەر زلە زۆر پێویسـتە بۆ ئەم كارگەیە – پاترۆن سـەری بادەدا و ئاوای بیر دەكردەوە- بەڵام ئێستا داوای خوێنمان لێ ئەكات لەبەرانبەر كرێكەیدا)

- باشە كورەكەم بەڵام ئێمە پێویستمان بە كرێكار نییە...

- هەمووشـتێكت بۆ دەكەم گەورەم... هەر كارێك بڵێیت. تۆ فەرمان بكە و من جێبەجێی دەكەم.

- باشـە وەرت دەگرم، بەڵام باش بزانە من یەك فلسی زیادەت نادەمێ. هەرچۆنێك بێت تۆ زیادەیت لێرە.

- تەشـكور گەورەم تەشـەكور. منیش داوای زۆر نـاكەم. هەرچەندە بدەی، دەڵێم (لەخودا بەزیادبێ)...

- ئێمە ڕۆژانە پێنج لیرە دەدەین بە كەسی شارەزا، بەڵام تۆ كە زیادەیت لێرە، دوو لیرەت پێ دەبردرێت.

- زۆر باشە گەورەم... ڕازیم.

پاترۆن بە دەموچاوێكی گرژی ناشیرینەوە وتی:

- ئینجا شتێكی دیكە.. ڕۆژی كاركردن لای ئێمە دیاریكراو نییە، لێرە لانی كەمی كاركردن ١٠ كاتژمێرە..

- خـوای دەكـرد ١٤ دەبـوو گەورەم.. ! پـاتـرۆن بـروای بە گوێچكەكانی نەدەكرد.

- دوایی نەڵێی گوێم لێ نەبوو یـان نەمبیسـت... شـوێنی كارەكەیش تەنگەلانە.

- من ڕازیم هەرچۆنێك بێت.

- خەریك بوو بیرم بچێت.. بێشەكیش پارە وەرناگرێت.. مانگێك كار دەكەیت تا فێرە كارەكە دەبێت ئینجا. ئەوسـا ئەگەر لێت ڕازی بووین، ئەوا ڕۆژی دوو لیرەت دەنێینە مشت.

- هەرچۆن ئێوە بفەرموون.

- شتێكی دیكەیش... ٢٠ لە سـەدی داهاتەكەیشـت دەبێت وەك قەرەبووی بەكارهێنانی ئامێرەكان بدەیت.

- بەوپەڕی خۆشحاڵیەوە گەورەم..
- پاشان....
- ئەویش هەر بەسەر چاو.
- من دەبمە کەفیلت بۆ بەکارهێنانی ئەم ئامێرە گرانبەهایانە، تۆ کابرایەکی غەوارەیت.
- ببە کەفیلم گەورەم..
- بەڵام ئەوە پێویستی بە هەزار لیرەیە.. دەبێت ئەوە بدەیت.
- بەقورئـان دەیـدەم... کەلاوەیەکم لە بـاوکمەوە بۆ جێمـاوە، دەیفرۆشم و دەیخەمە ڕەهنەوە بۆت تا خەمی ئامێرەکانت نەبێت.
- باشە دەی هەرۆرە سەر کار... هەر ئێستا دەست پێ بکە.

پاش یەک خولەک، دوو پۆلیس تەقەیـان لە جامخـانەی کـارگە دا بەدەم هەناسەبرکێوە!

- یەکێک لە شــــێتە هەڵهاتووەکان خۆی بێرەدا کرد ؟ ئەو لە بەندینخانە هەڵاتووە و ئێمەیش بەدوایدا دەگەڕێین.

❋❋ ❋❋ ❋❋

هاوڕێیان – کابرای چاویلکە لەچاو دەستی پێکرد- پێویست بە پەلەپەل ناکات، ئەم جۆرە کارانە بە هێواشی دەکرێن... پێویستە جوان هەلگێر و وەرگێڕ بکرێن ئینجا بڕیاریان لێ بدرێت.

یەکێک لە تازە لاوەکانی ئامادەبوو پشتڕاستی قسەکەی کردەوە و وتی:

- بەڵێ پێویستە جوان لە بێژنگ بدرێت، وەگەرنا بەلایەک دێنین بەسەر خۆماندا.

کابرای دەموچاو شل[٩] پێشنیارێکی کرد:

- بەر لە هەمووشتێک بێڵن با شی بکەینەوە... ئایا ئێوە ڕازین بەم پارێزگارە؟

هەمووان بە یەک دەنگ وتیان:

- نەخێر ناڕازین.

شلە پرسی:

- هۆکاری ناڕازیبوونەکەتان چییە؟

چاویلکە لەچاو وتی:

- ئەو شێتە شێت.

ئامادەبووانیش هاوڕای ئەم بوون لە قسەکەیدا.

- بەڵێ بەڵێ شێتە...

- هەر شێت نا، حۆلیشە حۆل.

---

[٩] - کەسێک کە ڕوخساری خاڵی زۆری پێوەیە بەتایبەتی لوت و ژێری چاوەکانی.

شلە وتی:

- هەمووشتێک ڕوونە... هەر ئەوەیش ئەسڵی مەسەلەکەمانە.. بەڵام خەمی من ئەوەیە، لەم شێتتر بێتە جێگەی.

کابرای ورگن، هەڵیدایە و وتی:

- بەڵام پارێزگاری پێشوییشمان لەم شێت و پەتەڕی تر بوو.

گەنجێکیان وتی:

- لەم دۆخەدا پێویستە ئەوپەڕی بیرتیژی خۆمان وەگەڕ بخەین. بەڵێ یەکێکی بەهۆش و بیر دەدۆزینەوە.

- بەڵام خۆ کاتێک ئەوانەی پێشـــترمان هەڵبژارد، ئەوەی بە بیرماندا نەهاتبێت شـێتیی ئەوان بوو.. ئێمە وەک کەسـی ژیر و بەبیر هەڵمان بژاردن، کەچی ڕوون بوویەوە حۆلی وەک خۆیان بە دایکدا نەهاتووە.

پیرێکی چرچنیش کە بێپسانەوە قرخەی دەهات وتی:

- الله الله... چەندە سەیرە... هەرکەس دەچێتە ئەو شوێنە، فرەی پێ ناچێت شێت دەبێت!

ورگن قسەکەی ڕاست دەکاتەوە:

- ئەوە نا کە دەچێت، ئەوەی ئێمە دەیخەینە ئەو شوێنە.

گەنجەگە شانێکی ڕاتەکاند:

- هیچ پەیوەندییەکی بە پێگەکەوە نییە... من دڵنیام و بیریشـم دێت، هەر ئەو کاتەی بوونە پارێزگار، کەسـی ئاسـایی نەبوون... بەڵام پێشتر هیچ هۆکارێک بۆ دەرخستنی شێتییەکەیان نەبوو تا هاتنە سەر کورسیی دەسەڵات، ئەو کاتە مەعدەنی کابرا دەردەکەوێت.

پیرێکی چەماوە بە ئاخ هەڵکێشانەوە وتی:

- هەمووجارێک ئەم چیرۆکە دووبارە دەبێتەوە.. هەر کەسـێک هەڵدەبژێرین، دوایی دەردەکەوێت شـێتە... یەک ئاقڵت بۆ دەرمان دەست ناکەوێت خوا هاوار.

دەموچاو شل سەرێکی بادا، خرمەی ملی هات:

- بەڵام ئەمەی پێشوویان وا نزیکەی سێ ساڵ بوو برادەرم بوو.. تا ئێستا هیچ شتێکی نائاساییم لێ نەبینی بوو، بەڵام هەر کە بوویە پارێزگار ئیدی..........!

- ئێ خۆ شێتەکان هەر لە یەکەم ڕۆژی لەدایکبوونیانەوە شێت نین. بێگومان وەستاوە تا بیکەینە پارێزگاری شارەکەمان و ئیدی شێتییەکەی بەکار کەوتووە.

چاویلکە لەچاو قسەکەی لە زاری هەمووواندا کردە شەکر و وتی:

- ئەوەی چوو، چوو...باشتر ئەوەیە بیر لەوە بکەینەوە کە کێ هەڵبژێرین بۆ ئەم خوولە. ئەمە کاری ئەمڕۆ و بەیانی نییە.. ئەبێ شی و شیتاڵی دەربهێنین و جوانی لێ بکۆڵینەوە، ئەگینا دواتر شەڕەکە دامەنی خۆمان دەگرێت.

کۆمەڵێک ناوی فرە خوێنرانەوە، بەڵام کۆدەنگی لەسەر هیچکامیان نەبوو.

لە کۆتاییدا چاویلکە لەچاو قیڕاندی:

- ئای چۆن تا ئێستا ئەوەی بە زێندا نەهاتبوو؟ پێتان چۆنە ڕاسم بەگ بەربژێر بکەین؟

- قەسەم بەخوا شازی پیاوە..

- شەریفی کوڕی شەریفە.

- لەچەر[10] نییە، دەست و دامەنی تا ئێستا بێ پەڵەن... هیچ تێبینییەکی لەسەر تۆمار نەکراوە.

- کاری خۆش دەوێت و کەسێکی بە ئەزموونە.

ستایشەکان وەک دڵۆپە بارانی درشت دادەبارین..

کابرای ورگن وتی:

---

[10] - لەچەر: حەسود..

ترســـم هەیە ڕاســـم بەگ خۆی لەم کارە بەدوور بگرێت و نەیەتە ژێر بار.

پیرەی ڕەقهەڵاتوو وتی:

- من لە مێژە دەیناسم...باوەڕم نییە بە شتی وەها قایل بێت.

دەموچاو شلیش هەر وای بیر دەکردەوە:

- بێگومـان نەخێر.. هەرگیز مـل نـادات... بە هیچ کلۆجێک دڵی بەم کارانە ئۆقرە ناگرێت.

تازە لاوێکی سمێڵ تازە دەرهاتوویش خێواندێ و وتی:

- کورە ئەوە ئێوە باســی چی ئەکەن... شـــان بەژێر کاروباری وەهادا بیرای بیرِ ناکات.

دیسانەوە چاویلکەدار قسەی لە دەمدا کردنەوە بە شەکر:

- بەڵام ئەی چیبکەین؟ بـا تیلێـک بکەین...بەڵکوو توانیمـان ڕازیمان کرد...تاکە کەسێکی شیاوە بۆ ئەو پۆستە، باوەڕ ناکەم دەست بنێت بە ڕوومانەوە...تو بڵێیت دەستبەتاڵ بماننێرێتەوە؟

ئاشـکرا بوو ئەوەی ئەمان بەربژێری بکەن، خەڵککەیش پەســەندی دەکەن چونکە ئەمانە دەمڕاست و بڵندگۆی دانیشتوانەکەیش بوون.

پێکرا هەســـتان و ملی ماڵی ڕاســـم بەگیان گرت... دۆخەکەیان بۆ شی کردەوە. پێیشیان وت: نازانین چییە ئەوەی دەبێتە پارێزگار، پاش ماوەیەک دەرئەکەوێت ....ە. ئێمە چیبکەین کاتێک خەڵکەکە هەموو بە ....ی بزانن.

ڕاسم بەگ پرسی:

- بەتەمای چ کەتنێکن؟ تەمادارن منیش شێت بکەن؟

- مەعازەڵلا... تۆ مێرخاســـێکی چەلەنگ و ئاوەزمەندی... تکات لێدەکەین بەدەم بانگەوازەکەمانەوە وەرە...

- هەرگیز..

- بەڵام ئەوە ئەرکی تۆیە بەرانبەر بە نیشتمان ڕاسم بەگ.

- بەرانبەر بە خەڵکەکەت.
- خەڵکی هومێدیان بەتۆیە راسم بەگ.
- ئەمە شتێکی زۆر زۆر گرینگە... لەوپەڕی گرینگیدایە.

ڕاسم وەڵامی دانەوە:

- باشە ڕازیم... بە مەرجێک:
- فەرمان بکە
- کاغەزی سپیت بۆ ئیمزا ئەکەین.

ڕاسم بەگ وتی:

مەرجی من ئەمەیە:

(من کابرایەکی سـورقسـەم... دواتر نەڵێن لە قسـەدا خاترمان ناگرێت؛ تاقەتی هیچ ماساوێکم نییە؛ یەک قسە لەبارەی کەسایەتیمەوە ناکەن؛ تاقەتی ئاهەنگی پیرۆزبایی و ئەو بەزمانەیشم نییە؛ هیچ وەسفێکم مەکەن کە تیامدا نییە و هەڵم مەبڕن بەرەو ئاسمان... ئێستا تێگەیشتن مەرجەکانم چین؟ قایلن بەو مەرجانە؟

هەموو تێکڕا هاواریان کرد:

- بەڵێ قایلین.
- ئای چەندە بنیادەمێکی ڕاساڵیت.
- سڵاوت لێبێت ڕاسم بەگ.

ڕاسم بەک لە هەڵبژاردنەکاندا سەکەوتنی بەدەست هێنا و بوویە شارەوان. هەر سبەینێی ئەو ڕۆژە پەنجا کارتی پیرۆزبایی بۆ ڕاگەیشت. ڕاسم بەگ یەکێکیانی کردەوە نوسرابوو: (ڕاسم بەگی قارەمان! کوڕی نیشتمان! هەڵبژێردراوی ڕۆڵەکانی گەل....)

لەم زیاتری لێ نەخوێندەوە..

بەدەم پاڕانەوەوە وتی:

- خوایە خۆت ئاگات لە عەقڵم بێت.

هێندەی نەبرد، تەقە لە دەرگا درا، چاویلکە لەچاو هاتە ژووری، یەک ئینجانەی گەورە گەورەی گوڵی بەدەســـتەوە بوو، پاش ئەوەی کڕنۆشێکی بۆ تازە شارەوان برد، ئینجانە گوڵەکەیشی دانا.

ڕاسم بەگ دەموچاوی بەیەکدا دا و وتی:

- پێویستی بەم زیادەڕۆییە نەدەکرد.

کەسی دواتریش کە خۆی بە ژووریدا کرد، پیرەی ڕەقهەڵاتوو بوو، بە دەســـتێکیەوە گۆچان و دەســـتەکەی دیکەیشـــی چەپکە گوڵێکی ئەرخەوان. پاشـــی کڕنۆش و خۆ دان بەســـەر دەســـتی ڕاســـم بەگدا گوڵەی دانا.

ڕاسم بە ساردوسڕییەوە وتی:

- خۆتت هیلاک کردووە.

دەموچاو شڵ و گەنجەکان و کابرای زگزلیش هاتن و ڕێزێکی زۆر و بێئەندازەیان لێگرت و ئینجا ڕۆیشتن.

ڕاسم بەگ سەرێکی بلند کردەوە بەرەو ئاسمان:

- ئۆ خوایە عەقڵم بپارێزە..

دەمی نیوەڕۆ هەواڵیان دایە کە خوانی ئەمڕۆ لەســـەر شـــەرەفی جەنابی دەبێت.

ڕاســـم فریای گفتوگۆیەک نەکەوت لەگەڵ خۆیدا کە ئایا بڕوات یاخود نا.. ماشێن گەیشتە بەردەرگا.

خوان بەشـــی چل بخۆر خۆرامی تێدا دانرابوو، لە یەکێک لە باڵەخانە بلندەکانی ئەو دەڤەرەدا ســـاز کرابوو... ئەو ناوە بە کریســـتاڵ و فەخفوری و چلچرا ڕازێنرابوونەوە...

چاویلکەدار بە جامەوە هەستایە سەرپێ و پاشی بەخێرهێنان ئاوا دووا:

- ئەی خاوەن ئاوەزی دانا... تاقانەی ئەم سەرزەمینە... شێرەپیاو، پاڵەوانەکەی ناومان...لە سایەی جەنابتەوە، ئەم شارەمان لە ماوەیەکی کەمدا بووژایەوە.

ڕاسم بەگ ئارامی لەبەر بڕا و نێوچەوانی ڕەش و سور بوویەوە، سەیرێکی ئامادەبوانی کرد و بەبێ قسە چوویەوە ماڵی..(ئەمە دەبێتە وانەیەک بۆیان) وای بە دڵدا هات.

لە ڕۆژی پاشتردا، دیتی شەقامەکان گشتیان ڕازێنراونەتەوە، هەر لە بەردەمی دەرگاکەی خۆیانەوە تا بەردەرگای فەرمانگە فەرشڕێژ کراوە. دەهۆڵ و زوڕنایش بەشێوەیەکی بەردەوام دەژەنرێن. لێواری شەقامەکانیش بە قوتابی پڕ کراون.

هوتاف و چەپڵەڕێزان بەردەوام و بێ پسانەوەبوو.

- بژی...

یەکێک لە گەنجەکان بە دەهۆڵکوت ئەڵێت:

- بەقوربانە تا هێزت تێدایە بوکتە.

پاشان ڕووی کردە منداڵەکان و دەیگوت:

- بەرزتر بەرزتر...

- ب... ژ ژ ژ ی.

لەسەر شەقامەکە دوو شەکە نێریش سەر ژێ کران...

لە بەردەم باڵەخانەکەی شارەوانیدا چەندان لافیتە و پۆستەر بەرز کرابوونەوە و بەردەوام هوتافی (بژی پارێزگاری نوێمان) دەوترایەوە.

ڕۆیشتە سەر ستەیج، ئەو ستەیجەی کە لەبەردەم شارەوانیدا چێ کرابوو. ئینجا(کابرای ورگن) دەستی بە قسە کرد:

- پارێزگاری نوێمان، ئەو پیاوەی کە دڵی هەموومانی بەلای خۆیدا بە کردەوە جوانەکانی کەمەندکێش کردووە؛ بە دڵسۆزی بۆ ئەم خاکە و لێهاتوویی خۆی.

ڕاسم بەگ فوی تێ بووبوو؛ لە مەراقان کونەلووتەکانی بووبوون بە ئەشکەوت؛ پری کرد بە دەستی کابرای وتارخوێن و وەرەقەکانی دەستی هەلاهەلا کرد. ئینجا قیراندی بەسەر ئاغا ورگەدا:

- ئەم قسه قـ..... انەت لە چییە؟

دەموچاو شڵ وتی:

- ئەوە هەموو سادەیی و خاکەڕایی جەنابی پارێزگاری نوێمانە... بژی شارەوان. ئایا ئێوە تەوازوعی واتان لە کەس بینیوە؟

- بـ ژژژژژی ی ی

یەک کومەڵی دیکە فیکە و چەپڵە حەواڵە کرایەوە.

خێرا تازە شارەوان وەک کەسێک کە لە ڕووداوێکی سروشتی هەڵدێت ئاوا خۆی کرد بە باڵەخانەی شارەوانییدا.

ناوەوەی باڵەخانەکەیش پڕ بوو لە خەڵک... هەموو هاتبوون بۆ بەخێرهێنانی پارێزگاری تازەکار.

جاحێلێک کە لەبەر ڕێز و ئەدەب دەستی بە سنگییەوە نابوو وتی:

- قوربان فەرمانتان چییە؟

پیری چەوتاوی ڕەقهەلاتوویش خێواندێ و گوتی:

- تا ئێستا کەس وەک "عالی مەقامتان" شایەنی ئەم پێگەیە نەبووە.

شارەوان قیراندی:

- سوێندم بە ڕاگری ئەرز و ئاسمان دەست لە کار دەکێشمەوە... لاچن، یەک کەس لەم ناوەدا نەبینم.

خەڵکەکە ئاشبەتالیان لێکرد و بە دەم کڕنوشەوە لە دەرگاکە چوونە دەرێ.

- بەسەر چاو.

- فەرمانتە.

- قسەت دەستوورە.

ڕاسم بەگ هەناسەیەکی قوڵی هەڵمژی.

- ئای خوایە خۆت بەهانام ڕابگە.

کابرای دەموچاو شڵ ئامۆژگاری کرد:

- مۆڵەت بدەن بچن پشوو بدەن..

چاویلکەلەچاو بۆی زیاد کرد:

- وەک ئەوە مامەڵە بکەن کە شایەنی خۆتانە... پێویست ناکات هەر لە یەکەم ڕۆژەوە ئاوا خۆتان شەکەت بکەن.

ڕاسم بەگ نەڕاندی:

- لێرە ونبن باوک مردووینە.

نەیتوانی دەستبەکار ببێت، بۆیە بینای شارەوانی بەجێهێشت.

لەسەر شەقامەکە کوڕێکی لاو دەیگوت:

- ئەو ڕێگەیە چۆڵکەن... ڕێگاکە چۆڵکەن... وا شـــارەوان دێت.. ڕێگاکە... ڕێگاکە.

ڕاسـم بەگ دەرگای ماڵەکەی لەسـەر خۆی کلیل دا و ئەو ڕۆژە تا ئێوارە هەر لە ماڵەوە مایەوە.

بۆ ســـبەینێ، دوو ڕۆژنامەی تازەی کڕی و تەماشـــای کرد لە ڕووپەڕی هەردووکیاندا وێنەی خۆی بە گەورەیی هەڵواســـراوە و لە یەکەمیاندا نوسراوە:

(عەقڵە گەورەکە... مایەی شانازی ئەم نیشتمانە)،

دووەمیشیان:

(چالاکترین شـــارەوان لەســـەر گۆی زەویدا). ئیدی لاپەڕەکانی دیکەیش لێوان لێو بوون لە پەسن و پیاهەڵدانی.

دەمی شێوان سەیارەیەک هاتە بەردەرگای ماڵی شارەوان، کابرای ورگن باسی کرد:

- هەندێک سەماکەر هاتوونەتە شارەکەمانەوە، ئایا بیانهێنم بۆ ماڵەوە بۆ لات یان خۆت تەشریف دێنیت بۆ گازینۆکە؟

- خۆم دێم بۆ گازینۆکە (ڕاسم بیگ وتی).

لە گازینۆکە، یەکێک لە گەنجەکان دەستی بە لێدوان کرد و وتی:

- پارێزگارە بەڕێزەکەمان لێرەیە... شەرەفێکی گەورەیە لەگەڵ ئەودا بین.....

نزیکەی نیو کاتژمێر قسەی کرد و ڕاسم بەگ ئیدی دڵی کەفی کرد و قسەی دیسانەوە لە زاردا کردە شەکر.

پاشی ئەو، نۆرەی چاویلکە لەچاو هات:

- دڵخۆشی ئێمە سنوری نییە، لەبەر ئەوەی پیاوێکی بەرزی بە ویقاری خانەدانی ناوشان پانی وەک جەنابی شارەو.....

ڕاسم بەگ بە تەنها زەردەخەنەیەکی چکۆڵە وەڵامی دایەوە.

ئۆغریان کردە سەر سفرە و خوان.

هەمدیسان هەمووان کۆبووبوونەوە؛

- نەخێر بەڕێزان... هیچ چارەسەرێکی نییە بێجگە پۆرت شکاندن..

- ئاشکرایە کە شێتە..

- خۆی بە چەقی گەردوون ئەزانێت.

- لوتبەرزی خۆبەزلزان.

- هەموو شێتەکان هەر وان.

- باشە ئەی چیبکەین؟ خۆ ئەمجارەیش بۆ هەڵبژاردن گێژی وا بەربژێر ناکەینەوە، بەرگەی نەفامی وەها دەگرین؟

- نەخێر چاوەکەم.. پێویست بەوە ناکات... شوێنی داهاتووی ئەو نەخۆشخانەیە...بڕوا ئەکەن یان نا، نازانم بەلام هەستاوە ئەو ماڵەی کە تێیدا لەدایک بووە، کردوویەتی بە مۆزەخانە و لە ناوەڕاستی چیمەنی حەوشەکەیشدا پەیکەرێکی بۆخۆی ساز کردووە.

- دوێنێیش پڕ دەمێک تفی کردبوویە ناوچاوانی تازە لاوێکی ئەم شارە.

- دوێنێ شەویش هێندەی خواردبوویەوە تا گرتبووی، دواتریش لە ئاهەنگەکەدا هەستابوو بە قونگ بادان و سکەتەپە..

- ئێستا چی لەم نەخۆشە دەروونییە بکەین؟

- ماوەتەوە یەک شت، نیشانی پسپۆڕی دەروونی بدەین و ڕاپۆرتی بێئەقلییەکەی وەرگرین و بیهاوێنە شێتخانەی مەرکەزی.

چاویلکەلەچاو لرفاندی:

- نابێت کات بەفیڕۆ بدەین، وەگەرنا دەست لە یەکێک ئەوەشێنێت و دوان سیانێکیش زامار ئەکات.

- بەڵێ بەڵێ .. پێویستە خێراکەین.

- هەر سبەینێ زووتر نییە ڕەوانەی شێتخانەی ئەکەین.

- بەلام ئەبێ ئەمجارە زۆر وریاتر بین، لانی کەم کابرایەکی ساغ هەڵبژێرین.

- ڕاستە... بەخودا بێزاربووین لەم گشتە شێتە.

*** *** ***

میواندارییەک بەبۆنەی دانانی تەنکییەکەوە

(ئەم چیرۆکە براوەی خەلاتی ئالتونی سالی ۱۹۵۷ـە لە ئیتالیا)

یەکەم:

- فەرموو گەورەم، تکا دەکەم. لێرەوە... پێویستە ڕێزی پێویست لە ڕۆژنامەوانە خۆشەویستەکانمان بگرین. بەلێ بەلێ.

دووەم:

- پیرۆزبایت لێ دەکەم گەورەم.

سێیەم:

- سوپاس. بەلام نازانم بە چ بۆنەیەکەوە؟
- چۆن؟ ئەی تەنکییەکە...
- ئای... بەلێ... ڕاستە. تەنکی. وا نییە؟ بەبێ ئەو شتە ناتوانین بژین؟
- فەرموو بەرەو لای بۆفێکە، ئادەی ئەبیریتیف (جۆرێک شەرابە بۆ کردنەوەی هەوەسی خواردن)، با بێت. .. جەنابی پارێزگار ئەو شانازییەی پێ بەخشین کە لە خزمەتیدا ئامادە بین. ئێمە لە چاوەڕوانیی ئەوداین. هاکا دەرکەوت.

چوارەم:

- پێشتریش یەکمان دیتووە؟

پێنجەم:

- شێوەت دەکەم، ناتناسمەوە، لە شوێنێک یەکترمان دیتووە. ئادەی ئادەی؟ وابزانم لە بانگێشتنەکە بوو، ئەوەی کە بەمەبەستی دروستکردنی دەرگایەکی نوێ بۆ کوشتارگەکە[11] ساز کرا.

- ئای بەداخەوە نەخێر... بیهێنە بەرچاوت، ئەوانە لە یەک ڕۆژدا ئەو بانگێشتنانە ئەنجام دەدەن. تو خودا ئەوە ڕەوای هەقە؟ ئەو ئێوارەیە ئەم گوێچکە لە مشتەی جەنابتان لە ئاهەنگەکە ئامادە بوو، ئەوەی بەمەبەستی کردنەوەی بینای بۆری پلاستیک ئەنجام درا.

- ئاخ ئەفەندی ئاخ. نەمتوانی ئامادەی ئەو ئاهەنگە بم. باسی ئەو سوێسکە براوانەیان بۆ کردم. داخی گرانم خۆ مرۆڤ ناتوانێت لە یەک کاتدا ئامادەی دوو ئاهەنگ بێت.

- چاوەرێکە... بیرم کەوتەوە لەکوێ تۆم دیتووە. لە بۆنەکەی کرینی کەشتییەکە لە وڵاتی یابان.

- بێگومان... لەوێش ئاهەنگ گێردرا و بانگێشتیش کرابووم... ئێستا جوان بیرم کەوتەوە...ئێستا تەواو هاتیتەوە بەرچاوم... تو تەنها باڵ و سیقەتورەت دەخوارد..

- ڕاستە ڕاستە... ڕێک دەمرم بۆ باڵ و سیقەتورە... جاران حەزم لە مل و قەفەزەی سنگ بوو.

شەشەم:

- ئەو تەنکییە چییە؟

حەوتەم:

- ڕاستییەکەی نازانم، ئەوە تەنکییە وەک دەبینیت. وا گومان دەکەم نەتوانرێت پۆشاکی پێ بشوردرێت؟

- ئای هەوەسی خواردنم تەواو کراوەتەوە، گەدەم تەواوەتی ئێشێت...

---

[11] - کوشتارگە ئەو شوێنەی ئاژەڵی تێدا سەر دەبردرێت.

- منیش بە هەمان شـــێوە... لەو ســـاتەدا هەمووان هاواری گەدەیان دەکرد. دەردەکە گشتیانی گرتەوە. من هەمیشە سۆدەم پێیە، دەتوانم قومێکت بدەمێ ئەگەر حەزت کرد.

- ئای خوایە چ دووربینییەک.. سوپاست دەکەم. منیش سۆدەم لەگەڵ خۆک هێناوە.

ئووو وو ڕ ڕ ڕ.

- ســـودی هەبوو گەورەم؟ بەڵێ قورقێنەم لێدایەوە، زۆر باش بوو.

- ئو و و و ڕ ڕ ڕ.. ڕڕڕڕڕ... ئوهو... وەڵا مریشـــکی شـــامی خراپ نییە ها. حاڵ ئەبەخشێ بە پیاو.

- سوپاس.. من پاقلاوەم لا پەسەندترە.

هەشتەم:

- ئەوە خرتە زەلامە کێیە؟

نۆهەم:

- کامە؟ ئەوەی خەریکی خواردنەوەی ویسکییە؟
- نا.. ئەوەی دیکە؟
- ئەوەی خەریکی خواردنی مۆزە؟
- نا، نا.
- ئەوەی خەریکی خواردنی گۆشتی گوێرەکەی ساردەوەبووە؟
- نەخێر تۆیش.. ئەوەی دەستی بردووە بەرەو دواوەی خۆی.
- نایناسم.. بەڵام زوو زوو سوتفەی ئەکەم.

نەناسراوێک:

- ئامانجی ســـەرەکی ئەم ئاهەنگە نییە، بەڵکوو ئەمە بەهانەی .....!

یەکێکی دیکە:

- بێگومان. ئینجا ئەوە گومان هەر هەڵناگرێت. سوێند بەخودا ئەگەر ئەم ئاهەنگ و شێوە نەبووایە، هەرگیز هەندێکمان هەندێکی دیکەمانی نەدەبینی.

- کاتێک منداڵ بووم، باوکم لەگەڵ خۆی دەبردم، هەر ڕۆژە و دەیبردمە سەر مەزارێک یان شوێنێک: دوو شەممان بۆ سکۆتاری؛ سێ شەممە بۆ قاسم پاشا؛ چوارشەممە بۆ تشیوریوکلیوک؛ پێنج شەممە بۆ میگلیانا کابی. هەر ڕۆژە و دەچووینە ناوچەیەکی نوێ. ئیدی کەیفمان ساز بوو، بە دڵی خۆمان دەگەڕاین. ئەوەیشی خۆش بوایە لەوێ نۆشی گیانمان دەکرد.

- نەک لەبەر خاتری خواردن، بەڵکوو لەبەر دۆستایەتی و خۆشەویستی دەچووینە ئەو شوێنانە.

- بێگومان.. ئەوە مقەڵێکە گەش بووەتەوە؟

- بەندەی ژێر فەرمانت ئەمرێت بۆ دۆڵمە. ئەویش جوان کوڵاوە.

- ئەو کارگە گەورەیە چییە؟

- بەخوا منیش نازانم، بەڵام هەرچەندەی سەر دێنم و دەبەم، هەر ئەوەندەم لێ هەڵکڕاند کە لەوانەیە کارگەی پیشەسازی و شت بێت.

- ئای چەند زەبەلاحە.

- بەڵێ براکەی باوکم، ئیدی شارستانیەت لە هەڵکشاندایە... ئامۆژگاریت ئەکەم لەو دۆڵمە و مەحشییە بخۆیت؛ لەکیست نەچێت ها.

- من توانای زیادەڕۆیم نییە، تا شوێن ماوە با بچم بۆ فلانە ئاهەنگی کردنەوەی باخچەی.....

- تا دەگەمە ئەوێ، هەموو ئەوەی لێرە خواردوومە هەرس دەبێت.

- ئەوە وتت ئاهەنگ؟

- بەڵێ بەڵێ... دەی وەرە هاوڕێیەتیم بکە...

بەڕاستی بنیادەم ناتوانێت فریای هەموو ئاهەنگ و سەرسفرەکان بکەوێت... ئای دەستی شکاوم..

- بەڕاســـتی جێگەی داخە. لەم ماوەیەدا لە گۆڤارێکی ئەمریکی باسی ئامێرە ئەتۆمییەکەمان دەکەن، ئەوەی پێیان بەخشیین. لەوانەیە ئەوە ئامێرە ئەتۆمییە نوێیەکەمان بێت.

- هەمووان باس لە ئامێرە هەڵمییەکە دەکەن.

- پێویســـتە ســـەرکەوین، پێویســـتە بیبەینەوە بەڕێزەکەم... کار بکەین و سەرکەوین.

یەکێکیان:

- ئایا کەی دەیبرن.

دانەیەکی دیکەیان:

- چاوەڕوانی جەنابی پارێزەرن.

- ئەوە کێ خاوەنی ئەم کارگەیەیە بەڕێزم؟

- وابزانم مستەرێکی ئەمریکییە!

- باوەڕ ناکەم، هەرگیز ئەمریکییەکان خوانی لەم شـێوەیە ڕێک بخەن. من دڵنیام ئەمە هی خۆمانە. گومانەکەی من لەوەدایە کە ئەمە ســـەر بە بەڕێوەبەرایەتی ئاو، یاخوود بەڕێوەبەرایەتی دەسبەســـەردا گرتنە؟

- توخوا ئەوە قســـەیە؟ بۆ مەگەر ئاو لە کارگەدا دروســـت دەکرێت؟ بەڕاستی لە دڵەوە حەز ئەکەم بزانم ئێمە لەکوێین.

- وابزانم ئەمە کارگەی دروستکردنی تەنکی هەڵمییە.

- کەواتە ئەوە ســـەر بە بەڕێوەبەرایەتی دەســـتبەســـەراگرتنە. لەوانەیە ئەوان ئەم تەنکییانە بۆ بەرهەمهێنانی عارەق دروست بکەن.

- لێرەوە تەشریف بێننە سەر ستەیجی شەرەف.

- جێگرەکـان. ئەوانیش بـانگێشـــت کراون. ئـایـا دەچیت بۆ خوانەکە؟ ئەوەی بەمەبەستی کرانەوەی پردی ..... بەڕێوە دەچێت.

- لەسەرم ئەکەوێت ئەگەر نەچم.. بەڵام گوێزەکەیان کۆن بووە.

ئایا تەواو بوویت؟
یەکێک:
- بەڕاستی دەوڵەت پێش ناکەوێت مەگەر بە کردنەوەی کارگە.
یەکێکی دیکە:
- ئای خۆزگە هەموو ڕۆژێک ئاهەنگێکی کردنەوەی کارگەی ..... لە چێشـــتخانەیەکی کەناری دەریا .... ســـەرەطانی دەریا بخوێن.
- خۆزگە تامی ســـەرەطانی دەریایت دەکرد کە لە خوانەکەی دوێنێ شەودا نۆشی گیانمان کرد بەبۆنەی کردنەوەی .....
- ئەو منداڵە هی کێیە؟ کوڕی خۆتە؟ بارەکەڵلا.
- بارەکەڵلا لە خۆت و عەزیزەکانت.
- بخۆ کوڕەکەم... سێو، پرتەقاڵ... کاتو، چیت حەز لێیە نۆشی گیانەکەتی بکە.
- وس س س، ئەوە جەنابی ئەفەندی هات.
- ئەوە کێیە؟
- نازانم. لەوانەیە خاوەنی پرۆژەکە بێت. یان کێ ئاڵێ خودی وەزیر نییە!
- وا دیارە بەڕێوەبەری گشتییە. ئەوە پرسیارێکیشم لێت هەیە؟ ئێمە لە هەموو خوانێکدا یەکدی دەبینین، هەرچەندە پرسـیارەکەیشـم تۆزێک فزولانەیە، بەڵام کاری جەنابتان چییە؟
- خزمەتکاری گوێ لە مشتی جەنابتانم. هــ هــ ئــ . تەماشاکە جەنـابیـان دەیـانەوێـت وتەی پێشـــەکی بەبۆنەی کردنەوە تەنکییە هەڵمییەکەوە پێشکەش بکەن.
وتارەکە:
ئامادەبووانی بەڕێز!

له ناخی دڵمەوە پیرۆزبایی لە تێکڕای ئامادەبووان بەبۆنەی کردنەوەی کردنەوەی تەنکی هەڵمی چوارەم لە وێستگەی کارەباییەکەی تیزغیاتارغا دەکەم. خۆمان بە دەستی خۆمان ئەم دانەیانمان بەبێ یارمەتی ئەمریکا درووست کردووە. ئەو گوڕ و تین و بەرنامەڕێژییەی کە لە سایەیەوە لە تیپی وەرزشی وڵاتی هەنگاریامان بردەوە ۳ - ۱ لێرەیشدا ڕەنگی داوەتەوە. بۆیە لە دروستکردنی تەنکییەکەیشدا هیچ پشتیکمان بە وڵاتانی بێگانە نەبەستووە، ئەوەی کە ویستبێتمان، تەنها یارمەتی سێ ئەندازیار و دوو پسپۆڕ و سێ ئەندازیاری ئەمریکی بووە و تەواو. وەک دەبینن تەنکییەکە بەهۆی ماددە خۆماڵییەکانەوە لە فڕنیش کاری باشترە. پێویستە ئەوەیش بڵێم: پاش پێکهێنانی تەنکییەکە، لە هۆکاری ئەوەمان کۆڵییەوە کە بۆچی ئاوەکە گەرم نابێت، پاش بگرە و بەردەیەکی زۆر، بۆمان ڕوون بوویەوە کە هی ئەوەیە فڕنەکە شەش مەتر لێیەوە دوورە و پێویستە فڕنێکی دیکە لە ژێریدا دامەزرێنین. بەڵێ تەنکییەکە هێندە گەورەیە کە نەک هەر لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا ، بەڵکو لە بەلقانیشدا شتی وا نییە. سەرباری ئەوەی کە ماددەی پێکهێنەری بریتییە لە مسی سپیکراوە، تەنها لە دوو شوێنیشدا کونی تێ بوو بوو، ئەوەیش خۆمان هەستاین بە گرتنی کونەکان. بەڵێ بە پشتبەستن بە خۆمان، هەستاین بە گرتنی کونەکان لەڕێگەی لۆکە و قەتران و عیدانەوە. ئەو جارەیش هیچ پێویستییەکمان بە یارمەتی ئەمریکییەکان نەبوو. بەڵێ چکە چکی ئاوەکە نەبوویە هۆی کوژاندنەوەی ئاگرەکەی ژێرەوەی. خۆتان دەزانن ئێستا ، لەبەر ئەوەی دەریاچەی تیرکوس وشکی کردووە، شارەکەمان بێ ئاوە. ئەگەر ئەو دۆخە ناهەموارە نەبوایە، بە بەرچاوی خۆتانەوە ئەزموونی کارەکەمان نیشان دەدان. ئەوە ئێستا خودی تەنکییەکەتان لەبەرچاوە، ئەوەی ئینکیشارییەکان لە کاتی شۆڕشی (کابکتشا مستەفا)دا سەراوژێریان کردەوە. هەر لەوساوە ئەم تەنکییە بوویە باڵەخانەی سەدری ئەعزەم (کیرکیاخ

خەلیل پاشا)، ماوەیەکی زۆریش بۆ دابەشکرنی ئاشی ئیمام حوسێن لە عاشـــورا‌ردا بەکار هات. دواتریش بۆ ماوەیەکی زۆر وەک تەنکی بوخار بەکار هاتووە. ئەم تەنکییە....

یەکێکیان:

- درێژەتان دا بە باسی ئەم تەنکییە، من دەڕۆم...

یەکێکی دیکە:

- منیش دەڕۆم. ســـبەی لە خوانی .... یەکدی دەبینینەوە کە بەبۆنەی کردنەوەی .... بەڕێوە دەچێت.

- زۆرچاکە... تا سبەی.

*** *** ***

چلچرای پێنج شاخ[12]

زۆربەی ڕۆژ لە قاوەخانەکەدا لوتم هەڵدەتەقی بە کابرایەکی کورتەبنەی خرەلانەدا، نەیشم دەزانی کێی کوڕی کێیە؟

ئەو دەورانە گوزەرانمان تەڵخ بوو. بە بێ کار و بە گیرفانی بەتاڵ دادەنیشتم، وەک دەڵێن (ئەسپێ لە گیرفانم سەوزەڵێ خانمیان دەگوت). بۆ قوتاربوون لەو بارودۆخە ناهەموارە، لەگەڵ کابانی ماڵێ، ڕێک کەوتبووین ئەگەر شتێک لازم نەبێت نەیکڕین. واتە تەنها ئەو شتانە بکرین کە ژیان بەبێ ئەوانە ئەستەم بێت. ئەو کاڵا و شتانەی ماڵەکەیشمان فرۆشت کە فرۆشتمان. شتێکی ئەوتۆ لە ماڵێدا نەمایەوە، مەگەر پەرتووک و هێندێک قاپ و قاچاخ.

ئەو کاتەی خاوەن ماڵ بەبڕیاری دادگا و بەهۆی نەدانی کرێی خانووەوە وەدەری ناین، کەیبانۆ و زاروزێچم[13] ڕەوانەی ماڵی مام (خەزوور)م کرد. لەبەر ئەوەیشی کە پەیوەندیم لەگەڵ مامم هەر لە سەرەتاوە بەخراپی هێنابوو، نەمدەتوانی بچمە ئەوێ مەگەر ئەو کاتانەی کە هەموویان نوستبوون. نیوەشەو کەیبانۆ دەهات و دەرگاکەی بۆ دەکردمەوە. جارێک لە جاران، نیوەشەو نزیکی ماڵی مامم بوومەوە، سەبرۆکە تەقەم لە دەرگاکەیان دا، بۆ نەگبەتی ، مامم دەرگای بۆ کردمەوە. بەبێ ئەوەی یەک وشەی لە زار دەرچێت، دەرگەی کردەوە و گلۆپەکەی کوژاندەوە. شەوارە بووم، کەوتم بە

[12] - چلچرا: گلۆپی چەند لق کە لە مزگەوت و دیوەخانەکاندا هەڵدەواسرێت، ثریا، Chandelier

[13] - زاروزێچ یان زاروزیچ: منداڵ و زارۆکان.

ملی شتێکدا، دواتر لێم مالوم بوو کەوتووم بەسەر ملۆیەک کتێبدا. یەکسەر ڕاست بوومەوە و درێژەم بە ڕێگەکەم دا بەلام دەستێکم بە دیوارەکەوە گرتبوو، کاتێک چوومە ژوورەوە، گلۆپی ژوورەکە داگیرسابوو، مامم و خێزانم لە ژوورەوە بوون، خێزانم دەگریا و بەرچاوەکانی مۆر بووبوونەوە.

- ئەو کتێبانەی لا نەبات، گشتیان ئەسوتێنم (مامم بە تووڕەییەوە وای وت). باشتر وایە بەر لەوەی پارە بۆ ژیاندنی تۆ و منداڵەکان پەیدا بکات، بەم ناوەدا نەیەت.

لەو ڕۆژە بەدواوە ڕێگەی قاوەخانەم کردە هی خۆم. ئەو گزگلی خڕپۆڵەیش وەک من سبەینان دەهات و هەموو ڕۆژەکەی لە قاوەخانەکەدا بەسەر دەبرد.

ڕۆژێکیان خڕە تا ئێوارە دیار نەبوو، ئێوارە کە دەرکەوت دیتم چلچرایەکی بەدەستەوە گرتووە، چلچرای پێنج شاخ. لەسەر مێزی دانا و یەک قاوەی بە یەک قووم هەڵدا.

لەو ڕۆژەوە لەگەڵ چلچراکەدا بوو بوو بە دوانە؛ هەمیشە بەدەستیەوە بوو؛ دەهات بۆ قاوەخانە و ئەویشی بەدەستەوە بوو. لەسەر مێز لەبەردەم خۆی دایدەنا و تا درەنگانێکی ئێوارە دایدەکوتا، ئینجا دەڕۆیشتەوە.

ڕۆژێکیان دیتم یەکێک لە شاخەکانی شکابوو، خۆیشی دوو شاخی دیکەی شکاند و ئینجا هەر پێنجیان. ئەوەی مایەوە هەیکەلە کانزاییەکەی بوو کە لە برۆنز چێ کرابوو.

** **

لەوساوە لەگەڵ خێزانمدا لە باخچە دیدارمان هەبوو، لە قەراغی شەقامەکەدا پێکەوە دەوەستاین و قسەی خۆمان دەکرد. بەڵێ بڕیاری مامم هیچ بواری قسەکردنی تێدا نەبوو. بەڵێ لەبەر ئەوەی من توانای

پارەپەیداکردن و لەوەڕاندنی خێزانەکەم نەبوو، بۆیشم نەبوو کچەکەی ببینم.

من بۆ کردنی هەموو کارێک ئامادە بووم، بەڵام ملم بە هەرکوێوە دەنا، سڵاوم لە هەر شوێنێک دەکرد، وەڵامی سڵاوم نەدەسەنرایەوە.

هاوڕێیەکم لەڕووی سۆز و ڕەحمەوە وتی:

- ئەگەر گوێت لێ نییە و هەموو کارێک دەکەیت، وەرە و هەرچەندە بچکۆلە و سنووردار بێت، دەست بە کاری بازرگانی بکە! بگەڕێ، ببە بە گەڕال، کلێنس و گۆرەوی و چەرخ و لەزگەی زام بفرۆشە. بەو شێوەیەیش دەتوانیت قووتی ماڵ و منداڵت دەستەبەر بکەیت. هەر سبەی زووتر نییە، ٥٠٠ لیرەت دەدەمێ و دەستبەکار بە. ناونیشانەکەیم وەرگت و دەستمان لەیەک بوویەوە. خەریک بوو لە خۆشییا دەفڕیم. کێ لەم ڕۆژەدا ٥٠٠ لیرە بە یەکێکی دیکە دەدات؟ مانای وایە چاکەخواز هێشتا ماون.

سبەی بەر لەوەی بگەمە لای دۆستەکەم، خۆم گەیاندە قاوەخانە وەک پیشەی هەمیشەیی. ئەوەندەی نەبرد، گزگلی خرپن دەرکەوت. لاشەی چلچرای بەخۆیەوە هەڵواسیبوو، لە پەنامەوە دانیشت و قاوەیەکی بە یەک نەفەس نۆش کرد. بیرم چوو بڵێم سڵاوێکیشی لێ کردم بەم شێوەیە: چۆنی چاکی؟

- سوپاس، خۆت چۆنی؟ ئینجا بەبێ هەناسە هەڵمژینەوە لێم پرسی: تخوا ببورە، هەرچەندە فزولیشە بەڵام چما خێرە لەم چلچرایە نابیتەوە؟

- ئەمە چلچرا نییە، ئەمە سزای ڕاستەقینەی ئاسمانە بۆ من نازل بووە.

- لێم پرسی چۆن؟ (بە سەرسوڕمانەوە)

- چیرۆکەکەی دوور و درێژە. ڕاستکردنەوەی شتی تێکدراو ئاسان نییە. ماوەیەکە کاروبارم لەدەست داوە. بۆ نەگبەتی، ژنێک و دوو منداڵیشم هەن.

منیش بە گزۆڵییەوە وتم:

- منیش هەروا.

- تۆ لە بەڵا و نەگبەتییەکانی من تێناگەیت.

- منیش هەمان کێشەم هەن.

- تێکڕای دار و نەدارمان فرۆشت، سەرەتا ئەو شتانەی کە زیادە بوون، دواتر ئەوانەی کە پێویست نەبوون، دواتریش ئەوانەی کە ژیان بەبێ ئەوانەیش بەرێوە دەچوو، تا ئەوەی هەرچێکمان فرۆشت مەگەر شتێک کە ژیانی پێوە بەند بوو، مان و مردن.

- ئێمەیش لە هەمان دەستوور.

- ئێمەیش تەنها کتێب و قابلەمەمان مابوون ئەو کاتەی کە خاوەن ماڵ وەدەری ناین.

- ڕێک هەمان شێوەی ئێمە.

- ئایا ماڵ و منداڵەکەت ناردۆتە ماڵی مامت؟

- لەکوێوە دەزانیت؟

- چونکە من وام کردووە.

- بەڵێ ناردوومن بۆ ئەوێ هەرچەندە دانوویشم لەگەڵیدا ناکوڵێ.

وام هەست دەکرد ئەو خرتۆڵەیە باسی ژیانی من دەگێڕێتەوە، جوان جوانی گوێم بۆ شل کردبوو. ئینجا باسی ئەوەیشی کرد کە ئەمشەو چۆتە سەردانی ژنەکەی و مامی دەرگاکەی بۆ کردووەتەوە و کەوتووە بەسەر بارە کتێبێکدا و هەموو ئەو شتانەی باسی دەکرد، هەمان چیرۆکی من بوو. بڕوام بەو شتە نەدەکرد. کەوتبوومە گومان

لەوەی لەوانەیە کۆلەی کردبێت[14] لە چیرۆکەکەم و بیەوێت گاڵتەم پێ بکات؟

- باشـە زۆر درێژەی مەدەرێ، باسـی چیرۆکی ئەم چلچرایەم بۆ بکە؟

- بەسەرچاو... جارێکیان برادەرێکی خۆمان بینی.

- ٥٠٠ لیرەی دایتێ؟

- بەڵێ بەڵام چۆن زانیت؟ خۆ من بە یەک بەشەرم نەگوتووە.

- ئەوەش بەسەر من هات!

- باشە ئەی ٥٠٠ لیرەکەت وەرگرت؟

- بەڵێ.

- بەڵام من هێشتا وەرم نەگرتووە، بەم زووانە ئەچمە سۆراخی. ئەی دوای ئەوە چی قەوما؟

- ئەو دەمەی چوومە لای هاورێکەم، لە برسـان قورەی زگم دەهات؛ ماوەی دوو ڕۆژ بوو یەک شتم لە گەروو نەچووبوویە خواری مەگەر دوو کوپ چا کە خاوەن ٥٠٠ لیرە بە قەرد پێی دابووم. منیش نەمدەویست کۆی گوژمە پارەکە بەیەکەوە بەکار بهێنم.

کاتێک دەڕۆیشـتمە پەنا چێشـتخانە، چاوم دەبڕییە ئەو مریشـکە برژاوانە، بەحاڵ و نەحاڵ هێز لە ئەژنۆمدا مابوو، زمانم دەردەهێنا و وەک ئەوەی بیخۆم دەمم دەجوڵاند و قووتم دەدا. بە سـێ لیرە تێر و تسـەل دەبووم، بەڵام ترسـم ئەوەبوو دەسـت بکەم بە خەرجکردنی پارەکە و هیچم بۆ نەمێنێتەوە.

دەمێ گەیشـتمە لای چێشـتخانەی تایبەت بە گۆشـتی بەرخ و وشـترمرغ، بۆنەکەی چیسـکابوو بە لوتمەوە، خۆم پێ ڕاگیر نەکرا و چوومە ژووری......... و بەڵام هێزێک لە ناخمەوە دواندمی و وتی: پێویستە سەرەتا شتێک پەیدا بکەیت، ئەوسا دەست بکەیت بە خەرج و

---

[14] - کۆلەکردن: بەدزییەوە گوێگرتن لە یەکێک، بەتایبەتی لە پشتی دەرگاوە.

مەخاریج. گەیشتمە کن فڕنی سەموونە حەجەرییەکە، بۆنی کونجی و سەمونی برژاو لە لوتمەوە چوویە ژووری و دای لە تاقی سەرم. چی دەبێت ئەگەر توزێک نانی گەرم و نەرم بکڕم؟ نەخێر... کارێکی پەسەندیدە نییە.

هێندەی نەبرد لەبەردەم دووکانێکی کێک و کولیچەدا خۆم بینییەوە، ئەی بۆ کێکێکی پان و جوان نەبەمەوە بۆ ئەو ژن و منداڵانەم؟ نەبەخوا شتی وا نابێت... سەرەتا پێویستە بڕێکی باش پارە وەدەست بێنم، ئینجا لێی خەرج بکەم.

خۆر خەریک بوو لوتی لە زەوی دەخشا، زەرد زەرد و گەورە، ئەتگوت نانێکە و بە ڕۆن زەرد کراوە، منیش ئارەقەم لێ دەچۆڕا، قورگم وشک، ئەژنۆ بێهێز، خوایە ئاولیمۆیەک بخۆم و کەمێکم هێز بێتەوە بەر، بەڵام لە کاتی خۆیدا عەقڵ گەڕایەوە ناو سەرم و هەڵەی وەهام لێ نەوەشایەوە. دەبێت پیشانی مامی بدەم کە چ کارێکی مەزن بەم لیرانە دەکەم. دەیبینێتەوە. (بیرێکی لەو جۆرەم کردەوە لەباتی خواردنی ئاولیمۆکەدا).

لە تینووان کوێرایم داهاتبوو، کەچی لەترسی خەرجنەکردنی پارەکە، ڕێگەم بە نەفسی خۆم نەدەدا بە دە قروش جامۆڵەیەک ئاو بخۆمەوە. سواری ترامیش نەبووم و بەپێی ئەو هەموو ڕێگەیەم بڕی.

لە کۆتاییدا خۆم لە بازاری جوملەفرۆشان دیتەوە؛ ئاغای ماڵم لەولای لەولاوە یەک ئاپۆرە لەدەوری کابرایەک خڕ بووبوونەوە، سەبرۆکە نزیک بوومەوە، دیتم مەزاتە. کاتیش دەمەوە زەردەپەڕ بوو. هەر خۆم بە خۆمم گوت: سبەی هێندێک شەخەڵ و پەخەڵ دەکڕم و مل لە کاسپیان دەنێم. مادەم ئێستا کارێکی ئەوتۆم نییە، با بچمە

قاوەخانەیەک. ئی باشە بۆ دەچیتە قاوەخانە بەو گشتە پارەیەوە، دنیا هەزار شتە. با بچم و تەماشایەکی ئەو مەزاتە بکەم، کەمێکیش کات رابوێرم. خۆ تا ئێستا ئەم جۆرە شتەیشم نەبینیوە لە نزیکەوە، با بچم شتێک لە دنیا فێر بم.

چوومە سالۆنەکە، خەڵکەکە لەسەر پلەکان دانیشتبوون، منیش لە شوێنێکدا وەک ئەو عالەمە دانیشتم. کابرای دەڵاڵ ئامێرێکی وێنەگرتنی دەست دایە و بە دەنگی بڵند هاواری کردێ:

- ئامێری وێنەگرتن؛ مارکەی رۆلفیکس؛ هاوێنەی دوو نیو؛ هێندە تازەیە هەر وا بزانە نوێیە؛ بەشەرت؛ بەهاکەیشی ٣٠٠ لیرەیە. ٣٠٠ لیرە. کێ بوو دەیویست؟

- یەکێک لەولاوە وتی: بە ٣١٠ماڵی منە.

- ئەوەتا ٣١٠ موشتەری هەیە. ٣١٠، ٣١٠ .

- ٣١٥ من دەمەوێت.

دەنگ لە هەر چوار ئاراستەوە دەبیسترا.

- ئەمن ٣٢٠ی پێ دەدەم..

- ٣٥٠ بۆمی دانێ با بچمەوە ماڵێ.

هەموو وست بوون. دەڵاڵ وتی:

- باوەرتان هەبێت بە ٤٥٠یشی نادەم.

- یەکێکیان وتی:

- دەتوانم بیبینم بەرێز گیان؟

دەڵاڵ دایە دەستی و ئەویش هەڵگێر و وەرگێرێکی کرد و وتی:

- ٤٦٠ی پێ دەدەم.

- ٤٦٢ ماڵی براتان بێت، کابرایەکی سیخن، سیخەسیخ وای وت.

- من ٤٨٠ ی پێ دەدەم، کەس هەیە زیاتر بدات؟ وا کریم، کریم...

شلپەی دەست لەناو دەستتان هات و ئامێر فرۆشرا. پارە درا و کار لەکار ترازا.

***

دەلال ئامێرێکی تایبەتی پڕ پێدا کرد و هێنای؛ مارکەی ڕیمینگتۆن؛ مەزات لە ٦٠٠ لیرەوە دەست پێ دەکات.

- ٦٠٠ لیرە.
- ٦٠٠ و یەک لیرە.
- ٦١٠ لیرە.
- ٦٥٠ لیرە.

تا ئێستا لە ژیانمدا دیمەنی وەهام نەبینیبوو، تا نرخەکە بەرزتر دەبوویەوە، دڵەکوتەکەیشم زیاتر دەبوو.

- ٦٥٥.
- ٦٨٠ماڵی من بێت.

بە دانیشتنەوە خۆم پێ ڕانەدەگیرا، ناچار هەستامەوە سەر پێ.

- ٦٩٠ لیرە.
- ٧٠٠ لیرە.
- ٧١٠ ماڵی من بێت.

ئەوەندە چوو بوومە ناو دۆخەکەوە، قیڕاندم:

- ٧٥٠، بێدەنگییەکی سامناک باڵی کێشا بەسەر شوێنەکەدا

کابرای دەلال تەماشای منی دەکرد:

- ٧٥٠، کێ زیاتر دەدات؟ ئەیفرۆشم بەو نرخە. ئەیفرۆشم... فرۆ....

لەناکاو دەنگێک هات:

- ٧٥١ لیرە من دەمەوێت.

ئینجا لەو کاتەدا بیرم کردەوە، باشـــە ئەگەر بۆم دەرچوایە چیم بکردایە؟ خۆ من هەمە و نیمە ٥٠٠ لیرەیە.

ئامێرەکە بە ٧٨٠ لیرە فرۆشرا.

*** ***

پاشی ئەوە دەلالەکە مەکینەیەکی (بەرگدورینی دەستی)ـــی هێنا. نرخی سەرەتای بە ٥٠٠ لیرە خەملاند. ڕووی کردە ئاپۆرەی خەلکەکە و، منیش بە بڕوابەخۆبوونێکەوە وتم:

- ٥١٠.
- ٥٢٠.
- ٥٥٠ لیرەی تورکی.
- ٥٨٠ی پێ دەدەم.
- ٦٠٠ بۆ برای خۆتی دانێ.

کۆتا کەس من بووم، هەمووان تەماشـایان دەکردم. وام هەسـتکرد ئاوێکی کوڵ بە کوڵیان بەسـەردا کردووم. شـــەیتان فریوی دام. کابرایەکم لە پەنا بوو، نەیشم دەناسی وتی:

- بەلام ئەوە ٦٠٠ لیرە ناژێ.
- تۆ هەقت چییە؟ من پارەی پێ دەدەم، بەو شـێوەیە وەلامم دایەوە.

وتی:

- بەلام من میکانیکیم،
- منیش هەروا سەرێک لەم ئامێرانە دەر ئەکەم.

ئەوەندەی نەخایاند یەکێک هاواری کرد:

- ٦٠١ لیرە.

بۆ جاری دووەم ڕزگارم بوو لەو بەلایە.

پاشی ئەوە گوزەیەک مەزاد کرا، بۆ ئەوەی هاوار نەکەم، بە دەستم توند دەمم گرتبوو. پاشـــی ئەوەیش تـابلۆیەکی ڕۆنی مەزاد کرا. دواتریش گسکێکی کارەبایی.

لە کۆتاییدا کابرای دەلال چلچرایەکی هێنا.

چلچرای پێنج شـــاخ، کاریش دەکات. نرخی ســەرەتای مەزاتی ٤٠ لیرە بوو. کێ زیاتری پێ ئەدات؟

- چل و یەک لیرە.

یەکێک لە دەستە ڕاستمەوە نەڕاندی بە چاوی داخراوەوە:

- ٤٢ لیرە.

دانەیەکیش لەلای چەپمەوە ســیخەســیخ، بە هەزار حال دەنگی دەگەیشتە من:

٤٥ لیرەی پێ دەدەم.

لە بەردەممەوە:

- ٤٨ بێنە دەستت؟

لە پشتمەوە:

- ٥٠ لیرە تەقەی مامەڵەت بێت.

چیتر توانای خۆڕاگرتنم نەما و هاوارم کرد لەسەر کەللەی سەر:

- ٥١ زووکە بمدەرێ.

دۆخەکە هێندە هەســـتیار و شـــپرز بوو، من هۆشـــم لای خۆم نەمابوو.

یەکێک لە لای ڕاستمەوە وتی:

- ٥٣ لیرە.

لای چەپەوە:

- ٥٥ لیره.

من:

- ٦٠.

هەرچیم کۆشش کرد بەڵام هەر قورەکە خەستتر دەبوویەوە.

- ٧٠ لیره.

- ٧١.

- ٧٥.

ئاگام لە خۆم نییە و هەر هاوار ئەکەم:

- ٨٠.

- ١٠٠.

- ١١٠.

لە ڕاستەوە:

.١٥٠

من:

- ٢٠٠.

لای ڕاستەوە:

- ٢٥٠.

ئەو بە کەم هەڵدەکشا و من بە زۆر.

- ٢٥١.

- ٢٦٠.

- ٢٦١.

- ٢٧٠.

- ٢٧١.

من هەر سەردەکەوتم و دۆعام ئەکرد خوایە ئەویش سەرکەوێت.

- ٢٩٠.

ئەگەر نەیوتایە ٢٩١، ئەوا یەک قروشم بۆ زیاد نەدەکرد.

بە بێ ئەوەی بیر لە ئاقیبەتی خۆم بکەمەوە، قیڕاندم:

- ٣٠٠ ليره.

نەرمە نەرمە بەهاکەی خۆی گەیاندە ٤٠٠ ليره.

ڕۆیشت و ڕۆیشت تا گەیشتە ٤٩١ ليره. هاوارم کرد:

- ٥٠٠ ليره ماڵی من بێت.

- چلچرا بە ٥٠٠ ليره.... بە ٥٠٠، کەس زیادی نەکرد؟

کاتێک وتی (کەس زیادی نەکرد؟)تەماشـــای هەموو ئامادەبووانم کرد، کەچی یەک بنیادەمی ژیر و بەبیری تێدا نەبوو ڕزگارم بکات، تەنها یەکێکیان نەبێت بەحاڵ لێوی بزواند یان من وەها گومانم کرد کە جوڵاندوویەتی، خێرا بەپەلە وتم:

- وابزانم ئەم بەڕێزە ویستی شتێک بڵێ؟

وەڵامی دامەوە: نەخێر نەوەڵا.

هەمووشـتێک تەواو بوو...ئای لە خەڵکی ئەم ڕۆژە! یەک بنیادەمی بەشـــەرەف نادۆزیتەوە. جارەکانی دیکە کاتێک شـــتێکی دەفرۆشـــت، لەنێوان کۆتا نرخ و بەماڵکردنەکەدا کەمێک ڕادەوەستا، کەچی ئەمجارە یەکسەر وتی:

- ئەوە فرۆشتم.. ماڵت بێت.

لەو کاتەدا دەســـتی بۆ درێژ کردم و فـاتورەکەی هێنا و نـاو و ناونیشانی نوسیم. باوەڕت هەبێت لەجێگەی خۆم نەمدەتوانی ببزووم. کاڵاکەی دامێ و دەســـتی کردە ژماردنی لیرەکانم، پێنســـەد لیره. لەو کاتەدا ڕکابەرەکەم لێم نزیک بوویەوە و وتی:

- بەخ بەخ چ کاڵایەکی باشت دەست کەوتووە؟

- تۆ لەکوێوە ئەزانیت چاکە؟

- ئێ جاران خۆم خاوەنی بووم.

- بێگومـان لەتـاو بێدەرەتـانیدا فرۆشـــووتە، حەزنەکەی با بتدەمەوە و تۆ ٤٩٠ لیرەیشم بدەرێ.

وەڵامی دامەوە:

- بەراســـتی بەخت یاوەرت بووە، شـــتێکی چاک و بەنرخت دەست کەوتووە، نامەوێت مەحرومت بکەم لێی.

منیش پێم وت:

- هەرگیز ئیشم بەم سورەیایە نابێت، بێنە ٤٠٠ و بیبە بۆ خۆت.

بەڵام دیســـانەوە خۆی لێ بەدوور گرتم و وای نیشـــاندا بەخت یاوەرم بووە.

- هێو گوێ بگرە، بێنە ٣٠٠ و بیبە.

بەڵام هەر ئاوڕیشی لێ نەدامەوە.

خۆم وام گومان دەبر کە هێندەیشـم بە گران نەکڕیوە، بەڵام باشـە من کارم بە کەڵتەیە چییە؟ هەڵم گرت و بردمە بازاڕ، ئەو شوێنەی کە چلچرا و گڵۆپی دیوەخانی لێ دەفرۆشرێت.

یەکێک لە بازرگانەکان وتی:

- داوای چەنی لێ ئەکەیت؟

- چلچرایەکی دەگمەنە، کێشـە نییە، کەمێکیش لە بەهاکەی خۆی دێمە خوارەوە و بە ٦٠٠ بۆ تۆی دادەنێم.

بازرگان قاقایەکی یەک مەتری کرد.

- بەو پارەیە ١٠ سورەیای تازەی هەمان مۆدێلت دەدەمی، یەک جاریش دانەگیرسابن.

دەمی ئێوارە، لە بـاخـچەکە خێزانـم بینی، بە نـاوچـاوێکی گرگرتووەوە وتی: (تەواو، یان ئەوەتا لێرە دەڕۆین یان ئەوەتا جیا دەبینەوە)، پێویستە بە زووترین کات کارێک بدۆزیتەوە.

چلچرام نیشـان دا و وتم، قورسـاییەکەمان تێپەڕاندووە و کەمێکی ماوە. ماڵێک دەگرم باوکت چاوی ئەبلەق بێت، تەماشـــاکە، ئەها ئەو

سورەیایەم کڕیوە، زۆر جوانە، بە پێنج قروش (قروش وردەی لیرەیە، وەک چۆن فلس وردەی دینارە و ڕیال وردەی تمەنە).

کەیبانۆم بەرزەپێ هەستایەوە و بەبێ ئەوەی تەماشای نێوچەوانم بکات یان ئاوڕێکیشم لێ بداتەوە، پشتی هەلکرد و جێی هێشتم.

لەو ڕۆژەوە من و ئەم چلچرایە بووینەتە دوانەی یەک ســـک. شوێنێک شک نابەم تێیدا هەلواسم، کەسێکیشم بۆ پەیدا ناکرێت لێم بکرێت. ئەوەتا ئەمبینی شـــەو و ڕۆژ و لەیل و نەهار بە کوڵ و باوەشـــمەوەیە. شـــووشـــە و گلۆپەکانی ورد و خاش بوون، ئەوەی ماوەتەوە لاشـــە ئاســـنەکەیەتی. ئەوەی خەفەت و مەراقمە یەک شـــتە یەک: ئەو کـاتەی ٥٠٠ لیرەکەم پێ بوو، نەمکرد دوو ژەمی چەور نۆشی ئەو گیانەم بکەم، یان دوو جامۆلکە ئاوی شیرین بە ١٠ قروش بخۆمەوە، ئەگەر ئەوەم کردبا، ئێســـتا بەو ئەندازەیەیش ڕۆحم ئازاری نەدەکێشا.

به چاوێکی پڕ لە سۆز بەزەییەوە نواڕیمە خرەی خاوەن چرا، کاتی ئەوەیش هـاتبوو خۆم بگەیەنمە لای هـاوڕێی قەرزدەر. لە ڕێگەدا ورد و درشتی قسـەکانیم لێک دەدایەوە کە خوایە چەندە ژیانی ئەو کابرایە لە هی منەوە نزیکە؟

لەوانەیە بەلای ئێوەیشـــەوە ئەمە جێگە ســـەرســـورمان بێت کە ئەو کـابرا خرەی چوو بوو بە ٥٠٠ لیرە لە مەزادخـانەکە چلچراکەی بە مەزات بەدەست هێنابوو، بێجگە لە شەخسی خۆم، کەسی دیکە نەبوو، بەلام بۆ ئەوەی کەس گالتەم پێ نەکات، بە هەموانم دەگوت کە ئەوە چیرۆکی یەکێکی دیکەیە.

*** *** ***

قسەوباسی نێو قاوەخانە

- سڵاو ئەفەندی
- ؟؟؟
- ئەفەندی مەرحەبا:
- ئـ ێو اره باش.
- بێزارم نەکردوویت؟
- نەخێر بە هیچ شـــێوەیەک، بەڵام بیرم نایەتەوە لەکوێ ئێمە یەکدیمان بینیوە.
- بەڵام تا ئێستا یەکمان نەبینیوە.
- ئاخ... کەواتە یەکمان نەبینیوە؟
- ڕاســـتییەکەی هەر ئەوەبوو بینیم تەنها چایت دەخواردەوە، وتم با بچم دەمەتەقەیەکی لەگەڵ بکەم و بیناسم.
- هم م م.
- لەوانەیە بتوانین یەکدی بناسین.
- بە خۆشحاڵییەوە.
- ڕاســتییەکەیت پێ بڵێم، من حەزم لە چا خواردنەوەی بەتەنها نییە، پێویستە بنیادەم لەگەڵ دۆستێک یان هاوەڵێکیدا بیخواتەوە!
- بەڵام من حەزم لە جەنجاڵی نییە، پێم خۆشە بەتەنها بم.
- باشە بەڵام وتوویانە: تەنهایی هەر بۆ خودا باشە.
- ئەو زاتێکی گەورە و مەزنە، بەڵام من چکۆلەم.
- قســـەیەکی جوانە، مادەم وایە با بەبۆنەی بچکۆلەیی تووە بخۆینەوە.
- سوپاس!

- پێت خۆش نییە لەسەر یەک مێز دانیشین؟
- ئاخر نامەوێت وەڕزت بکەم.
- مادەم وایە ڕێگەم پێ ئەدەیت من بێمە پەنات؟
- فەرموو، هەرچۆنێکت حەز لێیە؟
- زۆر خۆشحاڵم؟ گەورەم دەنگوباستان چۆنە؟
- دەنگوباســم؟ جا توخوا ئەمە ژیانە؟ ســەد خوزگە بە ژیانی سەگ!
- ئۆی ! بۆ چی بووە؟ وازی لێ بێنە.
- ئەی تۆ چۆنی؟
- من؟ زۆر باشم. قەت هێندە باش نەبووم.
- کابرای بەبەختیت، هیوادارم ئەم خۆشییە تا سەر بێت.
- با کەمێک بەو بۆنەیەوە بخۆینەوە.
- من زۆر بەم قاوەخانەیە دڵشادم. زۆر دڵم پێی ئەکرێتەوە.
- وەڵا من زۆر دڵم پێ قەبز ئەبێت.
- ئەی کەیفت بە گازینۆ و چێشتخانەی زەبەلاح سازە؟
- نەخێر.
- ئەی قاوەخانەی ڕۆخی ڕووبار؟
- خۆشترین شوێنی دنیایە بەلامەوە.
- ئەی کەواتە بۆچی هاتوویتە ئێرە ؟
- وەڵا خۆیشــم نــازانم.... بۆ ئەوەی بخۆمەوە.... ئــادەی بــا بادەیەکی دیکەیش هەڵدەین.
- بــا بخۆینەوە بە خۆشـــی جەنـابتەوە. دیمەنت وا لە مرۆڤ دەکات تێبگات.. تێبگات لەوەی کێشەیەکت هەیە!
- کێشەیەک؟ یەک دانە؟ یەک نییە و هەزارە، سەر لەبەری ژیانم غەوغا و ئاشوب و گرفتە. دایکم لەدەست داوە..
- ئای چەندە نـاخۆشــە. با بۆ ڕۆحی پاکی یەک کوپی دیکە بخۆینەوە. کەی دایکت بەڕەحمەت چووە؟

- چل و پێنج ساڵ لەمەوبەر. ئەوسا من تەمەنم ١٣ ساڵان بوو.
- خەم مەخۆ، زەمەن هەمووشتێک چارەسەر دەکات.
- بەڵێ هەمووشتێک شیفا و دەرمانی هەیە.
- ئەم جۆرە شتانە سوننەتی ژیانن؛ هیچ چارەسەریکیان نییە. دایکی منیش بەر لە ٤٥ ساڵ وەفاتی کردووە. ئەوسا منیش لە تەمەنی ١٣ ساڵاندا بووم. باشتر وایە بخوێنەوە.
- وا دەردەکەوێت کە بۆ مردنی دایکت هیچ دڵبەداخ نەبیت.
- ئەوە چی ئەڵێیت؟ منیش بەشی خۆم ماندوو بووم؟ بەڵام چی بکەم؟ مردن سوننەتی ژیانە. زۆرم هەوڵدا لەبیری بکەم، بەڵام ئیدی ئەوە ژیانە.
- من ئەوەندەم لەسەرە ئەو لە یادەوەرییەکای خۆمدا زیندوو بهێڵمەوە.
- پێویستە لەسەر مرۆڤ بژێت.
- بەڵام ئەی سودی ژیان چییە؟
- ئەی سودی مردن چییە؟ خۆ هەموومان هەر ئەمرین، ئیدی ئەم پەلەپەلەی بۆ چییە؟
- تۆ زۆر بەئومێدیت.
- بەڵێ بێگومان. ژیان لەوپەری جوانیدا خۆی ئەنوێنێت. بەڵام تۆ زۆر بێهیوا دییتە پێشچاو.
- بێگومان هەمووشتێکی دەوروبەرمان ناشیرین و زشتن.
- بەڵام تۆ دەتوانیت خۆت لە ناشیرینییەکان گێل بکەیت، دەتوانیت سەرنجیان نەدەیت.
- بەڵام خۆ من مزمەعیل نیم..... وەرە و با سوراحییەکی دیکەیش نۆشی گیان بکەین.
- بەڵێ بخوێنەوە و خەمی دنیا بە با بکەین.
- زۆر سوپاس. تکات لێ دەکەم با چیدی ئەوەندە بە فەرمی پێکەوە قسە نەکەین (لێرەوە بەدوا، قسەکانیان تۆزێک دەبێتە بازاڕی

و وەرگێڕی کوردیش قســـەکانیان بە کوردییەکی بازاڕی تەرجەمە کردووە).

- وا باشترە.
- یەڵلا با برادەرایەتییکەمان تونتر بکەینەوە.
- هاوڕێ ئەو خەم و خەفەتە بخەرە ....، کەی پێویســـت بە خەم و مەراق ئەکا، هەر ..... بۆ لییەرەوە. پێبکەنە با بۆت پێکەنن.
- ناتوانم چاوە ڕاستەکەم. بەلا وەک کوللە داباریوە بەسـەرما.. دایکم مردووە دایکم.
- ئای چەندە ناخۆشە. کەی وەفاتی کردووە؟
- زۆر نـابێت، هەووی دوو مـانـگ دەبێت... فەقیرە توشـــی سەرەتان بووبوو.
- ئای هاوڕێ، ئێمە ئەڵێی دوو کەسی وەک یەکین، منیش دایکم هەر دوو مانگە مردووەو، هەر بە شێرپەنجەیش مرد.
- ئەی باشە بۆچی بێتاقەت نیت بۆی؟
- ئێ باشە فایدەی چییە ئەگەر خەم بخۆین؟ خۆ بە خەمی ئێمە زیندوو نابێتەوە.
- کاتێک تەماشای تۆ ئەکەم، سەرم سوڕ دەمێنێت.
- بۆچی ســـەرت ســـور دەمێنێت، خۆ ناشـــی کچێکی چواردە ساڵان بوویێت. خوا نەیبرێ هەشتاو پێنج ساڵ ژیا، خوا ئەو عومرە درێژە بە ئێمەیش ببەخشێت.
- دەزانیت باوکی منیش ٨٥ ساڵی ڕێک ژیا.
- بەلام من وا بیردەکەمەوە بەخت یـاوەری بـاوکم بوو، خوا شوکر، لەو کۆتاییانەدا نەجاتی بوو لەو گشتە ئازارە.. ئادەی با لەبەر خاتری گیانی شیرینی باوکم تێر و پڕ بخوێنەوە.
- دە دەی بۆم تێکە خاڵە گیان[١٥].

---

[١٥] - هێشتا زمانە سەرجادەییەکەیان بەردەوامە.

- پر پڕی بکەم؟ سەرباری ئەوەی کە مردن شتێکی بێتامیشە. هەرکاتێک بیر لەو مردنە ح...... ە ئەکەمەوە، تاقەتی دنیام نامێنێت.

- بەڵام من کە بیر لە مردن ئەکەمەوە، هەست بە خۆشی و فێنکای لە دەروونمدا ئەکەم.

- ژنەکەم بەجێی هێشتم بەجێ... ژنەکەم..... چۆن بەرگەی ئەو حەیاچوونە بگرم؟

- با بخۆینەوە و گشت خەمەکان بەباکەین. ئەوەی منیش بەجێی هێشتووم.

- ئەی چی دڵخۆشت ئەکات؟ وادیارە خۆشت نەویستووە؟ بەڵام بەخوا من بەبێ ئەو ناتوانم بژیم.

- ئەوە چ چەقەچەقێکە؟ توخوا ئەوە قسە بوو کردت؟ منیش خۆشم دەویست. بەڵام خۆ بەزۆر نییە. بەجێی هێشتووم، خوا حافیزی بێ.

- ئەی من چیبکەم؟ چ قوڕێ بەسەردا بکەم؟

- زۆر ئاسانە، سێ بەردی خڕی ساف بخە ئەو مشتەیەوە. دانەیەکی تەڕ و تازە بێنە و خەڵاس. دەی با کوپێکی دیکەیش بەو بۆنەیەوە نۆشی گیانمان بکەین. با برادەرەیەتییکەمان توند و تۆڵ بکەیتەوە.

- هێواش.. هەر لەسەر خۆ. کێشەیەکی دیکەیەیشم هەیە، خۆشەویستەکەم بۆ ماوەی دوو هەفتە گەشتی کردووە..

- ئێ ئەی ئەوە بێتاقەتی بۆ چییە؟ خۆ ئەوەی منیش لە سەفەرە، بەخوا زۆرم بیر کردووە، بەڵام من دڵخۆشی ئەوەم کە بەم نزیکانە ئەیبینمەوە و پێی شاد ئەبمەوە.

- من خەریکە شێت ئەبم. ئەوەتام لە لێواری شێتبووندا. من نەخۆشم، تێ ئەگەیت؟ نەخۆش.

- بەڕاستی خەمت بۆ ئەخۆم. بڕوام پێبکە، دەی با پێکێکی دیکەیش بخۆینەوە. بخۆرەوە بە کەیفی خۆت. نەخۆشییەکانت لەیادکە.

- ئای ئەگەر.....
- ئەرە تۆ قورحەی مەعیدەت هەیە؟
- چۆن هەستت کرد؟
- چونکە منیش بە هەمان دەردەوە ئەناڵێنم.
- جا بەس نییە توشـــی شـــتێکی خراپتر نەبووین، بۆ نموونە سەرەتان.
- سـوپاس بۆ خودا ئەوەی ئێمە تەنها قورحە –زام- ە، دەی با بخۆینەوە بەو بۆنەیەوە.
- ئەی خوایە بۆچی من ئەوەنە بەدبەختم؟ (هێشـــا بە زمانی ســـەرجادە دەدوێن و لەبەر ئەوەشـــی گرتوونی، وردە وردە خاوی دەکەنەوە).
- چییە چیبوو دیس سسانەوە؟
- شـــەش مانگ یەک قیدەمم لە فەرمانگەکەم بۆ نەبەســـتراوە، هەندێک دەرماڵە هەیە بۆم نابەســـتن، یەک کەس پارێزگاری لە مافی من ناکات.
- ها ها ها، پێکەنینم هات هاوڕێ، با بەپەلە بخۆینەوە.
- باشە من چ شتێکی پێکەنیناویم وت؟
- هیچ ها ها ها. هەرچی کە تۆ باسی ئەگەیت، دانە بە دانەیان بەسەر منیشدا هاتووە. منیش لە فەرمانگە حاڵم شڕە.
- باشە ئەی تۆ دڵت بە چی خۆش کردووە؟
- ئەی تۆ پێم بڵێ ســـودی گریان چییە؟ لانی کەم من ئەوەی لەسەرمە ئەنجامی ئەدەم. دەشتوانم بەبێ ئەوەی کەس پارێزگاریم لێ بکات بژیم. دەی با پیاڵەیەکی دیکەیش بکەین بەودیودا.
- ئەو کاتەی لە ماڵەوە وەدەریا نایت، ئەوســـا ئەزانیت کەباب بەچەندە؟
- بـاش بوو کەمێـک پێکەنینم هـات، خەریکبوو دڵم ئەتەقی. خێرت بنوسرێت.

- چیوە؟ چیتە؟
- لە ماڵەوەیان وەدەر ناوم، شتومەکەکانیشیان دەست بەسەردا گرتووم.
- ماقوڵە؟ منیش هەمان شێوە. تەنانەت ڕادیۆ و بەرماڵەکەیشم لەدەست دا.
- ئێ باشە تۆ بۆچی هێندە دڵخۆش دیاریت؟
- چونکە ئەوە ڕادیۆ نەبوو، زباڵە بوو، خوا شـــوکر لە کۆتاییدا قوتارم بوو لەدەستی، بەرماڵە گوناهپۆشەکەیشم شڕ بوو بوو، لە هیچ لایەکەوە پینەی هەڵنەدەگرت. هەرکاتێک خوا دەسـەڵاتی دام، دانەیەکی تازە و جوان ئەکڕم.

بەس نییە تۆ کەمێک هومێد و هیوا و هەڵچنیوە، خۆ من یەک قەترە هیوام نییە نێ. هیچ شتێکی من لەجێگەی خۆیدا نییە.

- باشە ئەو شتە چییە کە لە جێگەی خۆیدا نییە؟
- باشە ئەگەر بە تۆی بڵێم چی لە مەسەلە ئەگۆڕێت؟
- ئا تۆ بیڵێ، بەشکوو دەردێ دەرمان بکەین؟
- ئەتبینم خەریکە دەگریت؟
- ئەی چۆن نەگریم، لە هەڵبژاردنەکاندا تۆ نازانیت پارتەکەمان چەندە دەنگی کەمی کردبوو؟
- باشـــە تۆیش ئەندامی ئەو پارتەیت؟ خۆ من ئەوە لە ســـودی پارتەکەی خۆمان هەژمار ئەکەم.
- زمانت بە خێر بچەرخێنە کابرا!
- بەڵێ لەپاشی ئەم داڕووخانەوە، بێگومان مێشکمان مەشغوڵ ئەبێت. پێویســـتە وریای خۆی بێت، ئەگینا ئەم هەڵبژاردنە بێتەوە ناتوانێت خۆی بەتەنها حکومەت پێک بهێنێت. دەی با بەو بۆنەیەوە تۆزێکی دیکەیشت بۆ تێکەم و بخۆینەوە.
- باشە تێکە.

- ئەو پەندە ڕاستە کە ئەڵێت: بەڵا لە یەک لاوە نایەت.
- یارییەکەت بینی؟
- بەڵێ، بەڵام ئایا کفری ئەو خودایەیە ئەگەر یەکجار پاڵەوانییەکە ببەین؟ بڕواناکەم ئەمساڵ ببیەین.
- من سەرم لێی دەرناچێت تۆ بۆچی ئەوەندە خۆت ئازار ئەدەیت؟ ئەمە ئەبێتە مایەی ئەوەی نەجاتمان ببێت لەم یانە قەڵب و قوڕە. ئێستا کاتی ئەوەیە ئەو ڕاهێنەرە بێفەڕە فڕێدەنە دەرێ.
- دەی با بە بۆنەی تیپەکەمانەوە نۆشی گیانی بکەین.
- دەی هاوڕێ دەی.
- ئای ئەگەر قەرزەکان نەبوایە؟
- دیسانەوە دەستت پێکردەوە؟ چەندە قەرزاری؟
- ٤ هەزار لیرە.
- تەنها چوار هەزار؟ ئەوە هەر ئەو بڕەیە کە منیش قەرزارم.
- کەچی دڵیشت خۆشە؟
- ئەی بۆچی بێتاقەت بم؟ قەرز مرۆڤ چالاک دەکات، هەروەک قامچی چۆن گوێدرێژ بەرەو پێشەوە دەبات.
- ئاخ بەدەست ئەم دەردانەوە.
- باشە ئەوە تۆ بۆچی یەک دەقە بەبێ ئاخ دانانیشیت؟ چییە ئەمجارە؟
- مەگەر ڕۆژنامە ناخوێنیتەوە؟
- بۆچی نا؟
- منارەکە لەق بووە و هاکا لوتی کێشای بە زەویدا؟
- ئێ جا لەوە خۆشتر. ها ها ها.. خۆشی چی؟ پێویستە ڕاگیری بکەینەوە.
- تۆیش هەر بابەت بۆ خواردنەوە دەدۆزیتەوە. بەڕاستی سوپاسی ئەم کارەت ئەکەم. ها ها ها.
- هو هو هو

- ها هاها

قاوەخانەکە پڕ بوو لە چیرۆکنووسدا، لە دیواری ئەوبەری قاوەخانەکەیشدا ئاوێنەیەکی گەورە بە دیوارەکەدا هەڵواسرابوو. لە سوچەکەیشدا کابرایەکی لێ بوو، بەیانی تا ئێوارە ئەو سوچەی بەر نەدەدا. بەردەوام خۆی دەدواند. تاوێ تەمتەمەی گریان و تاوێک قەهقەهەی پێکەنینی ئەو ناوەی ئەتەنییەوە.

لە سەرەتاوە جامەکانی دەنا بە ئاوێنەکەوە، دواتر سوراحی و کوپەڵە، هەموو ئامادەبووان بەشێک لەو شوشانە بەر دەست و دەموچاویان کەوت.

ئەوەی مایەوە ئەوەبوو، کەس نەیزانی ئەو کابرایە دڵخۆش بوو یاخوود دڵتەنگ؟ ئەوە بە نادیاری مایەوە.

- تۆ هیچ کەسێکی بلیمەت و ناوازە نیت، بەلکو ڕەشۆکێکی بێهۆشیت! تێگەیشتیت؟

- تێگەیشتم خۆشەویستەکەم. بەلام تۆ بۆچی هێندە ڕاشکاوانە دەیلێیت؟ مەگەر مافی خۆم نییە کەمێک هیوا هەلچنم؟

- ئۆقرەم لەبەر بڕاوە، هیچ تاقەتم نەماوە.

- مەگری ئازیزەکەم. ئەوەندە خۆت زیز مەکە... بەلێ من دلنیام لە بلیمەتی خۆم، بەلام خۆ ناکرێت لەبەردەم ئەو عالەمەدا ئاشکرای بکەم.

- لە هیچمان کەم نییە ئەوە نەبێت هەستێت و لە ڕۆژنامەدا بابەتێک بنوسیت لەسەر (من عەبقەریم)، ئینجا پێم بلێ سودی ئەو ئاشکراکردنە چییە؟ ئینجا کابرا بە چیدا بزانێت تۆ عەبقەریت؟ بەوەی کە چۆن لە دەمتەوە دووکەلی جگەرە دەردەدەیتەوە؟ یان عەبقەری لە چۆنیەتی مشکردن و تف هەلدا و پمینەکانتدا؟ تۆ ئەو عالەمە بە نەعل دەزانیت، وا دەزانیت گشتیان لە تۆ کەمترن.

- ئێ باشە تۆ چ زیانێک دەکەیت ئەگەر من خۆم بە عەبقەری پیشاندا؟

- ئێ باشە تۆ نابێت لەبەر عەقبەرییەتەکەت موچەیەکت هەبێت ئەم توتکە سەگانە بەخێو بکەیت؟ وا زستانیش نزیکە، نە کوتەرە[16] و نە سوتەمەنی هیچمان نییە ئاگرێکی پێ بکەینەوە. جوتە نەعلێکی چەرمی شرم هەن، ژێرەکەیان داڕزاوە، کون کون بووە.

- مەگری بچکۆلە نەشمیلەکەم، تۆ بلێیت هەروا دەستەپاچە ڕاوەستم؟ بێ پسانەوە شیعر دەهۆنمەوە، تا ئێستا چوار دیوانم نوسیون.

---

[16] - کوتەرە: پارچە داری وشکهەلاتوو بە ناو سۆبا و ئاگردان.

- با چوار نەبێ و چل بێت؟ چی لە کوڵەواری ئێمە ئەگۆڕێت؟

- تۆ چەشــنێک قســـە ئەکەیت وەک ئەوەی من هیچ گوێم لێ نەبێت؟ من لە داهێنان ڕاناوەستم، ئەبێت ناوبانگ دەرکەم، بەرهەمەکانم وەرگێڕدرێن بۆ ســەر زمانەکانی دیکەی دنیا. وا ئەزانیت من نامەوێ ببمە باسـی سـەر باسـان؟ ببمە چلچرای مەڵبەند و دیوەخانان؟ هەم دەوڵەمەند و هەمیش بەناوبانگ ببم؟ من دڵنیام هەردووکیانم دەستگیر ئەبێت. داخی گرانم کارەکە تەنها لە عەبقەرییبوندا کۆتایی نایەت، کارە گرنگەکان ئاوێنەی ڕووداوە گرنگەکانن. عەبقەری چی بکات ئەگەر ڕووداوی گەورە ڕوو نەدەن؟ من چاوەڕێی ئیلهامم بگاتە گیان و دڵم. چاوەڕێی ڕووداوە گەورەکانم ڕوو بدەن. تۆ چاوەڕێیت کەشـتییەکەم لەم چێشـتخانە بچکۆلەکەدا لەنگەر بگرێت؟ تەنانەت ڕووباریش بۆ من بەرتەسـکە، پێویسـتم بە ئۆقیانوسـە بۆ لەنگەرگرتن. باشـە دەی بۆ دەگریت؟ گیانی خۆت ئەگەر ئەوەندە ئەسرین برێژیت؟ تکات لێ ئەکەم لەبەر خۆشـەویسـتییە ئەفلاتوونییەکەمان چیدی بەسـە گریان، دان بە خۆتدا بگرە. زۆری نەمـاوە، خۆت بگرە، من زۆر ئومێدەوارم. ئەم نارەحەتییانە تووی زریان لە ناخمدا دەڕسکێنن و ..... تۆ تەنها کەمێک خۆت بگرە.

ورتەورتی جەللاد و خێزانەکەی

- بەسە ئیدی، تاقەتم نەماوە، بەخودا وازت لێدێنم ها.

- بەڵام شـیرینەکەم... بەڵام خۆ گومانی تێدا نییە، هەر دۆخەکە بە گشـتی تێک چووە. دەتوانین چیبکەین؟ ئەوەتا دادوەر و قازیش تـاقەتی ئەمری عیدامیـان نەمـاوە. بەڵام ئوێـدەوارم کـارێکی تـازە بدۆزینەوە و ئەو کاتە ئیدی کەمێک گوزەرانمان خۆش دەبێت.

- بەڵام وا هەسـت دەکەم من ناگەمە ئەو سـەردەمە و ئەو ڕۆژگارە خۆشانە نابینم. سـاڵی ڕابردوو لەمسـاڵ باشـتر بووین. لانی

کەم منداڵەکان هاواری برسێتییان نەدەکرد. بەڵام خۆ ئێستا ناتوانین بە خەیاڵپڵاوی تێریان بکەین و باسی "ئەم نانە بەو ڕۆنەیان بۆ بکەین".

- مەگری نازدارەکەم. خەریکە دڵم دەتەقێنیت. بە خودا ئەگەر جڵەوی ئەم دۆخە بەدەستی منەوە دەبوو، ئێستا هەموانم لەدار دابوو. یەک کەسم بە زیندوویی نەهێشتبوویەوە. بە شەو و بە ڕۆژ خەڵکم هەڵدەواسی. هەرگیز بۆ یەک ساتیش نەدەنوستم. ناشێ من کابرایەکی بوودەڵە بم لە کارکردندا.

- مادەم وایە شتێک بدۆزەرەوە.

- باشە دەتوانم چی بکەم؟ ئەوەتا دادگا فەرمای لەسێدارەدان دەرناکات. ئێ منیش بەیانی تا ئێواریێ دەبێ مێش لە کەلاوەم دەرکەم. خۆت دەزانیت موچەی من لەسەر ژمارەی سێدارەکانە. موچەی جێگیرم بۆ نەبەستراوە. ئەگەر خەڵکی هەڵنەواسم یەک دینار وەرناگرم.

- وادیارە ئەم وڵاتە بۆتە شامی شەریف؟!

- بێگومان خراپەکار هەر ماون، بەڵام ئەوە کەوتووەتە سەر پۆلیس و دادگا. ئێستا هەندێک دەستبەسەرن، دادگایش هیچ پەلەیەک ناکات لە بڕیاردان، ترسم ئەوەیە بۆخۆیان لە زیندان بە شێوەیەکی ئاسایی بمرن و فریایان نەکەوم ئەو پەتە بخەمە گەردەنیان. دە مەگری تو خودا. باشە بۆچ دەگریت؟ ئەوە گریانی بۆ چییە؟ وەک ئەوەی من نەمەوێت کار بکەم. بەخودا لە دڵەوە حەز ئەکەم تاک بە تاکی ئەم نیشتمانە هەڵواسم تا تۆ و ئەو عەوزەڵبراوانە بە دڵخۆشی بژین.... تۆ تەنها کەمێکم ئارامم لێ بگرە.... دڵنیام بەختی باش چاوەڕێمانە. سەبرۆکە سەبرۆکە ئیشەڵڵا.

دەمەبۆڵەی نێوان گۆڕهەڵکەن و ژنەکەی

- به خودا پەلی ئەو منداڵانە ئەگرم و گۆڕی خۆم گوم ئەکەم، گوێت لێیە؟

- ئەوە چی ئەڵێیت؟ تاوانی من چییە کە خەڵکی نامرن؟ من کارم بریتییە لە گۆڕهەڵکەندن. یەکێ گوێی لێت بێت وا ئەزانێت یەک گردۆلکە لاشە کەڵەکە بوون و کەس نییە ژێرخاکیان بنێت! خۆ ناکرێ خەڵکی زیندەبەچاڵ بکەم.

- ئێ ئاخر ماڵەکە یەک تیکە قەزەڵقورتی تیا نییە، بۆچی بیر ناکەیتەوە؟

- مەگری هەناسە شیرینەکەم، ئەگینا منیش دەست بە گریان دەکەم. خۆت دەزانیت دڵم زۆر ناسکە.... تێ ناگەم بۆچی یەک سەگ.....ب نامرێت. لەوانەیە لە دنیاکەی دیکە شوێنی بەتاڵ نەمابێت. مەگری ناسکە دڵبەر، دە مەگری باوانەکەم. خۆیشت دەزانیت من موچەی جێگیرم نییە، موچەی من لەسەر گۆڕهەڵکەندنە، ئێ ئەگەر مردوویەک نەبێت، من چیبکەم؟ کێ فلسێکم لە مشت دەنێ لە بارنبەر گۆڕی بەتاڵدا؟ کەمێکت ئارام هەبێ ڕۆحەکەم. ئەستەمە دەروویەکمان لێ نەکرێتەوە!

دەمەبۆڵەی ژنی کابرای ڕۆژنامەنووس

- هەموو خەونەکانی لاویم لەگۆڕ نران، ئای چەندە بەهیوا و ئاواتەوە شوم بە تۆ کرد.

- تۆ مەگری، وەرە با گفتوگۆ بکەین.

- باش لەسەر چی گفتوگۆ بکەین؟

- لەوانەیە لەسەر هەق بێت، بەڵام مەگری مە... من ئەوەی لەدەستم بێت بۆ دڵخۆشکردنی تۆ، ئەنجامی دەدەم.

- تۆ هەر کار دەکەیت و کار دەکەیت، کەچی من عەزیزییەکی شیاوم نییە لەبەری بکەم.

- باشــە بەڵام من هێشـتا کارمەندێکی سـادەم. بۆ ئەوەی ببمە کەسێکی سەرکەوتوو، بەرەو پێشەوە هەنگاو بنێم، پێویستە ڕووداوی سـەیر و سـەمەرە ڕوو بدەن، بۆ نموونە کارەسـاتێکی گەورەی کەشـوهەوا، یاخوود زەوی لەرزەیەکی بەهێز، ئاگرێکی سـەرتاپاگیر، تاوانێکی نادیار یان هەر شتێکی دیکەی لەم چەشنە. ئەو کاتە دەتوانم خۆم دەرخەم و ببمە کەسـێکی دیـار. ئەو کـاتە بەسـەر هەموو ڕۆژنامەکانی دیکەدا سـەر دەکەوم. لەناو هەموویاندا قامک بۆ من ڕادەکێشرێت. دنیا بەیەکجاری سـەقامگیر بووە، یەک شت ناقەومێت. خۆ دڵیشـم نـایەت خەڵـک بکوژم تـا هەر خۆم بیکەمە هەواڵێکی ڕۆژنامەکان بەڵام دڵنیام هەر ڕۆژێک لەڕۆژان بەخت یاوەرم دەبێت. تۆ هیچ گومـانێـک لەوەدا هەیە کە من حەز نەکەم خۆم دەرخەم و بەرەوپێش بڕۆم و ببمە ڕۆژنامەوانێکی جیهانی؟

ئـایا دەچێت بە عەقڵتدا کە من نەمەوێت پارە بۆ خـاوخێزانەکەم پەیداکەم ؟ لەوانەیە سبەی یان دوو سبەی شتێک بقەومێت و منیش بتوانم هەواڵسـازییەک بکەم و دنیا نـاچار بە خوێندنەوەی بکەم؟ مەگری، کەمێکت بەزەیی بە دڵی منیشدا بێتەوە کە خەریکە دێتە دەری. باشـتر وایە دۆعا بکەیت خودا مێردەکەم سـەلامەت بکات، بەشـکوو پاپۆڕێک نوقم ببێت یـان ڕەشـەبایەک هەڵکات......... دە مەگری مەگری... من بەرگەی گریانی تۆ ناگرم. ئەها وا چاوم تەڕ بوون.

قسەوباسی نێوان پۆلیس و خێزانی

- ئای خوایە! بۆچی من ئەوەندە بەدبەخت و چارەڕەشم. چۆن توشی ئەم ژیانە تاڵە بووم.

- ئازیزەکەم. ئازارەکەم، تاقەنەی دڵەکەم! باشـــە تۆ بۆچی ناتەوێت لە دۆخی من تێبگەیت؟ باشـــە تۆ وا دەزانیت من نامەوێت لەکارەکەم پێشـــکەوم؟ نامەوێت دەســـکەوتی زیاترم هەبێت؟ نامەوێت ماڵەکەم و بەفرگرەکەمان هەمووشتێکی تێدا بێت؟!

- ئای من هەر بەختم ڕەش بووە.

- ئەوە منم بەختم نییە و لەم شارەدا لەدایک بووم، ئەینا ئەگەر لەو شـــارەی دیکەدا لەدایک دەبووم کە بەردەوام تاوان و کێشـــە و شـــەری تێدایە، ئێســـتا منیش تەنها پۆلیســـێکی ســـاکار نەدەبووم. بەو خوایە دێر زەمان بوو بەڕێوەبەری یەکێک لە بنکەکان دەبووم. بەڵام داخی گرانم ئەوەتام لە شـــارێکدا کە ڕێز لە تواناکانی خەڵکی وەک خۆی ناگیرێت. ڕێگری لە بکوژ، دز، چەتە دەکرێت بەهرەکانی خۆیان وەگەڕ بخەن. چاوە ڕاســـتەکەم کەمیک دان بە خۆدا بگرە، زۆری نەماوە، ئیشـــەڵڵا خودا دەروویەکمان لێ دەکاتەوە. هەر دەبێ شـــتێک بقەومێت.

قسەی ژنی کابرای دەرمانخانە

- چاکەتێکم نییە ڕەنگی ئاوەدانی پێوە بێت تا بتوانم لەبەردەم خزمانمدا خۆم دەر بخەم. باشـــە دەبێت چەندێکی دیکە بەم شـــێوەیە بژین؟

- حەیاتەکەم مەگری، شـــازادەکەم مەگری، تـاقـانەی حەوت ماڵەکەم خۆت زیز مەکە. ئێســـتا تێگەیشـــتووم حەبی ئیســـپرین و پاراســـتۆل خێرێکی ئەوتۆیان نییە، هەر مایەکارییە دەیکەم. پێویســـتە بگەڕێم بۆ حەبی دەرەکیی نایابی گران. ئەو کاتەیش دەبینیت چەندەت پارە بۆ هەڵدەڕێژم. هەموو کەسێک هەر دەبێت نەخۆشییەکی هەبێت، بەڵام دکتۆری زیرەک نییە نەخۆشـــییەکانیان بدۆزێتەوە و ڕەچەتەیان بۆ بکـات و بێنە دەرمـانخـانە بۆلای من. خۆ ئەگەر خەڵکی نەخۆش

نەکەون، بەخودا ئێمەیش و دکتۆرەکـانیش مـایەپووچ دەبینەوە. وڵاتەکەمان بەرەو فەوتان دەچێت... مەگری شەکر و نوقڵەکەم. من دڵم باشـە بەڵام ئەو فرمێسـکانەی تۆ دەبینم دەبمە کەسـێکی دیکە. بەم زووانە ئیشـەڵڵا دۆخەکە باش دەبێتەوە و لەبەردەم دەرمانخانەکەماندا بە ڕەچەتەوە ڕیز دەبەسـتن. بەم زووانە ئیشـەڵڵا ئاوڕێکمان لێ دەدرێتەوە.

قسەوباسی دکتۆر و هاوژینەکەی

- بە ئاخێری گیانم ژنی دکتۆرم. بەڵام تا ئێستا لەوەتەی شـوم پێت کردووە خێرێکم لە دەستت نەبینیوە. ئای بۆ جوانی و گەنجیم.
- بەڵام ئاخر نازارەکەم...
- هەمووشتێکم لێ بووە بە خەون و خەیاڵ.
- ئاخر توخوا مەگری با دڵم تەنگ نەبێت. ماوەی دوو هەفتەیە یەک بێقیمەت – ببورە- یەک نەخۆش سـەردانی نۆرینگەکەمی نەکردووە. ئەوەیشـی دێت یەک فلسـی لە گیرفاندا نییە و لە کۆمەڵگە خێرخوازییەکـانەوە وەرەقەیـان بۆ کراوە. من دەتوانم ڕۆژانە ١٠٠ نەخۆش ببینم، بەڵام ئاخ ئەی دەوەڵەمەندەکان کوان بۆ نایەن بۆ لام؟

فرمێسکەکانت جەرگم پارە پارە دەکات. دە تو خودا ئەگەر ئەوەندە بگرێت. ئای چیبکەم بۆ نەخۆشـێکی دەوڵەمەند ئاخ. بەشـکوو یەکێک سـەرێکمان لێ بدات. ئا شتێکم بەبیردا هات، وا بەباش دەزانم بەناوی نەخۆشێکی وەهمییەوە لە ڕۆژنامە سوپاسێکی خۆم بکەم.

ئارام بگرە، ئیشـەڵڵا ئەم دۆخە هەروا نابێت شـەکرە سـێوەکەم. ڕۆژی یەک نەخۆشـیشـمان بۆ بێت کێشـە نییە بەڵام بەو مەرجەی دەوڵەمەند بێت.

فەرهەنگۆک

پیتی «ا»

ئاپارتمان/ بینا، شوقە.

ئەرباب/ خاوەنکار.

ئەو رۆ/ ئەمرۆ، ئیمرۆ.

ئینسـکلۆپیدیا/ کتێبێکی گەورەیە، کورتە زانیارییەکی گشـتی دەربارەی هەموو بابەتێک تیا کۆ کراوەتەوە، هی تـایبەتیشـی هەیە زانیـاری گشـتی پەیوەند بە بابەتیکەوە تیا کۆ کراوەتەوە.

پیتی «ب»

بەرەواژ/ ئاوەژوو.

بەرک/ گیرفان، جێب.

بە هەشتاوی/ بە تەنگاوی، بە پەلە، بە خێرایی.

بیرکاری/ ماتماتیک، ریازیات.

پیتی «پ»

پارت/ حیزب.

پلاژ/ شـوێنی دانیشـتنە لە کەناردەریا. وەک چایخانەیە.

پیتی «ت»

توریست/ سیاحی.

پیتی «ج»

جلیقە/ سوخمەی پیاوان.

جۆشکار/ ئاسنگەر.

پیتی «ح»

حەوانـچە/ تەنـکە ئـاو، لە کەناردەریا.

حەفت/ حەوت.

پیتی «خ»

خنس بەچە/ رژد، چاوچنۆک.

خۆ رەپێشـکردن/ خۆ بردنە پێشەوە.

پیتی «د»

دارۆغا/ سەرۆکی پۆلیسخانە. رئیس مخفر الشرطة.

دوێشەو/ دوێنێ شەو.

دۆخین/ بەنە خوێن.

دەمارگیر/ عەسەبی.

پیتی «ڕ»

ڕاسپاردە/ مامور.

ڕۆمیۆ و جۆلییێت/ داستانێکی دڵداری ئینگلیزییە.

پیتی «ز»

زەمینناسی/ جیۆلۆجی.

زگ/ سک.

پیتی «ش»

شەقاو/ هەنگاو.

پیتی «غ»

غاردان/ ڕاکردن.

پیتی «ف»

فەرمانگە/ دائرة.

پیتی «ق»

قیتبوونەوە/ هەڵسانەوە.

پیتی «ک»

کارگێڕی/ ادارة.

کورتاژ/ بەو پرۆسیسە «عملی»یە دەگوترێت کە منداڵێک لە سکی ئافرەتێک دەربێنن و دوای شوکردنی بە مانگێک یان دووان یان «لەبارچوون».

کەون/ کۆن.

پیتی «گ»

گازکردن/ بانگکردن.

گورگردن/ تاودان، پەلاماردان، هێرشبردن.

پیتی «م»

ماسی ئازاد/ جۆرێکە لە ماسی.

مەقری/ تاوە.

مادۆنی/ اجازە.

پیتی «ن»

نیلۆفەری ئاوی/ جۆرێکە لە گوڵ.

پیتی «هـ»

هێرۆئین/ جۆرە ماددەیەکی سەرخۆشکەرە، وەک «تلیاک». نرخێکی زۆر دەکات.

پیتی «ی»

یەدەک/ احتیاط.

سەربردەی ژیانی خۆم[١٧]

لە ساڵی ١٩١٥ لە کاتێکدا جەنگی جیهانی یەکەم بەردەوام بوو، لە یەکێ لە دوورگەکانی تورکیا بە ناوی دوورگەی «هیبلی»، لەدایک بووم.

ساڵی ١٩٣٧ کۆلێجی ئەفسەریم تەواو کرد و بوومە ئەفسەری سوپایی و لە ساڵی ١٩٤٤ لە سوپا دەرچووم.

سەرەتا کاری نووسینم بە شاعیرییەوە دەست پێ کرد و دوایی کەوتمە نێو کاری نووسینەوە.

بۆ یەکەمجار لە ساڵی ١٩٤٧ بە هۆی نووسینەکانمەوە گیرام. تێکڕا تا ئێستا پێنج ساڵ و نیوە لەبەر خاتری نووسینەکانمەوە زیندانی کراوم.

لە ساڵەکانی ١٩٥٦ و ١٩٥٧دا، مەدالیای زێڕی پێشبڕکێی نووسەرە «قۆشمەبازەکان»ی جیهانم وەرگرت و لە ساڵی ١٩٦٦یشدا، لە پێشبڕکێیەکدا کە بۆ کۆمەڵێ لە نووسەرە قۆشمەبازەکانی جیهان لە «بولگارستان»دا ڕێکخرا بوو، پاداشتی «ژیژکی زێڕ»م بەدەست هێنا.

تا ئێستا پەنجاوسێ کتێبم نووسیەوە و کتێبەکانیشم بە حەڤدە زمانی زیندووی جیهان وەرگێڕدراون و شانۆنامەکانیشم لە حەڤدە وڵات سوودیان لێ بینراوە.

«عەزیز نەسین»

---

[١٧] بەڕیزان، ئەم نووسینەی عەزیز نەسین، لە مێژە نووسراوە. ئەوەی من ئاگام لێ بێ، لە ساڵی ١٩٧٣یشدا «پاداشتی لۆتس»ی وەرگرت. لەوە بەدواش نازانم... «وەرگێڕ».

Pdf by: Yousif Z. Abdullah

7 50169 63601 4

له بڵاوكراوه‌كانی ناوه‌ندی ڕۆشنبیریی ئه‌دیبان